

סדר אמירת קריאת שמע-שעל-המטה לפי גסח האריז"ל עם סדר תקוונ-חצות בקצרה

טוב לומר זאת לפני אמירת קריאת-שמע-שעל-המטה:

הריני מקשר עצמי באמירת קריאת-שמע-שעל-המטה, לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר, קדושים אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבי נחמן בן פינא זכותו יגן עלינו, ועל כל ישראל אמן:

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, ליחדא שם אות 'ו'ד' אות 'ה'א' באות 'א'ו' ואות 'ה'א', ביחדא שלים בשם כל ישראל, לאקמא שכינתא מעפרא ולעלוי שכינת עזנו, הריני מקבל עלי אלהותו ויתברך ואהבתו ויראתו, והריני ירא ממנו, בגין דאיהו רב ושליש על בלא, וכלא קמה בלא. והריני ממליכו על-כל אבר ואבר וגיד וגיד מרמ"ח אברים ושס"ה גידים של גופי ונפשי רוחי ונשמתו, מלכות גמורה ושלמה. והריני עבד לשם-יתברך, והוא ברחמי ופני לעבדו בלב שלם ונפש חפצה. אמן בן יהי רצון:

רבנו של עולם הריני מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי או שחטא בנגדי, בין בגופי בין בממוני, בין בכבודי בין בכל אשר לי, בין באנס בין ברצון, בין בשונג בין במזיד, בין ברבור בין במעשה, בין בגלגול זה בין בגלגול אחר - לכל בן אדם, ולא יענש שום אדם בסיפתי: יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שלא אחטא עוד, ומה שחטאתי לפניך מחק ברחמיך הרבים, אבל לא על-ידי יסורים וחלאים רעים: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, יהוה צורי וגאלי:

השְׂפִיבֵנוּ אֲבִינוּ לְשָׁלוֹם, וְהַעֲמִידֵנוּ מִלְּפָנֶיךָ לְחַיִּים טוֹבִים
 וּלְשָׁלוֹם, וּפְרֹשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמְךָ, וְתַקַּנְנוּ מִלְּפָנֶיךָ
 בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ, וְהוֹשִׁיעֵנו מִהַרְגָה לְמַעַן שְׂמֹךְ, וְהַגֵּן
 בְּעַדָּנוּ, וְהִסֵּר מֵעָלֵינוּ מִפֶּת אוֹיֵב, דָּבָר, חֶרֶב, חֶלֶי, צָרָה, רָעָה,
 רָעָב, וַיְגוֹן וּמִשְׁחִית וּמִגָּפָה. שָׁבֵר וְהִסֵּר הַשָּׁמַן מִלְּפָנֶיךָ
 וּמֵאַחֲרֵינוּ, וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תִּסְתִּירֵנוּ, וְשָׁמֵר צְאֲתֵנוּ וּבּוֹאֵנוּ לְחַיִּים
 טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמְצִילֵנוּ אַתָּה
 מִכָּל דָּבָר רָע וּמִפֶּחַד לְיָלֵה. בְּרוּךְ שׁוֹמֵר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל
 לְעַד:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּפִיל חֲבָלֵי שָׁנָה עַל
 עֵינֵי וְתַנּוּמָה עַל עַפְעָפֵי, וּמֵאִיר לְאִישׁוֹן בֶּת עֵינָי; יְהִי
 רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּשִׁיבֵנוּ לְשָׁלוֹם
 וְתַעֲמִידֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, וְתֵן חֶלְקִי בְּתוֹרָתְךָ, וְתַרְגִּילֵנוּ
 לְדַבֵּר מִצְוָה, וְאֵל תַּרְגִּילֵנוּ לְדַבֵּר עֲבָרָה, וְאֵל תְּבִיאֵנוּ לְיָדֵי
 חֶמָּא וְלֹא לְיָדֵי נִסְיוֹן וְלֹא לְיָדֵי כְּזִיּוֹן, וְיִשְׁלַט בִּי יִצְרָטוֹב וְאֵל
 יִשְׁלַט בִּי יִצְרָה־הָרַע, וְתַצִּילֵנוּ מִיִּצְרַת הָרַע וּמִחֲלָאִים רָעִים. וְאֵל
 יִבְהַלֵּנוּ חֲלוּמוֹת רָעִים וְהִרְהוּרִים רָעִים, וְתִהְיֶה מִסְתֵּי שְׁלֵמָה
 לְפָנֶיךָ, וְהָאֵר עֵינֵי פֶן אִישׁן הַמּוֹת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֵּאִיר
 לְעוֹלָם בְּלוֹ בְּכַבּוֹדוֹ:

אֲשַׁכְּנִיזִים אוֹמְרִים: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן;

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בְּלַחֲשׁ: בְּרוּךְ, שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעַד.

וְאַחֲבֵת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְכֶּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-
 מַאֲדֶךָ; וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָ הַיּוֹם
 עַל-לִבְכֶּךָ; וְשָׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
 וּבְלַכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ; וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל-יָדְךָ
 וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ; וּכְתַבְתָּם עַל-מְזוּזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ תִשְׁמָעוּ אֶל-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
 הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל-לִבְבְּכֶם
 וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מִטֶּר-אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ
 וְאִסְפַּת דִּגְגָה וּתִירֹשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ; וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשִׂדְךָ לְבַהֲמֹתֶךָ
 וְאִבְלֹת וּשְׂבַעְתָּ: הַשְּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם
 וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם; וְחָרָה אַף-יְהוָה
 בְּכֶם וְעָצַר אֶת-הַשָּׁמַיִם וְלֹא-יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
 אֶת-יְבוּלָהּ וְאִבְדֹתֶם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן
 לָכֶם; וְשָׁמַתֶּם אֶת-דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל-לִבְבְּכֶם וְעַל-נַפְשְׁכֶם
 וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל-יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
 וְלִמְדֹתֶם אֹתָם אֶת-בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ
 בַדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ; וּכְתַבְתָּם עַל-מְזוּזֹת בֵּיתְךָ
 וּבְשַׁעְרֶיךָ; לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
 נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל-הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
 וְנָתַנּוּ עַל-צִיצִית הַכַּנָּף פְּתִיל תְּכֵלֶת; וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית
 וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וְעָשִׂיתֶם אֹתָם

וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבַכְכֶּם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זָנִים
 אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם
 קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהָיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

סְפָרַדִּים אוֹמְרִים: יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: אָמֵת

הִלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ תַּהַלְלוּ בְקִהְל חֲסִידִים: יִשְׂמַח
 יִשְׂרָאֵל בְּעֲשׂוֹי בְנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָּם: יִהְלְלוּ שְׁמוֹ
 בְּמַחֹל בְּתַף וּכְנֹר יִזְמְרוּ לוֹ: כִּי רוּצָה יְהוָה בְּעַמּוֹ יִפְאַר עַנְוִים
 בִּישׁוּעָה: יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכַבֹּד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבֹּתָם: רוֹמְמוֹת
 אֵל בְּגֵרוֹנָם וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם תּוֹכַחַת
 בְּלֵאמִים: לְאַסֹּר מַלְכֵיהֶם בְּזַקִּים וּנְכַבְּדֵיהֶם בְּכַבְּלֵי בְרוֹל:
 לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כְּתוֹב הַדָּר הוּא לְכָל חֲסִידָיו הִלְלוּיָהּ:

הִנֵּה מִשְׁתוֹ שֶׁלְשִׁלְמוֹה שְׂשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל:
 כָּלֵם אַחֲזִי חָרַב מְלֻמְדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ עַל יָרְכוּ

מִפְּחַד בְּלִילוֹת: ג' פְּעָמִים

וַיְבָרְכֵהּ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֵהּ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיהָ וַיַּחַנְּךָ: יִשָּׂא
 יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיהָ וַיִּשֶׂם לָהּ שָׁלוֹם: ג' פְּעָמִים

יֵשֵׁב בְּסֶתֶר עֲלִיּוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנֵן: אָמֵר לַיהוָה מַחְסֵי
 וּמִצְוֹדֹתַי אֱלֹהֵי אָבִטַח בּוֹ: כִּי הוּא יִצִּילֵךְ מִפַּח יְקִוּשׁ
 מִדְּבַר הַוּוֹת: בְּאַבְרָתוֹ יִסֶּךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תִּתְחַסֶּה צָנֵה
 וְסַחֲרָה אָמַתוֹ: לֹא תִירָא מִפְּחַד לִילָה מִחַץ יְעוֹף יוֹמָם: מִדְּבַר
 בְּאֶפֶל יִהְלַךְ מִקָּטֵב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצַּדֵּךְ אֶלֶף וּרְבָבָה

מימינך אליך לא יגש: רק בעיניך תביט ושלמת רשעים
תראה: כי אתה יהוה מחסי:

יעמד ויאמר ודי, וישקה ראשו, ויכה באגרופו על לבו ככל תבה של הודוי,
ובשבת יום-טוב אין להכות באגרוף

אנא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל
תתעלם מלכנו מתחנתנו. שאין אנחנו עזי פנים וקשי
ערף לומר לפניך: יהוה אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים
אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עוינו. פשענו. אנחנו ואבותינו
ואנשי ביתנו: אשמונו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ולשון הרע.
העוינו. והרשענו. ודנו. חמסנו. טפלנו שקר ומרמה. יעצנו
עצות רעות. כזבנו. פלסנו. לזנו. מרדנו. מרינו דברך.
נאצנו. נאפנו. סררנו. עוינו. פשענו. פגמנו. צררנו. צערנו אב
ואם. קשינו ערף. רשענו. שחתנו. תעבנו. תעינו ותעתענו.
וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שוה לנו. ואתה
צדיק על כל תבא עלינו. כי אמת עשית. ואנחנו הרשענו:

ואם עשה איזה עון באותו יום - יתחרט ויתודה עליו בלב נשבר ובדמע,
ויקבל עליו שלא יעשהו עוד, ואם כך הוא עושה אשריו ואשרי חלקו.

מה נאמר לפניך יושב מרום, ומה נספר לפניך שוכן שחקים, הלא הנסתרות
והנגלות אתה יודע: אתה יודע רזי עולם, ותעלמות סתרי כל חי, אתה
חופש כל חדרי כסן, רואה כליות ולב, אין דבר נעלם ממך, ואין נסתר מנגד
עיניך: יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתמחול לנו את כל
חטאותינו, ותכפר לנו את כל עונותינו, ותמחל ותסלח לכל פשעינו:

את המלים ללא הנקודת אין לומר כפה רק להדהר במחשבתו

יהו רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שאם חטאתי עויתי ופשעתי
 לפניך ופגמתי באות י' של שמך הגדול יהוה ובאות א' של אדני
 ונתתיבתי בדין הצדק סקילה או פיצא בה הרי אני מקבל עלי סקילה,
 והריני כאלו נסקלתי על ידי אות א' של השם אדני בבית דין הגדול
 שבירושלים על דבר כבוד שמך. ואתה ברחמיך הרבים תשוב ותנחך שלש
 אותיות ראשונות של שלשה שמותיך הקדושים יהוה יהוה אדני - יא"א
 ושם קדשך במלוי ד' וידיון שהוא בגימטריא ע"ב כזה: יו"ד ה"ו ה"ו ויאיר
 ברצונך בעולם האצילות ואל יהא מונע:

ואם חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך, ופגמתי באות ה' ראשונה של שמך
 הגדול יהוה. ובאות ד' של אדני, ונתתיבתי בדין הצדק שרפה או
 פיצא בו, הריני מקבל עלי שרפה, והריני כאלו נשרפתי על ידי אות ד' של
 השם אדני בבית דין הגדול שבירושלים על דבר כבוד שמך, ואתה ברחמיך
 הרבים תשוב ותנחך שלש אותיות שניות של שלשה שמותיך הקדושים: יהוה
 אהוה אדני - הה"ד, ושם קדשך במלוי שלשה יודיון וא' שהוא בגימטריא
 ס"ג כזה: יו"ד ה"ו וא"ו ה"ו, ויאיר ברצונך בעולם הבריאה, ואל יהא מונע:

ואם חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך, ופגמתי באות ו' של שמך הגדול יהוה.
 ובאות נ' של אדני, ונתתיבתי לפניך בדין הצדק הרג או פיצא בו,
 הריני מקבל עלי הרג, והריני כאלו נהרגתי על ידי אות נ' של השם אדני
 בבית דין הגדול שבירושלים על דבר כבוד שמך, ואתה ברחמיך הרבים
 תשוב ותנחך שלש אותיות שלישיות של שלשה שמותיך הקדושים: יהוה
 אהוה אדני - וי"נ, ושם קדשך במלוי אלפין שהוא בגימטריא מ"ה כזה:
 יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ויאיר ברצונך בעולם היצירה, ואל יהא מונע:

ואם חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך, ופגמתי באות ה' אחרונה שבשמך הגדול
 יהוה. ובאות י' של שמך אדני, ונתתיבתי בדין הצדק חנק או פיצא
 בו, הריני מקבל עלי חנק, והריני כאלו נחנקתי על ידי אות י' של אדני
 בבית דין הגדול שבירושלים על דבר כבוד שמך, ואתה ברחמיך הרבים
 תשוב ותנחך שלש אותיות אחרונות של שלשה שמותיך הקדושים: יהוה

אהיה אדני - הדי, ושם קדשך במלוי החיון שהוא בנימטריא ב"ן כזה:
 יוד ה"ה ו"ו ה"ה, ויאר ברצונך בעולם העשייה, ואל יהא מונע:

והרי עתה קבלתי עלי כל ארבע מתות ביתרדין לכפר על כל עונותי
 שחמאתי עויתי ופשעתי מנעורי ועד היום הזה, לכפר על כל עונותי
 ולתקן כל העולמות שפגמתי בהם:

יאה הדי ונג הדי - יהיה אהיה אדני:

ואחר כך תאמר תפלה זו, שהיא תפלת רבי גזוניא בן הקנה.

- ליל א: אָנָּא בְּכַח, גְּדוּלַת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה: (אב"ג ית"ץ)
 ליל ב: קַבֵּל רַנַּת, עֲמֶךָ. שִׁנְבְּנו, מַתְרַנו נוֹרָא: (קר"ע שמי"ץ)
 ליל ג: נָא גְבוּר, דּוֹרְשֵׁי יְחוּדְךָ, כְּכַבַּת שְׁמֶרֶם: (נג"ד יכ"ש)
 ליל ד: בְּרַבִּים מַתְרַם, רַחֲמֵי צְדָקָתְךָ, תַּמִּיד גְּמִלִם: (בט"ר צת"ט)
 ליל ה: חֲסִין קְדוּשָׁ, בְּרַב טוֹבְךָ, נַהֵל עֲדָתְךָ: (חק"ב טנ"ע)
 ליל ו: יְחִיד גְּאֵה, לְעַמְּךָ פִּנְה, זוֹכְרֵי קְדָשְׁתְּךָ: (יג"ל פז"ק)
 ליל ז: שְׁוֹעַתְנוּ קַבֵּל, וְשִׁמְעַ צְעָקָתְנוּ, יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת: (שק"ו
 צי"ה)

ואחר שיגמר אותו יחזר לומר הפסוק שכתב אותו הלילה ג' פעמים:
 בלחש: ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך; ג' פעמים:

בטוב אליו אקוץ ברחמים; ג' פעמים.

לישועתך קויתי יהוה. קויתי יהוה לישועתך. יהוה
 לישועתך קויתי; ג' פעמים

אתה סתר לי | מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה. סלה
 תסובבני פלט רני תצרני מצר לי | סתר אתה; ג' פעמים

תודיעני ארח תיים, שבע שמחות את-פניך, נעמות בימיך
נצח: ג' פעמים.

אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: בידך
אפקיד רוחי, פדיתה אותי יהוה אל אמת: שרי ליה
מארי מאן המצער לי: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת
יעקב:

ואחר כך יאמר מזמור זה:

לדוד מזמור ליהוה הארץ ומלואה, תבל וישבי בה: כי הוא
על ימים יסדה ועל נהרות יבוננה: מי יעלה בהר יהוה
ומי יקום במקום קדשו: נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא
לשוא נפשי ולא נשבע למרמה: ישא ברכה מאת יהוה
וצדקה מאליה ישעו: זה דור דרשיו מבקשי פניך יעקב
סלה: שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך
הכבוד: מי זה מלך הכבוד יהוה עזו וגבור יהוה וגבור
מלחמה: שאו שערים ראשיכם ונשאו פתחי עולם ויבא מלך
הכבוד: מי הוא זה מלך הכבוד יהוה צבאות הוא מלך
הכבוד סלה:

ויאמר ג' פעמים ישד והפוך:

עזרה כבודי עזרה הנבל וכנור אעירה שחר:

שחר אעירה וכנור הנבל עזרה כבודי עזרה:

בשם יהוה אלהי ישראל, מימיני מיכאל, ומשמאלי
גבריאל, ומלפני אוריאל, ומאחורי רפאל, ועל ראשי
שכינת אל:

סדר תקוון-חצות

מי שהשכים קום לומר תקוון-חצות צריך לומר קדם ברכות-השחר ולכל
 הפחות ברכות-התורה
 טוב לומר זה הנסח:

"רבוננו של עולם, הריני מוסר עצמי אליך בכל תנועותי ומחשבותי ודבורי
 ומעשי, ותנועות ומחשבות ודבורים ומעשים של בני ושל התלויים
 בי, (של כל היום הזה) שיהיו הכל ברכונך הטוב עלי.

בהתקשרות לכל הצדיקים האמתיים שברורנו ולכל הצדיקים האמתיים
 שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש
 צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פנא זכותו יגן עלינו
 ועל כל ישראל", אמן.

מיד כשקם יאמר:

מודה (אשה אומרת: מודה) אני לפניך מלך חי וקים, שהתחננת
 בי נשמתני בחמלה, רבה אמונתך:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו
 במצותיו וצונו על גטילת ידים:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר יצר את האדם
 בחכמה, וברא בו נקבים נקבים. חלולים חלולים, גלוי
 וידוע לפני כסא כבודך שאם יסתם אחד מהם או אם יפתח
 אחד מהם אי אפשר להתקיים אפלו שעה אחת. ברוך אתה
 יהוה, רופא כל בשר ומפליא לעשות:

אֱלֹהֵי. נִשְׁמָה שְׁנַתָּת בִּי שְׁהוֹרָה. אַתָּה בְּרֵאתָהּ. אַתָּה
 יִצְרָתָהּ. אַתָּה נִפְחָתָהּ בִּי. וְאַתָּה מִשְׁמְרָהּ בְּקִרְבִּי.
 וְאַתָּה עֲתִיד לְפָלֵה מִמֶּנִּי וּלְהַחְזִירָהּ בִּי לְעֲתִיד לְבֹא. כָּל זְמַן
 שֶׁהִנְשָׁמָה בְּקִרְבִּי מוֹדָה (אִשָּׁה אוֹמֶרֶת: מוֹדָה) אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים. אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת.
 בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, הַמַּחְזִיר נְשָׁמוֹת לְפָנֶיךָ מֵתִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנּוֹתֵן לְשִׁכּוֹי בֵּינָה
 לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, פּוֹקֵחַ עוֹרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מַתִּיר אֲסוּרִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, זוֹקֵף כְּפוּפִים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, מַלְבִּישׁ עֲרָמוּם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנּוֹתֵן לַיֶּעָף פֶּתַח:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, רוֹקֵעַ הָאָרֶץ עַל
 הַמַּיִם:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְכִּין מִצְעָדֵי
 גֶּבֶר:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַעוֹשֶׂה לִּי כָּל
 צְרָכַי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל
 בְּגַבְוֶרָה:

ברוך אתה יהוה , אלהינו מלך העולם, עומר ישראל
בתפארה:

ברוך אתה יהוה , אלהינו מלך העולם, שלא עשני גוי.
(האשה אומרת - גויה):

ברוך אתה יהוה , אלהינו מלך העולם, שלא עשני עבד.
(האשה אומרת - שפחה):

ברוך אתה יהוה , אלהינו מלך העולם, שלא עשני אישה:
(אשה אומרת בלי שם ומלכות - ברוך שעשני כרצוני):

ברוך אתה יהוה , אלהינו מלך העולם, המעביר חבלי שנה
מעיני ותנומה מעפעפי:

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי, שתרגילני
בתורתך. ותדביקני במצותיך. ואל תביאני לידי חטא.
ולא לידי עון. ולא לידי נסיון. ולא לידי בזיון. ותרחיקני מיצר
הרע. ותדביקני ביצר הטוב. וכוף את יצרי להשתעבר לך.
ותנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל
רואי. ונגמלני חסדים טובים. ברוך אתה יהוה , גומל חסדים
טובים לעמו ישראל:

יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שתצילני היום
ובכל יום ויום מעזי פנים. ומעזות פנים. מאדם רע. מיצר
רע. מחבר רע. משכן רע. מפגע רע. מעון הרע. ומלשון
הרע. מדין קשה. ומפעל דין קשה. בין שהוא בן ברית. ובין
שאינו בן ברית:

בְּרַכַּת הַתּוֹרָה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה , אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּה הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:

וְהֶעֱרַב נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיּוֹת
עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי
צִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי
תּוֹרָתְךָ לְשִׁמְהָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה , הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה , אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶּה הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל
הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, נוֹתֵן
הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל אֶהֱרָן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר
כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָמֹר לָהֶם: יְבָרְכֶךָ יְהוָה
וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּחַנְךָ: יֵשֵׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ
וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

סְגֻלָּה לְהִיּוֹת שִׂמְחָה כָּל הַיּוֹם לִזְמַר כָּאן:

מִכָּבֹּד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹשֶׂה וְאֶפְטֵרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל

כִּמָּה דְבָרֵי חֲזוּק עַל תְּקוּוֹן חֲצוֹת מִכ"ק אֲדַמּו"ר מוֹהֲרָא ש"ש זְצוּק"ל הַצַּדִּיק מִיבְנֵי אֵל:

מִי שֶׁקָּם בְּחֲצוֹת לַיְלָה, וּבֹכָה וּמִתְאוֹנֵן עַל חֲרָבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, זֶה הַפְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן שְׂכוּלֵל כָּל הַפְּדִיּוֹנוֹת.

מוֹהֲרָא ש"ש ז"ל אָמַר: שֶׁפֶּלֶא גְדוֹל הוּא שֶׁבְתַפְלוֹת שַׁחֲרִית, מִנְחָה, מַעֲרִיב, שׁוּם בְּרִיָּה לֹא תִתְרַשֵּׁל, וּבְתַפְלוֹת חֲצוֹת בְּזֶה מִתְרַשְׁלִים דָּבָם כְּכֹלָם, וְהַסְּבִיר הַטַּעַם לְזֶה, כִּי עוֹשִׂים אֶת הַדְּבָר לְגְדוֹל עַד מְאֹד, וְעַל כֵּן קִשָּׁה אַחַר כֵּךְ לְקִיּוּמוֹ, כִּי חוֹשְׁבִים שֶׁכִּדִּי לֹא מִדְּסַדֵּר תִּיקוּוֹן חֲצוֹת צָרִיךְ לִהְיוֹת צָדִיק גְּדוֹל, מֵאַחַר שֶׁכָּל אַחַד יוֹדֵעַ אֶת נִגְעֵי לִבָּבוֹ וּמִכְאוּבָיו, עַל כֵּן מִתְרַשֵּׁל בְּזֶה.

(שיחות מוהר"א ש"ש, חלק א', אות חצות)

רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב אָמַר:

עֵקֶר עֲבוּדָתוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי הִיא לְקוּם בְּחֲצוֹת.

וְרַבִּי נֵתַן תִּלְמִידוֹ אָמַר:

כִּמוֹ שֶׁהִגְאֵלָה הָרֵאשׁוֹנָה הִיְתָה בְּחֲצוֹת, כֵּךְ תִּהְיֶה גַם הַגְּאֵלָה הָאַחֲרוֹנָה, בְּזִכּוֹת הַכְּשָׁרִים הַעוֹרְכִים תְּקוּוֹן חֲצוֹת כְּכֹל לַיְלָה.

סדר אמירת תקון-חצות

א. זמן תקון-חצות – מחצות הלילה ועד עלות-השחר. המשכים לומר תקון-חצות לאחר שישן שנת קבע, יכרך ברכות-השחר בלן עם ברכות-התורה, ואחר-כך יאמר תקון-חצות.

ב. בימים אלו אומרים רק תקון-לאה: בכל יום שאין אומרים בו תחנון, כגון: בליל שבת, ימים טובים, ראש השנה, יום הכפורים וכו', וכשאומרים רק תקון-לאה, אין צריך לשבת על הקרקע.

חשוב לדעת כי עקר אמירת תקון חצות זה אך ורק אמירת המזמורים ולא הקינות וכו' (כנסח הספרדים הפשוט (כמוכא להלן במכתבים)) - אך גם חשוב לאמרו. ובשעת הדחק יכל לומר רק עשרה מזמורים בלבד.

לשם יחוד קרש"א-בריד-הוא ושכינתיה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, ליחידא שם יו"ד ק"י בוא"ו ק"י ביהודא שלים (יהוד) בשם כל ישראל. הריני מוכן לומר תקון רחל ותקון לאה כמו שסדרו לנו רבותינו זכרונם לברכה, לתקן את שרשם במקום עליון לעשות נחת רוח ליוצרי ולעשות רצון בוראי. בהתקשרות לכל הצדיקים האמתיים שבודרנו, ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבי נחמן בן פינא זכותו יגן עלינו.

ידי נעם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו בוננה עלינו. ומעשה ידינו בוננהו: ידי נעם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו בוננה עלינו. ומעשה ידינו בוננהו: בוננהו:

צריך לומר ודוי בעמידה

אנא יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מלכנו מתחנתנו. שאין אנהנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו: צדיקים

אֲנַחְנוּ וְלֹא חֲטֵאנוּ. אֲבָל חֲטֵאנוּ עֵוִינוּ פִּשְׁעֵנוּ, אֲנַחְנוּ, וְאֲבוֹתֵינוּ
וְאֲנִישֵׁי בֵיתנוּ:

אֲשַׁמְנוּ. בְּגַדְנוּ. גִּזְלָנוּ. דִּבְרַנוּ דְּפִי וְלִשׁוֹן הָרַע. הֶעֵוִינוּ.
וְהִרְשַׁעְנוּ. וְדַנּוּ. חֲמַסְנוּ. טָפְלָנוּ שָׁקַר וּמְרָמָה. יַעֲצְנוּ
עֲצוֹת רָעוֹת. כּוֹזְבֵנוּ. כַּעֲסָנוּ. לָצְנוּ. מְרַדְנוּ. מְרִינוּ דְּבָרֶיךָ.
נֶאֱצָנוּ. נֶאֱפָנוּ. סָרְרָנוּ. עֵוִינוּ. פִּשְׁעֵנוּ. פָּגַמְנוּ. צָרְרָנוּ. צַעֲרָנוּ אֶב
וְאִם. קִשִּׁינוּ עֲרָף. רִשְׁעֵנוּ. שַׁחַתְנוּ. תַּעֲבֵנוּ. תַּעֲנִינוּ וְתַעֲתַעֲנוּ.
וְסָרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים - וְלֹא שָׁוָה לָנוּ. וְאַתָּה
צָדִיק עַל כָּל הַבָּא עֲלֵינוּ. כִּי אִמֶּת עֲשִׂיתָ וְאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ:

מִזֶּה נֹאמֵר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מְרוֹם, וּמִזֶּה נִסְפָּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים.
הֲלֹא כָּל הַנְּסֻתוֹת וְהַנְּגֻלוֹת אֶתָּה יוֹדֵעַ. אֶתָּה יוֹדֵעַ רְיוּ
עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חַי. אֶתָּה חוֹפֵשׁ כָּל חֲדָרֵי בָטָן,
רוֹאֶה כְּלוֹיֹת וְלֵב. אֵינְךָ דֹּבֵר נֶעְלָם מִמֶּךָ, וְאֵינְךָ נִסְתָּר מִנְּגִיד
עֵינֶיךָ: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ - יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
שֶׁתִּמְחַל לָנוּ - אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ, וְתִכְפֹּר לָנוּ - אֶת כָּל
עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְתִמְחַל וְתִסְלַח - לְכָל פִּשְׁעֵינוּ.

תְּקוּנַת רַחֵל

יְכוֹן לִכְבוֹת עַל חֲרָפָן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ

עַל נִהְרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם בְּכִינוּ, בְּזָכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן. עַל
עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנֻרוֹתֵינוּ. כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ
דְּבָרֵי שִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֵחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן. אִיךָ נִשִּׁיר
אֶת שִׁיר יְהוָה עַם יֵאֱהוּדוֹנְהִיעַ עַל אֲדָמַת נָכַר. אִם אֲשַׁבְּחֶךָ

ירוּשָׁלַיִם תִּשְׂפַח יְמִינִי. תִּדְבֹק לְשׁוֹנֵי לְחִבֵּי אִם לֹא אֲזַכְּרֶנּוּ.
 אִם לֹא אֲעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל רֹאשׁ שְׂמֹחֹתַי. זָכַר יְהוָה
 לְבִנְיָאָדָוָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם. הָאֹמְרִים עָרוֹ עָרוֹ, עַד הַיּוֹסֵד
 בָּהּ. בַּת בָּבֶל הִשְׁדֹּדְתָהּ: אֲשֶׁרֵי שִׁישְׁלָם לָךְ אֶת גְּמוּלָךְ,
 שְׂנַמְלֶתָ לָנוּ. אֲשֶׁרֵי שִׁיֵּיחוּ וְנַפֵּץ אֶת עַלְלֶיךָ אֶל הַסֹּלַע. (תהלים
 קלו)

יכון לכבות על הריגת הצדיקים שבכל דור ודור על קדשת השם, ועשרה
 הרוגי מלכות:

מְזֻמָּר לְאַסָּף: אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתְךָ מִמָּאוּ אֶת הַיִּכָּל
 קְדֻשָׁךְ. שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעַיִים, נָתַנּוּ אֶת נְבִלַת
 עֲבָדֶיךָ מֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם, בִּשְׂרַח חֲסִידֶיךָ לְחִיתוֹ אֶרֶץ. שָׁפְכוּ
 דָּמָם בְּמַיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאִין קוֹבֵר. הֵינּוּ חֲרָפָה לְשִׁכְנֵינוּ.
 לְעַג וְקָלָם לְסִבִּיבוֹתֵינוּ. עַד מָה יְהוָה תִּאֲנַף לְנִצָּחַת. תִּבְעַר
 בְּמוֹ אִשׁ קִנְיָתְךָ. שָׁפַךְ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ, וְעַל
 מַמְלְכוֹת. אֲשֶׁר בִּשְׂמֹךְ לֹא קָרְאוּ. כִּי אֲכַל אֶת יַעֲקֹב. וְאֶת
 גֹּהוּ הַשָּׂמוֹ. אֶל תִּזְכֹּר לָנוּ עֹנֶת רֵאשִׁינִים. מִהֵרָ יִקְדְּמוּנוּ
 רַחֲמֶיךָ כִּי דָלוּנוּ מְאֹד. עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר כְּבוֹד
 שְׁמֹךְ, וְהַצִּילְנוּ, וְכִפֵּר עַל חַטָּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֹךְ. לָמָּה יֹאמְרוּ
 הַגּוֹיִם אֵיזָה אֱלֹהֵיהֶם. יוֹדַע בְּגוֹיִם לְעַיְנֵינוּ, נִקְמַת דָּם עֲבָדֶיךָ
 הַשְּׂפוּךְ. תִּבּוֹא לְפָנֶיךָ אֲנָקַת אֲסִיר, בְּגֹדֵל זְרוּעֶךָ הוֹתֵר בְּנֵי
 תְּמוֹתָהּ, וְהֵשֵׁב לְשִׁכְנֵינוּ שִׁבְעָתִים אֶל חִיקָם, חֲרָפְתָם אֲשֶׁר
 חֲרָפְתָּ אֲדָנִי. וְאֲנַחְנוּ עִמָּךְ וְצִאֵן מִרְעִיתְךָ נוֹדֶה לָךְ לְעוֹלָם,
 לְדוֹר וָדוֹר נִסְפָּר תִּהְלָתְךָ. (תהלים עט)

זכר יהוה מה היה לנו. הביטה וראה את הרפתנו. נחלתנו
 נהפכה לזרים. בתינו לנכרים. יתומים היינו ואין אב.
 אמותינו כאלמנות. מימינו בכסף שתינו. עצינו במחיר יבאו.
 על צוארנו נרדפנו. יגענו ולא הויח לנו. מצרים נתנו יד.
 אשור לשבע לחם. אבותינו חטאו ואינם. ואנחנו עונותיהם
 סבלנו. עבדים משלו בנו. פרק אין מידם. בנפשנו נביא
 לחמנו, מפני חרב המדבר. עורנו כתנור נכמרו מפני זלעפות
 רעב. נשים בציון ענו, בתלות בערי יהודה. שרים בידם
 נתלו, פני זקנים לא נהדרו. בחורים טחון נשאו, ונערים בעץ
 כשלו. זקנים משער שבתו, בחורים מנגינתם. שבת משוש
 לבנו, נהפך לאבל מחולנו. נפלה עטרת ראשנו, אוי נא לנו
 כי חטאנו. על זה היה דוה לבנו, על אלה חשכו עינינו. על
 הר ציון ששמים, שועלים הלכו בו. אתה יהוה לעולם תושב,
 בסוף לדור ודור. למה לנצח תשפחנו. תעזבנו לארך ימים.
 השיבנו יהוה אליך ונשובה, חידש ימינו בקדם. כי אם מאס
 מאסתנו קצפת עלינו עד מאד. השיבנו יהוה אליך ונשובה,
 חידש ימינו בקדם: (איכה ה)

חיט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך. איה קנאתך
 וגבורתיך. המון מעיד ורחמיך אלי התאפקו. כי אתה
 אבינו, כי אברהם לא ידענו, וישראל לא יפירנו. אתה יהוה
 אבינו גאלנו מעולם שמה: למה תתענו יהוה מדרךך,
 תקשיח לבנו מיראתך. שוב למען עבדיך שבטי נחלתך.
 למצער ירשו עם קדשך, צרינו בוססו מקדשך. ועתה יהוה
 אבינו אתה. אנחנו החמר ואתה יצרנו, ומעשה ידך כלנו.

אל תקצף יהוה עד מאד, ואל לעד תזכר עון. הן הפט נא:
 עמך כלנו. ערי קדשך היו מדבר. ציון מדבר היתה, ירושלים
 שוממה. בית קדשנו ותפארתנו, אשר הללוך אבותינו היה
 לשרפת אש, וכל מחמדינו היה לחרבה. העל אלה תתאפק
 יהוה. תחשה ותעננו עד מאד: (שם סד, דיא)

על חומתך ירושלים הפקדתי שמרים, כל היום וכל הלילה
 תמיד לא יחשו. המזכירים את יהוה אל דמי לכם. ואל
 תתנו דמי לו. עד יבונן, ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ.
 נשבע יהוה בימינו ובורוע עזו: אם אתן את דגנך עוד מאכל
 לאיבוק, ואם ישתו בני נכר תירושך אשר ינעת בו. פי
 מאספיו יאכלהו, והללו את יהוה. ומקבציו ישתהו בחצרות
 קדשי. (ישעיה סב, רט)

אתה תקום, תרחם ציון. פי עת לחננה פי בא מועד:
 פי רצו עבדיך את אבניה, ואת עפרה יחננו: (תהלים קב, יד-טו)
 בונה ירושלים יהוה. נדחי ישראל יכנס: (שם קמו, ב)

אשכנזים מוסיפים:

אחר כך תאמר פסוקים אלו המלקטים, המדברים מהחרבן והנחמה, ותכון
 היטב אל פרוש המלות באמרך אותם, ותבקש ותתחנן אליו ותברך אז כלשון
 שאתה רגיל בה, כי עכשו בעת חצות הוא הזמן המסגל, שכל דבור ודבור
 שמדברים עמו יתברך, עושה רשם למעלה בכל העולמות.

המאם מאסת את יהודה, אם בציון געלה נפשך, מדוע
 הכיתנו ואין לנו מרפא, קנה לשלום ואין טוב, ולעת
 מרפא והנה בעתה: ידענו אדני רשענו, עון אבותינו, פי

חטאנו לך: אל תנאץ למען שמך, אל תנבל פסא כבודך,
זכר, אל תפר בריתך אתנו. (ירמיה יד, יט);

בה אמר אדני קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים, רחל
מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה פי איננו. (ירמיה
לא, יד); אדני ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג
על נהו. (ירמיה כה, ל); ויקרא אדני יהוה צבאות ביום ההוא
לבכי ולמספר ולקרחה ולחגר שק. (ישעיה נב, יט); על אלה
אני בוכיה עיני עיני ירדה מים פי רחק ממני מנחם משיב
נפשי, היו בני שוממים פי גבר אויב; (איכה א, ט); הן אראלם
צעקו חצה, מלאכי שלום מר יבכיון; (ישעיה לג, ט).

ואחר כך תאמר חמש הקינות ונהגו אנשי-שלומנו לומר בכל יום מימות
השבוץ קינה אחת ובליל שישי אומרים את הקינה 'דודי ירד לגנו' וכו'
המובאת אחר תקון-לאה.

קינה ליום ראשון

קינה זו חפר איש האלקים רבי משה אלשיך זצלה"ה:

הקבצו ושמעו בני יעקב בלכם. קרעו לבבכם ואל בגדיכם. כי בפשעיכם
שלחה אפכם. והגו כבוד לאדני אלהיכם:
מי האיש החפץ חיים וחד אכל יטעם לו. אוהב ימים לראות טוב ולבקר
בהיכלו. והאלהים יראה לו לשכן באהלו מבלי לו. אשר לא עמל בו ולא
גדלו:

אנה הלך הדרך תרקיע עמו לשחקים. אנכי חטאתי והוא אסור בזקום ועל
זאת ספרו והילילו באו ולינו בשקים. ברחובות ובשוקים:
שכינה מה אומרת קלני מראשי. הנדלה והגבורה והתפארת עברו ראשי.
והנצח וההוד אין דורש לנפשי. ותנוח משלום נפשי:

על זאת אספרה ואיללה. אסלדה בחילה. קולי בחולה. מעי מעי אוחילה.
 למענכם שלהתי בבלה. ואני בתוך הגולה:
 עזותיכם הפו אלה וחפאתיכם. הגליתי אתכם ליסרה אתכם. ויתעבר אדני
 בי למענכם. וישלחני אלהים לפניכם:
 בבית ישראל ראיתי שערוריה. אין איש שם על לב שלמה אהיה פעוטיה.
 בקור נמוי וכגדר הדחוייה. המדבר הייתי לישׂראל אם ארץ מאפליה:
 ידעני אדני רשעני, ועון אבותינו. הננו אתאנו, לך אדני אלהינו. שוב למען
 עבדיך, וסלחת לעוננו. תשוב תרחמנו, ותכבש עזותינו:
 ויאמר אדני אהבתי אתכם. כל ישעי וכל חפצי אשוב לרחמכם. שובו אלי
 ואשובה אליכם. אנכי אנכי הוא מנתמכם:
 אמרו לבת ציון פה אמר אדוניך. תחת היותך עזובה יבעלך בנך. וכמשוש
 חתן על פלה ישיש עלוך אלהוך. והיית עמרת תפארת ביד אדני,
 וצניף מלוכה בכף אלהוך:

קינה ליום שני

קינה זו חברה החכם השלם מורי ורבי איש האלקים מזהר"ד חיים הכהן מן
 ארם צובה זלה"ה. ושמו חתום כראשי הבתים

קול ברמה נשמע ביללה. קול נהי מציון המהללה: קול ברמה:
 חשבתני ימים הייתי גברתי. ביד אדני עמרת תפארת. ועתה אני שתחרתי.
 טבעתי בבור בין מצולה: קול:
 יהודה רעה איו הייתי. וכבוד עליון אני נקראתי. ועתה לתחתיות ירדתי.
 ודודי ורעי לרום עלה: קול:
 יחד יודעי בתולותי ורעותי. בבו נא עמי כי רבות אנהותי. אין נוטה עוד
 אהלי ומקים ירעותי. כי דודי מני נסע ונגלה: קול:
 מפרום השלכתי ברב מגנה. שלח אש בעצמותי וירדנה. ויצאתי בגולה בדרך
 כאלמנה. הגלה יהודה הגלת שלומים בלה: קול:
 הייתי ככלה בתוך אפריון. וענן יומם על מכון הר ציון. השלכתי לחוץ פעני
 ואביון. בגדי לקח צר ואני אמללה: קול:

בְּהֵנִי וּזְקַנִּי טָבְחוּ אוֹיְבֵי. מַחְזִיקִים בְּבְרִיתִי זָרַע אוֹהְבֵי. בְּנֵי הַיְקָרִים וּבַחֹרֵי.
הִלְכוּ בִשְׁבִי וְעוֹלָלִי בַּגּוֹלָה: קוֹל:

הֵן כָּל אֱלֹהֵי אֵין הוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי. אִמְלֵאָה הַחֲרָבָה וְאֵל עַמִּים אָרִים רֵאשִׁי. וְאוֹיְבֵי
אָמַר לֹא תִקְרָאֵי עוֹד אִישִׁי. כִּי נִפְלַתִי לְפָנֶי בְּנֵי עוֹלָה: קוֹל:

נָא אֵב הַרְחֵמֵן תִּשׁוּב לְצִיּוֹן. עוֹן כַּעֲשֵׂן נִרְאָה כִּבְנֵי אִפְרַיִם. וְהַבֵּית הַזֶּה יִהְיֶה
עֲלִיּוֹן. וְאֵז גְּאוּלִּים יִפְצְחוּ צְהֵלָה: וְהַבֵּית הַזֶּה יִהְיֶה עֲלִיּוֹן. וְאֵז גְּאוּלִּים יִפְצְחוּ
צְהֵלָה:

קִינָה לַיּוֹם שְׁלִישִׁי

"אֵיכָה נַחֲרַב הָאוֹלָם" וְכוּ'. "עַד אֵן יִצְעַק בְּשֹׁבִי" וְכוּ'. "עַד אֵן" וְכוּ'. "בֶּן
אֲמַתְךָ" וְכוּ' (תַּקְוֵי-חַצוֹת). וְרַמְזוּ עָלַי כְּפָה אֲנִי צָרִיד לְצַעֲק זֹאת לְפָנָיו
יִתְבָּרַךְ. וְתַפְס לְדַגְמָא אֵידֵךְ הֵם מְעוֹרְרִים הַלֵּב. וְאָמַר אוֹתָם כִּנְגוֹן חַצוֹת
בְּקוֹל נְעִים עֲמֹק מְאֹד. (שִׁיחוֹת-הַר"ן סִימָן רַסח)

קִינָה זוֹ הוֹבָאָה מִירוּשָׁלַיִם תּוֹכ"ב. כִּנְגוֹן שְׁמֵרוֹן קוֹל תַּתָּן: עַד מְתֵי אֲדָנִי בְּיוֹם
זֶה לְעַמְתְּךָ. כַּמֵּד תִּלְלַל עֲדָתְךָ. עַל בֵּית תַּפְלֵתְךָ אֲשֶׁר שָׂרְפוּ צָרִיד. וְהָרְגוּ בְּנֵי
כְרִיתְךָ. אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֵתְךָ:

עַד מְתֵי אֲדָנִי תִשְׁכַּח שְׂאוֹן קְמִידָךְ. וְשׁוֹמְמוֹת הַיְכָלְךָ וּנְפֻצוֹת לְאֲמָךְ. הַלְחוּצִים
עֲלֶיךָ. הַחֲרוּגִים עַל שְׁמָךְ: עַד מְתֵי עֲשֵׂנָת בַּת־פֶּלֶת עַמְּךָ. אֲשֶׁר יִהְיֶה לְפָנֶיךָ
עַל חֲרַבֵּן בֵּיתְךָ. אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֵתְךָ:

עַד מְתֵי אֲדָנִי אֲשַׁכְּבָה בֵּין שְׁפָתַיִם. וּבֵין תַּנּוּר וּכְיָרִים. יִכְהוּ לִי עֵינַיִם. לוֹחֲמִים
לִי יִשְׁאָפוּ עָרֵב וּבִקֵּר וְצִהָרִים:

עַד מְתֵי אֲשַׁתּוּמָם עַל חֲרַבֵּן פְּעַמִּים. עַד מְתֵי לֹא תִרְחַם אֶת יְרוּשָׁלַיִם: עַד
מְתֵי יִהְיֶה בְּצַר שְׂאֵרִית צֶאֱן מְרַעִיתְךָ.

אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֵתְךָ:

עַד מְתֵי אֲדָנִי עַבּוּ"ם יַעֲלוּ. אֲשֶׁר אָכַל אֶת יַעֲקֹב וּבָכַל עַת יְבוֹזוּ. אֲנִי אֲדַרְשׁ
אֶת שְׁלוֹמָם וְהֵם יִמְרְטוּ וַיִּגְזוּ. בַּחֲרָפָה הַכּוּ לְחַיִּי וּבְשִׁפְתֵי שְׂוֹא גְלוּזוּ.

עַד מְתֵי אֲדָנִי רְשָׁעִים יַעֲלוּ. עַד אֵן יִצְעַק בְּשֹׁבִי (פְלוּנֵי בֵן פְלוּנֵית) אֲמַתְךָ.
אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֵתְךָ:

קִינָה לְיוֹם רְבִיעִי

קִינָה זוֹ רְאשֵׁי-תְכוֹת שְׁלֵה שֵׁם אֲדֹנָי;

בְּהִיכְלָךְ שְׁמִיר וְשִׁית. הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַבַּיִת: בְּהִיכְלָךְ:

אִיכָה נִחְרַב הָאוֹלָם. וְנִהְרַס יְסוֹד הָעוֹלָם. וְחָלוּ בּוֹכְבִים וְהָלָם. וַיֵּצֵא הַכַּהֵן מִן

הַבַּיִת וַיָּבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת: בְּהִיכְלָךְ:

דִּירַת קִדְשׁ אֲשֶׁר בְּנִיתָ. לְהַנְחִיל לְעַם זוֹ קִנִּיתָ. אוּי כִּי הָאוֹיְבִים צִוִּיתָ. וַיָּבֹאוּ

וּפְנֹו אֶת הַבַּיִת: בְּהִיכְלָךְ:

נִחְשְׁבוּ כָּל מְאוֹרֵיךָ. סָגְרוּ כָּל שְׁעָרֵיךָ. עַד כִּי אָמְרוּ כָּל רוֹאֵיךָ. כִּנְנַע נִרְאָה

לִי בַבַּיִת: בְּהִיכְלָךְ:

אֲדֹנָי שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפָּךְ וְחִמְמָתְךָ. וְזָכַר דְּבַר נְבוֹאָתְךָ. לְבִשָׁר נָא לַעֲדַתְךָ. גְּדוֹל

יְהִיָּה כְבוֹד הַבַּיִת:

לְבִשָׁר נָא וְכוּ:

קִינָה לְיוֹם חֲמִישִׁי

עַל הֵיכְלִי אֲכַבֶּה יוֹמָם וְלַיְלָה. וְלִתְפָאֶרֶת צִיּוֹן עִיר הַמְהַלְלָה: כִּי תִמִּיד עַל

הַחֲרָבָן פְּעָמַיִם. אֶרְצָן צָבִי וִירוּשָׁלַיִם. וְעַל עַמָּה אֲשֶׁר הִלְכוּ בְּגוֹלָה:

וְלִתְפָאֶרֶת:

בֵּית תְּפָאֶרְתִּי שֵׁם אוֹיֵב לְשִׁמְהָ. הוֹשִׁיבֵנִי בִיַּדֵי נְכוֹת וְשִׁמְהָ. עַל זֹאת אֲכַבֶּה

תִּמִּיד בְּקוֹל יְלָהָה: וְלִתְפָאֶרֶת:

סִפְדֵי תוֹרָה כִּי חִלְלָה תְּפָאֶרְתְּךָ. נִפְלָה נִזְרָךְ מִיּוֹם שֶׁחֲרַב בֵּיתְךָ. עַל זֹאת אֲשָׂא

קִינָה עַל אֲהֵלִיכָה וְאֲהֵלָה: וְלִתְפָאֶרֶת:

חֲזִקוּ עַמֵי מַהֲר אֲכַנֶּה דְבִירְכֶם. נִקֶּם אֶלְפֵיִשׁ וְאֶשִׁיב אֶת שְׁבוֹתְכֶם. תוֹךְ הֵיכְלִי

אֲשַׁכֵּן כְּבַתְחִלָּה. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְתִהְלָה. כְּדַכְתִּיב (יְשַׁעְיָה ב, ג):

מִיכָה ד' ב'): "כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדַבַּר אֲדֹנָי מִירוּשָׁלַיִם";

(לְסוּיָם מִזְמוֹר הַנְּחֻמָּה וּמְכִנָּה בּוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל בּוֹ) כְּפוּיִים - וְעוֹמָה, עִם דָּלָה,

עֲנִיָּה סוֹעֶרָה, שֶׁה נֶאֱלָמָה, עִם דָּל, וְאַבְיוֹן)

עִירָה נָא יְמִינֶךָ רַחֵם. וְלִעֲוֹמָה קְרָא נַחֲמָה. וַיֹּאמֶר לְעַם דְּלָה וְעֲנֹמָה. עֲנִיָּה
סַעְרָה רַחֲמָה:

עִירָה נָא חֲשׂוֹף זְרוּעֶךָ. וַיְגַלֶּה כַּן יִשְׁעֶךָ. וַיֹּאמֶר לְשָׂה נְאֻלְמָה. עֲנִיָּה סַעְרָה
רַחֲמָה:

עִירָה נָא יְמִינֶךָ הָאֵל. וּפְדָה בְּרַחֲמֶיךָ יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר לְעַם דֵּל הַשּׁוֹאֵל. וּבָא
לְצִיּוֹן גּוֹאֵל:

עִירָה נָא יְמִינֶךָ עֲלִיּוֹן. וּבְנֵה בְּרַחֲמֶיךָ אֶת צִיּוֹן. וַיֹּאמֶר לְעַם דֵּל וְאֲבִיּוֹן. כִּי נַחַם
אֲדֹנָי צִיּוֹן. כְּדַבְּרֵיכֶם (יִשְׁעִיָּה נֹא, א: "כִּי נַחַם אֲדֹנָי צִיּוֹן נַחַם כָּל חֲרַבְתֵּיכֶם,
וַיִּשֶׂם מִדְּבָרָהּ כְּעֵדוּן, וְעֲרַבְתֶּהּ כְּגֹן אֲדֹנָי, שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִמְצָא בָּהּ, תּוֹדָה וְקוֹל
וּמְרָה":

אחר-כך תתעורר לקום ותאמר פסוקים אלו

הַתְּנַעֲרִי מֵעַפְרִי, קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם, הַתְּפַתְחִי מוֹסְרֵי צְוֹאֲרֶךָ
שְׁבִיָּה בֵּת צִיּוֹן: (יִשְׁעִיָּה פֶּרֶק נב, ב: עַל חוֹמֹתֶיךָ
יְרוּשָׁלַם הִפְקַדְתִּי שְׁמֵרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יִחַשּׁוּ
הַמְּזוֹכְרִים אֶת אֲדֹנָי אֵל דְּמִי לָכֶם: וְאֵל תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ עַד יְכוּנֵן
וְעַד יֵשִׁים אֶת יְרוּשָׁלַם תִּהְלֶה בְּאַרְצֵךְ; נִשְׁבַּע אֲדֹנָי בְּיָמֵינוּ
וּבְזֵרוּעַ עִזּוֹ אִם אֶתֶּן אֶת דְּגַנְךָ עוֹד מֵאֵכָל לְאִיבֶיךָ וְאִם יִשְׁתַּנוּ
בְּנֵי נֶכֶד תִּירוּשָׁךְ אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ: כִּי מֵאֲסָפִיו יֵאֱכָלְהוּ וְהִלְלוּ
אֶת אֲדֹנָי וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתַּהוּ בְּחֲצֵרוֹת קְדָשָׁי: (יִשְׁעִיָּה פֶּרֶק סב, ו-ט)

הִטָּה אֱלֹהֵי אֲזֻנֶךָ וַיִּשְׁמַע פֶּקֶד עֵינֶיךָ וַיִּרְאֵה שְׁמִמְתֵּינוּ וְהָעִיר
אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמֶךָ עָלֶיהָ כִּי לֹא עַל צַדִּיקֵינוּ אֲנַחְנוּ
מִפִּילִים תַּחְנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הֲרַבִּים: אֲדֹנָי שְׁמַעְהָ
אֲדֹנָי סִלְחָה אֲדֹנָי הַקְּשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אֵל תִּאֲחֹר לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵי כִּי
שְׁמֶךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמְּךָ: (דְּנִיָּאל פֶּרֶק ט, יח-יט), אֶתֶּה
תְּקוּם תִּרְחַם צִיּוֹן, כִּי עַת לְחַנּוּנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: כִּי רָצוֹ עֲבָדֶיךָ

את אבנייה ואת עפרה יחננו: (תהלים פֶּרֶק קב, יד-טו), בונה ירושלים אדני, נדחי ישראל יבנים: (תהלים פֶּרֶק קמו, ט)

עד כאן תקוונ־רחל:

תקוונ־לאה

לְדוֹד מְזֻמֹּר: לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָתָהּ. תִּבְלֵל, וַיִּשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא
עַל יָמִים יִסְדָּהּ, וְעַל נְהֻרוֹת יִכּוֹנְנֶנָּה: מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְהוָה,
וּמִי יָקוּם בְּמִקְוֵם קִדְשׁוֹ: נָקִי כַפַּיִם וְכֵר לֵבָב, אֲשֶׁר לֹא נִשְׂא
לְשׂוֹא נַפְשִׁי, וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה. יֵשֶׁא בִּרְכָה מֵאֵת יְהוָה,
וַיִּצְדָּקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ. זֶה דוֹר הוֹדִישׁוּ: מִבְּקִשֵׁי פְּנֵיךָ יַעֲקֹב.
סְלָה. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם, וְהַנְּשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבִיאוּ מִלֶּךְ
הַכְּבוֹד. מִי זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד: יְהוָה עֲזוֹ וְגִבּוֹר, יְהוָה גִּבּוֹר
מִלְחָמָה. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם, וַיִּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבִיאוּ מִלֶּךְ
הַכְּבוֹד. מִי הוּא זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד: יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מִלֶּךְ
הַכְּבוֹד סְלָה. (תהלים כד)

לְמַנְצַח מִשְׁכִּיל לִבְנֵי קִרְחָ: כְּאֵיל תַּעְרוֹג עַל אִפְיקֵי מַיִם בֵּן
נַפְשֵׁי תַעְרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל
חַי. מְתֵי אָבוֹא. וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים. הִיָּתָה לִי דְמַעְתֵּי 'לְחֶם',
יּוֹמָם וְלַיְלָה. בְּאָמַר אֵלַי כֹּל הַיּוֹם: אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ. אֵלֹהֵי אֲזַכְּרֶה,
וְאִשְׁפָּכָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר בְּפֶסֶךְ אֲדָדָם עַד בַּיִת אֱלֹהִים
בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הַמּוֹן חוֹנֵג: מִה תִּשְׁתַּחֲוֶי נַפְשִׁי, וְתִתְּהִי
עָלַי. הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אֲוַדְנֵנִי. יִשְׁוַעוֹת פְּנֵי. אֱלֹהֵי עָלִי
נַפְשֵׁי תִשְׁתַּחֲוֶה, עַל כֵּן אֲזַכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן. וְחֶרְמוֹנִים מֵהַר

מִצַּעַר. תְּהוּם אֶל תְּהוּם קוֹרֵא לְקוֹל צְנוּרִיקָה. כָּל מִשְׁפָּרִיקָה וְנִלְיָה עָלַי עָבְרוּ. יוֹמָם יִצְוֶה יְהוָה חֶסֶדּוֹ, וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמּוֹ, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי. אוֹמְרָה לְאֵל סְלֵעִי. לָמָּה שָׁבַחְתָּנִי, לָמָּה קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחֵץ אוֹיֵב, בְּרִצַח בְּעִצְמוֹתַי חֲרַפּוֹנִי צוֹרְרִי בְּאִמְרָם אֵלֵי כָּל הַיּוֹם: אֵיזָה אֱלֹהֶיךָ. מַה תִּשְׁתַּחֲוֶי נִפְשִׁי, וּמַה תִּתְהַמֵּי עָלַי. הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנּוּ. יִשׁוּעוֹת פָּנָי וְאֱלֹהֵי. (תהלים מב)

שָׁפַטְנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא חָסִיד, מֵאִישׁ מִרְמָה וְעוֹלָה תִּפְלֹטְנִי. כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי מְעוֹי, לָמָּה זָנַחְתָּנִי. לָמָּה קָדַר אֶתְהַלֵּךְ בְּלַחֵץ אוֹיֵב. שְׁלַח אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ הַמָּה וְנַחֲוֵנִי. יְבִיאֻנִי אֶל הַר קְדֻשְׁךָ וְאֶל מִשְׁכַּנְתְּךָ. וְאֶבֹּאֶה אֶל מִזְבַּח אֱלֹהִים, אֶל אֵל שְׁמַחַת גִּילִי וְאוֹדְךָ בְּכִנּוּר אֱלֹהִים אֱלֹהֵי. מַה תִּשְׁתַּחֲוֶי נִפְשִׁי וּמַה תִּתְהַמֵּי עָלַי. הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים כִּי עוֹד אוֹדְנּוּ. יִשׁוּעוֹת פָּנָי וְאֱלֹהֵי. (תהלים מב)

בְּיָמִים שְׂאִין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן אֵין אוֹמְרִים מִזְמוֹר "יַעֲבֹד":
 לְמַנְצַח מִזְמוֹר לְדוֹד: יַעֲבֹד יְהוָה בְּיוֹם צָרָה, יִשְׁנַבֵּךְ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקְדָּשׁ, וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדְךָ. יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ, וְעוֹלֹתֶיךָ יְדַשְׁנֶה. סְלָה יִתֵּן לָךְ כִּלְבָבְךָ, וְכָל עֲצָתְךָ יִמְלֵא. בְּרַנְנָה בִּישׁוּעָתְךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל יִמְלֵא יְהוָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ. עֲתָה יַדְעֵתִי: כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מִשִּׁיחוֹ, יַעֲנֶהוּ מִשְׁמֵי קְדֻשׁוֹ, בְּגִבּוֹרוֹת יִשַׁע יְמִינוֹ. אֵלֶה בְּרַכְבּ, וְאֵלֶה בְּסוּסִים, וְאַנְחֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִבְרִיר. הַמָּה כָּרְעוּ וְנִפְּלוּ, וְאַנְחֵנוּ קִמְנוּ וְנִתְעוֹדַד. יְהוָה הוֹשִׁיעָה, הַמְלִיךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאֵנוּ. (תהלים כ)

לְמַנְצַח בְּנִינִת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וּיְבָרְכֵנוּ. יָאֵר פָּנָיו אַתָּנוּ. סְלָה. לְדַעַת בְּאֶרֶץ הַרְבֵּה, בְּכָל גּוֹיִם יִשׁוּעָתְךָ. יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים, כָּלֵם. יִשְׁמְחוּ וּיְרַנְּנוּ לְאִמִּים,

כי תשפט עמים מישר, ולאמים בארץ תנחם סלה. יודוך
 עמים אלהים. יודוך עמים, כלם. ארץ נתנה יבולה יברכנו
 אלהים אלהינו. יברכנו אלהים. ויראו אותו כל אפסי ארץ.

(תהלים 85)

הללויה אודה יהוה בכל לבב בסוד ישרים ועדה. גדלים
 מעשי יהוה, דרושים לכל חפציהם. הוד והדר
 פעלו, וצדקתו עמדת לעד. ובר עשה לנפלאותיו, חנון ורחום
 יהוה. טרף נתן ליראיו, יזכר לעולם בריתו. פח מעשיו הגיד
 לעמו לתת להם נחלת גוים. מעשי ידיו אמת ומשפט,
 נאמנים כל פקודיו. סמוכים לעד, לעולם עשויים באמת
 וישר. פדות שלח לעמו, צוה לעולם בריתו. קדוש ונורא
 שמו. ראשית חכמה יראת יהוה, שכל טוב לכל עשיהם.
 תהלתו עמדת לעד. (תהלים קיא)

נזע תנוע ארץ בשכור, והתנודדה במלונה, וכבר עליה
 פשעה, ונפלה ולא תוסיף קום: והיה ביום ההוא יפקד
 יהוה על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה:
 למנצח מזמור לדוד, בבוא אליו נתן הנביא, באשר בא אל
 בת שבע: חנני אלהים בחסדה. ברב רחמיה מוח
 פשעי. הרב בפסני מעוני, ומחטאתי טהרני. כי פשעי אני
 אדע, וחטאתי נגדי תמיד. לך לברך חטאתי, והרע בעיניך
 עשיתי, למען תצדק בברכה, תזכה בשפטך. הן בעון
 חוללתי, ובחטא יחמתני אמי. הן אמת חפצת בטחות,
 ובסתם חכמה תודיעני. תחטאני באזוב ואטהר, תכבסני

וּמִשְׁלַג אֲלֵבַיִן. תִּשְׁמִיעֵנִי שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה, תִּגְלָנָה עֲצֻמוֹת דְּבִיתָ.
 הַסֵּתֶר פְּנֵיךָ מִחֲטָאֵי, וְכָל עֲוֹנֹתַי מַחֲהָ. לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי
 אֱלֹהִים, וְרוּחַ נְכוֹן חִדַּשׁ בְּקִרְבִּי. אֵל תִּשְׁלִיכֵנִי מִלִּפְנֵיךָ, וְרוּחַ
 קִדְשְׁךָ אֵל תִּקַּח מִמֶּנִּי. הַשִּׁיבָה לִי שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ, וְרוּחַ נְדִיבָה
 תִּסְמְכֵנִי. אֲלַמְּדָה פִּשְׁעִים דְּרַבִּיךָ, וְחַטָּאִים אֱלֹהֶיךָ יִשׁוּבוּ.
 הֲצִילֵנִי מִדְּמַיִם אֱלֹהִים. אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי. תִּרְנַן לְשׁוֹנֵי צִדְקָתְךָ.
 אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתַּח, וּפִי יִגִּיד תִּהְלֵתְךָ. כִּי לֹא תַחֲפֹץ זִבַּח
 וְאִתְּנָה, עֹלָה לֹא תִרְצֶה. זִבְחֵי אֱלֹהִים: רוּחַ נְשֻׁבָרָה, לֵב
 נִשְׁבָּר וְנִדְרָה אֱלֹהִים לֹא תִבְוֶה. הַיְטִיבָה בְּרִצּוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן,
 תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אֲזו תַחֲפֹץ זִבְחֵי צִדְקָ: עֹלָה וְכֹלִיל. אֲזו
 יַעֲלוּ עַל מִזְבִּיחְךָ פְּרִים. (תְּהִלִּים נא)

בימים שאין אומרים בהם תקון רחל, לא יאמר פסוק "עד אנה" וגו', רק
 "תקום" וגו'.

עד אנה בכיה בציון, ומספר בירושללים:

תקום תרחם ציון: (תהלים קב, יד)

תבנה חומות ירושלים: (שם נא, כ)

אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד: כי רצו
 עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו: (תהלים קב) בונה
 ירושלים אדני נדחי ישראל יבנם: (תהלים קמז).

אתר-ךָ יאמר קינה זו (קינה ליום שישי)

גם מהחרוז "דודי ירד לגנו" ספר ושכחו מאד. כי הוא מדבר מוכוח של
 כנסת ישראל עם השם-יתברך ומעורר הלב מאד. (שיחות-הר"ן סימן רסח)
 דודי ירד לגנו לרעות בגנים להשתעשע וללקוט שושנים קול דודי דופק פתחי
 לי תפתי שערי ציון אשר אהבתי

אֵלֶיךָ דוֹדֵי נַפְשֵׁי אֲשָׁא אֵיךְ אֲשֶׁת נְעוּרִים הִיא גְרוּשָׁה מֵאֵז הָיִיתִי עַל לֶבֶךָ
 חְרוּשָׁה וְעַתָּה הַמְּלַכֶּת אֲשֶׁת זְנוּנִים
 בָּתִּי אֵל תִּפְחָדֵי כִּי עוֹד אֶזְכְּרֶךָ וּמֵאַרְצְךָ רְחוֹקָה אֶקְבֹּץ פְּזוּרֶךָ עוֹד אֶכְנֶד וְנִכְנִית
 בְּיַפְיֶךָ וְתִדְרֶךָ וְגַם אֶמְנֶה אֶת אַחוֹתַי
 גְּדַל כְּאֹבֵי כָל עַת אֶזְכְּרֶה אֵיכָה שִׁפְחָה תִירַשׁ גְּבִירָה וְהִיא עַתָּה מֵתַנְפְּרָה
 בְּשִׁמְחַת עוֹלָם וְנִמְעֵי נַעֲמִים
 דַּעֲי כִּי אֲחִישְׁנָה עַת רְצוֹן וְתִשְׁאַבֵּי מִים חַיִּים בְּשִׁשׁוֹן אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֲזִים מִן
 הַצֹּאן אֵל אֶרֶץ גְּזֵרָה בֵּינֵי אִישׁ עֵתִי
 הִיא הִיא אֲדוֹנֵי כִּי בְּיֹתֵנִי וּמִשְׁמִים אֶרֶץ הַשְּׁלֶכְתֵּנִי בְּיוֹם קָרָה מֵעֵדָה בְּגֵד יַעֲמֵנִי
 וְאֲשֶׁר בֵּיתִי הָיָה לְבוּשׁ שָׁנִים
 וְאֶלְבִּישְׁךָ רִקְמָה וְשֵׁשׁ אֲחַבְשֶׁךָ וּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב עַל לְבוּשְׁךָ וְעִמְרַת תִּפְאֶרֶת
 תַּהְיֶה כְּרֹאשְׁךָ וְעַל כָּל כְּבוֹד יָפֶה אֶת רַעֲיָתִי
 זֶר טַמֵּא הֵיכַל קִדְשִׁי בְּנֵי צִיּוֹן הִזְקִירִים לְנִבְלֵי חֲרָשֵׁי עָרֹו עָרֹו יְסוּד מִקְדָּשִׁי
 עָבְרוּ עַל נַפְשֵׁי מִים הַזְּדוֹנִים
 חֵץ יִפְלַח סָגוֹר לְכַבֵּם תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא וְהֵבֵם בְּנֶיךָ מִרְחוֹק יָבִיאוּ עַל גַּם
 עֲתָרֵי בַת פּוּצֵי יוֹבִילוֹן מִנְחָתִי
 סָהוֹר אֶתָּה לֹא אֵל חֲפִץ רָשָׁע עַד אֵן לֹא תָבִיא צְדִיק וְנוֹשֵׁעַ תָּשׁוּב וְתִלְבִּישְׁנִי
 בְּגָדֵי יֵשַׁע מְעִיל צְדָקָה וְרַב פְּנִינִים
 יְדִירוֹת נַפְשֵׁי מִה תִּתְאוּנֵנִי צְדָקָה גַם אֲהַבְתֶּךָ לֹא נִפְלְאָת מִנִּי מִיּוֹם גְּלוּתְךָ
 נִדְדַתִּי אֲנִי כַצֶּפֶר נוֹדְדַת עֲזוֹבַתִּי אֶת בֵּיתִי
 כְּלוּם יֵשׁ הַנָּאָה מִבְּשַׁר חֲמוּרִים כִּי תִשְׁפַּח אֲהַבַת אֲשֶׁת נְעוּרִים לְחֵצוֹב לָךְ
 בּוֹרוֹת כְּלָם נִשְׁבָּרִים וְאִין בְּהֵם מִים אֵךְ רֹאשׁ פְּתָנִים
 לָכֵן הַצְדִּיק אָבֵד עֶקֶב נִפְלְתָךְ וַיְמִינִי הוֹשֵׁב אַחֹר מִרַב אֲהַבְתֶּךָ לֹא נִכְנַסְתִּי
 בְּבֵיתִי מִיּוֹם גְּלוּתְךָ לְכַל אֶרְאָה בְּרַעֲיָתִי
 מִלְכִּי קָנֵא לְכְבוֹד שְׂכִינְתְּךָ בְּעֹלְוֵנֵי אֲדוֹנִים זָרִים וּזְלוּתְךָ וּבְמִקוֹם מִקְדָּשְׁךָ
 וְנִחַלְתְּךָ שְׁמוֹ הָאֲשֵׁרִים וְהַחֲמָנִים

נָקַם אֶלְבָּשׁ וְשִׁלְהִבְתִּיהָ וְאַשְׁרוּף בַּיִת עֲבוּרָם וּבֵית הַמְצַרְיָה אֲשֶׁכִּיר חֲצֵי מַדָּם
חָלַל וְשִׁבְתָּהּ וַתְּהִי זֹאת נַחֲמָתִי

סַפְּדָה אֲבִנָּה וְשַׁעֲרֶיךָ אָרִים וַיִּסְדַּתִּיךָ סָבִיב סָבִיב בַּסְּפִירִים וְשִׁמְתִי כְּדָכָד
שְׁמִשׁוֹתֶיךָ מְאִירִים וּבְנֵי הַיְצָהָרָה עַל רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים

עוֹרֵי עוֹרֵי לְבָשִׁי בְּגָדֶיךָ צִיּוֹן כִּי בְּנִיךָ אֲנִי עִמָּךְ עוֹרֵי דְבָרֵי שִׁיר
בְּבִגְנֵי אֶפְרָיִם הַשְּׁמִיעֵנִי קוֹלְךָ תַחַת אֶהְבְּתִי

פָּנֵי אֵל תְּשׁוּרֵי מֹרָאשׁ אֲמִנָּה וְעֵינַי תִּשְׁוֹרָה מִרְאֲשֵׁית הַשָּׁנָה וְחִמְשׁ הַיָּדוֹת
תַּהְיֶה לְךָ לְמִנָּה בֶן הַדּוֹדֵי בְרוּךְ בֵּין הַבָּנִים

צוּף דְּבִשׁ יִזוּב אִמְרַתְךָ וְשִׁיחַךְ תִּשְׁכַּח יְמִינִי אִם אֲשַׁכַּח וְלֹהֲעֵלוֹת תִּמְדִּי עַל
רְצוֹן מִזְבִּיחַךְ עַל מוֹשְׁכֵי בְלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי

קוֹלְךָ שְׁמַעְתִּי מִחֶמֶד עֵינִי אֲשָׂאֵל מִנְּשִׁיכוֹת פִּיהוּ וַיִּשְׁקֵנִי וַיִּמְיֵן חֶשְׁקוֹ תַחַבְּקֵנִי
נְגִילָה בְנְאוֹת דְּשָׂא וּמַעֲזֵן גָּנִים

רַעֵי לָבָה נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים שֵׁם אֶתֵּן אֶת הַדּוֹדֵי לְךָ אֶהְבֵּת עוֹלָמִים כְּאֵחַ לִי
אֲשַׁקֶּךָ נֶגֶד כָּל הָעַמִּים אֲנַהַנֶּךָ אֵל בֵּית אֲמִי וְאֵל חֶרֶד הוֹרְתִי

שִׁפְתוֹתֶיךָ בִּלְהָ צוּף יִזוּבוּ וְעֵינֶיךָ יִזְנִים לֵב יִיטִיבוּ וְשִׁנֵּי שְׁדֵיךָ רְצוֹן וְשִׁאֲבוֹן
שִׁפַּע חֶסְדֵי דָוִד הַנְּאֻמִּים

תִּבְעַנְהָ שִׁפְתֵי כִי אֲזַמְּרָה לְךָ וַיְדִירוֹת נַפְשִׁי וְלִבִּי אֶתְרִיךָ הַלְךָ אֶהְבֵּת נְעוּרִים
זְכַרְתִּי לְךָ לָכֵן בּוֹאֵי שִׁכְבִּי עִמִּי אֲחוֹתִי

מִר וְאַהֲלוֹת בְּגִדֶיךָ נֶרֶד וְכַרְפֶּס שְׁמֹנֶה צְרוּר חֶמֶד בֵּין שְׁדֵיךָ פָּאֵר וְכַבּוֹד כָּל
עַדְתִּי

תַעֲזֵן לְשׁוֹנֵי שִׁיר בְּסוּד יִשְׂרָאֵל עַת וַיִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל עִם אִשְׁתׁ נְעוּרִים וְהִכַּל הַתְּסוּד
בְּרֹאשׁ הַהָרִים בְּשַׁעֲרֵי צִיּוֹן נְעוּף בְּיִזְנִים

חֲלוּ גְבוּרֵי כַח אֲחִי וְלֹאֲמֵי יוֹמָם וְלִילָה לֹאֵל אֵל תַּתְּנֵנוּ דְמִי וּבְנָה צִיּוֹן וַיִּכְנַס
נְדַחֵי עַמִּי מֵאַרְבַּע כְּנַפּוֹת אֵל בֵּית חֶמְדִּי

כבוד יי בתוכה למופת ולאות האש חומה ארפה סביב להראות נא חיש
 גואלנו ארון הנפלאות הושיעה ימנך בברח האייתנים

אחד תקון-חצות יאמר זה:

אלהינו ואלהי אבותינו: מלך רחמן רחם עלינו. טוב ומטיב
 הדרש לנו. שובה עלינו בהמון רחמיה, בגלל אבות
 שעשו רצונה. בנה ביתך כבתחלה כונן בית מקדשך על
 מכוננו. הראנו בבנינו. ששמחנו בתקונו. והשב שכניתך לתוכו.
 והשב פהנים לעבודתם. ולוים לדוכנם, לשירם ולזמרים.
 והשב ישראל לנויהם. ושם נעלה, ונראה, ונשתחוו לפניך.
 יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו
 בשמחה לארצנו, ותשענו בגבולנו, ושם נעשה לפניך
 את קרבנות חובותינו, תמידים בסדרם, ומוספים בהלכתם.
 נשיר המעלות: בשוב יהוה את שיבת ציון היינו פחלמים: אז
 ימלא שחוק פינו ולשונו רנה: אז יאמרו בגוים הגדיל
 יהוה לעשות עם אלה הגדיל יהוה לעשות עמנו היינו
 שמתים: שובה יהוה את שביתנו באפיקים בנגב: הזרעים
 בדמעה ברנה יקצרו: הלך ילך ובכה נשא משך הזרע בא
 יבא ברנה נשא אלמותיו: (תהלים קכו)

חסידים ואנשי מעשה נוהגים על-פי סוד לומר פה: עלינו-לשבח
 עלינו לישבח לארון הבל. לתת נדלה ליוצר בראשית. שלא
 עשנו פגוני הארצות ולא שמנו כמשפחות האדמה.
 שלא שם חלקנו פהם וגורלנו בכל המונם. שהם משתחווים
 להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע. (נפסיק מעט. וכשיאמר

וַאֲנַחְנוּ מִשְׁתַּחֲוִים יִכְרַע כָּל גּוֹפֵי. וַאֲנַחְנוּ מִשְׁתַּחֲוִים לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי
 הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֵה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אֶרֶץ.
 וּמוֹשֵׁב יְקָרוֹ בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל. וְשֹׁכֵנֵת עִזּוֹ בְּגִבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא
 אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר. אִמַּת מַלְכֵנוּ וְאִפְסֵ זוּלָּתוֹ. בְּפִתּוֹב
 בְּתוֹרָה. וַיִּדְעָתָ הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹתָ אֶל לְבַבְךָ כִּי יְהוָה הוּא
 הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאֶרֶץ מִתַּחַת. אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נִקְנָה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְרֵאוֹת מֵהֵרָה בְּתַפְאֵרֶת עֲזָךְ
 לְהַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאֶרֶץ וְהָאֱלִילִים פְּרוֹת יִפְרֵתוּן. לְתַקֵּן
 עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בְּשִׁמְךָ לְהַפְנוֹת
 אֱלֹהֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אֶרֶץ. יִפִּירוּ וַיִּדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל. כִּי לְךָ
 תִּכְרַע כָּל בָּרָךְ תִּשָּׁבַע כָּל לְשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ
 וַיִּפְלּוּ וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יִקָּר וַיִּתְנוּ. וַיִּקְבְּלוּ כָּלֶם אֶת עוֹל מַלְכוּתְךָ.
 וְתִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם מֵהֵרָה לְעוֹלָם וָעַד. כִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֶךָ הִיא.
 וְלְעוֹלָמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד. בְּפִתּוֹב בְּתוֹרָתְךָ. יְהוָה יִמְלֹךְ
 לְעֹלָם וָעַד: וְנֵאמַר וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאֶרֶץ. בַּיּוֹם
 הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד:

נִשְׁלֵם תְּקוּן-לָאָה:

טוֹב לֹדַם אַחֵר כִּי פֶרֶק רֵאשׁוֹן מִמִּסְכַּת תְּמִיד

וַיִּדְוַע כִּי מוֹהַרְגֵי ז' ל' נִהַג לְאוֹמְרוֹ בְּהַתְּלַחְבוֹת עֲצוּמָה (עֵין שִׁיחַ-שְׂרָפִי
 קִדְשׁ חֵלֶק ו' סִימָן מ"ב):

א. בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הַכְּתוּבִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ, בְּבֵית אֲבִטְיָנִים, בְּבֵית
 הַנִּיּוּצִין, וּבְבֵית הַמּוֹקֵד, בֵּית אֲבִטְיָנִים וּבֵית הַנִּיּוּצִין הֵיוּ עֲלוֹת וְהַרְוֵבִים
 שׁוֹמְרִים שָׁם, בֵּית הַמּוֹקֵד כִּפָּה וּבֵית גְּדוֹל הָיָה, מְקַף רוֹבְדִין שֶׁל אֲבָן, וְזִקְנֵי
 בֵּית אֲבִי הֵיוּ יִשְׁנִים שָׁם, וּמִפְתָּחוֹת הָעֶזְרָה בְּיָדָם, וּפְרָחֵי כְּהֵנָה אִישׁ עַל כִּסְתּוֹ

בְּאֶרֶץ, לֹא הָיוּ יְשֻׁנִים בְּבִגְדֵי קָדֶשׁ, אֲלָא פּוֹשְׁטִין וּמְקַפְּלִין וּמְנַחִים אוֹתָם תַּחַת רְאִשֵׁיהֶם, וּמְתַפְּסִים בְּכַסּוֹת עֵצְמָן. אִירַע קָרִי לְאַחַד מֵהֶן, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ בְּמַסְבָּה תְּהוֹלֵכֶת תַּחַת הַבִּירָה, וְהַנְּרוֹת הוֹלְקִין מִכָּאן וּמִכָּאן, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לְבֵית הַמַּבִּילָה, וּמְדוֹרָה הֵיטָה שֵׁם, וּבֵית הַכֶּסֶף שֶׁל כְּבוֹד, וְזוֹ הָיָה כְּבוֹדוֹ, מִצָּאוֹ נְעוּל בִּירֹעַ שֵׁשׁ שֵׁם אָדָם; פְּתוּחַ בִּירֹעַ שְׁאִין שֵׁם אָדָם. יָרַד וְטָבַל, עָלָה וּנְסַתְּפָנִי, וּנְתַחַמֵם כְּנֶגֶד הַמְדוֹרָה. בָּא וַיֵּשֶׁב לוֹ אֶצֶל אַחֵיו הַכֹּהֲנִים, עַד שֶׁהָיוּ הַשְּׂעָרִים נִפְתָּחִים, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ: ב. מִי שֶׁהוּא רוֹצֵה לְתַרֵם אֶת הַמְּזוּבָּח, מְשֻׁכִים וְטוֹבֵל עַד שֶׁלֹּא יוֹבֵא הַמְּמַנֶּה, וְכִי בְּאִיזוֹ שְׁעָה הַמְּמַנֶּה בָּא? לֹא כֹל הַעֲתִים שְׁווֹת, פְּעָמִים שֶׁהוּא בָּא מִקְרִיאַת הַנֶּגֶב, אוֹ סְמוּךְ לוֹ מִלְּפָנָיו אוֹ מִלְּאַחֲרָיו, הַמְּמַנֶּה בָּא וְדוֹפֵק עֲלֵיהֶם, וְהֵם פּוֹתְחִין לוֹ. אָמַר לָהֶם, מִי שֶׁטָּבַל יוֹבֵא וַיְפִיס. הַפִּיסוֹ, זָכָה מִי שְׁזָכָה: ג. נָטַל אֶת הַמִּפְתָּח וּפְתַח אֶת הַפֶּשֶׁפֶשׁ, וּנְכַנֵּס מִבֵּית הַמוֹקֵד לְעוֹרָה, וּנְכַנְסוּ הַכֹּהֲנִים אַחֲרָיו, וַיִּשְׁתִּי אֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר בְּיָדָם, וְנִחְלְקוּ לִשְׁתֵּי כַּתוּת, אֵלּוֹ מֵהַלְכִין בְּאַכְסְרָרָה דְרָךְ הַמְּזוּבָּח, וְאֵלּוֹ מֵהַלְכִין בְּאַכְסְרָרָה דְרָךְ הַמַּעֲרָב, הָיוּ בּוֹדְקִין וְהוֹלְכִין, עַד שֶׁהֵם שְׂמַנְעִין לְמָקוֹם עוֹשֵׂי כַּתְבִּין, הַגִּיעוּ אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ, אָמְרוּ: שְׁלוֹם? הַכֹּל שְׁלוֹם; הַעֲמִידוּ אֶת עוֹשֵׂי כַּתְבִּין לְעֻשׂוֹת כַּתְבִּין: ד. מִי שְׁזָכָה לְתַרֵם אֶת הַמְּזוּבָּח, הוּא יִתְרֵם וְהֵם אוֹמְרִים לוֹ הָיוּ זְהִיר שֶׁלֹּא תִגַע בְּכָלִי, עַד שֶׁתִּקְדַּשׁ יְדֶיךָ וְרַגְלֶיךָ מִן הַבִּיזוֹר, וְהָרִי הַמַּחֲתָה נְתוּנָה בְּמַקְצוֹעַ בֵּין הַכֶּבֶשׁ לְמִזְבֵּחַ, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ. אֵין אָדָם נִכְנָס עִמּוֹ, וְלֹא נָרַ בְּדוֹ, אֲלָא מֵהַלְךְ לְאוֹר הַמַּעֲרָכָה. לֹא הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ וְלֹא שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ, עַד שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל הַעֵץ, שֶׁעָשָׂה בֶן קַמִּין מוֹכֵנִי לְבִיזוֹר, וְהָיוּ אוֹמְרִים הַגִּיעַ עֵת. קָדֶשׁ יְדָיו וְרַגְלָיו מִן הַבִּיזוֹר, נָטַל מִחַתַּת הַכֶּסֶף, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמְּזוּבָּח, וּפְנָה אֶת הַנְּחָלִים הַיְלִךְ וְהִילְךְ, וְחָתָה מִן הַמְּאֻבָּלוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וַיִּרְד, הַגִּיעַ לְרֹצְפָה, הִפָּךְ פָּנָיו לְצִפּוֹן, הִלְךְ לְמְזוּרָתוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ כַּעֲשֵׂר אַמּוֹת, צָבַר אֶת הַנְּחָלִים עַל גְּבִי הַרֹצְפָה, רְחוּק מִן הַכֶּבֶשׁ שֶׁלִּישָׁה טַפְחִים, מְקוֹם שְׁנוֹתַנִּין שֵׁם מְרֹאֵת הָעוֹף וְדִשׁוֹן מְזוּבַח הַפְּנִימִי וְהַמְּזוּרָה:

ואחר התקון ילמד שעור משניות קדם לכל דבר כי משנה אותיות גשמה, ואם אפשר שישלים בכל חדש ח"י פראים בכל יום מה טוב: וקבלה בידו שאין אדם רואה פני גיהנום מי שהוא בקי במשניות (השל"ה הקדוש)

ספר

תקוּן

קריאת-שמע-שעל-המטה

מהאריז"ל

ועוד ענינים נוראים ונפלאים הודעות נחוצות יוצאים
ונובעים מהאי נחלא עמיקא וטמירא דנביע ביה מקורא

דחכמתא עלאה מסוד ג' ראשונות דעתיק וכו'

רבנו הקדוש והנורא אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה

אדמו"ר רבי נחמן מברסלב זי"ע

ומתלמידו הגאון הקדוש אור נפלא

אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב זי"ע

הובא לדפוס על-ידי קרן

"והאמת והשלום אהבו"

חסידי ברסלב יבנאל

שנת תשפ"א לפ"ק

'אין להתגאות בהשגות גדלות או במעשים טובים, כי הכל
על-ידי הצדיק שבדור, והוא אצל הצדיק כעט אצל סופר'.

(ספר-המדות, ערך גאווה, סימן טו)

פָּרָק מִמַּעַלְת הַסֵּפֶר

תְּקוּן קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה מֵהָאָרִיז"ל

א.

סגולה להנצל מקרי בלילה.

שְׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ: שְׁפַעַם אַחַת בָּא לְפָנָיו אַחַד, וְהִתְנַצַּל שְׁבָכָל לִילָה יֵשׁ לוֹ מִקְרָה, וְאִינוּ יוֹדַע לְשִׁית עֲצוֹת לְנַפְשׁוֹ. וְנָתַן לוֹ עֲצָה, שְׁבָכָל לִילָה קִדְּם הַשָּׁנָה יִלְמַד קֶצֶת 'לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן', וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנְצַל, וְסֵפֶר הַנִּזְכָּר - שְׁקִיָּם זֹאת, וְהִתְהַיָּה לוֹ לְשִׁמְרָה מְאֹד וְהִלָּאָה. וְעַל־כֵּן רָאָה גַם־כֵּן לְקִיָּם זֹאת, וְיוֹעִיל גַּם לָהּ. וְתַדַּע שְׁאִיתָא בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים (עֵין סֵפֶר טְהַרְת־הַקֹּדֶשׁ מֵאֲמַר שְׁמִירַת־הַבְּרִית פָּרָק ט"ז): שְׁטוֹב לְלַמַּד אֲגִדָּה קִדְּם הַשָּׁנָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנְצַל מִמִּקְרָה, עַל־כֵּן רָאָה לְלַמַּד, וְלַעֲיֵן אַחַר הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה בְּמֵאֲמָרֵי הָאֲגִדָּה שֶׁל חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים בְּגִמְרָא, מְדַרְשׁ וְזִהְרֵי־הַקְּדוּשׁ שֶׁהִדְפַּסְתִּי בְּתִקּוּן קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, וְעַם מֵאֲמָרִים אֵלוּ תִישֵׁן וְיוֹעִיל לָהּ לְשִׁמְרָה מְעֻלָּה. (בְּרוּךְ הַשֵּׁם, וְזַכְּנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ בַּחֲסִדוֹ הַנּוֹרָא לְהַדְפִּיס אֶת הַתְּקוּן קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה עִם כָּל הַשִּׁיבְרָא אֵלָיו אַרְבַּע פְּעָמִים בְּכָל פְּעַם אֲלָפִים טְפָסִים. וְתַהֲלָה לְאֵל, נִתְפַּשֵּׁט מְאֹד בְּכָל קְצוֹי תְּבַל, וְזַכְּנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ שִׁדְפַס וְיַחְזוֹר וְיַדְפַּס, כִּי הִיא זְכוּת הַרְבִּים נִפְלְאָה מְאֹד, כִּי סִגְלַת אֲמִירַת הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה בְּנִסְחַ הָאָרִיז"ל, הִיא תְּקוּן גְּדוֹל לְפָגַם־הַבְּרִית - הוֹצֵאת־זֶרַע־לְבַטְלָה (עֵין לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, הַלְכָה ב), הַלְמוּד וְהָעִיּוֹן בְּמֵאֲמָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים שְׁנִדְפְּסוּ שָׁם, הֵם

שמירה מעלה להנשמה, ובפרט אם זוכה לומר גם התפלות מ'לקוטי-תפלות' שנדפסו שם, זה עולה על הכל, כי על-ידי תפלה יכולים לפעל הכל). (מכתב ב' שכב)

ב.

מזוזו להוציא מחדש את הספר קריאת-שמע-שעל-המטה. תראה לשלח לי על דאר אור ספר 'שמות-הצדיקים' החדש (שמגידים כל שמות התנאים והאמוראים והצדיקים), כי רצוני עכשו להדפיס מחדש את הקריאת-שמע-שעל-המטה בצורף תקון-חצות ושמות-הצדיקים ותקון-הכללי. וכן אם יצאו לאור ספרים חדשים - תשלח לי. על-כל-פנים להזדרז עם שמות-הצדיקים המגיד כלו (שיצא עכשו לאור), תראה לשלח אלי תכף-ומיד, כי היא זכות הרבים. (מכתב ב' תתיא)

ג.

שמחתו על יהודי שהתקרב על-ידי ה'קריאת-שמע-שעל-המטה'. ומאד מאד שמחתי לשמע, שזכית להתקרב אל דעת רבנו ז"ל, על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה שזכינו להדפיס, ובסופו השיחות והחדושים המחזקים לצאת מפגמי הברית, ובפרטיות מהוצאת-זרע-לבטלה, אשר לפי דעת האר"י ז"ל, אמירת תקון קריאת-שמע-שעל-המטה כפי הסדר הזה, היא תקון גמור. וכן מובא בלקוטי-הלכות (קריאת-שמע-שעל-המטה, חלק ב), עין שם. אשריך ואשרינו, שזכינו להתודע מרבי אמת כזה, טוב להודות להשם-יתברך על החסד חנם שעשה עמנו. (מכתב ה' תקנד)

ד.

מוהרא"ש מספר על הדפסת הספר קריאת-שמע-שעל-המטה.
 אני מלקט עכשו ענינים נפלאים על סדר קריאת-שמע-
 שעל-המטה, שמבאר בדברי האריז"ל שאמירת סדר
 קריאת-שמע-שעל-המטה הוא תקון-הברית, ומאריך
 מוהרנ"ת ז"ל בהלכות קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב',
 באריכות גדלה, איך שזה תקון גדול, ותהלה לאל יצא
 גם-כן ספר יפה עד מאד.
 (מכתב א' שעז)

ה.

מזרז לומר קריאת-שמע-שעל-המטה כמו שהדפס בספר זה.
 וכן בענין קריאת-שמע-שעל-המטה, ראה לומר בכל יום
 כפי שהדפסתי, ואמר על זה מוהרנ"ת ז"ל בשם האריז"ל
 (לקוטי-הלכות, קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב' באריכות):
 שהוא תקון גמור לפגם הברית, עין שם. (מכתב ו' רפה)

ו.

מעלת ספר 'קריאת-שמע-שעל-המטה'.
 עכשו אני בא מהמדפיס, ותהלה לאל, הספר תקון קריאת-
 שמע-שעל-המטה נגמר, ופה תקבל שני דפים ותחיה את
 עצמך בהם, ואם ירצה השם, כשיגמר לגמרי, אשלח לך
 את הספר, והוא ספר קטן נפלא מאד. (מכתב א' רצז)

ז.

עוד ממעלת ספר קריאת-שמע-שעל-המטה.
 גם דע לך, שאני מדפיס פה עכשו ספר קטן, סדר תקון

קריאת-שמע-שעל-המטה, שמוהרנ"ת ז"ל הביא בשם כתבי האריז"ל (לקוטי-הלכות, קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב'): שהוא תקון גמור לפגם הברית - הוצאת-זרע-לבטלה. ועוד הוספתי שם ענינים נפלאים השייכים לשנה ותקון הברית, ותכף-ומיד שיגמר אשלח לך. (מכתב א' שצו)

ח.

מוהרא"ש משבח את הספר קריאת-שמע-שעל-המטה. מרב אהבתי אליך לא אוכל להתאפק, ואמרתי לשלח לך איזה עלים מהספר 'תקון קריאת-שמע-שעל-המטה', למען תחיה את נפשך. והוא מדבר מקדשת שבעת-הנרות, כאשר עיניך תחזינה מישרים. (מכתב א' שצו)

ט.

מספר על הספר קריאת-שמע-שעל-המטה. פה אשלח לך כמה עלים מספר 'תקון קריאת-שמע-שעל-המטה', שנדפס כעת פה, וכבר ידוע לנו גדל הזהרת מוהרנ"ת ז"ל בשם האריז"ל (עין לקוטי-הלכות, קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב'): לומר בכל לילה קריאת-שמע-שעל-המטה, כמו שתקן האריז"ל. ויען שהדפסתי הקריאת-שמע-שעל-המטה של האריז"ל, הוספתי עוד כמה לקוטים וחדושים מענין שנה ותקון הברית, ואם ירצה השם, שיכרך בקרוב, אראה לשלח לך. (מכתב א' שצו)

י.

מתאר את גודל אהבתו לאחד על העזרה להדפסת הספר. פי אהבתי אליך אין לשער ואין לספר, ובפרט שזכית

שְׁכַמְעַט עַל יְדֵךְ נִדְפַס כָּל הַסֵּפֶר תִּקּוֹן קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־
הַמָּטָה, זְכוּתְךָ גְדֹלָה מְאֹד מְאֹד. (א' תמא)

יא.

מְעוֹדֵד לְקְרוֹא אֶת הַסֵּפֶר קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה.

תִּרְאֶה לְעֵינַי בְּקְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, שְׁנִדְפַס גַּם־כֵּן
עִכְשָׁו, וְגַם שֵׁם תִּמְצָא עֲנִינִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים אוֹדוֹת תִּקּוֹן
פְּגַם־הַבְּרִית - הוֹצֵאת זֶרַע־לְבַטְלָה; כִּי אֵיחָא בְּדַבְרֵי
הָאֲרִיז"ל, שְׁלוֹמֵר סֹדֵר תִּקּוֹן קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה
בְּסֹדֵר זֶה, הוּא תִּקּוֹן נִפְלְא לְפָגַם הַבְּרִית - הוֹצֵאת זֶרַע
לְבַטְלָה, וּמְבִיאוֹ מוֹהַרְנ"ת ז"ל בְּלִקּוּטֵי־הַלְכוֹת (קְרִיאַת־שְׁמַע־
שְׁעַל־הַמָּטָה, הַלְכָה ב, עֵינַי שָׁם). (מִכְתָּב א' תתפו)

יב.

מֵתוֹדֵר אֶת תְּפִוצַת הַסֵּפְרִים הַנִּלְהַבְּת.

וּמַה אָמַר לָךְ, תִּהְיֶה לְאֵל, הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה
נִתְקַבַּל מְאֹד בְּעוֹלָם, כִּי עֵתָה כָּבֵד נִדְפַס בְּפַעַם הֶרְבִּיעִית,
וּכְבֹּד נִדְפְּסוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, בְּכָל פַּעַם אֲלֵפִים טְפָסִים. (מִכְתָּב
א' תתקפב)

יג.

שׁוֹלַח לְעֵינַי בְּקְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה כְּדֵי לְזַכּוֹת לְקֹדֶשֶׁת שְׁבַע־תִּנּוֹת הַנְּרוֹת.

חֲמֻדַת לְבָבִי! כָּבֵד נִדְפַס בְּקְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה עֲנִינַי
קֹדֶשֶׁת שְׁבַע־תִּנּוֹת - קָחְהוּ מִשָּׁם, כִּי מְבֹאֵר שָׁם, אֲשֶׁר עָקַר
הַדּוּדוּי שְׁאָנוּ צְרִיכִים לְהַתְּנוּדוֹת בְּכָל לַיְלָה קֹדֶם הַשְּׁנָה,

וּלְשֹׁפֵט אֶת עֲצֻמְנוּ הוּא עַל הַ'עֵינִים', הַ'אֲזָנִים', הַ'חֹטִים' וְהַ'פֶּה', וְלַעֲשׂוֹת בְּכָל פֶּעַם קִבְלָה חֲזָקָה, אֲשֶׁר עַל-כָּל-פָּנִים מֵעַכְשָׁו נִהְיָה "סוּר מֵרַע וַעֲשֵׂה טוֹב" בְּשִׁבְעָה נִרוֹת; וְעַל-יְדֵי שְׂזוּכִים לְקַדְּשָׁם, אֲזוּ מֵאִיר תָּמִיד לְפָנַי עֵינָיו הָאֲרַבְּעָה שְׁמוֹת: 'ע"ב', 'ס"ג', 'מ"ה', 'ב"ן', שֶׁהֵן כְּנֶגֶד הָאֲרַבְּעָה עוֹלָמוֹת: 'אֲצִילוֹת', 'בְּרִיאָה', 'יְצִירָה', 'עֲשִׂיָּה', וּמִטִּיל בְּהֵם כְּמִי שֶׁמִּטִּיל בְּגֵן נִהְדָּר, כִּידוּעַ לְמִי שֶׁכָּבַר זָכָה לְזֶה; הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי קִדְשַׁת הַ'עֵינִים', הַ'אֲזָנִים', הַ'חֹטִים' וְהַ'פֶּה', נִזְדַּכְּךָ מֵחוּ, וּמִחֲשֻׁבְתּוֹ מְשׁוֹטְטֵת בְּאֵלֵי הַשְּׁמוֹת, כִּי הֵם מְצַטִּירִים מֵעֲצָמָם נֶגֶד עֵינָיו תָּמִיד. אֲשֶׁרֵי עֵינַי רְאֵתָה זֹאת, וְשׁוּם בְּרִיָּה אֵינָה יוֹדַעַת מִזֶּה; כִּי יָכֹל לִהְיוֹת מְצָב, שְׁשֵׁנֵי אַנְשִׁים זֶה יוֹשֵׁב לְצַד זֶה, וְהָאֶחָד רִיק וְחֹסֵר מְכָל זֶה, וְחִבְרוּ דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּקוֹת אָמֵת, מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּשַׁעֲשׂוּעַ דְּמִלְכָּא, בְּשִׁפְעַ נְעָם זִיו אֹרֹךְ אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ (עֵינַי לְקוּטִי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן קצ"א).

יד.

רצונו להדפיס מחדש את הספר.

אֲנִי מְקַוֶּה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהֵבִיא עִמִּי אֶת הַקְּרִיאָת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, בְּאִפְּן שְׁתּוּכַל לְהַדְפִּיסוֹ. (מִכְּתַב יד' תתקלא)

טו.

רצונו לקבץ כספים עבור הדפסה של הספר מחדש.

עֲנִינַי מֵה שְׁאֵתָה עוֹשֶׂה הַתְּעוּרוֹרוֹת לְמַעַן לְקַבֵּץ מַעוֹת עַל הַדְּפָסַת סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל - אֵינַי לְמַעְלָה מִזֶּה, וְאֲנִי מְקַוֶּה

להקדוש-ברוך-הוא, שְּבָקְרוּב נְדָפִים אֶת קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-
הַמָּטָה, וַיֵּצֵא בְּתַכְלִית הַהֲדוּר וְהִיפִי, כִּי עַל-פִּי הָאָרִיז"ל הוּא
תְּקוּן נוֹרָא וְנִפְלָא עַל פְּגַם-הַבְּרִית, וְכַמוּבָא בְּזֶה בְּאֲרִיכוּת
(לְקוּטֵי-הַלְכוּת, קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, הַלְכָה ב'). (מִכְתָּב יד'
תתקכח)

טז.

מִזְרוּ לְהַדְפִּים מִחֲדָשׁ אֶת הַסֵּפֶר קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה.
רְאֵה לְסֹדֵר אֶת הַקְּרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה מִחֲדָשׁ, וְתַדְפִּיסוּ
עִם הַהוֹסְפוֹת שְׁאֲנֵי שׁוֹלַח לָךְ בְּשָׁבוּעַ זֶה, בְּאִפְּן שְׁיֵצֵא דְבָר
שְׁלָם. (מִכְתָּב יד' רפא)

יז.

מִדְרִיד הֵיאךְ יֵדָאָה הַסֵּפֶר קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה הַחֲדָשׁ וּמָה זֹכָה
הַמְדַפִּים סֵפֶר זֶה.

אִף שְׂכָבֵר כֹּתְבִתִּי לָךְ אֶתְמוּל, אֲמַרְתִּי לְרוּץ אֵלֶיךָ עַל-כָּל-
פְּנִים בְּשׁוּרוֹתִים אֵלָיו, הֵיּוֹת שְׂכַתְבֶּתְ לִי שְׁנַקְדֶת אֶת הַהוֹדְעוֹת
נְחוּצוֹת שְׂבָקְרִיאַת-שְׁמַע עַל הַמָּטָה, אֲמַרְתִּי לְהִצִּיעַ לָךְ,
שְׁתַּחֲזֹר וְתַדְפִּיס אֶת סֵדֵר קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה בְּצוּרָה
כִּזוֹ:

- א. הַשְּׁעַר יִהְיֶה כְּמוֹ שְׁנַדְפִּס עַד עַכְשָׁיו.
- ב. אַחֲר־כֵּךְ תַדְפִּיס אֶת הַהַקְדָּמָה.
- ג. וְתַכְף-וּמְיָד אַחַר הַהַקְדָּמָה תַדְפִּיס אֶת כָּל סֵדֵר הַקְּרִיאַת-
שְׁמַע שֶׁל הַמָּטָה כְּמוּבָן עִם אוֹתִיוֹת חֲדָשׁוֹת בְּלֹא הַכְּנָנוֹת,
רַק הַמְזֻמְרִים וְסֵדֵר הַיְדוּדִים.
- ד. אַחֲר־כֵּךְ תַדְפִּיס אֶת כָּל הַמְאֲמָרֵי חֲזו"ל.

ה. ואחר־כך ענֵן הַיְהוּדִי שָׁאֵנוּ אוֹמְרִים קִדְּם הַשָּׁנָה.
ו. ואחר־כך הַשִּׁיחוֹת וְהַהוֹדְעוֹת נְחוּצוֹת, וְרָאָה לְפַעֲנַח אֶת
הַרְאֵשִׁי־תִבּוֹת.

לְדַעֲתִי, תוּכַל לְהַדְפִּיסוֹ בְּצוּרָה כְּזוֹ, שְׂיִהְיֶה סֵךְ הַכֹּל
אַרְבָּעִים וְשֵׁשׁ עֲמוּנִים, שֶׁהוּא גְלִיּוֹן אֶחָד, וְזֶה יִהְיֶה דָבָר
יָפֵה מְאֹד מְאֹד. וְעַל הַכְּרִיכָה תִּדְפִּיס: 'תְּקוּן קְרִיאַת־שְׁמַע
עַל־הַמָּטָה מִהֶאָרִיז"ל'.

אֲנִי מְקַוֶּה לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שְׁאַחַר זֶה כִּבֵּר תִּמְצָא אֶת
זוּגְךָ, וּבְזָכוֹת הַרְבִּים הַזֹּאת לְזָכוֹת אֶת נַעֲרֵי עַם יִשְׂרָאֵל לֹמֵר
אֶת סֵדֶר הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, תַּעֲמִד זְכוּתְךָ, שְׁכֹבֵר
תִּזְכֶּה לְמִצָּא אֶת בֵּת זוּגְךָ. (אֲשֶׁר־בְּנַחַל חֶלֶק נֹב מִכְּתַב ט' תִּתְקַכֵּג)

יח.

מִזְרוּ לְקִדְּם אֶת הָעֵנָן הַנִּי"ל.

מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים, אִם תִּדְפִּיס אֶת הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־
הַמָּטָה כְּמוֹ שְׁדַבְּרָנוּ כְּבָר, כִּי הִיא זְכוּת הַרְבִּים גְּדוּלָּה מְאֹד
וְתִקּוּן נִפְלָא לְפָגֶם־הַבְּרִית מִי שְׁאוּמְרָה. (אֲשֶׁר־בְּנַחַל חֶלֶק נֹב

מִכְּתַב י" סג)

הקדמה לספר "תקון קריאת-שמע-שעל- המטה להאריז"ל"

מהדורה חמישית תשפ"א י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ

בשֶׁבַח וְהוֹדְיָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ זָכִינוּ סוּף-כָּל-סוּף לְהוֹצִיא
אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה לְאוֹר עוֹלָם, שְׁכַשְׁמוּ בֵּן הוּא - תְּקוּן
גָּדוֹל לְכָל עוֹנוֹתָיו וּפְגָמָיו שֶׁל הָאָדָם וּבִפְרָט לְעוֹן הַגָּדוֹל
שֶׁל פְּגַם-הַבְּרִית עַד כִּי מוּבָא בַּסְּפָרִים (עֵין טְהַרְת־הַקֹּדֶשׁ)¹
שֶׁזֶהוּ עֵקֶר תְּקוּן-הַבְּרִית (כְּמוּבָן מִלְּבַד הַתְּקוּן-הַכִּלְלִי וְהַנְּסִיעָה לְצִיּוּנו
שֶׁל מוֹהַר"ן מִבְּרֶסֶלֶב וְכוּ' עֵין שִׁיחוֹת-הַר"ן סִימָן קמ"א).

וְעַל-כֵּן שֶׁנִּסְנְנוּ מִתְּנַנּוּ לְעָרוֹךְ אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא יָצָא
זֶה מִכְּבָר אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה!! מֵאֵז הוֹצִיאוּ
מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְאוֹר עוֹלָם בְּשַׁנַּת תשל"ד - תשל"ו (אֵז זֶה
יָצָא אַרְבַּע פְּעָמִים כָּל פַּעַם אֲלֵפִים עֲתָקִים), וְכִיּוֹם - לֹא נִמְצָא
כְּמוֹתוֹ. לְמִרְוֹת שְׁנֹסָה כְּמָה פְּעָמִים מוֹהֲרָא"ש לְהַדְפִּיסוֹ שׁוּב
(עֵין בִּלְקוּט מִמַּעֲלַת הַסֵּפֶר סִמְנִים ב' יד, טו, טז, יז, יח, שְׁבַשְׁנַת
תשמ"ו רָצָה לְחַדְשׁוֹ) וְלֹא יָצָא לְפַעַל.

הוספות וביאורים

א. וּמוּבָא שֶׁם בְּשַׁעַר קְרִיאַת-שְׁמַע פָּרָק י"ב שֶׁכָּתַב וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: אֲשֶׁר
קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמֶּטֶה זֶהוּ הָעֵקֶר שֶׁבְּכָל הַתְּקוּנִים שֶׁל פְּגַם הַיְסוּד וְעֵקֶר
שְׁבַע-עֲקָרִים מִתְּקוּנֵי הַמִּצְוֹת עֵין שָׁם. בְּאֵרִיכוֹת גְּדֻלָּה וּמְזֹכָר שָׁם בַּסֵּפֶר עוֹד
כְּמָה פְּעָמִים כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַיְסוּד הוּא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמֶּטֶה.

וְכַאֵן זְכִינוּ לְהוֹצִיאוֹ מִחֶדֶשׁ מִמֶּשׁ בְּרַב פְּאָר וְהֶדְר וְיוֹפִי, וְהַכֵּל הַקֶּלֶד וְנִקְדַּד מִחֶדֶשׁ וְהִגָּה כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים עִם הַגָּהָה לְשׁוֹנִית הֵיכָן שְׁנָצְרָךְ (כִּי הַמַּהְדוּרָה הִישָׁנָה הָיָה בָּהּ הַמּוֹן שְׂגִיאוֹת הֵן בְּלִשׁוֹן וְהֵן בְּמִקְרוֹת הַדְּבָרִים שֶׁהוֹבְאוּ שָׁם) וְעַמְלָנוּ עָמַל רַב עַד מְאֹד כְּדֵי שְׂיֵצֵא סֵפֶר מֵתִקְּן וּמוֹגֵה מִתַּחַת יָדֵינוּ, כְּדֵי שְׂיֵד הַכֵּל תּוֹכֵל לְמַשְׁמֵשׁ בּוֹ בְּשִׁמְחָה – וְכַאֵן נִבְקֵשׁ מֵהַקּוֹרֵא הַיְקָר אִם נִמְצָאת אִיזוֹ טְעוֹת אוֹ הֶעְרָה אוֹ הָאָרָה, פְּנֵה אֲלֵינוּ וְנִרְאֵה לְהוֹסִיפָה לְמַהְדוּרוֹת הַבְּאוֹת בְּעִזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

בְּסֵפֶר זֶה מִבְּאָרִים כָּל הָעֲנִינִים הַמְדַבְּרִים מִגְדֵּל וּמַעֲלָת הַקְּרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה וְכֵן אֶת הַסֵּפֶר הִישָׁן שְׁמוֹהֶרָא"ש הַדְּפִיס עִם כָּל הַמְאָמְרֵי חַז"ל וְהַהוֹדְעוֹת נַחוּצוֹת וְכָל הָעֲנִינִים הַשְּׂיִכִּים לְזֶה שֶׁהַדְּפִסוּ בְּשֵׁנַת תַּשְׁל"ד – תַּשְׁל"ו כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּדִיוֹק (וְהִרְבֵּה אֵינָם מִכִּירִים כָּל כֵּי הָיָה סֵפֶר כֵּזֶה אִי פָּעַם), וְעוֹד הִנְפָּנוּ יָדֵנוּ לְלֶקֶט מְסַפְרֵי מוֹהֶרָא"ש ז"ל לְקוֹטֵי בְּתֵר לְקוֹטֵי, עֲנִינִים וְחִזּוּקִים נִפְלְאִים וְסוּדוֹת טְמִירִים וְנַעֲלָמִים הַשְּׂיִכִּים לְעֲנִינִים אֵלּוּ כְּמַעַט מִכָּל סִדְרַת סֵפְרֵי שֶׁל מוֹהֶרָא"ש הַנִּקְרָאת 'אַשְׁרֵי־בְּנַחַל' בְּקִרְוֵב לְמֵאָה וְחִמִּישִׁים כְּרָכִים, וּמִכָּל סִדְרַת 'שׁו"ת בְּרֶסֶלֶב', וּמִכָּל סִדְרַת 'שִׁיחוֹת־מוֹהֶרָא"ש', הַמְדַבְּרִים מִכָּל סִדְרֵי הַלֵּילָה מִדְּבָרֵי מוֹהֶרָא"ש וּבְפֶרֶט מִעֲנִינֵי קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, בְּרֶכֶת־הַמְּפִיל, זְמַנֵּי הַשְּׁנָה, עֲנִינֵי חֲלוּמוֹת, נְטִילַת־יָדִים שְׁחִרִית, קִימַת חֲצוֹת, וְתַפְלַת־תְּתִיקִין (הֵם נִמְצְאִים בְּסֵפֶר הַתְּקוּן־חֲצוֹת בַּחֲלֵק הַשְּׁנִי שֶׁל הַסֵּפֶר) וְכָל־מִינֵי חֲדוּשִׁים וְהַנְּהָגוֹת בְּעֲנִינִים אֵלּוּ וְכֵן פְּסָקֵי הַלְכוֹת בָּהֶם נִהַג מוֹהֶרָא"ש ז"ל עַל מְנַת לְתַת לְקוֹרֵא בְּהִירוֹת בְּהַנְּהָגָה וְלְהוֹצִיא מִלֵּב כָּל הַמְּסַפְּקִים בְּכָל

ענינים אלו – בספר זה נמצאת הנהגה ברורה ונקיה על פי דעתו הזכה של מוהרא"ש, הינו בענין דבור אחר ברכת-המפיל, ולמוד והתבודדות אחר ברכת-המפיל, ובענין ודוי בשבת, ואמירת תקון-חצות, וזמני חצות, ועוד ועוד כאשר תחזינה עיני הקורא.

וכן סדרנו את כל המאמרי חז"ל המלקטים שם בסדר חדש לפי סדר האלף-בית כדי שיוכל כל אדם ללמד בכל יום מעט ולמחרתו להמשיך כף שיזכה מדי פעם לסיים ולחזור ולסיים כל מאמרים אלו לפני השנה שמעלת אמירתם נשגבה עד מאד ומועילה לנשמה מאד, וכן התפלות מלקוטי-תפלות (כמובא לקמן בלקוטים ממעלת הספר סימן א') ובכל ההודעות נחוצות הגהנו ופתחנו את כל הראשי-תבות שם וכן בכל הספר כמו שכתב מוהרא"ש לעשות כן (שם סימן יז). ואחר-כך באנו בארוכה בלקוטים הערוכים כעין צקלופדיה שכל ענין המובא בספרי מוהרא"ש מובא שם ונקוה שלא השמטנו בטעות מה שנצרך – כי השתדלנו לדלל מאמרים כפולים שאינם מן הענין ואם נמצא איזה חדוש שלא הבאנו כאן – נשמח לדעת עליו ולהוסיפו למהדורות הבאות.

וכן בענין הנסח המדיק היאך ומה לומר וכו' וכו' כידוע כל הבלבולים שישנם בדבר שיש כל-מיני מנהגים ונסחאות שונות בכל-מיני עדות בענין הנסח ואמירת פסוקים וכו' וכו' וכל עובד השם מחפש עצה לנפשו לצאת ידי חובת פלם – וכאן זכינו להוציא לאור עולם דבר מתקן

ומוגה כרצונו של מוהרא"ש ז"ל וכך יש לנו דבר נאה ומתקן על-פי דעתו הקדושה ללא חשש. וכך יש לאדם להתנהג כל-ימיו ולומר את הנסח הזה כל ימיו בלי שנויים והרוצה להוסיף - יוסיף לעצמו, ולמספקים - אין שמחה כהתרת הספקות' - כאן בספר הזה.

וכמו שכתוב בפנים הספר (עין בשער-הלקוטים פרק ב' סימן טז ועוד שם) כי זהו הנסח שיש לומר כל-ימי חיו בלי שום ספקות, ודיקא על-ידי גסח זה שהוא גסח האריז"ל יזכה לכל ההשגות ולאורו של רבנו ז"ל - רק שיאמרו בתמימות ובפשטות בהרהורי-תשובה אמתיים ובהכנעת הלב כפי כחו' והעקר מתוך אהבת ישראל.

הוספות וביאורים

ב. ובודאי רחמנא לבא בעי' וכו' - וכל גסח שיאמר האדם - אשריו, העקר שיאמרו בהרהורי תשובה כנ"ל, ועקר פגנת מוהרא"ש ז"ל היא על גסח הודוים המובא מהאריז"ל על כל שם קדוש בפרטיות וכו' שזהו עקר התקון בשבעה גרות ומאיר הארת השמות למח האדם וכו' וכו' כמבאר באריכות בפנים.

אך דיקא על גסח זה של הקריאת-שמע-שעל-המטה עם הודוים של האריז"ל מבאר גודל התקונים הנעשים בכל השמות שהאדם פגם, ועל-ידי-זה, כל לילה מקבלת נשמתו מעט מהאור המואר באלו השמות הקדושים עד שיזכה לאור הגנוז לצדיקים מששת ימי בראשית.

ויש להבהיר כי הכל נאמר על הודוים של האריז"ל ולא דוקא על-כל מזמור ופסוק שנאמר שם, אך גם מה שמובא - הכל בנוי על פי הגמרא והאריז"ל והצדיקים והפוסקים כפי שנקבע לכלל ישראל ועין בפנים הספר (שער-הלקוטים פרק ב' סימן לו) ששם מבאר שלכל פסוק ואמירה בקריאת-שמע-שעל-המטה יש מקור ואסור לזלזל בכלום.

וּנְבָאָר דְּבְרֵינוּ מַעַט בְּאַרְיכוֹת בְּנִקְדָּה זוֹ כְּדֵי שְׂיִזְכֶּה כָּל אָדָם
 בְּאַמֶּת לִגְע בְּאַצְבַּע קָטְנָה בְּאוּרוֹ שֶׁל רַבְנוּ ז"ל
 בְּאַמֶּת: כִּי כָּלֵל הוּא בְּיַדְנוּ מִכָּל כְּתָבֵי מוֹהֲרָא"ש: 'שֶׁהִסִּימָן
 הַמְּבַהֵק לַיָּדַע הָאֵם הַתְּקַבְּלָה תְּשׁוּבָתוֹ זֶה שֶׁיִּבְדֵּק הָאָדָם
 בְּעַצְמוֹ כְּמָה הַכְּנֻעָה וְאַהֲבָה יֵשׁ לוֹ לְכָל בְּרֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֲשֶׁר
 הוּא' וְלִכֵּן כָּל עֲנִיָּן הַיְּהוּדִי הָאֲמִיתִי - הוּא קִבְּלַת הָאַהֲבָה
 וּרְחִישַׁת הַכְּבוֹד וְהִיקָר לְכָל יְהוּדִי בְּאֲשֶׁר הוּא וְהֵינּוּ לְקַבֵּל
 עַל עַצְמוֹ לְאַהֲבַת כָּל יְהוּדִי לְמִרוֹת שֶׁהוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא וְעוֹבֵר
 עַל רְצוֹנֵי וְאֶפְלוּ אִם עוֹבֵר עַל רְצוֹן ה' יִתְבָּרַךְ חַס וְשָׁלוֹם,
 גַּם בֵּין צְרִיכִים לְאוֹהֲבוֹ, וְאַדְרָבָה עָלָיו צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל יוֹתֵר
 שְׂיִזְכֶּה לְחֹזֵר בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כְּמוֹבָא בְּדְבָרֵי רַבְנוּ בְּתוֹרָהֵל
 רפ"ב' וְכְמוֹ שְׂאֲמַר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (עֵינִי שִׁיחֹת-מוֹהֲרָא"ש חֶלֶק
 א' עַרְךְ 'דֵּן אֶת חֲבֵרוֹ' וּבְמִקּוֹמוֹת אַחֲרִים מוֹבָא בְּשִׁנּוּי לְשׁוֹן מַעַט כְּמוֹ

הוספות וביאורים

ג. עֵינִי אֲשֶׁר בְּנַחַל חֶלֶק קַב עֲמוּד רִסְג וְכֵן בְּקִנְטֶרְס הַנִּפְלֵא 'שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ'.
 וְעוֹד מוֹבָא בְּאֲשֶׁר בְּנַחַל מִכְתָּב ג' תִּרְכַּט שֶׁזֶּהוּ גַם הַסִּימָן אִם הוּא מְקַרֵּב אֶל
 צְדִיק אֲמִיתִי אוֹ לֹא.

ד. שְׂמוּבָא שֶׁם זֹאת אֶפְלוּ עַל רִשְׁע גְּמוּר מִמֶּשׁ וְכַל-שֶׁכֵּן כָּל אָדָם אַחֵר
 שְׂצְרִיכִים לְדוֹנוֹ לְכַף זְכוּת וְנִגְעָנוּ בְּעֵינֵי הַכַּף זְכוּת כִּי מוֹבָא בְּכָל הַסְּפָרִים
 הַקְּדוּשִׁים כִּי לֹא נִתֵּן לְאַהֲבַת מִשְׁהוּ לְלֹא כְּפִי-זְכוּת וּמַחֲבַת הַלְּשׁוֹן נִעְתִּיק כְּאֵן
 לְשׁוֹן הַזְּהָב שֶׁל בַּעַל יְסוּד וְשׁוֹרֵשׁ הָעֲבוּדָה וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ בְּשַׁעַר א' הַמְּכוּנָה שֶׁעַר
 הַגְּדוּל פָּרַק ז': 'כִּי דָּבָר בְּרוּר הוּא שְׂאֵם יְדוּן אָדָם אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף-חֹבָה אֶפְלוּ
 פַּעַם אַחַת שׁוֹב לֹא יוּכַל לְקַיֵּם בּוֹ מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹךְ עַל
 בּוֹרֵיהַ וְשְׁלֵמוֹתָהּ' וְעוֹד כָּתַב שֶׁם כִּי צְרִיכִין לְמַצָּא אֵיזָה זְכוּת אֶפְלוּ שֶׁהוּא
 רְחוּק מִן הַשֶּׁכֶל עַד כְּאֵן וְרֵאיוּי מֵאֵד לְעֵינֵי שֶׁם בְּאַרְיכוֹת דְּבָרָיו בְּמִצְוֹת אֶהְבַּת
 יִשְׂרָאֵל שְׂמִבְאָר שֶׁם שְׁכָל הַהִתְקַרְבוּת הָאֲמִיתִית לְדְבָקוֹת בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת
 הִיא רַק בְּאָדָם שִׁישׁ בְּלִבּוֹ אֶהְבַּת יִשְׂרָאֵל לְכָל אָדָם בְּאֲשֶׁר הוּא, עֵינֵי שֶׁם.

כָּאֵן): 'אִם אָנִי אוֹהֵבוּ וְדָן אוֹתוֹ לְכַף־זְכוּת - פְּתַחְתִּי לְפָנָיו
כָּל שְׁעָרֵי־הַתְּשׁוּבָה, וְאִם דָּנֵתִי אוֹתוֹ לְכַף־חֹב - הָרִי
שְׁסֹגְרֵתִי לְפָנָיו כָּל שְׁעָרֵי הַתְּשׁוּבָה'.¹ וְעַל־כֵּן עָקַר הַדּוּדוּי

הוספות וביאורים

ה. וְהֵבֵן עִמָּךְ הַעֲנִיִן כְּמֵה הָאָדָם פֶּעַל מִמֶּשׁ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְבַד - הֵינּוּ שְׂיָכוּל
לְהַחְזִיר מִמֶּשׁ אָדָם בְּתְשׁוּבָה - רַק עַל־יְדֵי מַחְשַׁבְתּוֹ וּמֵאִידֶךָ יְכַל מִמֶּשׁ לְמַנְעַ
אָדָם מִלְּחֹזֵר בְּתְשׁוּבָה עַל־יְדֵי מַחְשַׁבְתּוֹ הַרְעָה. וּמוּבָא גַם כֵּן בְּסִפְרֵי טְהוֹרַת־
הַקֹּדֶשׁ (מֵאֲמַר תְּשׁוּבַת הַמֶּשְׁקַל פָּרָק י"ח): כִּי אִפְלוּ מַחְשַׁבָה רְעָה עַל אָדָם
יְכוּלָה לְהַטּוֹת אֶת הַדִּין לְרְעָה עַל הָאָדָם הַחֹשֵׁב וּלְגֹזֵר עָלָיו גְּזוּרוֹת רְעוֹת
תְּדוּשׁוֹת. תְּסַמְרְנָה שְׁעָרוֹת אָנוּשׁ - כְּמֵה הָאָדָם לֹא חָלִי וְלֹא מִרְגִישׁ כְּמֵה דֵינִים
שׁוֹרִים עָלָיו עֲבוּר מַחְשַׁבֹתָיו הַרְעוֹת בְּלִבָּד וְזֶה עוֹד לֹא מְדַבֵּר בְּדַבּוּרִים
מִמֶּשׁ. וּלְפִי זֶה נִמְצְאוֹת תּוֹכַחַת מְגַלָּה לְכָל אוֹתָם הַמְתִּירִים לְעַצְמָם לְדַבֵּר יוֹמָם
וְלַיְלָה בְּגִנוּת הַחוּלְקִים עַל רַבִּם, כִּי הֵם בְּעַצְמָם מְפִילִים אֶת הַחוּלְקִים יוֹתֵר
וְיוֹתֵר לְעַמְּקַת הַמַּחְלֻקָּת וְהַמְדַבְּרִים בְּעַצְמָם (בְּעַמְּקַת) נִמְצְאוּ חוּלְקִים עַל רַבִּם
כִּי הֵם בְּעַצְמָם מְרַבִּים בִּידְיָהֶם מַחְלֻקָּת עַל רַבִּם עַל יְדֵי שְׁהֵם מְפִילִים אֶת
הַחוּלְקִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּעַמְּקַת הַמַּחְלֻקָּת עַל רַבִּם. וּמוֹנְעִים מֵהַחוּלְקִים לְשׁוּב
עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם.

וּלְפִי זֶה יִהְיֶה מוּכָן שִׁיחַת מוֹהֲרַנְיָת ז"ל (שִׁיחַת־שְׂרָפֵי־קֹדֶשׁ חֵלֶק ב' סִימָן
תשע"ד): בְּעַת הַמַּחְלֻקָּת הַגְּדוּלָה, שְׁמַע מוֹהֲרַנְיָת אִיךָ שְׂאָחֵד מֵאֲנִי"שׁ מְדַבֵּר
כְּגֹדֶה הַחוּלְקַת, חָרָה הַדְּבָר לְמוֹהֲרַנְיָת וְאָמַר לוֹ: 'אֵתָּה לֹא תַחְזִיק מְעַמְד
בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ! וְכֵן הוּא, שְׂאָחֵר־כֶּךָ נָפַל מֵעִבּוּדַת הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ,
עכ"ל.

וְהֵינּוּ מַחְמַת שְׂאוֹתוֹ תְּלַמִּיד גַּם הִיָּה בְּפִנְיָמִיּוֹת לְבוֹ חוּלְקַת מְעַט עַל רַבּוֹ (כְּמוֹ
שְׂהוּבָא לְעִיל שְׂהוּא מְסִיַע בְּעִקְפִינִן לְמַחְלֻקָּת עַל רַבּוֹ) - אֲזִי נָפַל לְבִסּוּף.
וְכִידּוּעַ דְּבָר זֶה בְּעוֹלָם הַרְבֵּה שְׂהַמְדַבֵּר הַרְבֵּה מֵאִיזוֹ נִקְדָּה דִּיקָא בְּצוּרָה
שְׂלִילִית הֵינּוּ שְׂפוּסֵל אֶת הַצָּד שְׂכַנְגָד (וְלֹא שְׂמַחְזִיק אֶת הַחַיּוּבִי - שְׂזֶה
טוֹב תְּמִיד) סִימָן שְׂהוּא בְּעַצְמוֹ רַחוּק מֵאוֹתָהּ נִקְדָּה וְרַק מַחְמַת גְּאוּרָה שְׂהוּא
הַצְדִּיק וְהַצְדִּיק - מְדַבֵּר זֹאת. וְהַמְדַבֵּר יוֹמָם וְלַיְלָה מְגַנוֹת הַחוּלְקִים וְלֹא
מְגַנוֹת הַמַּחְלֻקָּת סִימָן שְׂגַם בְּלָבוֹ מְנַחַת קִלְפַת הַמַּחְלֻקָּת, הַשֵּׁם יִשְׁמְרֵנוּ.

צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּעֲנִינִים אֵלּוּ וּבִפְרָטֵי פְרָטִיּוֹת בְּעֲנִין זֶה שֶׁל אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא תְלוּי בְּלֵב בְּלֵב, וְאֵין מִי שְׂיִוְדַע הָאֲמֵת - כִּי אִם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבַד, וְעַל זֶה עָקַר הַתְּשׁוּבָה. כִּי בִשְׂאֵר הַמְצוֹת מִיד שֶׁשָּׁב מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים וּמִשְׁנֵה מַעֲשָׂיו לְטוֹבָה - הָרִי זֶה תְּשׁוּבָה. וְכֵאן כָּל עוֹד שֶׁלֹּא יָטָה לְכַבּוֹ לְאַהֲבָה הָרִי זֶה חוּטָא וּמוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְדוּשִׁים כִּי עַל כָּל רְגַע שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם אֵיזָה פְרוּד וְשִׁנְאָה עַל אֵיזָה אָדָם בְּעוֹלָם - כָּל רְגַע מִמֶּשׁ הוּא עוֹבֵר עַל לְאוֹ דְאוּרִיתָא ד' לֹא תִשְׁנֵא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְכָךְ". וְהֵלֵא אָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל כָּל מִינֵי עֲבֻרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם אֵךְ לֹא עַל עֲנִינִים שֶׁבְּלֵב שְׂאֵין הָאָדָם שֵׁם לֵב אֲלֵיהֶם בְּכֻלָּל עַד כִּי נוֹתֵן הָאָדָם דְרוּר וְחִפְשִׁיּוֹת לְלִשׁוֹנוֹת וְחֻרְבוֹת לְבוֹ לֹמַר כָּל מֵה שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם עַל כָּל אָדָם בְּעוֹלָם (כְּמוֹכֵן בְּלִי שְׂאֵף אֶחָד שׁוֹמֵעַ - שְׂאֵז זֶהוּ כְּכַר אֶסוּר שֶׁל לְשׁוֹן הָרַע בְּפָנָי עֲצֻמוֹ, וְכֵאן מְדַבֵּר כִּי אֵין הָאָדָם אוֹמֵר זֹאת בְּפִיו) וְעַל כָּל תְּנוּעָה וְעֲנִין שְׂאֵיזָה מֵאֵן דֵּהוּא יַעֲשֶׂה - וְהָאָדָם עוֹד חוֹשֵׁב שֶׁהוּא צוֹדֵק בְּדַרְךְ חֲשִׁיבְתוֹ!!! כָּל-כָּךְ יָכַל הַיִּצְרָה־רַע לְהִטְעוֹת אוֹתָנוּ וְהַכֵּל בָּא בְרַמְיָה וְשִׁקָּר שֶׁל כָּל מִינֵי מֵאֲמָרֵי חַז"ל וְצְדִיקִים. שְׂמִי שְׁעוֹשֶׂה כָּךְ אוֹ כָּךְ הָרִי הוּא גְרוּעַ וְרִשָּׁע וְכוּ' וְכוּ' - שְׂמַגְדִּירִים אוֹתוֹ בְּאֵיזָה מַצָּב נְמוּךְ. וְאֵין הָאָדָם מִתְּבוֹנֵן כִּי כָּל זֶה נֹאמֵר אֵךְ וְרַק לְקוּרָא דְכְרִיָּהֶם מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר, וְלֹא שֶׁהַקּוּרָא יִחְשַׁב זֹאת עַל אַחֲרִים! הֵלֵא אֵין כְּדָאי

הוספות וביאורים

ו. וְאֶדְרָבָה מִי שֶׁקּוּרָא אֵיזָה דְכַר בְּסֵפֶר וְחוֹשֵׁב זֹאת עַל אַחֲרִים וְלֹא עַל עֲצֻמוֹ, סִימָן שְׂאֵין רְצוֹנוֹ לְעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשֵּׁם כְּמוּבָא בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן קכ"א וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: "אֵז אִמְרַתִּי הִנֵּה בְּאִתִּי בְּמַגְלַת סֵפֶר כְּתוּב עָלַי לְעֲשׂוֹת

שום ענין ומצוה שבעולם להתיר לנו להפריד את אחדות הלב ואהבת-ישראל מלב האדם אל כל יהודי בעולם, ואין שום תרוץ על זה הלא זהו לאו גמור דאורייתא ושום מאמר חז"ל או מאמר מצדיקים אינו ראוי לבטל זאת ולהתיר לנו להפריד את לבנו מלב יהודי אחר¹. ואל יפלא האדם כי רואה שאין בלבם חשק ואהבה לדברים שבקדשה כי היות והפריד את לבו אפלו מיהודי אחד מעם-ישראל כבר

הוספות וביאורים

רצונך וכו' (תהלים מ): כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו, הינו שלוקח לעצמו מוסר, ורואה פחיתותו ושפלותו, בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך. וזה, אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי. זה סימן "לעשות רצונך אלקי חפצתי" כנ"ל:

ומוכן מדברי רבנו אלה כי מי שקורא משהו בספר ומבין כי הדברים נאמרים עליו זהו סימן שרצונו לעשות רצון השם. ומתוך דבריו מוכן ההפך, שאם לאו - כלומר - שחושב שהדברים נאמרים על חברו או כל אדם אחר אזי - הרי הוא מוכיח על עצמו בזה, כי אינו רוצה לעשות רצון השם. ובעמק לבו רחוק הוא מהאמת ומהקרבה האמתית להשם-יתברך כי נטיתו הטבעית התקלקלה עד שמוצא את חבריו לכף חובה בתוך דברי חכמים ובכך משפיל קדשת תורתם של החכמים שאמרו אלו הדברים - וזהו מה שכונן רבנו ז"ל בתורה י"ב על השדין יהודאין שתורת התנאים נופלת בפה הלומד שלא לשמה והינו בפשטות שהאדם הלומד התורה תמיד ומבין הדברים הכתובים על אנשים אחרים ולא על עצמו.

(כידוע הכלל בלמוד לקוטי-מוהר"ן (בח"י הפללים של רבי אברהם ברבי נחמן ז"ל כלל ו') כי כל מה שרבנו אומר בצורה מסוימת אזי גם בהפוך הדברים הוא כך הן לטוב הן למוטב).

ז. ומוכא בשו"ת חפץ-חיים כי אפלו לשון-הרע בלא הזכרת שם המדבר - הוא לשון הרע ואסור גמור ממש, עי' שם באריכות.

הפריד עצמו מכל נשמות ישראל וכבר אין לו חשקות לתורה ועבודת השם כמוכא בדברי רבנו ז"ל בשיחות-הר"ן סימן צ"א ומדיוק לשונו שם מוכן שאפילו המחשבה בגנות הזולת פוגמת באהבת התורה כמו שכתב שם: 'ולבלי למצא (- הינו במחשבה) שום חסרון בשום ישראל' ובלקוטי-עצות ערך תלמוד תורה סימן ס"ט כתב: 'עד שיהיה כל אחד מישראל נאה ויפה בעיניו' - וזהו מאותו ענין שדבר לעיל כי האוהב ישראל אזי מאיר עליו אור התורה ואור התשובה (כמוכא בלקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן י"ד) והקשר עם כל נשמות ישראל. וממילא יש לו חלק בכל חלק התורה הנמצא אצל כל ברי-ישראל באשר הוא כי אפלו ברשעים גמורים המנחים בעשרה כתרין דמסאבותא גם אצלם מנחת תורה קדושה מאד המכנה בפי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן חלק ב' סימן יב) 'אורייתא דעתיקא סתימאה' עוד יותר קדושה ונעלה מאותה תורה שלנו והיא התורה הגנוזה לצדיקים לעתיד לבא כמוכא שם בפרוש בדברי רבנו וכן בעוד הרבה תורות בדברי רבנו ובדברי מוהרנ"ת בכפל כפלי כפלים וגדל גלוי הרחמנות שיש אפלו על רשעים נמוכים ומגשמים ממש, ואדם קורא זאת ואינו שם לב כמה רצון רבנו הקדוש הוא דוקא לרחם על כל נשמה מנשמות ישראל ומדרגת הרחמנות שיש לה לכל אדם בעולם ממש - לרחם על כלם ולבקש עליהם בכל עת. וזה עקר התשובה לאדם כי הוא מבקש תמיד עבור כלם שיזכו גם הם להתקרב לעבודת השם ובזה מחזירם להשם יתברך ונמצא כי יש בידו תשובה מצינת - ובפרט כי עקר

התשובה היא בלב בלבד כמו שכתוב (ישעיהו ו, י): "ולכבו יבין ושב" (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן מ"ט). ועוד יחשב האדם בלבו שהלא כל דינו של האדם לעולם הבא לזכות הוא רק על-ידי שהוא בעצמו דן לכף זכות את אחרים, ולא דוקא אלו המצערים אותו בלבד אלא כל אדם שרואה הוא עושה משהו לא הגון הן ברוחניות והן בגשמיות ידונו לכף זכות, וכך לעולם הבא יזכה להיות נקי כפים באשר על כל עון אשר עבר בעודו בעולם הזה ימצאו לו איזה כף זכות ותרועץ להטות הכף לזכות, אך אם הוא נהג שלא בכך ודן כל אדם לכף חוב ותמיד מחשב עונותיהם של הזולת, אזי גם הוא לעתיד לבא לא ימצאו לו שום כף זכות (כמובא כל הענין הזה בחפץ חיים ובשמירת הלשון באריכות) וכן בעולם הזה יזכה האדם לגן עדן - אם ידון כל האדם לכף זכות ויהיה שמח תמיד בכל ענין. כי ידוע מהגמרא הקדושה ומזכר ענין זה רבות בספרים הקדושים כי נשמתו של אדם בכל יום נדונה וליום המחרת יתנהגו בו משמים כפי שנדון בלילה של אתמול נמצא - שכל מה שעובר על האדם הוא כפי מה שעושה ביום העבר, וכל לב יודע מרת נפשו כמה חסר וריק הוא מכל וכל, כי מי יוצא ידי חובת היום - הלא אפלו הסח דעת מהקדוש ברוך הוא נחשב לעון (עין סמ"ג ושו"ת ברסלב מכתב ד' תקלג). ואם כן לא ימצא לאדם שום זכות ולא שבקת חיי לכל בריה, נמצא שבלי שהאדם ידון כל אדם לכף זכות לא ימצא עליו שום כף זכות ומכלל לאו אתה שומע הן: שהדן לכף זכות את זולתו בלילה בעת דנים את נשמתו ידונו אותו לכף זכות

וממילא למחרת יהיה לו יום-טוב ושמחה והוא בעצמו ובנפשו ירגיש הרגשות טובות ושמחות, היות ואין דנים עליו דינים בשמים כלל - כי הכל מתהפך לזכות, ואפלו עונות מתהפכים לו לזכויות. ומכאן נבוא לפרש דבר נפלא בדברי מוהרא"ש הנ"ל כי 'תשובה מיראה' - פרושה שהאדם מבין את גדל הנזק הנעשה לו מהסביבה ומבני-האדם ועל-ידי כך מתרחק ומתנזר מהעולם כדי להדבק ברצון ה' אך השב מאהבה מתעלה למעלה מכל המניעות הנגרמות מבני האדם ועל-ידי-זה אוהב את כלם באמת ואינו מפחד ומתירא משום אדם וכטל וכנוע לפני כל אדם לא מחמת חנפה ויראה מפני בני אדם אלא מתוך אהבת ה' היוקדת בלבם לקיים רצונו יתברך שצוהו על אהבת ישראל ולכן לזאת יקרא 'תשובה מאהבה' כלומר שעל ידה אוהב את עם-ישראל ומתחבר עמם ולא ירא מהם ומתפרד מהם.

ומוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן שם. ועין שם בקצור-לקוטי-מוהר"ן באור הדברים): שעקר התשובה היא על דברים שבלב שפגם האדם בהם כמו שכתוב: "ולכבו יבין ושב" ומכל-שכן בדבר כזה שהוא 'כלל גדול בתורה' כמאמר רבי עקיבא הידוע לכל (מדרש-רבה בראשית פרשה כ"ד), ואם כן כלל התורה כלול במצוה זו - ומזה ירעד ויפחד האדם עד מאד, כי כל פגם בזה - הוא פגם בכלל התורה, הינו בכל כלליות התורה ואיך ימצא איזה מחילת עונות לאדם, כשהולך לשון עם עון שפכה - ובפרט שכל הטית הדין לטובה על האדם תלוי בזה שדן את כל אדם

לכף־זכות, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קכז:): 'הדן את חברו לכף־זכות דנין אותו לזכות' - והסימן הברור שקבלנו ממוהרא"ש הוא סימן פלא לכל מתבונן מעט בחדרי לבו, כי 'כל עקר ההשגת אלקות היא בלב' (לקוטי־מוהר"ן שם)¹ וכשמכניס את השנאה ללבו - נטמא לבו בעון הגדול ביותר, ובכך אין מקום כלל לאהבת השם ואהבת התורה להפגס ללבו הינו להרגש האלקות במוחש, וזהו מרגש בחוש: כי בכל עון יוכל האדם להתחרט אפלו בתוך כדי דבור, והוא מבין שטעה בדבר אך בעון זה אין מבחין האדם כלל וכלל כי הוא עון. והיצר־הרע מתרץ לו

הוספות וביאורים

ח. ומוכא באשר בנחל מכתב ג' רמז אשר מוכא בספרים הקדושים: אשר על־כן עקשו צריכים לעבד הרבה על אהבת חנם - לאהב את כל ברי־ישראל כנפשו, ואם יש לו, חס ושלום, איזה שונא, שלא לכל לסבל אותו, צריך לבקש הרבה שיזכה לשבר את רע לכו, ולאהב אותו. ואף שזה קשה מאד ומוכא (אמרי פנחס לרבי פנחס מקוריץ שער ז ענינים שונים אות עז):

היה רגיל להזהיר כשאדם רואה שחברו שונאו צריך לאוהבו ביותר והטעם כי כללות ישראל הם מרכבה לקדשה, וכשהם באהבה ואחדות שורה עליהם השכינה הקדושה, וכשיש חס ושלום איזה פרוד אזי יעשה פרצה ומקום פנוי בין שני לבבות השונאים ואז נוצר מקום ריק ביניהם ושורה שם הקלפה.

לכן כשאחד רואה שחברו מתרחק צריך לאוהבו ולהתקרב אליו ביותר, לסתום הפרצה הנ"ל ואמר שצריך להניח כל המצוות בשביל שלא יהיה פרוד לבבות משום יהודי.

- והינו שעל־ידי שמחזק את עצמו בכונה לאהב דיקא על ידי זה פותח את לבו לקבל השגת אלקות ועוד חלק אור מנשמת אותו יהודי שקשה לו לאוהבו.

כל-מיני תרופים נפלאים כי על יהודי זה ודאי מתר לומר כל מאמרי חז"ל ואמרות הצדיקים הנאמרים על מי שעושה כף וכף וכף והאדם לא רק שאינו מתקדם בעבודת השם, עוד הוא נפל מדחי אל דחי ומרגיש בטוח בעולמו בעוד יש לו כמה מאמרי חז"ל מאד דחוקים עליהם הוא סומך - ועל לאו דאורייתא הוא אינו מרגיש כי בכל עת ממש עובר עליו (כמובא בדרשות הרש"ש לראש-השנה שעל שנאת חנם המנחת בלב האדם גם אם לא מהרהר עליה בכל עת (כלומר עצם זה שיש לו איזה פרוד בלב מאיזה אדם) בכל רגע ממש עובר האדם על לאו דאורייתא חמור זה שהוא כלל כל התורה)

כי הרגשת הטמאה שמכניסה השנאת חנם ללב האדם היא מוחשית יותר מכל דבר אחר, אך אין האדם מתייחס

הוספות וביאורים

ט. וחוזק מזה אין האדם שם לב כלל כי הוא דן את עצמו לכף חוב כרגע זה ממש כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן קיג): על המשנה (אבות ג, טז): 'ודנין את האדם מדעתו ושללא מדעתו' - ששואלים את האדם לפני כל פסק דין שהוא עצמו נדון בו האם הוא מסכים לו על-ידי שמראים לו כעין זה אצל אדם אחר וכפי שפוסק כן יהיה עליו בעצמו - עין שם ותקח זאת לתשומת לבך היטב כמו שכתב שם רבנו ז"ל בזה הלשון: 'והענין הוא עמק מאד, איך שואלין כל אדם. כי בכל הדבורים וספורים שאדם שומע, ימצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך לזהר בזה מאד, לכלי לגמר הדין עד שישנה וישלש, כי הוא סכנת נפשות. והדברים עתיקים, כי יש בזה בענין ספורי דברים ענינים גבוהים':

י. הינו חסר שלות הנפש שמרגשת בחוש אחר דבור לשון-הרע וכן רואים כף בחוש כי המדבר לשון-הרע הוא לא רגוע ותמיד מתרוצץ וזו בלי מנוחה והשומר לשונו הוא תמיד רגוע ושליו - כנראה בחוש.

יא. הינו חסר שלות הנפש שמרגשת בחוש אחר דבור לשון-הרע וכן רואים

אליה כָּלֵל וְכָלֵל הָיוּת וְאִין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב - הֵינּוּ שְׂאִין
הָאָדָם נִתֵּן זְמַן לְעַצְמוֹ לְשֵׁים לֵב 'הָאִם אֲנִי טוֹעָה' אוֹ 'שְׂמָא
אֵינְנִי צוֹדֵק' וְאִם אֲנִי צוֹדֵק שְׂמָא אִין זוֹ רְצוֹן הַשֵּׁם שְׂאֵנְהֵג
כְּךָ הֵלֵא וְדַאִי וְדַאִי שְׂאֵם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבֵית דֵּינּוֹ וְאָבוֹתָיו
וְרַבּוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם הָיוּ עוֹמְדִים עָלָיו בְּרַגַע זֶה לֹא הָיָה מֵעַז
אֶפְלוּ לְהוֹצִיא הֶגְהָ לְלִשׁוֹנוֹת לְבוֹ, וּפְשׁוּט. וְעַל זֶה מִתְפַּלֵּא
הָאָדָם כָּל אֵיזָה זְמַן מִחַיָּיו מִדּוֹעַ אֵינְנִי מִתְקַדֵּם בְּעִבּוֹדַת
הַשֵּׁם הֵלֵא אֲנִי עוֹשֶׂה כָּל מָה שְׂבִיכְלָתִי הֵיִאָךְ יִנְתֵּן כְּדָבָר
הַזֶּה?! מָה נִשְׁתַּנֵּיתִי מִכָּל צְדִיק?! הֵלֵא גַם אֲנִי עוֹשֶׂה
כְּמוֹתֶם וְגַם אֲנִי עוֹשֶׂה כָּל מָה שְׂכָתוּב וְכוּ' - וְאִין מִבִּין
הָאָדָם שְׂכָל עֵקֶר צְדָקוֹת הָאָדָם הֵיִא בְּדְבָרִים שְׂפֻלָּב -
בְּדְבָקוֹת בְּשֵׁם יִתְבָּרַךְ, בְּאִמוּנָה הַטְּהוֹרָה, וּבְעֵקֶר בְּאֵהֶבַת
יִשְׂרָאֵל. שֶׁהֵיִא הַדְּרָךְ לְכָל הַתּוֹרָה וְכָל הַתּוֹרָה הֵיִא רַק פְּרוּשׁ
עַל מִצְוָה זוֹ. וְכִמּוֹ שְׂמוּבָא הַרְבֵּה מְאֹד בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ
וּמוֹהֲרַנ"ת ז"ל שְׂכָל עֵקֶר מַעֲלַת צְדִיק עַל מַעֲלַת צְדִיק חֲבֵרוֹ
הֵיִא כְּפִי מָה שְׂזָה הַצְּדִיק מְגַלֶּה רַחֲמָנוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר
עַל עִם יִשְׂרָאֵל וְעַל הַנְּשֻׁמוֹת הַנְּדַחוּתִי וְכִמּוֹ שְׂמוּבָא עַל
הַפְּסוּק "וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים כְּפּוֹכְכִים" - שְׂזָה סוֹבֵב עַל

הוספות וביאורים

כך בחוש כי המדבר לשון-הרע הוא לא רגוע ותמיד מתרוצץ וזו בלי מנוחה
והשומר לשונו הוא תמיד רגוע ושלום - כנראה בחוש.

יב. וכבר נשמע ספור מפי מקור נאמן: פעם שאל איזה מאן דהוא את הרבי
מחב"ד מדוע היה כזו מחלוקת גדלה על רבי נחמן מברסלב עד כי היא
נמשכת כך לדורות - ואמר לו הרבי הקדוש ש'כנראה רבי נחמן מברסלב
גילה רחמנות השם יתברך על עם ישראל יותר מכל צדיק אחר לכן יש עליו
כזו מחלוקת' - והינו כי כמה שיגלה האדם בעצמו יותר רחמנות על עוד

המצדיק את כל אדם תמיד ומפשט לשון התיבה 'צדיק' = 'מצדיק' הינו צדיק הוא מצדיק כל אדם - ולהפך - הינו מי שמחייב כל אדם הוא החיב והרשע והוא מסטרא ד'קץ כל בשר' כמובא בדברי רבנו (לקוטי מוה"ר"ן חלק א' סימן לח). ויש להאריך בנושאים אלו עד אין סוף כידוע לכל כמה עונינו גדל בזה וזה כל עקר גלותנו - שיש לנו כל-מיני תרוצים שמתר לשנא איזה משהו מעם ישראל ועוד חזון למועד שנזכה להוציא את הספר הנפלא המנח תחת ידינו הנקרא בשם: "שלום-ואמת" המדבר מענינים אלו לעמק ולרחב מכל ספרי רבנו ומוהרנ"ת ז"ל ועוד, וכן את הספר "אוצר מכתבי אהבת ישראל" המלקט מסדרת הספרים אשר-בנחל המדבר מכל ענינים אלו לדורנו ממש והכל על-פי דברי רבנו ז"ל.

וצריך האדם לשאל את עצמו האם אינו כמו דואג האדומי (סנהדרין קו:) שאמר לו הקדוש-ברוך-הוא: לא גבור בתורה אתה מה תתהלל ברעה (למה תתהלל לספר לשון הרע על דוד, רש"י) דואג הרשע מה לך לספר חקי, כשאתה מגיע לפרשת מרצחים ופרשת מספרי לשון הרע - מה אתה דורש בהם, - "ותשא בריתי עלי פיך" (ולא בלב, רש"י) - והינו כי הוא קרא מן השפה ולחוץ ולא באמת חפש היכן הוא אוחז באהבת ישראל פראוי וכל אחד מאתנו צריך להרהר בזה היכן הוא אוחז בזה, וה' יעזרנו, אמן.

הוספות וביאורים

אדם, כף זכה להיות צדיק. או בלשון שגויה: כמה שהוא 'מצדיק' אחרים כף הוא יהיה 'צדיק', והבן.

ועל-כן על כל הרוצה בתשובה באמת מטל עליו לקרא קריאת שמע שעל המטה בהרהורי תשובה עמקים מאד מאד על כל ענינים אלו, ולעשות תשובה אמתית. כי אם היה מבין האדם שכל תשובתו למעלה תלויה בזה היה עושה תשובה כמו שצריך אך היצירה הרע מסתיר מעיני האדם זאת ונותן לו הכל כל-מיני טובות רוחניות אחרות - אך לא את זאת, כי הוא יודע כי בזה תלוי הכל - ובזה כל התעלותו של האדם, וכפי שאוחז בזה - אחז בכל, ולא יחסר לו שום השגה. וכן מובא בספר טהרת-הקדש (מאמר תשובות סגליות): שאהבת ישראל היא השער והפתח הראש והראשון לכל דבר בעבודת השם ומי שיקשה עליו איזה דבר בעבודת השם - סימן שפגום הוא באהבת ישראל, כי האוהב את כל בר ישראל באמת - שום דבר בעבודת השם יתברך אינו צריך להיות קשה עליו כלל וכלל.

ונסים בספור שראינו מפי אחד הצדיקים (המקור נעלם מאתנו): שפעם כשהגיעה נשמת איזה כפרי לבית-דין של מעלה ודנו מה יעשה בה, כי האיש ההוא לא היה בעל מעשים טובים ואפלו היה מאד גרוע כי לא ידע הרבה, וכל מעשיו כל חיו היו גשמיות ממש, והיה עובר על דברי-תורה מחסר ידיעה, אך דבר אחד היה בו שהיה לו אהבת ישראל כאחד הגדולים. ואמרו בשמים כי לגן-עדן אינו יכל להכנס כי אין לו די זכיות, אך גם לגהינם אינו יכל להכנס כי יש לו אהבת ישראל כאחד הגדולים ומעולם לא דן לכף חובה איזה אדם ואיך יהיה במקום אחד עם רשעים שמלאים שנאה לכל אדם - הרי זה אינו

מקומו ודאי וְכֵן נִמְשָׁךְ הַדִּיּוֹן עַד שֶׁפָּסְקוּ מַחֲסֵר בְּרִירָה לְהַכְנִיסוֹ בְּהִיכַל הַצְּדִיקִים כִּי לְפָחוֹת אֵינוֹ נִגְרַע מֵהַמְעֲלָה הַגְּדוּלָה שֶׁבְּצְדִיקִים אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא רִיק מִכָּל, עַד כָּאן.

וְכַדְבָּרִים הָאֵלֶּה מִמֶּשׁ אַחֲר־כֵּן מְצָאנוּ בִּסְפָר אֲשֶׁר־בִּנְחַל שֶׁהֵבִיא בֵּן מֵהַחֶת"ם סוֹפֵר שֶׁכָּתַב: שְׁמִי שְׁשׁוּמֵר עֲצֻמוֹ מִשְׁנֵאת חֲנָם אֶפְלוּ יִהְיֶה רִיק מִכָּל הַמְצוֹת יִהְיֶה לְעוֹלָם הַבֵּא מְלֵא מְאֹד מִכָּל הַמְצוֹת שֶׁל כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וּמִי שְׁמֵלֵא מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הֲרַבָּה מְאֹד אֶף לֹא שָׁמַר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וּלְבוֹ מִשְׁנֵאת חֲנָם לֹא יוֹעִילוּ לֹא כָּל מְצוֹתָיו וְזָכִיתִיו!¹

וַיְהִי רְצוֹן שְׂדֵדְבָרִים אֵלֶּה יִכְנָסוּ בְּלִבּוֹת כָּל הַקּוֹרְאִים וַיִּפְעְלוּ פְעֻלָּתָם לְטוֹבָה וְנִזְכָּה לְבִיאַת הַמְּשִׁיחַ וּלְבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

הוספות וביאורים

יג. וּמוֹבָא בְּאֲשֶׁר בִּנְחַל מִכְתָּב ב' צו וְזו לְשׁוֹנוֹ: שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל לֹא אֶפְלוּ שִׁיְהִי לְהֶאֱדָם כָּל־מִינֵי עֲבוֹדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, אֲבָל אִם אֵין לוֹ שְׁלוֹם - אֵין בוֹ בְּרָכָה, כִּי עָקֹר כָּלִי הַמְחַזֵּיק בְּרָכָה הוּא הַשְּׁלוֹם. וְהַדְּבָרִים פְּשוּטִים כִּי מִי שֵׁישׁ בוֹ שְׁלוֹם יֵשׁ בוֹ הַכֹּל וּמִי שֶׁלֹּא - לֹא, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זְכָרְיָה ח, יט): "וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ". שֶׁשְׁלוֹם וְאֱמֶת מְחַבְּרִים תָּמִיד יַחַד וְעַל זֶה הַזְּהִיר הַנֶּבִיא לְאַהֲבַת הַשְּׁלוֹם וְהָאֱמֶת בְּיַחַד דִּיקָא - 'תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם' מְרַבִּים 'שְׁלוֹם' - וְלֹא מַחְלֶקֶת, וְהֵבֵן.

הקדמה

מבאר בלקויטי-מוהר"ן חלק א' סימן ל"ה, שצריך כל-אחד לשמר שכלו משכליות חיצוניות ומחשבות-זרות, ומכל-שכן וכל-שכן לשמר מחשבתו מאד מאד מהרהורים רעים וכו', ולא יכניס בדעתו שום מחשבה פגומה ומגנה וכו', ושום חכמה חיצונה וכו', כי עקר החכמה לקנות שלמות אינה אלא רק חכמות אלקות, להכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך שנתלבש בלבושים האלו אשר למראה עיניו, ושאר החכמות, הם רק חכמות בטלות ואינם חכמות כלל. וכשאדם מכניס בתוך שכלו הקדוש מחשבות חיצוניות וחכמות חיצוניות, אזי נתמעט קדשת שכלו, כפי תפיסת המקום של החכמה חיצונית, שכל חיצוני בתוך שכל הקדש, והחכמה חיצונית היא נעוצה בתוך השכל הקדוש בקנה, ומחסרת מקום הקדשה, ועל זה הקנה, הינו זה השכל מתלקטים ומתחברים כל המדות רעות ומגנות, כי כשמכניס בדעתו מחשבות-זרות והרהורים רעים וכו', ושוכח ממנו יתברך, על-ידי-זה מתלקט ומתחבר אליו כל-מיני מדות-רעות ותאוות מגנות, ואחר-כך כשאדם שומר את עצמו משכליות חיצוניות, לא זו אף זו - שצריך לחדש השכל בכל עת.

וזה בחינת (תפילת יוצר): "ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית" - כי חדוש בראשית הוא חדוש

החֲכֵמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כד): "כֻּלָּם בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ".
 כִּי חֲדוּשׁ הַשִּׁכְּלֵי הוּא חֲדוּשׁ הַנְּשֻׁמָּה, כִּי הַשִּׁכְּלֵי הוּא הַנְּשֻׁמָּה,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיּוֹב ל"ב): "וַנְּשַׁמֵּת שְׂדֵי תְּבִינִים". כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 חַז"ל (בְּרֵכוֹת י'): 'מֵהַ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶן אֶת הָעוֹלָם אֲף
 הַנְּשֻׁמָּה זָנָה אֶת גּוֹפָה' - נִמְצָא שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הִיא מְחִיָּה אֶת
 הַגּוּף, וְהִיא בְּעֶצְמָה הַשִּׁכְּלֵי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קֹהֶלֶת ז'): "הַחֲכָמָה
 תַּחֲיֶיהָ".

וְחֲדוּשׁ הַשִּׁכְּלֵי, הֵינּוּ חֲדוּשׁ הַנְּשֻׁמָּה - הוּא עַל-יְדֵי שְׁנָה,
 וּמוֹבָא בְּזֵהָר הַקְּדוּשׁ (זֵהָר חֲדָשׁ בְּרֵאשִׁית): "חֲדָשִׁים
 לְבָקָרִים רַבָּה אֲמוֹנָתָךְ" - כִּי כְּשֶׁהַמַּחֲיִן מִתְיַגְעִין, אָז עַל-יְדֵי
 הַשְּׁנָה הֵם מִתְחַדָּשִׁים, כַּנִּרְאָה בְּחוּשׁ. וְזֵה שֶׁאֲנִי מְבָרְכִין
 (בְּרֵכוֹת הַשַּׁחַר): "הַנּוֹתֵן לִיעֵף כַּח", כִּי הֵיוּ מִתְחִלָּה עֵיפִים
 וְעָכְשׁוּ נִתְחַזְּקוּ. וּבִשְׁעַת הַשְּׁנָה, הַמַּחֲיִן - הֵינּוּ הַנְּשֻׁמָּה, בָּאָה
 בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, בְּחִינַת: "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים" וְכוּ', אֲבָל
 כְּשֶׁאָדָם מְכַנֵּס שְׁכֵלוֹ הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, אָזִי צָרִיךְ
 לְשַׁמֵּר הָאֲמוּנָה שֶׁלֹּא יִינָקוּ מִמֶּנָּה הַחִיצוֹנִים, כִּי הִיא שׁוֹכֶנֶת
 בְּתוֹךְ הַחִיצוֹנִים, בְּחִינַת (יִחְזַקְאֵל ה'): "זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שְׁמִתֶּיהָ
 בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם וְסָבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת". וִירוּשָׁלַיִם הִיא בְּחִינַת
 אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּהוּ א, כא): "קִרְיָה נְאֻמָּנָה" וְכוּ',
 וְצָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת חֲשֵׁמ"ל מֵעוֹלָם הַבִּינָה, לְהַלְבִּישׁ אֶת
 הַמַּלְכוּת, הֵינּוּ הָאֲמוּנָה, שֶׁלֹּא יִינָקוּ מִמֶּנָּה הָעֶכְבוֹ"ם וְהָאֲרָצוֹת
 שֶׁסָּבִיבוֹתֶיהָ.

וְכִשְׁאָדָם עוֹסֵק בְּמִשְׁאֵי-יִמְתֵּן כָּל-כֶּף בְּאֲמוּנָה, כְּמוֹ רַב
 סֹפֵר, וּמְקַיֵּם "וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבְבוֹ" (תְּהִלִּים טו, ב)

כמו שאמרו חז"ל (מכות כד.), זו הבחינה נעשה חשמ"ל, הינו מלבוש סביבות האמונה, ואזי אמא מספכת על בנהא שלא יינקו ממנה, והיא "אם לבנה תקרא" (משלי ב, ג), ובינה לבא' (תקוני-זהר יז.). וזה שמקיים "דובר אמת בלבבו" - אזי אמא מספכת על בנהא, שהלב עושה חשמ"ל, הינו מלבוש סביב האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים, הינו - שאי אפשר לחדש את המח והשכל שהיא הנשמה, כ-אם כשנכנס אל תוך האמונה - שמסלק חכמתו ודעתו לגמרי, ומפשיט מחשבתו מהכל, ומכניס את עצמו אל תוך האמונה הקדושה שהיא נקראת בחינת 'שנה', כי בשעת שנה נסתלק השכל. כמו-כן, עקר שלמות האמונה היא בלי שום חכמות ושכל - רק בתמימות ובפשיטות גמור, לידע ולהודיע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה וממהוה ומקים את כל הבריאה, ודומים צומח חי מדבר - הכל לכל הוא התלבשות אלקותו יתברך, ועל-כן מי שכבר פגם מחו והכניס עד עכשו צרה בנפשו שהם חכמות חיצוניות, ובפרטיות תאות רעות והרהורים מגנים וכו' - עקר תקונו שיחדש את שכלו - שהיא נשמתו - לגמרי.

ואיך זוכים לחדש את הנשמה, שהוא שכל האדם? הוא רק על-ידי בחינת 'שנה' - שהוא אמונה פשוטה, לידע כי השם יתברך אתו ועמו ואצלו ואף במקומו המגנה והמלכלך גם משם יכולים לצאת ולהתקרב אליו יתברך, כי הוא יתברך נמצא בכל מקום, אך צריך לשמר מאד את האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים, שזהו כלל האמונות

כְּזָבוֹת שֵׁשׁ בֵּין הָעֶכְפּוֹם וְעוֹבְדֵי אֱלִילִים וְכוּ', וְעַל-יְדֵי שְׂאָדָם מְקִים "וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבָּבוֹ" (תהלים טו, ב) כְּרַב סִפְרָא, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכָה שֶׁיִּרְדַּע עָלָיו אֹר נֹרָא מְסוּד הַחֲשֵׁמ"ל, אֲשֶׁר הוּא שׁוֹרֵף וּמְכַלָּה אֶת כָּל הַחִיצוֹנִים וְהָאֲמוֹנוֹת כְּזָבוֹת. כִּי מִגְדֵּל הָאֱמֶת שְׂאָדָם מְכַנֵּס בְּעֶצְמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכָה לְהָאֹר-הַגָּנוּז שֶׁהִיא מְאִיר לְאָדָם הָרָאוּשׁוֹן קִדְמָה הַחֲטָא, שֶׁהִיא שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת עִמוֹ בְּכָל עֵת, וּמְקוּמוֹ בְּגִן-עֵדֶן - מְקוֹם הַקְּדֻשָּׁה, וְהִיא מְשִׁיג כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַעַלָּה מִמְדְּרַגַּת מְלֶאכֶי־הַשָּׁרַת, וְהוּא סוּד כְּתָנוּת 'אֹר' בְּאֶל"ף - אֲלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי גַם גּוֹפּוֹ הִיא זָךְ וּמְזֻהָר מְאֹד, וְהוּא סוּד גִּילְיֵי הַהֲנַהֲגָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא מְשִׁיג אִיךָ הַכָּל בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ הַפְּרָטִית, וְאִין טַבַּע כָּלָל, כִּי גַם הַטַּבַּע כֹּסֵא לְהַשְׁגָּחָה.

וּמָה הִיא מְדְרַגַּת רַב סִפְרָא? עֵינַי שָׁם בְּפִרוּשׁ רַש"י בְּשֵׁם הַשְּׂאֵלֶתוֹת (שְׂאֵלֶתָא לו): 'וְהִכִּי הוּא עֲבָדָא: דְּרַב סִפְרָא הִיא לוֹ חֲפֵץ אֶחָד לְמַכּוֹר, וּבָא אָדָם אֶחָד לְפָנָיו בְּשַׁעַה שֶׁהִיא קוֹרָא קְרִיאַת-שְׁמַע, וְאָמַר לוֹ: 'תֵּן לִי הַחֲפֵץ בְּכָךְ וּכְךָ דְּמִים' - וְלֹא עָנָהוּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא קוֹרָא קְרִיאַת-שְׁמַע. כְּסָבוֹר זֶה שֶׁלֹּא הִיא רוֹצֶה לְתַנּוּ בְּדְמִים הַלָּלוּ וְהוֹסִיף, אָמַר: 'תְּנֶהוּ לִי בְּכָךְ יוֹתֵר', לְאַחַר שְׁסִים קְרִיאַת-שְׁמַע אָמַר לוֹ: 'טוֹל הַחֲפֵץ בְּדְמִים שְׂאֵמְרָתָ בְּרָאוּשׁוֹנָה שְׂבָאוֹתֵן דְּמִים הִיא דַּעֲתֵי לְתַנּוּם לְךָ'; עֵינַי שָׁם. הִיא שֶׁהִיא לְרַב סִפְרָא גְדֵל הָאֱמֶת הַנִּמְשָׁךְ מִשָּׁם אֲמוּנָה, כִּי 'אִי אֶפְשָׁר לָבוֹא לְאֲמוּנָה אֲלָא עַל-יְדֵי אֱמֶת' (לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִמָּן ז'). וְכִשְׂאָדָם זֹכָה לְהַכְנִיס עִצְמוֹ אֶל תּוֹךְ הָאֲמוּנָה בְּפִשְׁטוֹת בְּלִי שׁוּם הַשְּׂכָלּוֹת, הִיא

הוא נותן נִיחָא אֶל הַמְחִין, ומוריד אור עליון על נשמתו -
אור החשמ"ל, ומבער את כל החיצונים.

ועל-כֵּן מִי שֶׁכָּבַר גִּלְפֵד בְּהַחֲשֵׁף וְהָרַע, וְדַעְתוֹ וּמַחוֹ מְעַרְב
בְּבִלְבוּלִים עֲצוּמִים וְהִרְהוּרִים מְגַנְיִם וְרַעֲיוֹנִים זָרִים
- עָקַר עֲצָתוֹ הִיא - רַק לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה לִידַע
וּלְהוֹדִיעַ וּלְהַנְדֵּעַ אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ
כָּלֵל, וְאֶפְלוּ בְּעוֹמֵק הָרַע שֶׁהוּא נִמְצָא, גַּם מִשֵּׁם יְכוּלִים
לְדַבֵּק עֲצָמוֹ עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מַחֲיָה וּמְהִיָּה
וּמְקִיָּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה, וְעַל-כֵּן (תְּהִלִּים קֵלֵט): "גַּם חֲשֵׁךְ לֹא
יַחֲשִׂיךְ מִמֶּךָ וְלִילָה כִּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשִׂיכָה כְּאוֹרָה".

וְהִנֵּה עַל-פִּי זֶה מְבֹאֵר הֵיטֵב עֲנִין קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-
הַמְטָה, שֶׁהִיא אִמּוּנַת הַיְחוּד, שְׁצָרִיכִין לְקַבֵּל עָלָיו
קֶדֶם הַשְּׁנָה, כִּי הַשְּׁנָה הִיא תְּקוּן הַמְחִין כַּנִּל, שְׂאֵז נִכְנָסִין
הַמְחִין בְּתוֹךְ בְּחִינַת אִמּוּנָה, וְנִתְחַדְּשִׁין שָׁם, בְּבַחֲיַנַת (אִיכָה
ג, כג): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים רַבָּה אִמּוּנָתְךָ", עַל-כֵּן קֶדֶם הַשְּׁנָה
צָרִיכִין לֹמַר קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמְטָה שֶׁהִיא עָקַר הָאִמּוּנָה,
כְּדִי שְׂיִזְכֶּה עַל-יְדֵי-זֶה שְׂיִכְנִיס מַחוֹ הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ לְתוֹךְ
הָאִמּוּנָה בְּשַׁעַת שְׁנָה כְּדִי שְׂיִתְחַדֵּשׁ שָׁם. אָבֵל כְּשֶׁמְכַנִּיס
שְׁכָלוֹ הֵינּוּ נִשְׁמָתוֹ, בְּתוֹךְ הָאִמּוּנָה בְּשַׁעַת שְׁנָה צָרִיךְ לְזַהֵר
לְשׁוֹר אֶת הָאִמּוּנָה בְּעֲצָמָה שְׁלֵא יִינָקוּ מִמֶּנָּה הַחֲצִיצוֹנִים,
וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ חֲשַׁמ"ל מֵעוֹלָם הַבִּינָה כַּנִּל.

וְזֶה בְּחִינַת מַה שְׂצָרִיכִין לְקַרוֹת קְרִיאַת-שְׁמַע בְּמִסִּירוֹת-נַפְשׁ
עַל קְדוּשַׁת-הַשֵּׁם (פְּרִיעַן-חַיִּים קְרִיאַת-שְׁמַע פָּרָק יב). כִּי
עַל-יְדֵי מִסִּירוֹת-נַפְשׁ עַל קְדוּשַׁת-הַשֵּׁם, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָלָת

נשמתו בבחינת 'אמא עלאה' כמובא בכונות (שם, קריאת-שמע-שעל-המטה פרק יז). ואזי הוא זוכה להמשיך משם, מבחינת בינה - אור החשמ"ל לבער את הקלפות שלא יינקו מהאמונה.

וזה בחינת הודוים שצריכין לומר בקריאת-שמע-שעל-המטה קדם השנה (שם פרק ב'). כי הודוים שאומרים זה בחינת: 'אמת' בחינת (תהלים טו, ב): "ודבר אמת בלבבו", כי עקר מעלת הודוים שחשוב בעיני השם-יתברך כשמתודין לפניו - הוא האמת, דהינו מה שהוא מודה על האמת שזהו עקר לשון: 'ודוים' מלשון: מודה, שהוא מודה ומתודה שחטא ופשע נגדו יתברך, וכזאת וכזאת עשה, שזה יקר בעיני השם-יתברך, מאחר שעל-כל-פנים מכיר חטאו ומכניע את עצמו לפניו יתברך, ומודה ומתודה על האמת שעשה כן וכך נגדו יתברך, וכמו שכתוב (משלי כח, יג): "מכסה פשעיו לא יצליח ומודה ועוזב ירחם" - דהינו מי שהוא שקרן ומכסה פשעיו - לא יצליח, אבל ההפוך, כשאינו שקרן ואינו 'מכסה פשעיו' בשקר, רק הוא מודה ומתודה על האמת, ומכיר חטאו ועוזב אותם - 'ירחם'.

וזה שאמר דוד כשהתודה חטאו לפניו יתברך כמו שכתוב (תהלים נ"א): "לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי" וכו', אמר שם: "הן אמת חפצת בטחות" - לענין הודוים, כמו שפרש רש"י שם על פסוק זה: "הן אמת חפצת" וכו' - והריני מודה על האמת כי חטאתי. נמצא שעקר הודוים הוא בחינת אמת, וזהו בחינת (תהלים טו, ב): "ודבר אמת

בְּלִבְבוֹ", כִּי צָרִיךְ לְהִתְנוּדוֹת בְּכָל לִבְבוֹ וּלְקַבֵּל עָלָיו בְּאַמֶּת
בְּכָל לֵב שְׁלֵא יַעֲשֶׂה עוֹד וְלֹא יָשׁוּב לְכַסְלָהּ, כִּי עָקֵר
הִתְשׁוּבָה - בְּלֵב, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (יִשְׁעִיָּה ו'): "וּלְבָבוֹ יִבִּין
וְשָׁב".

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמִּתְנוּדָה חֲטָאוֹ קִדְּם הַשְּׁנָה שֶׁזָּהוּ בְּחִינַת תְּשׁוּבָה
- אָמֵת שֶׁבְּלֵב, שֶׁמְגַלָּה לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל לְבוֹ
בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת מֵה שֶׁעָשָׂה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִמְשִׁיךְ
אוֹר הַחֲשֵׁמ"ל שֶׁהוּא אוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא שֶׁל בֵּינָה בְּחִינַת
יוֹם-הַכַּפּוּרִים, וְנִמְחַל עוֹנוֹתָיו, כִּי עָקֵר הִתְשׁוּבָה הִיא הַיְדוּדִי,
וְאָמְרוּ חַז"ל (תּוֹרַת-כֹּהֲנִים פָּרַשְׁת בַּחֲקָתִי): שֶׁמִּיד שֶׁהֵם מִתְנוּדִים
עַל עוֹנוֹתֵיהֶם מִיד אֲנִי חוֹזֵר וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם'.

וּבְפִרְטוּיּוֹת מִי שֶׁנִּלְכַּד בַּחֲטָא הַמְּגַנֵּה שֶׁל הוֹצֵאת-זֶרַע-
לְבִטְלָה, אִי אֶפְשָׁר לְהַנְצִיל מִזֶּה וּלְזַכּוֹת
לְתְּשׁוּבָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי וְדוּי דְבָרִים לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ, שְׂאֵז
הָעוֹנוֹת יוֹצְאִים מֵעֲצָמוֹתָיו (עֵינ לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן
ד'). וְצָרִיךְ לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל
בוֹ, וְעַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן-הַקֶּדֶשׁ שֶׁיִּקְדֹּשׁ אֶת לְשׁוֹנוֹ וַיְדַבֵּר
תְּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרְךָ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּר, יִזְכֶּה לְהַכְנִיעַ
וּלְשַׁבֵּר מִמֶּנּוּ תְּאוּהָ זֶה (עֵינ לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א' סִימָן י"ט
וְסִימָן ל"ו).

וְעַל-כֵּן מִי שֶׁנִּכְשַׁל כָּבֵר בַּחֲטָא זֶה, וְאֶפְלוּ עַדִּין עוֹבֵר עָלָיו
מֵה שֶׁעוֹבֵר בַּחֲטָא זֶה, אֲסוּר לוֹ לִפְל בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל
בְּשׁוּם אֶפֶן, רַק בְּכָל פְּעַם יִבְרַח אֶל מְקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שֶׁם
בְּנֵי-אָדָם, וַיְדַבֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל לְבוֹ, וְהַשֵּׁם-יִתְבַּרְךָ

ימחל לו, כי (זהר הקדוש בראשית נ"ו): 'כל מאן דאודי על חטאייה קדשא-ברין-הוא - שביק ליה ומחיל ליה על חוביה', עין שם. (כל מי שמודה על חטאו, הקדוש-ברוך-הוא מניח לו ומחיל לו על חטאו) והעקר שיהיה באמת - לגלות לו יתברך מי ומה הביאו אותו אל החטא הזה, וירחיב דבורו אליו יתברך, כי אצלו יתברך חשוב מאד מאד הדבורים שהם באמת.

וְכָל מִי שְׁחוּטָא וְאוֹמֵר: 'חֲטָאתִי' - אֵין רְשׁוּת לְמַלְאָךְ לַגַּע בּוֹ' (מדרש-רבה דברים), וְכֵךְ הוּא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (פְּרֻשָׁת פְּנִיחַס רֵלֵא): 'וְעַל דָּא אֲצַטְרִיךְ לְבַרְנַשׁ לְפָרְשָׁא חוּבֵי כָל חַד וְחַד כְּמָה דְאִיהוּ, בְּגִין דְּמֵאן דְּמִפְרַשׁ חֲטָאוֹי לֹא אֲתַמְסַר דִּינָא אֲלָא בִידָא דְּמַלְכָּא קְדָשָׁא-בְּרִין-הוּא בְּלַחֲדוּדֵי וְכוּ' וְעַל-כֵּן דִּינָא בְּדִילִין מְנִיחָ וְכוּ'; עֵין שָׁם. וְאִזְ כְּשִׁזְכָּה לְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ הַכֵּל, וּבְפִרְטִיּוֹת שֶׁהוּא מְמַאֲרֵי-דְחֻשְׁבָּנָא שְׁקֵדֵם שְׁנָתוֹ הוּא מְתְבוּדֵד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ וּמְסַפֵּר לְפָנָיו כָּל מַה שְׁעָשָׂה וּפְגַם בֵּיּוֹם הַזֶּה, וּמְגַלֶּה לְפָנָיו אֶת כָּל לְבוֹ אִזְ זוֹכָה שְׁנִמְחַל לוֹ הַכֵּל, כִּי (תְּנַא-דְּבֵי-אַלְיָהוּ זוּטָא, פֶּרֶק כ"ב. וּפְרָקֵי-דְרַבֵּי-אַלְיָעֶזֶר פֶּרֶק ד')': 'הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִדְּיו פְּרוּשׁוֹת לְקַבֵּל שְׁבִים, וְאוֹמֵר: 'מְתִי יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְאֶקְבֵּל אוֹתָם בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְפָנָי, עֵין שָׁם. וְעַל-כֵּן אַחַר הַיּוֹדֵי שְׁאוֹמֵר קֵדֵם הַשְּׁנָה וְנִכְלָל וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזְי הַשְּׁנָה טוֹבָה גְּדֻלָּה אֲלֵיו, כִּי זוֹכָה עַל-יְדֵי הַשְּׁנָה לְחַדֵּשׁ מַחוֹ וְשִׁכְלוֹ שֶׁהוּא נְשַׁמְתּוֹ, וְנִכְנַס בְּיוֹתֵר אֶל תּוֹךְ הָאֱמוּנָה.

וְזֶה שְׂמוּבָא בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל (פְּרִיעֵץ-חַיִּים קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה פָּרָק ה'): שְׁקִרְיַאת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה הוּא תְּקוּן גָּדוֹל מְאֹד לְעוֹן הַחֲמוּר שֶׁהוּא הוֹצֵאת-זָרַע-לְבִטְלָה רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי עֵקֶר פָּגַם עוֹן זֶה הוּא בְּמַחְשְׁבָה, שְׁפוּגָם מַחְשְׁבָתוֹ בְּהִרְהוּרִים רָעִים וּמַגְנִים, וְאִינוּ שׁוֹמֵר מַחְשְׁבָתוֹ מִלְּהִרְהוּר תְּמִיד בְּזֶה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא בָּא חֶס וְשְׁלוֹם, לִיְדֵי עוֹן זֶה רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְעַל-כֵּן עֵקֶר תְּקוּנוֹ עַל-יְדֵי קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה שֶׁהִיא עֵקֶר תְּקוּן הַמַּחֲזִין, כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַמַּחֲזִין הוּא עַל-יְדֵי שְׁנֵה כַּנ"ל, כִּי צָרִיכִין לְשׁוֹר אֶת הַמַּח מְאֹד מִמַּחְשְׁבוֹת זָרוֹת, אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן שְׁשׁוֹמֵר אוֹתוֹ הֵיטֵב אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּאִיזָה מְשֻׁךְ זְמַן נִתְיַגַּע הַמַּח, וְצָרִיכִין לְחַדֵּשׁ אוֹתוֹ עַל-יְדֵי שְׁנֵה דִיקָא שֶׁהוּא נִיחָא לְמַחֲזִין וְכו', וְאִז עֵקֶר תְּקוּן הַמַּח עַל-יְדֵי הָאֲמוּנָה שְׁזוּכָה אִז בְּשַׁעַת שְׁנֵה שִׁכְנִים מַחוּ לְתוֹךְ בְּחִינַת אֲמוּנָה, וְעַל-יְדֵי שְׁנֵה נִשְׁמַר מַחוּ מְכַל רַע וְנוֹתֵן לוֹ נִיחָא.

וּבַפְּרָט מִי שְׁכָבֵר נִכְשַׁל בְּמַחוּ חֶס וְשְׁלוֹם, שֶׁהַכְּנִיס צָרָה בְּתוֹךְ קְדוּשַׁת שְׁכָלוֹ וְהִרְהוּר הִרְהוּרִים-רָעִים עַד שְׁבָא לִיְדֵי עוֹן זֶה חֶס וְשְׁלוֹם, שְׂאִזִּי קָשָׁה עָלָיו מְאֹד מְאֹד לְשׁוֹר שְׁכָלוֹ, וְאֶפִּילוֹ אִם מִתְגַּבֵּר עֲצָמוֹ בְּכָל כַּחוֹ לְשׁוֹר שְׁכָלוֹ מִמַּחְשְׁבוֹת זָרוֹת וְהִרְהוּרִים-רָעִים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן נִתְיַגַּע מַחוּ בְּכָל פְּעַם, שְׁמַחוּ הֶרְגַל בְּהִרְהוּרִים-רָעִים וּמַחְשְׁבוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְעַכְשָׁו כְּשָׁבָא לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּמְכַרִּיחַ אֶת מַחוּ בִּיגִיעָה גְדֹלָה לְבַל יֵצֵא מֵהַשִּׁטָּה חֶס וְשְׁלוֹם, וְלֹא יִהְיֶה שׁוֹם הִרְהוּר וְשׁוֹם מַחְשְׁבָה חִיצוֹנִית, אִזִּי הוּא צָרִיךְ יְגִיעָה גְדֹלָה וּמִלְחָמָה גְדֹלָה בְּמַחוּ, מַחֲמַת שֶׁהֶרְגַל בְּמַחְשְׁבוֹת

רעות כל-כף, ועל-כן צריך בחינת שנה, לתת ניקח למחו, ועל-ידי-זה נתתקן ונתחדש מחו, ועקר תקון השנה הוא על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה כנ"ל.

ועל-כן קריאת-שמע-שעל-המטה הוא תקון לעון זה פי על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה בכונה ובמסירות-נפש, זוכה לתקן מחו ולחדשו, שזהו עקר תשובתו, כי התשובה היא - לשמר את המח ולחשב מהיום והלאה רק מחשבות קדושות. ובפרטיות לחשב תמיד איך שמלא כל הארץ כבודו ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואפילו במקומו שהוא מנח שם, גם שם יכולין לדבק עצמו בו יתברך, ו'במקום שאדם חושב שם כל האדם' (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן כ"א).

וזה: "הן אמת חפצת בטחות" (תהלים נא, ח) הינו על-ידי הודוי וההתבודדות שהוא האמת, שמגלה לפניו יתברך באמת כל לבו וכל מה שעובר עליו וכו', על-ידי-זה "ובסתם חכמה תודיעני" - שעל-ידי-זה זוכה לחכמה דהינו לתקון המחין, כי על-ידי הודוי, בחינת אמת שבלב, על-ידי-זה זוכה לחדש חכמתו ומחו בשעת שנה. וזהו: "ובסתם" שהוא בחינת שנה שהיא סתימו דמחין, שהמחין נסתמין ונעלמין אז בתוך בחינת אמונה, ואז דיקא זוכה למחין חדשים בחינת: "חכמה תודיעני", כי אז דיקא בשעת שנה מתחדשין המחין, כי על-ידי שאומרים הדבורים והודוים באמת אליו יתברך, על-ידי-זה זוכה לבקע כל-מיני מחיצות וחשכות וזוכה לצאת (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א, סימן ט וסימן קי"ב).

וְזֶה שְׂאוֹמְרִים קֹדֶם הַשְּׁנָה: "בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְּדִית אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת" (תהלים לא, ו), "בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי" – זֶה בְּחִינַת שְׂאֵנו מוֹסְרִים רוּחֵנו וְנִשְׁמַתְנוּ לְתוֹךְ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא בְּחִינַת יָדַיִם, בְּחִינַת (שְׁמוֹת י"ז): "וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה", אֲבָל עֲדִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שֶׁלֹּא יִתְגַּבְּרוּ הַחִיצוֹנִים חֵס וְשְׁלוֹם, לִינֵק מִהָאֱמוּנָה בְּעֶצְמָה, עַל זֶה אָנוּ אוֹמְרִים: "פְּדִית אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת" – אֱמֶת דִּיקָא, כִּי עַל-יָדַי אֱמֶת מִמְּשִׁיכִין אוֹר הַחֲשֵׁמ"ל הַמְּבַעַר וּמְעוֹר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת וְנִשְׁמַר הָאֱמוּנָה, כִּי אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ הַעֶקֶר הוּא הָאֱמֶת, וְתַכְּ-וּמִיד כְּשֶׁאוֹחֵז בְּמִדַּת הָאֱמֶת, אֲפִילוּ שֶׁהוּא עֲדִין פָּגוּם מְאֹד מְאֹד, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּשֶׁזּוֹכָה לְגִלוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ אֶת לְבוֹ בְּאֱמֶת, תַּכְּ-וּמִיד זוֹכָה לְהַפְּדוֹת מִהַסְטֵרָא-אַחֲרָא, בְּחִינַת "פְּדִית אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת", כִּי עַל-יָדַי אֱמֶת נִפְדָּה מִכָּל הַצָּרוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת.

וְזֶה שְׂאֵנו אוֹמְרִים בְּרִכַּת הַשְּׁכִיבְנוּ שֶׁהִיא בְּקֶשֶׁה עַל שְׁמִירָה בְּלִילָה וּבַשְּׁנָה, וְאָנוּ מְבַקְשִׁים: 'וּפְרוֹס עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמָךְ' – 'סֶכֶת שְׁלוֹם' זֶה 'אֱמָא דְמִסְכְּכָא עַל בְּנִין' (תַּקוּנֵי-זוֹהַר ב:): שֶׁהוּא אוֹר הַחֲשֵׁמ"ל, וְעַל-כֵּן חֲשֵׁמ"ל בְּגִימְטְרִיא בְּשְׁלוֹ"ם (פְּרִיעַן-חַיִּים כּוֹנֵנֵת הַעֲמִידָה). בְּחִינַת 'סֶכֶת שְׁלוֹם' (שַׁעַר-הַהַקְּדָמוֹת נג.), כִּי עֶקֶר הַשְּׁמִירָה בְּלִילָה הוּא דִיקָא עַל-יָדַי אוֹר הַחֲשֵׁמ"ל הַשּׁוֹמֵר אֶת הָאֱמוּנָה, וְכָל מֵה שְׁמַכְנִים אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר בְּאֱמוּנָה, כְּמוֹ-כֵן זוֹכָה שְׁנַתְּחַדֵּשׁ תְּמִיד מַחוּ וְדַעְתּוֹ, וְזוֹכָה לְשֹׁמֵר מַחוּ מִמַּחְשְׁבוֹת-זָרוֹת וְלַחֲשֵׁב רַק מַחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת שֶׁזֶהוּ עֶקֶר הַתְּשׁוּבָה, אֲמֵן וְאֲמֵן.

לקוטים מספרי רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ושיחות מאנשי-שלומנו

לקוטי-מוהר"ן

א.

על-ידי שנה נתחדש המחין, כי כשהמחין מתנגעים אז על-ידי השנה הם מתחדשים, כנראה בחוש, וזה שאנו מברכין: 'הנותן לי'עף כח' - כי היו מתחלה עיפים ועכשו נתחזקו, ובשעת השנה - המחין, הינו הנשמה, באה בתוך אמונה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן לה).

ב.

השנה היא בחינת 'לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי', כי בשעת שנה הנשמה עולה לעלמא דאתי (שם, סימן נד).

ג.

השנה היא בחינת מחין-דקטנות, ויש מאכלים שמרבים שנה ויש מאכלים שממעטים את השנה, ולפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתברר עדין למאכל אדם, על-ידי-זה נפל מחו לבחינת שנה (שם, סימן ס).

ד.

במוצאי-שבת קשה לישן, כי אז מאיר הדעת, והשנה היא הסתלקות הדעת (שם, סימן קיז).

ה.

מעוט שנה, או רבוי שנה - שמכריח את עצמו לישן הרבה, זהו ממצט תאות-ניאוף - אך מזיק להמח (שם, סימן רנג).

ו.

בשזוכה לזכוף המחין אזי גם כשנסתלק המח בשעת שנה, זוכה שגם הרשימה של המח זכה, שזהו בחינת חלום על-ידי מלאך (שם, חלק ב, סימן ה).

ז.

השגת דרי מעלה זהו בחינת שנה - "עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה" (ישעיה סד) - שנכללין בו יתברך עד שמרב ביטול אינם יודעים כלום כמו בשעת שנה). (שם, סימן ז).

ח.

בשעת שנה נתקטן הדעת, ובכרבע-שעה יכל לחלום ולעבור כל השבעים-שנה כאשר נדמה בחלום, שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מעטת מאד, ואחר-כך כשנתעוררים מהשנה אזי רואים שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום הוא זמן מעט מאד באמת, וזה מחמת שאחר-כך בהקיץ אז חוזר השכל אליו (שם, סימן סא).

ספר-המדות

א.

מי שהוא מקדש יותר - הוא רחוק מהשנה יותר (ספר-המדות, שנה, סימן א).

ב.

על־ידי רבוי השנה והתנומה על־ידי־זה דוחפין אותו ממרכבה דקדשה ונשתנה פניו ונתקלקל צלם־אלקים (שם, סימן ב).

ג.

חמשה־עשר שיר המעלות שבתהלים מסגלים לבטל השנה (שם, סימן ג).

ד.

מי שאינו יכל לישן יעלה על מחשבתו אמונת תחית־המתים (שם סימן ד).

שיחות־הר"ן

א.

דע, שכל אדם קדם השנה הוא רואה כל הנשמות של המתים של קרובים שלו, או אותן שהם משרשו.

כמו שקדם המיתה רואין הנשמות הנ"ל כידוע. כמו־כן קדם השנה שהוא אחד מששים במיתה (ברכות נו:): רואין אותם גם־כן, רק מחמת שהראיה היא בהעברה בעלמא מאד.

פי קדם המיתה ממש, אזי יש גם־כן חלוקים: שאדם גדול ואיש כשר רואה הנשמות הנ"ל קדם מתו בראיה גמורה, אך סתם בני־אדם אפלו קדם מותם אינם רואים אותן הנשמות רק בהעברה בעלמא, כמו שעובר זריחה

והתנוצצות בעלמא לפני העינים. וקדם השנה שהיא רק אחד מששים במיתה אזי גם הראיה הנ"ל של הנשמות הנ"ל הוא רק אחד מששים מהתנוצצות הנ"ל, ועל-כן אינו נרגש בחוש הראות כלל ראה הנ"ל, ואין אדם יודע מזה, מחמת שהוא התנוצצות מעט מאד אחד מששים מהתנוצצות הנ"ל, אבל באמת הכל רואין קדם השנה, כנ"ל. (סימן צ)

ב.

יש כמה שטותים ובלבולים המתדבקים ומתחברים בהמתח, ובפרט בלבולי האמונה. ועל-ידי השנה נפרדים מהמתח. וביותר מועיל השנה לאמונה כנ"ל. (סימן קי)

ג.

שמעתי בשמו שאמר: שעקר עבודת איש הישראלי הוא, בחרף - לקום בחצות לילה. ובקיץ בעת שהלילה קצר מאד (שאז אין עומדין בחצות בחוץ לארץ, כמבאר במקום אחר) - אז יזהר לעמד בבקר השכם בעלות השחר. (סימן שא).

חיי-מוהר"ן

א.

שמעתי איך שאחד מבני-הנעורים הקטנים היה שוכב בחדרו של רבנו ז"ל, פעם אחת נגש אל רבנו ז"ל, והתחיל לבכות לפניו באשר שרוצה להיות איש פשוט. ורבנו ז"ל, כבר היה שוכב על מטתו, ועמד רבנו ז"ל וישב על מטתו

והתחיל לדבר עמו, והורה לו הדרך בזה, וגם צוה עליו איזה למודים שילמד וגם צוה עליו שיהיה ממארי-דחשבנא הינו שבכל לילה קדם שישכב על מטתו יחשב איך עבר עליו היום, אם למד והתפלל כראוי ביום זה, יודה להשם-יתברך ויאמר לו: 'שבח והודאה לשמך הגדול והקדוש על שזכיתני ללמד ולהתפלל ביום העבר כרצונך קצת, ומתחנן אני לפניך ה' אלוקי שתעזרני ביום הבא למחר, להוסיף בעבודתך בתורה ותפלה מרבה ביותר, ובכונה שלמה ביותר'. ואם חס ושלום לא למד והתפלל כראוי ביום העבר יתודה ויתחנן לפניו יתברך ויאמר: 'רבונו של עולם ידעתי כי פשעתי ביום הזה ולא עבדתיך כראוי לא בתורה ולא בתפילה וכו' ועתה - מבקש ומתחנן אני לפניך וכו' שתמחל ותסלח לי על העבר שלא עבדתיך כראוי, ותעזרני למחר ביום הבא לעבד עבודתך בתורה ותפלה בכונה ובשלמות הראוי כרצונך'. (חיי-מוהר"ן סימן תקפ"ז)

בוכבי-אור

א.

רבי דב מטשעהרין ז"ל תלמיד רבנו ז"ל, היה רוצה לקום בחצות, והיה מצוה לנכרי להקיץ אותו, וכשהקיצו הנכרי והלך לו - שוב היה ישן, וראה כי זאת אינה עצה, על-כן נתישב בדעתו וצוה להנכרי שלא ילך ממנו עד שיקום ממטתו וילביש את עצמו במלבושיו וכן עשה, ומחמת זה

נתבלבל קצת והיה לו כאב ראש, והיה לו יסורים גדולים מממש שכמעט שלא יצא מדעתו, וכשנתקרר אל רבנו ז"ל, התנצלה אמו לפני רבנו ז"ל עליו על שנתבלבל ממעוט השנה, ואמר לו רבנו ז"ל: 'שלאף און עס נאר היט די צייט' (- תישן ותאכל רק תשמר את הזמן), ולאחר זמן תבוא עוד הפעם אלי ותשאל ממני איך להתנהג, וכן היה, ואמר לו אז: שיקום בכל לילה בשעה שלש, ואמר לו בזה הלשון: 'דיין חצות וועט זיין דריי אזייגער' (- החצות שלף יהיה בשעה שלש), וכן הנה, והיו אנשי בית המדרש שהיו נעורים - יודעים - כשרבי פער הולף, אז היא שעה שלש נעורים - יודעים - כשרבי פער הולף, אז היא שעה שלש (אנשי מוהר"ן סימן כ"א).

אבניה ברזל

א.

רבנו ז"ל אמר: כששוכבים בעצימת עינים חצי שעה אף-על-פי שאין ישנים - היא התחדשות המחין. עוד אמר לאחד שצריכין לשמר את הלינקע זייט' [הצד השמאלי], שאם אין לו אלא כר אחד - יניח אותו תחת הגב כי להראש אינו מזיק כל-כך אם אין לו כר. ואמר: שצריכין לשמר השנה - 'מידארף היטין דעם שלאף'. עוד אמר: 'אז מען חאפט זיך אויף בדארף מען זיך אויף הייבין. אין מיט דעם שלאף בעדארף מען זיך אפ רעכניען נאך דעם דאוונען' [- כשמתעוררים צריכים תיכף לקום, ועם השנה להתחשב לאחר התפלה]: (שיחות מרבנו ז"ל סימן ל"ג).

ב.

פעם אחד שאלו אנשי-שלומנו לרבנו הקדוש ענין חצות אם יכולים להיות געור עד חצות ולומר חצות, והשיב להם רבנו הקדוש: שעקר העבודה של חצות הוא לקום מהשנה ולומר חצות. (שם סימן נו).

ג.

פעם אחת ספרו לפני מוהרנ"ת ז"ל מה שנהגים החסידים שמניחים משקה המשכר תחת הכר שלהם ובזמן שהם מקיצים משנתם שואלין: 'משיח עדין לא בא?' ושותין המשקה המשכר הזה, ומשתפרין וחוזרים לשנתם. כי הם אומרים: ש'כל זמן שמשיח לא בא צריך ליישן היצר-הרע'. - 'מען דארף פאר שלאפן דעם יצר-הרע', כי בזמן השנה אי אפשר לחטא, ואמר להם מוהרנ"ת ז"ל: ש'אין זה עצה כלל, אלא - צריכים להניח תהלים מראשותיו, ובזמן שמקיץ מהשנה, אם משיח לא בא - צריכין מחדש לצעוק ממעמקים מעמק הלב ולומר תהלים'. (שיחות מוהרנ"ת סימן מו).

ד.

רבי נחמן ברבי עוזר ספר: שמוהרנ"ת ז"ל לעת זקנתו הקפיד דיקא שלא יהיה לן יחידי על ה'אויבער-שטיבל', ובחר בו כשהיה עוד גער ללון עמו, ובכל פעם התפאר בביתו שעכשו יזכה לשמע תקוה-חצות של מוהרנ"ת ז"ל, ולראות עבודתו שלאחר חצות, ועשה במקוון בשכבו על מטתו, ועצר את עצמו בכל כחו שלא לישן עד שעת חצות

שְׁמוֹהֲרַנִּית ז"ל קם, וּנְגַשׁ אֵלָיו, וְכִסָּה אוֹתוֹ בְּאֵיזָה בְּגָד,
וְשָׂאל אוֹתוֹ: 'מִדּוּעַ אֵינְךָ יֹשֵׁן?' וְתִכְף נָפֶל עָלָיו שְׁנָה, וַיִּשָּׁן
עַד הַבֶּקֶר וְכֵן הָיָה כַּמָּה לַיְלֹת (שם).

שיחות וספורים

א.

אם אי אפשר לו לקום בחצות יקום על-כל-פנים שעה או
שתיים קודם אור היום, ובקיץ - על-כל-פנים בהשכמה כל
מה דאפשר, ושמעתי מאבי בשם מוהרנ"ת ז"ל, שזה מה
שנזכר בפרק שירה שבעה קולות מהתנגול, אשר המציא
בטבעו הבורא יתברך לעורר בני-אדם מהשנה, וכאשר
יעוררם בחצות לילה עוד יכפל וישלש וכו' לעורר בכל
שעה עד הבקר, שאם לא יתעורר האדם בחצות יקום
על-כל-פנים אחר-כך, בכל האפשרות להקדים, כי אם לא
נתעורר לקום גם בשעה השנייה שאחר חצות, יקום על-כל-
פנים בשעה שלישית וכן להלן, וזה הכלל היה למוהרנ"ת
ז"ל גם בשאר ענינים, אם לא זכה עד עכשו על-כל-פנים
השתדל שיהיה מעכשו, ודו"ק. (שם סימן ל')

שיחות מפי אנשי-שלומו

א.

רבנו ז"ל אמר (שיחות-הר"ן, סימן סח): שעקר ההתבודדות
של דוד המלך, היה על מטתו בעת ששכב על מטתו וכסה
עצמו בסדין, אז היה מדבר ומשיח כל לבו לפני השם-

יִתְבַּרְךָ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים ו'): "אֲשַׁחֲה בְּכָל לַיְלָה מִטְּתִי בְּדַמְעֹתַי" וְגו'. וְסֵפֶר רַבִּי אֲבָרְהָם בְּרַבִּי נַחֲמָן ז"ל: שְׁזָה הֵיחָה גַם עֲבוּדַת רַבְּנֵי ז"ל קִדְּם הַשְּׁנָה, שְׁהֵיָה רְגִיל לְהִתְבוּדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ הַרְבֵּה, עַד שְׁיִשָּׁן מִתּוֹךְ הַתְּבוּדוֹת. וְהֵיָה רַבִּי אֲבָרְהָם בְּרַבִּי נַחֲמָן ז"ל רְגִיל לְדַבֵּר מִזֶּה, וְאָמַר: 'אֵיךְ יָכוֹל אָדָם לֹאמַר - שְׁהוֹלֵךְ לִישָׁן, רַק צְרִיךְ לֹאמַר - שְׁהוֹלֵךְ לְקַיֵּם הַתְּבוּדוֹת, וְאִם יִשָּׁן בְּתוֹךְ כֶּף - מַה לַּעֲשׂוֹת - אִנֶּס רַחֲמָנָא פְּטָרִיה'. וְדַבֵּר זֶה רָאוּ אֶצְלוֹ תְּמִיד כְּשֶׁשָּׁכַב לִישָׁן, אֵף שְׁהָיוּ שָׁם אֲנָשִׁים בְּחֹדֶר, הִסֵּב פָּנָיו אֶל הַכְּתָל וְהֵיָה לוֹ הַתְּבוּדוֹת עַד שְׁיִשָּׁן.

ב.

רַבִּי לֹוִי יִצְחָק ז"ל סֵפֶר: שְׁהִדְרָךְ הֵיָה בְּאוּמָן תְּכַף-וּמִיד אַחַר מַעְרִיב, נִעְלְמוּ כָּל אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ מִהַקְּלוּזֵי כָּל אֶחָד לְדִירְתוֹ לִישָׁן, וְהֵיָה הַקְּלוּזֵי רִיק כִּי הִלְכוּ לִישָׁן תְּכַף-וּמִיד אַחַר מַעְרִיב - כְּדֵי לְקוֹם בְּחֻצוֹת, וּבְחֻצוֹת קָמוּ וְהִלְכוּ לְמִקְוֵה, וְאַחֲרֵים אָמְרוּ תְּקוּן-חֻצוֹת בְּצִיּוֹן, וְהַרְבֵּה אָמְרוּ בְּבֵיתָם וְהַרְבֵּה אָמְרוּ בְּקְלוּזֵי וְכָל אֶחָד בִּלְהָ אֶת כָּל הַלַּיְלָה בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת עַד תְּפִלַּת-וְתִיקִין שְׁהַתְּפַלְלוּ בְּכָל יוֹם בְּהַקְּלוּזֵי, וְכִכָּה הַתְּנַהֵג שָׁם בְּאוּמָן שְׁנַיִם אַחַר שְׁנַיִם רְצוּפוֹת.

וְהַמְּשִׁיךְ: כִּי דָרָךְ הַבְּעַל-דָּבָר לְהִבְיָא אֶת כָּל אֶחָד בְּבִטּוּלִים בְּתַחֲלִילַת הַלַּיְלָה, וּמִבְּלָה אֶת הַשְּׁעוֹת בְּשִׁטּוֹתִים וְהַבְּלִים עַד שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוֹלְכִים לִישָׁן מְאֹד, וְאַחֲרֵי כֵן אֵי אֶפְשָׁר כְּבָר לְקוֹם אֶפִּילוּ בְּבִקּוֹר וּמְאַחֲרֵים זְמַן קְרִיאַת-שְׁמַע וְתַפְלָה, עַל-כֵּן צְרִיךְ לְהִיּוֹת בְּרִיָּה גְדֹלָה בְּזֶה, וְלִהְיוֹת זְרִיז מְאֹד מְאֹד

בלילה אם אינו לומד שילך תכף-ומיד לישן, ובאפן הזה יזכה לקום בחצות או על-כל-פנים קדם אור היום שאז מחו צלול ויכולים אז לחטף טוב הרבה תורה ותפלה יותר מכל שעות היום כי אז המחין צלולים, ואצל רבינו אלימלך מליז'ענסק זי"ע, היה חצי הלילה הראשונה סגור ומסגור לגמרי, אשרי הזוכה לבלות ימיו ולילותיו בתורה ובתפלה.

ג.

ספר אחד מאנשי-שלומנו בבואו באומן והתחתן שם, תכף-ומיד אחר כלות השבע-ברכות בחצות הלילה בא אליו אחד מאנשי-שלומנו ודפק לו על חלונותיו כדי להעירו לחצות, וצעק לו בזה הלשון: 'משה משה, הנה נהיית אברך, עוד מעט תהיה אבא, עוד מעט תהיה סבא ועוד מעט כבר יסחבו אותך... (- לקבורה) 'קום לחצות'! 'קום לחצות'! (משה משה, אט ביסטו געווארן א יונגערמאן באלד וועסטו ווערן א טאטע און באלד וועסטו ווערן איין זיידע און באלד וועט מען דיר שוין טראגן, 'שטיי אויף צו חצות', 'שטיי אויף צו חצות'). וספר שאחרי דבורים כאלו כבר לא היה יכול לישן וקם תכף-ומיד בזריזות, ומאז כל-ימי חיו זכר את הדבורים האלו והם עוררו אותו לחצות.

ד.

פעם שמעו מאחד מאנשי-שלומנו מתבודד קדם קריאת-שמע-שעל-המטה בבכיות עצומות: 'רבנו של עולם, תאיר בדעתי שאני אדע בברור שעתה זה הלילה האחרון שלי בזה העולם, ובגלל זה תעשה שאני יאמר את סדר

קריאת-שמע-שעל-המטה עם כוונה גדלה, ושאתודה לפניה על-כל מה שעשיתי היום' (רבנו של עולם, שיין אין מיר אריין איך זאל וויסען קלאר אז יעצט איז מיין לעצטע נאכט אויף די וועלט איבער דעם זעה איך זאל זאגן דעם סדר פון קריאת-שמע-שעל-המטה, מיט גרויס כוונה און איך זאל זיך מתודה זיין פאר דיר וואס איך האב געטאן א גאנצן טאג) וכן נהג בכל לילה.

ה.

אנשי-שלוֹמנו אָמרו: שְׁצַרִּיכִין לְהִיּוֹת זֶהִיר מְאֹד מְאֹד לומר קריאת-שמע שתקן האריז"ל, כי מוהרנ"ת ז"ל אָמר שֶׁהוּא תַקוּן גָּדוֹל וְסִגְלָה נִפְלְאָה לְהַנְשָׂמָה שֶׁתַּעֲלֶה לְמַעְלָה וְכוּ', וְעַל-פִּי-רַב קִדְּם הַשָּׁנָה מִתְּגַבְּרִים עַל הָאָדָם הַחֲבִלִי-שָׁנָה, וּמְסַבְּבִים אוֹתוֹ הַבְּלָבוּלִים וְהַדְּמִיוֹנוֹת, עַד שֶׁקָּשָׁה וְכָבֵד עָלָיו מְאֹד לְאָמְרָם, וְחוּטֵף אֵיזָה פְּסוּקִים וְחוּשָׁב: 'מִחֵר אֶקְרָא כָּבֵד הַקְּרִיאַת-שְׁמַע כְּתוּבָה, אָבֵל בְּלִילָה הַזֹּאת אֲנִי מְסַבֵּב עִם בְּלָבוּלִים רַבִּים'. עַל-כֵּן צָרִיךְ לְהִיּוֹת 'בְּרִיָּה' (- גבור), וְלִקְרוֹת כָּל לֵילָה הַסֵּדֶר הַזֶּה, וְאֵל תִּדְחֹף לְמַחֲרָת, כִּי גַם בְּלִיל הַמַּחֲרָת יִהְיֶה לָךְ אוֹתָם הַבְּלָבוּלִים וְהַדְּמִיוֹנוֹת שִׁישׁ לָךְ עֵתָה.

ו.

אנשי-שלוֹמנו רגילים לומר: 'איך שְׁנַשְׁכְּבִים לִישׁוֹן - כִּכָּה קָמִים, אִם יִשְׁנִים כְּמוֹ יְהוּדֵי - קָמִים כְּמוֹ יְהוּדֵי.' (ווי מען לייגט זיך אזוי שטייט מען אויף, אז מען לייגט זיך ווי א איד שטייט מען אויף ווי א איד) - 'וְיִהְיֶה עָרֵב וְיִהְיֶה בִקְרָא' (בראשית א, ה), אֵיזָה עָרֵב שִׁיְהִי לָךְ - אוֹתוֹ בִקְרָא יִהְיֶה לָךְ.

ז.

אף-על-פי שהוא בטבעו ישן הרבה אסור לפל בדעתו משום זה כלל, וזהו כלל גדול בעבודת השם יתברך, ששום דבר שבעולם לא ישבר אותו ולא ירחק אותו ממנו יתברך.

ח.

רבנו ז"ל הזהיר את כל אנשי-שלוֹמנו שיאמרו בכל לילה תקון חצות, ומוהר"ת ז"ל אמר (לקוטי-הלכות ארח-חיים הלכה א'): ש'כמו שהגאולה הראשונה הייתה בחצות, כמו-כן הגאולה האחרונה תהיה בזכות אלו האנשים האומרים תקון-חצות'. ובזהר הקדוש הרבה לגלות ולשבח את מעלת האדם אשר ער בנקדת חצות, כי אז כל השמים פתוחים ונתקבל תפלתו ובקשתו, כי אז הוא נכח פני ה' ממש, וגלה רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קמ"ט): ש'אמירת חצות מסגל כמו פדיון'. ושמעתי מאנשי-שלוֹמנו שהוא מסגל כמו פדיון הכולל כל הכ"ד בתי דינין (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רט"ו ועין בשפת-הנחל על תורה זו מובא להלן בספר התקון-חצות), כי אז הוא עת-רצון גדול בכל העולמות.

ט.

רבי אברהם ברבי נחמן ז"ל היה רגיל לומר תקון-חצות בציון רבנו ז"ל, והיה הולך לציון הקדוש בחורף באמצע הלילה, אף שהיה קור ושלג גדול - שום דבר לא מנעו, והיה מתבודד שם שעות שעות בככיות וקולות וצעקות.

י.

אנשי-שלוֹמנו רגילים לצאת בלילה לשדה ולהתבודד ולקיים דברי רבנו ז"ל, שגלה על פי משנת הנעור בלילה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ב), אשרי הזוכה לקימו עד שיהיה נכלל במחייב המציאות שהוא השם-יתברך, ולא יראה משום דבר רק עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך.

לקוטי-הלכות

א.

כשאדם רואה שהוא רחוק מהשם-יתברך, זה בחינת שנה שהוא 'אחד מששים במיתה' (ברכות נו:), וכשמחפש ומבקש ומוצא בעצמו איזה נקדה טובה עדין, ומחיה ומשמח את עצמו ומעורר את עצמו לעבודת השם-יתברך על-ידי-זה זהו בחינת התעוררות השנה. (לקוטי-הלכות, השקמת-הבקר, הלכה א').

ב.

כשם שגאלה הראשונה היתה בחצות - כן גאלה האחרונה שאנו מקוים אליה במהרה בימינו תהיה על-ידי הכשרים והיראים שעומדים בכל לילה בחצות. (שם).

ג.

אף-על-פי שהשנה הוא תקון גדול להמחין כי נתחדשין על-ידי האמונה בשעת שנה, אף-על-פי-כן צריכין לזהר לקום בחצות לילה, כי הלילה שהוא החשך - העדר הדעת,

כלולה משני חלקים שהם חצות לילה הראשון וחצות לילה השני, כי חצות לילה הראשון אז החשך והדין גדול ביותר, כי אז נמשך קשיות שאין עליהם תשובה, שהם תקף החשך, ועל-כן צריכין לסלק את חכמתו וצריך לישן שזהו הסתלקות הדעת, ויכניס את עצמו אל תוך האמונה הקדושה, אבל בחצות לילה השנייה נמתק הדין, ונמשך על האדם מחין ודעת להכירו יתברך, ועל-כן אז הוא הזמן לעסוק בתורה ובתפלה כי נפתחין שבילי השכל והדעת להשיגו יתברך, וזוכין להבין שהכל ישר ואין לו שום קשיות עליו יתברך, כי אז זוכין להדעת השלם. (השפמת-הבוקר, הלכה ג').

ד.

השנה הוא על-ידי התמעטות המחין ובלבולם, ומחמת זה צריכין לישן כי כשמתבלבל מוחו ודעתו צריכין לישן ולתת נוחה להמחין, ואז הסטרא אחרא שריא על ידוהי כי עקר התגברותם הוא על-ידי הסתלקות המחין, ועל-כן עקר תקון השנה הוא על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה שצריכין לקרותה בכונה גדולה כמו שכתוב בפנונת האריז"ל (עין שער-הפנונות, דרושי-הלילה, דרושים ז', ט', י'), כי קריאת-שמע-שעל-המטה הוא בחינת תפלה בבחינת דין, שמבטל את הקלפות והסטרא-אחרא ממנו כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אוהו חרב פיפיות בידו' והעקר לקשר עצמו לצדיקי הדור שהם הבעלי-כח. (השפמת-הבקר, הלכה ה').

ה.

כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק הַדַּעַת שְׁאִין יוֹדְעִין שֶׁהַכֹּל מִתְנַהֵג בְּהַשְׁגָּחָתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וְחוֹשְׁבִין שִׁישׁ אֵיזָה טֹבַע חֵס וְשְׁלוֹם,
 שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁנָה שֶׁהַמַּחֲזִין שָׁלוֹם יְשָׁנִים, וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַת שְׁנָה
 הַסְטֵרָא-אַחֲרָא שְׂרִיא עַל יְדוּהֵי, כִּי מֵאַחַר שְׁחוּשָׁב שֶׁהַכֹּל
 טֹבַע גְּמוּר חֵס וְשְׁלוֹם שְׁזָה הַסְטֵרָא-אַחֲרָא מִמֶּשׁ, וְעַל-כֵּן
 הוֹלֵךְ לוֹ שְׁלֵא כְּסֹדֵר, אֶךְ תִּכְף-וּמִיד כְּשִׁזּוּכָה לִידַע שְׁאִין
 שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלָל, וְאֶפִּילוֹ הַטֹּבַע הוּא
 הַשְׁגָּחָה, זֶה בְּחִינַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה וּמֵאִיר עָלָיו מַחֲזִין
 עָלְיוֹנִים וְהוֹלֵךְ לוֹ כְּסֹדֵר בְּכָל דְּבָר. (נְטִילַת-יָדַים-שְׁחֲרִית, הֶלְכָה
 ב').

ו.

הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ הַטֹּבִיעַ בְּנַפְשׁ הָאָדָם כְּשֶׁהַבְּלוּלִים מִתְגַּבְּרִין
 בְּיוֹתֵר וְהַמַּחֲזִין מִתְיַגְעִים - שִׁיפֵל עָלָיו שְׁנָה, שֶׁהוּא סְתִימוֹת
 הַעֵינַיִם וּבִטּוֹל הַמַּחֲזִין, הֵינּוּ שִׁיִּסְתָם עֵינָיו וַיִּבְטֵל מִחוּ
 וְדַעַתוֹ לְגַמְרֵי שֶׁהוּא בִטּוֹל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן בְּאֵמַת מִי
 שְׁזוּכָה יָכֹל לְהַשִּׁיג בְּשַׁעַת שְׁנָה דְּבָרִים גְּבוּהִים מְאֹד, מִחֲמַת
 שְׂאֵז הוּא בְּטֹל וּמִבְטָל אֶל הָאוֹר-אֵינן-סוּף בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-
 יְדֵי-זֶה מַשִּׁיג מָה שֶׁמַּשִּׁיג כְּמוֹבָא בְּזֵהר-הַקְּדוּשׁ (וַיִּקְהַל קִצָּה);
 אֲשֶׁרֵי לוֹ! (נְטִילַת-יָדַים-שְׁחֲרִית, הֶלְכָה ד').

ז.

מִי שְׁזוּכָה לְבַרֵר הַמְדָמָה כְּרָאוֹי - אֵין צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בְּשְׁנָה,
 וְגַם מְעַט הַשְּׁנָה שָׁלוֹם הֵיא בְּקַדְשָׁה גְדֻלָּה. (צִיצִית, הֶלְכָה ה').

ח.

אף-על-פי שהצדיקים זוכים גם בעולם הזה לחיות חיים ארכים, היינו לחדש חיותם בכל פעם בתוספת קדשה במחין חדשים וחיות חדש, אף-על-פי-כן בעולם הזה - בהכרח שיתגזע המוח, ועל-פן מכרחים לישן והשנה היא טובה גדלה, כי על-ידי שמסלקין המחין לגמרי בעת ההכרח וישנים מעט, על-ידי-זה נותנים ניחא להמחין ועל-ידי-זה חוזרין ונתחדשין בבוקר, וזוכה לקבל בבקר מחין חדשים וחיות חדש, שזהו בחינת אור התפלין שזוכין בבקר, אבל הצדיקים ממעטים בשנה כל אחד כפי ההכרח להתחדשות המחין (תפלין, הלכה ה).

ט.

עקר התגברות תאות-נאוף היא בבחינת שנה, בחינת מקרה לילה חס ושלום, ועל-פן צריכין קדם השנה, לבטל ולהכניע אלו ההרהורים רעים, ועל-פן תקנו לקרות קריאת-שמע-שעל-המטה שהוא תקון גדול מאד לפגם זה, כמבואר בכתבים כי על-ידי-זה שמקבלין עליו על מלכות שמים בקריאת-שמע-שעל-המטה, על-ידי-זה הוא מפריש נשמתו מנשמת ערב-רב, וכולל נשמתו בשנים עשר שבטי י"ה, שהוא מלכות דקדשה, שעל-ידי-זה בורחים ממנו ההרהורים רעים, ואז יכול לזכות על-ידי השנה לנשמה חדשה ולהתגלות חדש בתורה, ועל זה נתיסד כל סדר ברכת-המפיל וכל הפסוקים וכן הודוים שנוהגין לומר בקריאת-שמע-שעל-המטה. (קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה

.א)

י.

על-ידי קימת חצות מעוררין הנקודה טובה שיש בכל אחד מקדשת ישראל, שהוא נקודת משה רבינו המלבש בכל אחד מישראל וזוכה להתעלות משמ"ד לרצו"ן. (ברכות השחר, הלכה ה).

יא.

עקר התגלות אלקותו יתברך הוא בחצות לילה. (נפילת-אפים, הלכה ד).

יב.

על-ידי שקמים בחצות ממשיכין על עצמו קדשת משיח שהוא טוב-עין, וזוכה להסתכל בהחיות אלקות שיש בכל דבר, ומקבל רמזים מכל דבר להתקרב אליו יתברך, ויזכה לזכרון דקדשה לזכור ממנו יתברך. (ברפת הראיה, הלכה ה).

יג.

קריאת-שמע-שעל-המטה שקורין לפני השנה - היא הכנה לחצות, היינו כדי לזכות להתעורר בחצות לגלות ההסתרה - לדעת, כדי שיזכה לשמע הכרוז שקורא ומגלה את אמתת אלקותו יתברך אשר מלא כל הארץ כבודו, לזה צריכין לקרות את חי החיים שזה נעשה על-ידי תורה, ועל-כן קורין קריאת-שמע שהיא תורה, והיא מסגלת ביותר לקרות על ידה את חי החיים ועל שם זה נקרא "קריאת-שמע", קריאה דיקא, בבחינת (דברים יז, יט): "וקרא בו כל ימי חיו למען יאריך ימים על ממלכתו" - הינו שעל-ידי קריאת-שמע קוראין את חי-החיים, וממשיכים חיות

ואריכות ימים אל המלכות, שזה עקר הקריאת-שמע להמשיך המחין והדעת. וכמו שכתוב בזהר-הקדוש (תקוני-זהר פב.): 'וצריך לארכא בד' דאחד דכתיב: "למען יאריך ימים על ממלכתו"'. נמצא שקריאת-שמע הוא בחינת המשכת אריכת ימים אל תוך המלכות שהוא ד' דאחד, ועל-כן: על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה שקדם השנה ממשיכין חיות שהוא דעת לגלות ההסתרה שעל-ידי-זה זוכין לחצות, ועל-כן מתפללין בקריאת-שמע-שעל-המטה: 'והעמידנו מלכנו לחיים' - שזהו תפלה לקום בחצות ועל-ידי קריאת-שמע זוכים לזה, ועל-כן בחצות דיקא יכולים לזכות לגלויים נוראים שהוא התגלות חיה-חיים. (ראש-חדש, הלכה ג.)

יד.

על-ידי שנעורין כל הלילה ומנדיין ומשברין השנה, על-ידי-זה זוכין לשבר תאות ממון ולהמשיך השגחה שלימה מבחינת עינא פקייחא דלא נאים תדיר. (שבועות, הלכה א)

טו.

ענין השנה של לילה, כי המניעות מתגברין בכל פעם יותר, וכשרואה הבעל-דבר שהאדם שבר כבר כמה מניעות והוא סמוך מאד אל הקדשה, הוא מתפשט ומשתטח כנגדו במניעות עצומות וקשות כאלה עד שנדמה לו שאין בכחו לשברם, ועקר העצה לזה: הוא הרצון החזק ביותר שאף-על-פי-כן יתחזק ברצון חזק לעולם, אבל על-פירב

הבעל דבר מתגבר ומשתטח כנגדו כל־כף עד שצריכין לבחינת שנה שהוא בטול לגמרי, ומשם נמשך השנה שהוא בחינת בטול גמור בעת חשכת לילה שהוא בחינת השתטחות המניעות מאד, אבל חלילה שישתקע בשנה, וצריכין להתעורר משנתו שיתגבר ברצון והשתוקקות חזק כל־כף בבחינת בטול לגמרי עד שיזכה בתוך כף להתעורר משנתו ולחזק ידו בה' ולבלי ליאש עצמו מהתקוה הטובה. וזה (תהלים ג, ב): "ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי" - שהם המונעים והשונאים עד אשר "רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו" וגו' - שאומרים שחס ושלום אין לקוות לישועה עוד, אבל אני יודע ומאמין כי: "אתה ה' מגן בעדי" וגו', ועל־כן עדין "קולי אל ה' אקרא ויעניני" וגו', ועל־ידי־זה "אני שכבתי ואישנה הקיצותי כי ה' יסמכני" וגו' - כי המניעות והשונאים השתטחו כנגדי כל־כף עד אשר אני שכבתי ואישנה שהכרחתי לבחינת שנה שהוא בחינת בטול ועל־ידי התקוה עדין כי: אתה ה' מגן בעדי" על־ידי־זה "הקיצותי כי ה' יסמכני, לא אירא מרבות עם" כי ה' יושיעני בודאי כאשר עזרני רחמיו עד הנה.

[פי כמה פעמים מרב מרירות שעובר עליו עד שאינו יודע מה לעשות מרב צערו הוא הולך לישון, ובאמת השנה הוא בחינת בטול שמבטל את עצמו מכל וכל אליו יתברך, כי בשעת צערו צריכים לסלק חכמתו ודעת עצמו לגמרי, ולא להקשות שום קשיות עליו יתברך, אף שמר לו מאד מאד רחמנא לצלן, ובפרטיות כשנפל בעמקי עמקים בהשאול תחתית ונכשל בהוצאת־זרע־לבטלה, שדבר זה מכניס בו

קשיות וספקות ועקמימיות בלבבו ונתמרר חיו, על-כן העקר לסלק מחו ודעתו שזה בחינת שנה אבל אף-על-פי-כן אסור להשאיר שם בשנה, רק יחזק את עצמו כי בודאי כונתו יתברך לטובה למה הצריך לעבור במקומות אלו, אין זה כפי-אם שהוא צריך להתקרב אל הקדשה על-ידי שביל הזה, כדי להגביה ולהרים עוד נשמות ישראל, ועל-ידי-זה שזוכה לחזק את עצמו בכל-מיני דבורים המשיבים את הנפש, על-ידי-זה יזכה באמת להתעורר משנתו במחין וחיית חדש ויחזר אליו יתברך].

טז.

עקר השנה היא מחמת המלחמה שיש בין כח המשך וכח המכריח שהם בחינת גוף ונפש, שמחמת זה צריכין שנה שהוא ניחא למחין שאז הגוף נח מתאנותו, ואז המח שהוא הנשמה יש לה ניחא קצת ונמשכת למעלה לשרשה, מחמת שאין כח המכריח כנגדה כל-כף, אבל אין זה שלמות הנשמה, כי עקר שלמותה היא שתהפך את הגוף שהוא בחינת כח המכריח, לבחינת כח המשך כדי שתקבל אור השם-יתברך בהדרגה ובמדה כראוי ועל-כן אמרו חז"ל (סנהדרין עא:): 'שנה לרשעים - הנאה להם והנאה לעולם, ולצדיקים - רעה להם ורע לעולם', כי הרשעים שאצלם מתגבר כח המכריח על כח המשך, השנה טובה להם שאז הנשמה ניחא ואינו מתגבר הכח המכריח כנגד, אבל לצדיקים השנה רע להם מחמת שבהקיצם הם לוחמים מלחמות ה' ומגבירים הכח המשך על כח המכריח, שזה עקר עבודת האדם אבל בשנה הנשמה ניחא, ונמשכת

כרצונה אחרי כח המושך בלי מלחמה עם כח המכריח ואין זה שלמות הצדיק (חזקת מטלטלין, הלכה ד).

יז.

כל אחד כפי מה שזכה בעולם הזה להמית גופו ולדבק מחשבתו בעלמא דאתי, ולסגל מצוות ומעשים טובים, כמו-כן יזכה לחלקו בעלמא דאתי, ועל-כך הצדיקים שמקימין את התורה בשלמות, וממיתין את גופם בזה העולם, ומדבקים כל ימיהם מחשבתם בעלמא דאתי, וחושבים בכל יום ויום על התכלית האחרון, מה יעשו ליום פקודה, ואין מניחים עצמם לשכח עלמא דאתי בשום יום מימי חייהם, שחושבין בכל יום ויום אולי היום יצטרכו להשיב פקדונם למאריהון, אלו הצדיקים נקראים: "חיים" כי חיים תמיד בעולם הזה ובעולם הבא, כי מאחר שאין במחשבתם רק אמתת מציאותו יתברך, ועקר חייהם הוא בעולם הבא, כי דיקא בשעת מיתתם נכללין בעלמא דאתי מאחר שהמיתו גופם בכל יום בעולם הזה, כי מחמת חטא אדם הראשון אי אפשר להכלל בעלמא דאתי בתכלית השלמות בחיים חיותו, אפילו הצדיק הגדול ביותר, אבל אחר מתתו אז דיקא נכלל בעלמא דאתי בתכלית השלמות, אשרי לו. וכן בשעת שנה שהוא אחד מששים במיתה זוכה גם-כן הצדיק שתעלה נפשו לעלמא דאתי, והכל כפי מה שקדש את עצמו ביום, כמבואר בכתבים שצריכין לקדש את עצמו מאד ביום כדי שיזכה שתעלה נשמתו למעלה בקדשה העליונה בשעת שנה, וכן כל אחד כפי שמקדש עצמו ביום כמו-כן זוכה לדבק מחשבתו בעלמא דאתי

בשעת שנה, וכן כפי שמקדש עצמו כל ימי חיו כמו־כן זוכה להפלל בעלמא דאתי לאחר מותו, נמצא ששנה ומיתה הם חיים לצדיקים ולכלל ישראל הדבקים בעלמא דאתי תמיד ומקיימין את התורה, אבל להעכו"ם והרשעים גמורים השנה והמיתה הם מיתה ממש, שכחה שרחמנא לצלן - שוכחים לגמרי ממנו יתברך, ועל־כן קדם השנה קורין קריאת־שמע־שעל־המטה ומתפללין להשם־יתברך ומיחדים ומפקידים נשמתם ורוחם בידו יתברך כמו שכתוב (תהלים לא, ו): "בִּידֶךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְדִית אוֹתִי ה' אֵל אִמְתִּי", הכל כדי שתכלל נפשו בעלמא דאתי, אשרי הזוכה לברוח תמיד אליו יתברך (שוכר, הלכה ג).

יח.

על־ידי השנה נתחדש הדעת, ועל־כן זה שמתגבר לשמור את מחו ודעתו ביום בהקין ומחו קדוש, אז גם בשנה נכנס מחו בתוך האמונה ונתחדש שם, ואז נשלם מחו ביותר על־ידי השנה בבחינת התחדשות המחין, אבל מי שאינו שומר את מחו ביום אזי אינו זוכה לחדוש המחין בשלימות, כי אין מניחין את נשמת האדם לכנס לתוך שערי הקדשה שהיא האמונה - בשעת שנה, כי אם כפי מה שזכה לקדש את מחשבתו שהיא נשמתו, ביום - בהקין - בבחינת (תהלים כד, ג): "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו", וכמוכא בזהר־הקדוש ובכתבים שעלית הנשמה להתחדש בבחינת עבור בשעת שנה, היא כפי הקדשה שהאדם מקדש את עצמו ביום, שאז זוכה בשעת שנה שתכנס נשמתו לתוך האמונה ותתחדש שם, וגם את השנה

בַּעֲצָמָה צְרִיכִין לְקַדֵּשׁ מְאֹד, עַל־יְדֵי קִבְלַת עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם
בְּאַהֲבָה וּבְמִסִּירַת נַפֶּשׁ קִדְמֵי הַשָּׁנָה, לְקָרוֹת קְרִיאַת־שְׁמַע־
שְׁעַל־הַמָּטָה בְּכֹנֶנָה גְדֻלָּה שֶׁהוּא אֲמוּנַת הַיְחֻד, וְעַל־יְדֵי־זֶה
זוֹכֶה לְכַנוֹס לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה בְּשַׁעַת שָׁנָה וְאִז נִתְחַדֵּשׁ וְנִתְחַזַּק
שְׂכָלוֹ בְּיוֹתֵר עַל־יְדֵי הַשָּׁנָה (נְזִיקִין, הַלְכָה ג).

סדר אמירת קריאת שמע-שעל-המטה לפי גִּסְחַ הָאֲרִיז"ל עם פרוש 'עת-רצון'

מעלת סדר קריאת שמע-שעל-המטה

צריך שתדע, אהובי בני, אשר אין עוד דבר ההורג את הקלפות שברא האדם על-ידי פגם-הברית, כמו אמירת קריאת-שמע-שעל-המטה כפי סדר האריז"ל, שתקן לומר את הסדר הזה דיקא, עם אלו הפסוקים, ועם אלו הודוים, ויקבל על עצמו ארבע מיתות בית-דין: 'סקילה', 'שרפה', 'הרג' ו'חנק'. ולכן מי שיודע בנפשו שפגם בבריתו, ומתגברים עליו ההרהורים רעים, עליו להזהר מאד לומר בכל לילה את הסדר הזה, כי הוא תקון גדול מאד מאד על-כל פגמי הברית, ובפרט על פגם העון החמור של הוצאת-זרע-לבטלה, רחמנא לצלן, שעון זה גורם קלקול גדול בכל העולמות, ובזאת קלפות ומשחיתים בעולם הזה שנוקמים בו, כי עקר פגם חטא עון זה - הוא פגם המחשבה, שעל-ידי שאינו שומר את מחשבתו מלהרהר בזה, הוא בא לידי עון החמור הזה, רחמנא לצלן, על-כן עקר תקונו הוא על-ידי אמירת קריאת-שמע-שעל-המטה, כפי שתקן האריז"ל (לקוטי-הלכות, קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב), וצריכין להתודות אז, ועל-ידי-זה יהיה מבטח שלא יזוז משם עד שמוחלין לו כל מה שחטא ופגם ביום הזה.

ואם היו בני-אדם יודעים אל מה יכולים לזכות על-ידי אמירת סדר קריאת-שמע-שעל-המטה שתקן האריז"ל עם הודוים, ואיך שבשעה שאדם קורא קריאת-שמע-שעל-המטה ומתודה, הוא מוחק את כל עונותיו, ולא נשאר מהם זכר, ומשרה השכינה על עצמו, אז היו מדקדקים מאד מאד לאמרה בכונה גדלה מאד. וחקמנו הקדושים אמרו (בברכות ה.): 'כל הקורא קריאת שמע שעל מטתו מזיקין בדלין הימנו'. כי מי שנזהר לומר קריאת-שמע-שעל-המטה בכונה גדלה, ומדקדק באותיותיה, כל המזיקין שברא מחמת פגמי הברית כל היום, רחמנא לשזבן - בדלין הימנו, ונצטנן אש הגיהנום, שלא יזיק לו כלום. ומכל-שכן כשאדם זוכה ואומר את הסדר שתקן האריז"ל, ומתודה ומוציא מפיו כל מה שעשה ביום הזה, לא זו משם עד שמוחלין לו. וכמובא בזהר-הקדוש (קרח קעת): 'מארי דחשבנא הא אוקמוה דבכל לילא ולילא, עד לא ישכב ועד לא נאים, בעי ברנש למעבד חשבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא, ויתוב מניהו ויבעי עליהו רחמי, מאי טעמא בההיא שעתא? בגין דההיא שעתא אילנא-דמותא שארי בעלמא, וכל בני עלמא טעמין טעמא דמותא, ובעי בההיא שעתא למעבד חשבנא מעובדוי יודי עליהו, בגין דאיהי שעתא דמותא, ואלין אקרין: 'מארי-דחשבנא'. וכשזוכה לעשות לעצמו חשבון הנפש מה עשה ופעל ביום הזה, ומקבל על עצמו ארבע מיתות בית דין: 'סקילה', 'שרפה', 'הרג' ו'חנק', ובפרט באמרו פסוק: "בדרך אפקיד רוחי", הוא מכון למסור את נפשו אליו תברך - אז נמשך עליו אור וזיו וחיות בדבקות

הבורא יתברך שמו, ואשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם כלל, אלא הוא מכיר את מקומו ויודע לנכון בדיוק מה שעשה עד עכשו, ומכיר את מעשיו המכערים, ומתבייש מאד מלפניו יתברך, ובוכה ומבכה שמים וארץ שימחל לו הקדוש-ברוך-הוא, אז יקרא 'בעל-תשובה' גמור. וכל זה תעשה כל-ימי חייה, לקרות את סדר קריאת-שמע-שעל-המטה שתקן האריז"ל, ותאמר גם את הודוים, ועל-ידי-זה ימחל לך הקדוש-ברוך-הוא על-כל חטאתיך המרבים. ובפרט פגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה, אשר מאד מאד מסגל הסדר הזה לתקן את החטא המגנה הזה, ומה גם אם תעשה לעצמך קביעות חזקה בכל לילה קדם שאתה הולך לישן לערך חשבון-הנפש על-כל מה שעשית כל היום הזה, ותתודה אז לפניו יתברך, ותבכה ותספר לפניו יתברך את כל אשר עם לבבך, אזי תהיה מבטח שאף פעם לא תבא לידי גאות והתנשאות, ותהיה ענו שפל וסבלן, ולא תענה למחרפי ומבזי נפשך כלום, ותסבל כל הבא עליך. ועל-ידי שתבא ותתחנן ותבכה ותתודה בלב אמת אליו יתברך, אז דיקא על-ידי-זה תהרג את כל הקלפות והמזיקים והמשחיתים שנבראו על-ידי פגמי הברית שפגמת, וימחל לך הקדוש-ברוך-הוא על הכל; אשרי מי שאומר את הסדר הזה כל לילה חק ולא יעבר כל-ימי חייו. ואל יטעה אותך יצרך כאלו אתה עכשו עיף ויגע וקשה לך מאד לומר את כל הסדר הזה, כי בנפשך הוא, כי אם תעזבני יום - יומים אעזבך' (ספרי עקב יא, כב), ולאט לאט תהיה נעקר, חס ושלום, ממנו יתברך;

ולכן, אהובי בני היקר, אם אתה רוצה לשוב בתשובה
 שלמה באמת ובתמים - תשתדל להיות זהיר לומר
 את הסדר הזה דיקא, ותזכה להעשות 'בעל-תשובה' אמתי,
 ותהיה נעשה כלי לקבל בו אור וזיו חיות ודבקות הבורא
 יתברך שמו, ותצא מהעולם הזה בלא חטא, ותהיה יציאתך
 כביאתך בלי שום רכב וכתם כלל, ובלבד - שתהיה עקשן
 גדול לומר את הסדר הזה דיקא בכל לילה כל-ימי חידך, ואז
 תהיה נקרא בשם: 'צדיק', וכוונים ילכו לפניך: 'אשרי הַבן
 שֶׁשָׁב אֶל אָביו, אֲשֶׁר לוֹ בָּזָה וְאֲשֶׁר לוֹ בָּבֵא!'!

טוב לומר זאת לפני אמירת קריאת-שמע-שעל-המטה:

הריני מקשר עצמי באמירת קריאת-שמע-שעל-המטה, לכל הצדיקים
 האמתיים שבדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר, קדושים
 אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור
 חכמה רבי נחמן בן פינא זכותו יגן עלינו, ועל כל ישראל אמן:

לְשֵׁם יְהוָה קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ, בְּרַחֲמָיו וּרְחִימוֹ, וּרְחִימוֹ וּדְחִילוֹ,
 לִיְהוּדָא שֵׁם אוֹת 'י' וְאוֹת 'ה' אֶת 'ה' אֶת 'א' בְּאוֹת 'א' וְאוֹת 'ה' א', בְּיְהוּדָא
 שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, לְאַקְמָא שְׂכִינְתָּא מַעְפָּרָא וְלַעֲלוֹי שְׂכִינַת עֲזוּנִי, הַרְיֵנִי
 מִקַּבֵּל עָלַי אֱלֹהוֹתַי וְיִתְבָּרֵךְ וְיִרְאֶתוּ, וְהַרְיֵנִי יְרֵא מִמֶּנּוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ רַב
 וְשְׁלִיט עַל כָּלָא, וְכָלָא קַמָּה כָּלָא. וְהַרְיֵנִי מִמְּלִיכוֹ עַל-כָּל אַבְרָ וְאֶבְרָ וְגִיד וְגִיד
 מִרַמ"ח אַבְרִים וְשֵׁם"ה גִּידִים שֶׁל גּוֹפִי וּנְפִשִׁי רַחוּמֵי וּנְשִׁמְתֵי, מִלְּכוּת גְּמוּרָה
 וְשְׁלָמָה. וְהַרְיֵנִי עֶבֶד לְשֵׁם-יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא בְּרַחֲמָיו יִפְנֵי לְעַבְדֵי בְּלִבְ שְׁלָם וּנְפִישׁ
 חֲפִצָּה. אָמֵן בֶּן יְהוֹ רִצּוֹן:

רבנו של עולם הריני מוחל לכל מי שהכעיס והקניט אותי
 או שחטא בנגדי, בין בגופי בין במקומוני, בין בכבודי

בין בכל אשר לי, בין באנס בין ברצון, בין בשונג בין במזיד, בין ברבור בין במעשה, בין בגלגול זה בין בגלגול אחר - לכל בן אדם, ולא יענש שום אדם בסיפתי: יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שלא אחטא עוד, ומה שחטאתי לפניך מחק ברחמיך הרבים, אבל לא על-ידי יסורים וחלאים רעים: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, יהוה צורי וגאלי:

השביבנו אבינו לשלום, והעמידנו מלפני לחיים טובים ולשלום, ופרש עלינו ספת שלומך, ותקננו מלפני בעצה טובה מלפניך, והושיענו מהרה למען שמך, והגן בעדנו, והסר מעלינו מפת אויב, דבר, חרב, חלי, צרה, רעה, רעב, ויגון ומשחית ומגפה. שבר והסר השטן מלפנינו ומאחרינו, ובצל בנפיק תסתירנו, ושמר צאתנו ובואנו לחיים טובים ולשלום מעתה ועד עולם. כי אל שומרנו ומצילנו אתה מכל דבר רע ומפחד לילה. ברוך שומר את עמו ישראל לעד:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, המפיל חבלי שנה על עיני ותנומה על עפעפי, ומאיר לאישון בת עין; יהי רצון מלפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי שתשביבני לשלום ותעמידני לחיים טובים ולשלום, ותן חלקי בתורתך, ותרגילני לדבר מצוה, ואל תרגילני לדבר עברה, ואל תביאני לידי חטא ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון, וישלט בי יצר-טוב ואל ישלט בי יצר-הרע, ותצילני מיצר הרע ומחלאים רעים. ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים, ותהא מפתני שלמה לפניך, והאר עיני פן אישן המות. ברוך אתה יהוה המאיר לעולם בלו בכבודו:

אֲשַׁכְּנִיזִים אוֹמְרִים: אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמַן;

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בְּלַחֲשׁ: בְּרוּךְ, שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאַחַבְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-
מְאֹדְךָ: וְהָיוּ תְּהִבְרִים הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם
עַל-לִבְּךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנִיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלַכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל-יְדֶיךָ
וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל-מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ:

וְהָיָה אִם-שָׁמַעַתְּ שְׁמִיעוּ אֶל-מְצוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל-לִבְבְּכֶם
וּבְכָל-נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מִטֶּר-אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ
וְאִסְפַּת הַדֶּגֶל וְתִירֹשֶׁה וְיִצְהָרְךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשֹׁדֶךָ לְבַהֲמֹתֶךָ
וְאִכְלֹת וְשִׁבְעֵת: הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף-יְהוָה
בְּכֶם וְעָצַר אֶת-הַשָּׁמַיִם וְלֹא-יִהְיֶה מִטֶּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן
אֶת-יְבוּלָהּ וְאֲבַדְתֶּם מִהֲרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה נָתַן
לָכֶם: וְשָׁמַתֶּם אֶת-דְּבָרֵי אֱלֹהִים עַל-לְבַבְכֶם וְעַל-נַפְשְׁכֶם
וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל-יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת-בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ
בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ: וּכְתַבְתֶּם עַל-מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל-הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְּפֵי בְגֵדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
 וּנְתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית
 וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
 וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים
 אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם
 קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ספרדים אומרים: יהוה אלהיכם: אמת

הַלְלוּיָהּ שִׁירֵי לִיהוָה שִׁיר חֲדָשׁ תַּהַלְתֵּנוּ בְּקֹהַל חַסִּידִים: וְשִׂמַח
 יִשְׂרָאֵל בַּעֲשׂוֹי בְּנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָּם: יִהְלְלוּ שְׁמוֹ
 בְּמַחֹל בְּתֹף וּכְנֹר וְזָמְרוּ לוֹ: כִּי רוּצָה יְהוָה בְּעַמּוֹ יִפְאַר עַנּוּיִם
 בִּישׁוּעָה: יַעֲלוּ חַסִּידִים בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם: רוּמָמוֹת
 אֵל בְּגִרוֹנָם וְחָרַב פִּיפִיּוֹת בִּיָּדָם: לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם תּוֹכַחַת
 בְּלְאֵמִים: לְאַסֹּר מִלְכֵיהֶם בְּזַקִּים וּנְכַפְּדֵיהֶם בְּכַבְּלֵי בְרוֹל:
 לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כְּתוֹב הַדָּר הוּא לְכָל חַסִּידָיו הַלְלוּיָהּ:

הַגִּיה מִפִּתּוֹ שֶׁל־שְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבַרֵי יִשְׂרָאֵל:
 כָּלֵם אַחֲזוּ חָרַב מְלֻמְדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְפוֹ עַל יָרְכוֹ

מִפְתַּח בְּלִילוֹת: ג' פְּעָמִים

וַיְבָרַךְ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֵהּ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנְּדֵךְ: יִשָּׂא יְהוָה
 פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם: ג' פְּעָמִים

יֵשֵׁב בְּסֵתֶר עֲלִיּוֹן בְּצֵל שְׁדֵי יִתְלוֹנָן: אָמַר לַיהוָה מַחְסֵי
 וּמִצְדֹּתַי אֱלֹהֵי אֲבֹתַי בּוֹ: כִּי הוּא יִצְיִלְךָ מִפֶּחַ יְקוּשׁ
 מִדְּבַר הַוּוֹת: בְּאַבְרָתוֹ יִסָּךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תִּתְחַסֶּה צְנִה
 וְסַחֲרָה אֲמַתּוֹ: לֹא תִירָא מִפֶּחַד לַיְלָה מִחֵץ יְעוֹף יוֹמָם: מִדְּבַר
 בְּאִפֶּל יִהְלֶךְ מִקְטָב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצְדָּךְ אֶלֶף וּרְבֻבָה
 מִיּוֹמֵיךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְיֵט וּשְׁלֹמַת רִשְׁעִים
 תִּתְרָאֶה: כִּי אַתָּה יְהוָה מַחְסֵי:

יעמד ויאמר ודוי, וישחה ראשו, ויכה באגרופו על לבו ככל תכה של הדודי,
 ובשבת יום-טוב אין להכות באגרוף

אָנָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תִּפְלָתֵנוּ. וְאֵל

עת רצון

עֲנִין הַדּוּדֵי שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים קֹדֶם הַשְּׁנָה.

אהובי, בני היקר! להסביר לך ולהבינך ענין הדודי שאנו אומרים קדם
 השנה בכל לילה בסדר ארבעה עולמות: 'אצילות', 'בריאה', 'יצירה',
 'עשיה', ומקבלים על עצמנו ארבע מיתות בית-דין: 'סקילה', 'שרפה', 'הרג'
 ו'חנק'. כדי לתקן מה שפגמנו בעולמות, אשר שם מאירים השמות: 'ע"ב',
 'ס"ג', 'מ"ה', 'ב"ן', יובן על-פי דברי רבנו ז"ל, שהשגתו היא מרישא דלא
 אתידע שלש ראשונות דעתיק וכו', בלקוטי-מוה"ר"ן, חלק א', סימן כא,
 שמבאר שם: כדי לזכות שישפע עליו שפע אלקי - גלוי אורו יתברך, עד
 שעל-ידי-זה יזכה לחיות חיים נצחיים, ויכלל לגמרי בו יתברך, ולא יהיה
 אצלו בין חיים למיתה, עד שלא ירצה שום דבר בעולם, ויהיה הכל שוה
 אצלו "בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך"
 (משלי ו, כב). הינו שהכל שוה אצלו, ואין שום חלוק בין העולם הזה ובין
 הקבר ובין העולם הבא, כי "בהתהלךך תנחה אתך" - 'התורה', וכן:
 "בשכבך תשמר עליך" - 'ששם בשכבך בקבר, שם גם כן השם-יתברך
 והתורה', וכן: "והקיצות" - 'לעולם הבא' וכו', כי מאחר שאין לו שום

תאֹה ורצון כָּלֵל לְשׁוֹם דָּבָר - רַק לְהִשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ וּלְתוֹרָה; נִמְצָא, שֶׁהַכֵּל שׁוֹה אֶצְלוֹ - בֵּין בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבֵין בְּקִבְרָה וּבֵין בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּכֹלֵם הוּא דְבוּק רַק בְּהִשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ וּבְתוֹרָה, כִּי מִי שֶׁמְקַשֵּׁר בְּעוֹלָם הַזֶּה, יֵשׁ חֲלוּק בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה - שֶׁהוּא רַחֵב יָדַיִם, וּבֵין הַקֶּבֶר - שֶׁהוּא מְקוּם צָר וְכִיּוּצָא בְּזוֹה. אָבֵל מִי שֶׁנִּדְכַף מִחוּ, וְאִין לוֹ שׁוֹם שְׁמָרִים בְּמַחוּ, הַכֵּל שׁוֹה אֶצְלוֹ (עֵין שִׁיחוּת-הָרִ"ן, סִימָן ג"א).

וְלִזְכוּת לְהַגִּיעַ אֶל זֶה שְׂיֵאִיר בּוֹ שֶׁפַּע אֱלֹקִי, וְיִכְלַל בּוֹ יִתְבָּרֵךְ לְגַמְרֵי, אִי אֶפְשֵׁר לְבֹא לְזוֹה, אֲלֵא שְׂיִקְדַּשׁ אֶת פִּי וְחִטְמוֹ וְעֵינָיו וְאָזְנוֹ, וְהֵן הֵן מֵאִירִים לוֹ שֶׁפַּע אֱלֹקִי, כִּי הִפֵּה וְהַחֲטִם וְהָעֵינַיִם וְהָאָזְנַיִם תְּלוּיִים בְּמַחוּ, וְהֵן מְעוֹרְרִין אֶת הַמַּחַ שְׂיֵאִיר בּוֹ שֶׁפַּע אֱלֹקִי, עֵין שָׁם.

וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּעֵץ-חַיִּים שְׁעַר א' פָּרַק א': 'רְאִיָּה', 'שְׁמִיעָה', 'רִיחָא', 'דְּבוּר' - הֵם אַרְבַּע אוֹתוֹת הַהוֹי"ה, וְהֵם סוּד: 'נִפְש', 'רוּח', 'נִשְׁמָה', 'נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה', עֵין שָׁם; וְנִתְפָּרֵשׁ יוֹתֵר בְּפִתְחֵי-שְׁעָרִים נְתִיב: אֹרוֹת 'אָזְן', 'חֲטִטִּים', 'פֶּה' דְּאָדָם קְדָמוֹן, כִּי אֹרוֹת הָעֵלְיוֹנִים רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֹקוֹת מִתְלַבֵּשׁ בְּיוֹתֵר בְּאֵלוֹ הָאֲרַבְעָה חוֹשִׁים: ה'עֵינַיִם', ה'אָזְנַיִם', ה'חֲטִטִּים' וְה'פֶּה' שֶׁבְּאָדָם, וְלִכֵּן הֵם נִכְנָסִים תַּחַת סוּג ד' אוֹתוֹת שֶׁל שָׁם הַהוֹי"ה, שֶׁבְּכֹל אוֹת הוּא הַהוֹי"ה שֶׁלְמָה בְּפָנָי עֲצָמָה, בְּסוּד אַרְבְּעָה מְלוּאִים: 'ע"ב', 'ס"ג', 'מ"ה', 'כ"ן', וְהֵם: 'נִפְש', 'רוּח', 'נִשְׁמָה', 'נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה', וְה'יִחִידָה' - הִיא הָרִצּוֹן הַמְּפֻלָּג וְכו', עֵין שָׁם. הֵינּוּ כְּפִי שְׂאָדָם זוֹכֶה לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר אֶת הַכֵּלִים הָאֵלוֹ, שֶׁהֵם: 'הַפֶּה', 'הַחֲטִטִּים', 'הָאָזְנַיִם' וְה'עֵינַיִם', שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּחֲזִין - כְּמוֹ-כֵן זוֹכֶה שְׂמֵאִירָה בּוֹ הָאֶרֶת ה'יִחִידָה', שֶׁהִיא סוּד נִקְדַּת הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא בְּטֵל וּמִבְטָל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִין לוֹ כְּבֹר רִצּוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, כִּי נִכְלַל לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ הוּא וְכָל הָעוֹלָמוֹת וְכו'.

וּכְשֶׁמְקַדֵּשׁ אֶת ה'פֶּה' - זוֹכֶה שְׂמֵאִירָה בּוֹ ה'נִפְש', וְכִשְׁשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִכַּעֵס וּקְפָדוֹת - מֵאִיר בּוֹ ה'רוּח'. וְכִשְׁמַחֲזֵק עֲצָמוֹ בְּאַמְנֵה הַתְּלוּיָה ב'אוֹדְנִין' - מֵאִיר בּוֹ סוּד ה'נִשְׁמָה'. וְכִשְׁמַקְדֵּשׁ אֶת ה'עֵינַיִם' לְהִסְתַּכַּל רַק בְּהַשְׁכֵּל וְהַחַיּוֹת אֱלֹקוֹת שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר - אֲזִי מֵאִירָה בּוֹ נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, וְעַל-יְדֵי-זוֹה נַעֲשֶׂה כְּלֵי קְבוּל לְקַבֵּל אֹרוֹת הַצַּחֲצָחוֹת מ'עֲתִיק' וְכו'.

וְזוֹ כֵּל עֲבוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי בְּזוֹה הָעוֹלָם, שְׂיִקְדַּשׁ אֶת הַחוֹשִׁים הָאֵלוֹ: 'רְאִיָּה', 'שְׁמִיעָה', 'רִיחָא' וְדְבוּר' - כִּי הוּא עֵקֶר הָאָדָם, כִּי (עַרוּבִין מ.א.): 'בְּתֵר רִישָׁא - גּוּפָא אֲזִיל'; כִּי כְשׁזוֹכֶה לְקַדֵּשׁ, אֲזִי כְבֹר כֵּל הָאָדָם מְקַדֵּשׁ.

תתעלם מלִבְנוּ מִתְחַנְתְּנוּ. שְׂאִין אֲנַחְנוּ עֵזִי פָּנִים וְקִשִּׁי
 עֶרְף לֹמֵר לְפָנֶיךָ: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צְדִיקִים אֲנַחְנוּ
 וְלֹא חַטָּאנוּ. אֲבָל חַטָּאנוּ. עֹיְנוּ. פִּשְׁעֵנוּ. אֲנַחְנוּ וְאֲבוֹתֵינוּ וְאֲנִשִּׁי
 בֵּיתנוּ: אֲשַׁמְנוּ. בְּגַדְנוּ. גִּזְלָנוּ. דִּבְרָנוּ דְּפִי וְלִשׁוֹן הִרְעָ. הֶעֱוִינוּ.
 וְהִרְשַׁעְנוּ. זָדְנוּ. חִמְסָנוּ. טַפְלָנוּ שִׁקָּר וּמְרָמָה. יַעֲצָנוּ עֲצוֹת
 רְעוּת. פּוֹבְנוּ. פֶּעֶסְנוּ. לָצְנוּ. מִרְדְּנוּ. מָרִינוּ דְּבָרֶיךָ. נֹאצְנוּ.
 נֹאפְנוּ. סָרְרָנוּ. עֹיְנוּ. פִּשְׁעֵנוּ. פְּגַמְנוּ. צָרְרָנוּ. צַעֲרָנוּ אֵב וְאֵם.
 קִשִּׁינוּ עֶרְף. רָשַׁעְנוּ. שַׁחַתְנוּ. תַּעֲבָנוּ. תָּעִינוּ וְתַעֲתַעְנוּ. וְסָרְנוּ
 מִמְּצוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ. וְאַתָּה צְדִיק עַל
 כָּל הַבָּא עֲלֵינוּ. כִּי אֲמַת עֲשִׂיתָ. וְאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ:

ואם עשה איזה עון באותו יום - יתחרט ויתודה עליו בלב גשפר ובדמעה,
 ויקבל עליו שלא יעשהו עוד, ואם כך הוא עושה אשריו ואשרי חלקו.

כזה נאמר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מְרוֹם, ומה נִסְפָּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים,
 הלא הנִסְתָּרוֹת וְהַנְּגִלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רְזִי עוֹלָם,
 וְתַעֲלוּמוֹת סְתְרֵי כָל חַי, אַתָּה חוֹפֵשׁ כָּל חַדְרֵי בֶטֶן, רוֹאֶה
 כְּלִיּוֹת וְלֵב, אֵין דְּבַר נֶעְלָם מִפְּנֶיךָ, וְאֵין נִסְתָּר מִנְּגַד עֵינֶיךָ: יְהִי
 רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּמְחֹל לָנוּ אֶת
 כָּל חַטָּאוֹתֵינוּ, וְתִכַּפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְתִמְחֹל וְתִסְלַח
 לְכָל פִּשְׁעֵינוּ:

עת רצון

כי עקר האדם הוא ראשו, ובמקום שאדם חושב - שם כל האדם ממש,
 ויכול לזכות לרוח-הקדש ונבואה ברורה ומזככת, כי הכל תלוי רק בקדשת
 אלו הכלים - שהם כלי המחזין.

את המלים ללא הנקודר אין לומר כפה רק להרהר במחשבתו

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שאם חמאתי

עת רצון

הכלי הראשון והעיקרי הוא: ה'דבור' - לקדש ביותר מהכל את הדבור, ולא יוציא מפיו שום דבור שאינו מכרח. ואמר האריז"ל לתלמידיו: תנאי הראשון בהשגת החכמה העליונה, להיות דבוק בו ותברך - תלוי בשמירת הדבור, כמו שאמרו חז"ל (אבות ג): 'סיג לחכמה שתיקה'; וכשזוכה לשמירת הדבור, אז גר בעולם החרות, כי כל מה שעובר על האדם הוא רק מסבת פגם הדבור, וכמו שאמרו בזהר הקדוש (שמיני מב): על פסוק (קהלת ו, ז): "כל עמל האדם לפיהו" - בגין פיהו דלא נטיר ליה וכו', עין שם; וכן הוא בתנא דבי-אליהו זוטא פרק טז, שמפרש בפרטיות מה שצריך האדם לעשות כל ימיו וכו', ומסים: ואפלו אם אדם עושה כל זאת, אינו מספיק להכל היוצא מפיו אפלו שעה אחת, שנאמר (קהלת ו, ז): "כל עמל האדם לפיהו" - פיו שהוא חוטא בהם וכו', עין שם.

ורבנו ז"ל פרש (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לח): מאי דכתיב (תהלים קמח, ח): "רוח סערה עשה דברו" - על-ידי פגם הדבור להפקיר את דבורו, ולדבר כל העלה על מחו ודעתו נעשה "רוח סערה" במחו ודעתו, רחמנא לשזבן, שעל-ידי-זה בא לחלי הנפילה ברוחניות ובגשמיות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כט). ועוקר את עצמו משני העולמות, חס ושלום. וממש אין עוד דבר שעוקר כל-כך את האדם ממנו ותברך כמו פגם הדבור, זוהי העבודה הכי קשה לאדם - שיגליל את עצמו לכלי לדבר עם שום בריה, רק - המכרח לו מאד מצד פרנסתו, או ידבר עם חבריו רק בדברי-תורה ויראת-שמים והתחזקות, וכמו שאמרו חז"ל (חלין פט): 'מאי דכתיב (תהלים נח, ב): "האמנם אלם" - מה אמנותו של אדם בעולם הזה? יעשה עצמו כאלם', יכול אף לדברי תורה? תלמוד לומר: "צדק תדברון", עין שם; כי רק דברים של מה בכך עוקרים את האדם משרשו העליון, אבל לדבר עם חברו בדבורי חזיק ויראת-שמים ודברי-תורה - מצוה רבה, וכשאדם זוכה להרגיל את עצמו לא לדבר כל העלה על רוחו - אז מאיר עליו אור נפלא כזה, אשר מלאכים מפחדים לעמד על ידו, ומאיר עליו אור נפשו בהארה נוראה בגלוי שם: 'בין'.

עויתי ופִשְׁעֵתִי לְפָנֶיךָ וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת י' שֶׁל שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל
 יְהו"ה וּבְאוֹת א' שֶׁל אֲדֹנָי וְנִתְחַיַּבְתִּי בְּדִינְךָ הַצָּדֵק סְקִילָה
 אוּ בִּיּוֹצֵא בָּהּ הָרִי אֲנִי מִקַּבֵּל עָלַי סְקִילָה, וְהִרִינִי בְּאֵלוֹ
 נִסְקַלְתִּי עַל-יְדֵי אוֹת א' שֶׁל הַשֵּׁם אֲדֹנָי בְּבֵית-דִּין הַגָּדוֹל
 שְׁבִירוֹשָׁלַיִם עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים
 תָּשׁוּב וּתְיַחַד שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹתֶיךָ
 הַיְקָרִים יְהו"ה אֱהִי"ה אֲדֹנָי - יֵא"א וְשֵׁם קְדוֹשׁ בְּמַלּוֹי ד'
 יוֹדִין שֶׁהוּא בְּגִימְטְרִיא ע"ב כֹּזֶה: יו"ד ה"י וי"ו ה"י וַיֵּאִיר
 בְּרַצוֹנְךָ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת וְאֵל יֵהֵא מוֹנֵעַ:

וְאִם חָטָאתִי, עוֹיְתִי, פִּשְׁעֵתִי לְפָנֶיךָ, וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ה'
 רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל יְהו"ה. וּבְאוֹת ד' שֶׁל אֲדֹנָי,

עת רצון

והכלי השני הוא: ה'חטם' - לשמר את עצמו מאד מאד מכעס וקפדות -
 יהיה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, כִּי עוֹן הַכַּעַס חָמוֹר מְאֹד מְאֹד - כְּאֵלוֹ כּוֹפֵר בְּעַקֵּר, כְּמוֹ
 שְׁאֲמָרוּ בְּזֵה־הַקְּדוֹשׁ (בַּמִּדְבָּר קַעֲט); כִּי בְּאֶמֶת אִם הִיְתָה אֲמוֹנָתוֹ שְׁלֵמָה,
 שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנוּעָה שֵׁם אֵלוֹפוֹ שֶׁל
 עוֹלָם, וְכָל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, אֲפֵלוֹ מִבְּעַל בְּחִירָה, הַכֵּל בְּרַצוֹן הַמְּאֲצִיל
 הָעֲלִיּוֹן - בּוֹדְאֵי לֹא הִיָּה כּוֹעֵס. וּבְזֶה שְׁכוּעֵס - מְרָאֶה לְדַעַת שֵׁשׁ אֲצֵלוֹ פְּגָם
 אֲמוֹנָה, וּכְשֹׂאִין לוֹ אֲמוֹנָה - חִיו אֵינָם חַיִּים (עֵינִ שִׁיחֻת-הֶר"ן, סִימָן נג), וְאִז
 טוֹעֵם מְרִירוֹת הַגִּיהֶנוֹם שֶׁל זֶה הָעוֹלָם (עֵינִ לְקוּטִי-מוֹהֶר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן קיט),
 וְזֶה שְׁאֲמָרוּ חֲזו"ל (נְדָרִים כב): 'כֹּל הַכּוֹעֵס כֹּל-מִינֵי גִיהֶנוֹם שׁוֹלְטִין בוֹ'; מֵאַחַר
 שְׂאִין אֲמוֹנָתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, אִז יוֹשֵׁב בַּחֲשֵׁךְ וּבְצִלְמוֹת, וְאִין לֶךְ עוֹד דְּבַר שְׁעוֹקֵר
 אֶת הַנְּשֻׁמָּה כְּמוֹ כַּעַס, כִּי עַל-יְדֵי כַּעַס נֶאֱבָדַת רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ לְגַמְרִי, וְכָל
 הַצָּרוֹת שְׁעוֹבְרוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזֵה הָעוֹלָם, הַכֵּל - כְּשֹׂאִין לוֹ סְבָלְנוֹת,
 וּבָאִים לְיַדֵי כַּעַס וּקְפָדוֹת, וְכָל אֶחָד כְּפִי מְדַרְגֵת הָאֶמֶת שֵׁשׁ בוֹ, כְּמוֹ-כֵן הוּא
 סְבָלָן וְאִינוֹ כּוֹעֵס וּמְקַפֵּיד כָּלֵל, יְהִיָּה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, כִּי הַסְבָּלְנוֹת תְּלוּיָה
 בְּאֲמוֹנָה (עֵינִ לְקוּטִי-מוֹהֶר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קנה).

וּנְתַחֲיִבְתִּי בְדִינְךָ הַצֶּדֶק שְׁרָפָה אוּ פִּיּוּצָא בּוֹ, הֲרִינִי מִקַּבֵּל
 עָלַי שְׁרָפָה, וְהֲרִינִי בְּאֵלֹוּ נִשְׁרַפְתִּי עַל-יְדֵי אוֹת ד' שֶׁל הַשֵּׁם
 אֲדַנִּי בְּבֵית-דִין הַגָּדוֹל שֶׁבִירוּשָׁלַיִם עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֹךְ,
 וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תִּשׁוּב וּתִנְחַד שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שְׁנִיּוֹת שֶׁל
 שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹתֶיךָ הַיְקָרִים: יְהוָה אֱהִי"ה אֲדַנִּי"ה - הַחַד, וְשֵׁם
 קַדְשְׁךָ בְּמַלְוֵי שְׁלֹשָׁה יוֹדִין וְא' שֶׁהוּא בְּגִימַטְרִיא ס"ג כּוֹה:
 יו"ד ה"י וּא"ו ה"י, וְיֵאִיר בְּרַצוֹנְךָ בְּעוֹלָם הַבְּרִיאָה, וְאֵל יֵהָא
 מוֹנֵעַ:

וְאִם חָטָאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ, וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ו' שֶׁל

עת רצון

וּבְזֶה־רִחַדְשׁ (פְּרֻשֶׁת נח) אָמְרוּ: "לֹא יִהְיֶה כֶּף אֵל זָר" - 'שְׁלֹא תִהְיֶה נַח
 לְכַעַס'. כִּי עַל-יְדֵי כַּעַס שׁוֹבְרִים אֶת הַחֹמֶה (עֵץ לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 סח), כִּי כָל אָדָם מְסַבֵּב עִם אֱלֻקוֹת כְּחֹמֶה, וְזֶהוּ עֵקֶר הַרוּחַ-חַיִּים שְׁלוֹ,
 שְׁנוּשָׁף אוֹר חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, אָבֵל עַל-יְדֵי כַּעַס, רַחֲמָנָא לְצַלְן - עוֹקֵר
 אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי. וְעַל-כֵּן הַקַּפִּיד הָאֲרִיז"ל עַל כַּעַס יוֹתֵר מִכָּל הַעֲבֻרוֹת
 שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי כָל עֲבֵרָה עוֹשֶׂה רַק כְּתָם עַל הַנְּשֻׁמָּה, וְעַל-יְדֵי דְמְעוֹת זוֹכִים
 לְרַחֵץ אֶת הַכְּתָמִים, אָבֵל עַל-יְדֵי כַּעַס מְאַבֵּד אֶת הַנְּשֻׁמָּה, וְצָרִיכִים יַחֲוִידִים
 לְהַחֲזִיר וּלְהַמְשִׁיךְ לוֹ נִשְׁמָתוֹ.

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ עַל-כָּל-פְּנִים מִעַכְשָׁו - בְּמַדַּת
 הַסַּבְלָנוּת, וּמֵאֲרִיךְ אַפּוֹ וְרוּחוֹ עַל כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאֵינּוּ כּוֹעֵס וּמְקַפִּיד
 כָּלֵל, יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיִּהְיֶה, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה לְגַלּוּי רִחוּחַ, וּמֵאִירָה עָלָיו הָאֲרָה
 נוֹרָאָה בְּגַלּוּי שֵׁם: מ'ה', וְהוֹלֵךְ לוֹ הַכָּל כְּסֻדֵּר (עֵץ לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב',
 סִימָן פב); כִּי עַל-יְדֵי סַבְלָנוּת מְרָאָה לְדַעַת שֶׁקַּבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל מַלְכוּתוֹ
 יִתְבַּרַךְ, וּמֵאִירָה עָלָיו הָאֲרַת מְלֶךְ הַכְּבוֹד, וְעַל-כֵּן הוּא בְּכַחֲשֵׁת מ'ה'
 לְגַמְרִי, וְאֵינּוּ מְקַפִּיד עַל בְּזִיוֹן כְּבוֹדוֹ (עֵץ לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ר),
 שֶׁזֶּהוּ עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה.

הַכְּלִי הַשְּׁלִישִׁי הוּא: ה'אֲזַנִּים' - לְקַדֵּשׁ מְאֹד אֶת הָאֲזַנִּים וּלְבַלֵּי לְהַכְנִיס בָּהֶם

שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל יְהו"ה. וּבָאוֹת נ' שֶׁל אֲדֹנָי, וְנִתְחַיְבֵתִי
 לְפָנֶיךָ בְּרִינָה הַצָּדֵק הַרָג אוֹ פְּיוּצָא בּוֹ, הַרִינִי מִקַּבֵּל עָלַי הַרָג,
 וְהַרִינִי בְּאֵלוֹ נְהַרְגֵתִי עַל-יְדֵי אוֹת נ' שֶׁל הַשֵּׁם אֲדֹנָי בְּבֵית
 דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִירוּשָׁלַיִם עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ
 הַרְבִּים תִּשׁוּב וּתְיַחַד שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שְׁלֵישִׁיּוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה

עת רצון

דְּבָרִים-בְּטָלִים וְנְבוּל־פֶּה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל (פְּתוּבוֹת ה:): 'אֵל
 יִשְׁמַע אֲדָם לְאֲזוֹנוֹ דְּבָרִים בְּטָלִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם נִכְוֵים תְּחִלָּה לְאִיבָרִים, וְאָמְרוּ:
 'מֵאֵי דְכִתִּיב (דְּבָרִים כג, יד): "וַיִּתֵּד תְּהִיָּה לָךְ עַל אֲזוֹנְךָ" – 'אֵל תִּקְרִי אֲזוֹנְךָ
 אֲלֵא אֲזוֹנְךָ, שֶׁאִם יִשְׁמַע אֲדָם דְּבַר שֶׁאִינוֹ הַגּוֹן יִנַּח אֲצַבְעוֹ בְּאֲזוֹנוֹ; וְלַעוֹלָם
 אֵל יִלֶּךְ הָאֲדָם לְשִׁמְעַע מֵהַ שְׁאֲחָרִים מִדְּבָרִים, כִּי – מֵהַ שֶׁהוּא צָרִיף לִידַע
 וְלִשְׁמַע – יָבֹאוּ וַיִּגִּידוּ לוֹ, וְעַל דְּבַר זֶה יֵשׁ לְרַמְזוֹ מֵהַ שְׁמוּבָא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ
 (יִתְרוֹ עה:): 'מֵאֵן דְּאֲדֹנָי רַבְרַבִּין טַפְשָׁא בְּלָבָא וְשִׁנְעוּנָא בְּרוּחִיָּה; כִּי עֲקָר
 כָּל הַצְּרוֹת וְהִיסוּרִים הוּא שְׁמַבְלָבֵל אֶת עֲצֻמוֹ תְּמִיד מֵאַחֲרִים, וְרוּצָה לְדַעַת
 תְּמִיד מֵהַ שֶׁנַּעֲשָׂה אֲצֵל אַחֲרִים, וְדָבַר זֶה עוֹקֵר אֶת הָאֲדָם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,
 וְעַל-כֵּן הָעֲקָר לְהַטוֹת אֲזוֹנוֹ תְּמִיד אֶל קוֹל הַתּוֹרָה וְאֶל קוֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים
 וְקוֹל הַחֲבָרִים טוֹבִים, וַיִּקְּם מֵאֲמָרָם ז"ל (יְבָמוֹת כ:): 'מִצְוָה לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי
 חֲכָמִים'.

וְאָמְרוּ חז"ל בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרָשַׁת תְּבֵא): 'וַיְהִי אִם שְׁמוּעַ תִּשְׁמַע" – 'אֵם
 שְׁמַעְתָּ קַמְעָא, סוּפָךְ לְשִׁמְעַע הַרְבֵּה. אִם שְׁמַעְתָּ בְּעוֹלָם הַזֶּה – תִּשְׁמַע לְעוֹלָם
 הַבָּא מִפִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִם זִכִּיתָ לְשִׁמְעַע דְּבָרֵי-תּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה בְּקוֹלֵי
 קוֹלוֹת – תִּזְכֶּה לְשִׁמְעַע קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׁמִחָה. אִם שְׁמַעְתָּ לְקוֹל רַבָּךְ – סוּפָךְ
 שְׁאֲחָרִים שׁוֹמְעִים לָךְ וְכוּ', עֵינֵי שָׁם. וְכִשְׁתִּזְכֶּה לְהַטוֹת אֲזוֹנְךָ בְּכָל דְּבוּרֵי
 הָעוֹלָם, תִּשְׁמַע שְׁכֵלֶם צוּעִקִים אֵלֶיךָ, וּמְרַמְזִים לָךְ רְמִזִּים לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ;
 כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ (עֵינֵי שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן נב), שֶׁזֶהוּ
 סוּד: 'תָּא שְׁמַע'. וַיְהִי מִכֵּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וַיִּבִּין אֶת הַרְמְזִים שְׁמַרְמְזִים
 לוֹ. וְכִשְׁמַרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְשִׁמְעַע מִכָּל דְּבַר רַק אֶת פְּנִימִיּוֹת קוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה מֵאִיר עָלָיו אוֹר נִשְׁמָתוֹ בְּאוֹר הַבֵּינָה בְּהָאָרֶה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה,
 וּמֵאִיר עָלָיו שֵׁם: 'ס"ג', וְנַעֲשֶׂה מִכֵּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר.

שְׁמוֹתֶיךָ הַיְקָרִים: יְהוָה אֱהִיָּה אֲדַנִּי - וַיִּנֵּן, וַיִּשֶׁם קִדְשְׁךָ
בְּמַלְוֵי אֶלְפִין שֶׁהוּא בְּגִמְטְרִיא מ"ה כֹּהֵה: יו"ד ה"א וַא"ז ה"א,
וַיֵּאִיר בְּרַצוֹנְךָ בְּעוֹלָם הַיְצִירָה, וְאֵל יִהְיֶה מוֹנֵעַ:

וְאִם הִטְאֵתִי, עֲוִיתִי, פִּשְׁעֵתִי לְפָנֶיךָ, וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ה'־
אֲחֶרֶוֹנָה שֶׁבְּשִׁמְךָ הַגָּדוֹל יְהוָה. וּבְאוֹת י' שֶׁל שִׁמְךָ
אֲדַנִּי, וְנִתְחַיַּבְתִּי בְּדִינְךָ הַצָּדֵק חֲנֻק אוֹ פְּיוּצָא בּוֹ, הִרְיֵנִי
מִקְבֵּל עָלַי חֲנֻק, וְהִרְיֵנִי בְּאֵלוֹ נִחְנַקְתִּי עַל-יְדֵי אוֹת י' שֶׁל
אֲדַנִּי בְּבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִירוּשָׁלַיִם עַל דְּבַר כְּבוֹד שִׁמְךָ,
וְאִתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תֵּשׁוּב וּתְיַחַד שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת אֲחֶרֶוֹנוֹת
שֶׁל שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹתֶיךָ הַיְקָרִים: יְהוָה אֱהִיָּה אֲדַנִּי - הַה"י,
וַיִּשֶׁם קִדְשְׁךָ בְּמַלְוֵי הַהִי"ן שֶׁהוּא בְּגִמְטְרִיא ב"ן כֹּהֵה: יו"ד ה"ה
וַיֵּאִיר בְּרַצוֹנְךָ בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה, וְאֵל יִהְיֶה מוֹנֵעַ:

וְהִירֵי עֲתָה קִבְּלֵתִי עָלַי כָּל אַרְבַּע מֵתוֹת בֵּית-דִּין לְכַפֵּר
עַל-כָּל עֲוֹנוֹתִי שֶׁחִטְאֵתִי עֲוִיתִי וּפִשְׁעֵתִי מִנְּעוּרֵי וְעַד
הַיּוֹם הַזֶּה, לְכַפֵּר עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי וּלְתַקֵּן כָּל הָעוֹלָמוֹת שֶׁפְּגַמְתִּי
בָּהֶם:

עת רצון

וְהַכְּלִי הַרְבִּיעִי הוּא: ה'עֵינַיִם' - לְקַדֵּשׁ מְאֹד מְאֹד אֶת הָעֵינַיִם, וּלְהַסְתַּכֵּל בְּכָל
דְּבַר רַק בַּחַיּוֹת אֲלֻקוֹת שֵׁשׁ כָּל דְּבַר, וְתַכְּפֹ-וּמִיד מֵה שִׁירָאָה - הֵן דּוּמָם,
אוֹ צוּמָח, אוֹ חֵי, אוֹ מְדַבֵּר, תַּכְּפֹ-וּמִיד יְרָאָה וְיִסְתַּכֵּל עַל אֲלֻקוֹתוֹ תַּכְּבֹּר
הַמְּחִיָּה וּמֵהוּיָה אֶת דְּבַר זֶה, כִּי בְּלַעֲדֵי תַּכְּבֹּר אֵין לָהֶם שׁוּם קִיּוּם כָּלֵל,
וּכְשֶׁאֲדָם מִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְהַסְתַּכֵּל וּלְהַתְּבַוֵּן בְּכָל דְּבַר רַק עַל רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת
אֲלֻקוֹתוֹ תַּכְּבֹּר הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּכָל דְּבַר מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, עַל-יְדֵי-זֶה מְאִירָה עָלָיו:
נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה' - הָאֵרֶת עֲצָם הָאֲצִילוֹת שֵׁם: ע"ב'.

יֵאָאֵ תְהִדּוּ וַיֵּן תְּהִי - יְהוָה אֱהִיָּה אֲדַנִּי:

עת רצון

וְאִזּוּ בְּאַתְעֲרוּתָא דְלַתְתָּא - אִיתְעַר דְלַעֲלֵא, כְּמוֹ שְׁמַקְדָּשׁ אֱלוֹ הָאֲרַבְעָה חוּשִׁים, שֶׁהֵם כְּלֵי הַמַּחֲזִין: ה'פֶּה', ה'חֹטֵם', ה'אֲזָנִים' וְה'עֵינַיִם', כְּמוֹ-כֵן נִפְתָּחִים לוֹ שְׁעָרֵי הַשָּׁמַיִם, וּמְאִירִים עָלָיו בְּקִבְעוֹת אֱלוֹ הַשָּׁמַיִם: 'ע"ב', 'ס"ג', 'מ"ה', 'ב"ן', וּמְטִיל בָּהֶם כְּמוֹ שְׁמַטִּיל בְּגֵן נְהַדָּר מִבֵּית לַעֲלִיָּה וְכוּ', וְנִשְׁפָּע עָלָיו רוּח־חַיִּים חֲדָשָׁה בְּכֹל פַּעַם, כִּי - 'נִשְׁמַ"ת רוּחַ חַיִּים' עוֹלָה: 'רְאִי"ה, שְׁמִיעָ"ה, רִיחָ"א, דְבוּ"ר' - שֶׁהֵם הַכֹּלִים לְהַמְשִׁכַת רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֹרֵךְ הַיָּמִים וְכוּ', שֶׁשֶׁם נִתְבַּטְּלַת הַבְּחִירָה, כִּי הִיא נִקְדַּחַת הַמְּשִׁיחַ 'יְחִידָה' מִמֶּשׁ.

וְזֶה שְׂאִיתָא בְּזַהֲרַחֲדָשׁ (שְׁלַח־לָךְ וַיִּכְעִין זֶה בְּתַקוּנִים לִב: וּבְדָף פ:): 'אִית נְבוּאָה מְרִאִיָּה, וְאִית נְבוּאָה מְשִׁמְיעָה, וְאִית נְבוּאָה מְרִיחָא, וְאִית נְבוּאָה מְדַבּוּר' וְכוּ'; הֵינּוּ כֹל אֶחָד כְּפִי מַה שְׂזוּכָה לְקַדְּשׁ אִיזָה כְּלֵי יוֹתֵר, כְּמוֹ-כֵן נִשְׁפָּע עָלָיו רוּחַ הַנְּבוּאָה יוֹתֵר, שֶׁהוּא בְּרוּר וְזוֹכוֹף הַמְדַמָּה, גְּלוּי הָאֱמוּנָה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אַחֲרָיו, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה רוּצָה רַבְּנוּ ז"ל לְהַכְנִיס בְּכֹל אֶחָד מִמְקַרְבָּיו, לְכֹל אֶחָד הַמְקַיֵּם דְּבָרָיו בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, בְּלִי שׁוּם חֻקִּים כְּלָל.

וְזֶה שֶׁהַתְּפָאָר פַּעַם אַחַת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (אֲבִיָּה-בְּרֹזֶל שִׁיחוֹת-וְסִפּוּרִים מְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל סִימָן מֵה): 'בְּשִׁבִיל הַהַתְנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת שְׁיֵשׁ בִּי - בְּשִׁבִיל זֶה: הַהִסְתַּכְלוֹת שְׁלִי וְהַשְּׁמִיעָה וְהַדְּבוּר שְׁלִי - כְּבָר בְּאִפְסָן אַחַר לְגַמְרֵי -] 'צוּלִיב דְעַם הַהַתְנוּצָצוֹת אֱלֹקוֹת וְוַאֲס אִין דָּא אִין מִיר אִיזוּ מִיין קוֹקֵן גָּאָר אַנְדְּעֶרֶשׁ, אִין מִיין הַעֲרִין גָּאָר אַנְדְּעֶרֶשׁ, אִין מִיין רַעְדָן מִיט מְעַנְטֶשְׁעֵן אוֹיְךְ גָּאָר אַנְדְּעֶרֶשׁ, וְדוּ"ק מְאֹד; כִּי הוּא זָכָה לְזֶה בְּכַח קִדְשַׁת רַבְּנוּ ז"ל.

וְכֵן כֹּל אֶחָד אֲשֶׁר יִבְטֵל אֶת דַּעְתּוֹ הַפְּגוּמָה, וַיִּרְגֵּל אֶת עַצְמוֹ בְּדַרְךְ הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה הַזֹּאת - לְקַדְּשׁ וּלְטַהַר אֶת כְּלֵי הַמַּחֲזִין, שֶׁהֵם: ה'עֵינַיִם', ה'אֲזָנִים', ה'חֹטֵם' וְה'פֶּה' - כְּמוֹ-כֵן יִזְכָּה גַם-כֵּן שְׂאִירוֹ עָלָיו אֹרוֹת אֱלוֹ. וְהַעֲקָר לֹא לְיֵאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ, אֶף שְׂרוּאָה שְׁעוֹבְרִים עָלָיו יָמִים וְשָׁנִים, וּבְכֹל פַּעַם נִפְלַח חַס וְשְׁלוֹם, יוֹתֵר וְיוֹתֵר, יִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת בְּכֹל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה. וְהִנֵּה בָּא הַלֵּילָה וְהוֹלֵךְ לִישׁוֹן, וְעָשָׂה לַעֲצוֹ חֲשׁוֹבֹן מַה עָשָׂה כָּל הַיּוֹם, וְאִיךְ נִהַג עַם הַעֵינַיִם, הָאֲזָנִים, הַחֹטֵם וְהַפֶּה.

ואחר-כך תאמר תפלה זו, שהיא תפלת רבי נחוניא בן הקנה.

ליל א: אָנָּא בְּבַח, גְּדוּלַּת יְמִינְךָ, תַּתִּיר צְרוּרָה: (אב"ג ית"ץ)

ליל ב: קִבַּל רִנַּת, עַמְּךָ. שִׁנְבְּנוּ, מְהֵרָנוּ נוֹרָא: (קר"ע שט"ן)

עת רצון

על-פֶּן כִּשְׁתֹּאמֵר: 'שֶׁאִם חָטָאתִי וְכוּ' וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת יו"ד שֶׁל שֵׁם הַיְוָ"ה' - תִּכְוֶן לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פְּגַמְתָּ הַיּוֹם בְּ'עֵינַיִם' שֶׁהֵם: שֵׁם 'ע"ב'.

וּכְשֶׁתֹּאמֵר: 'שֶׁאִם חָטָאתִי וְכוּ', וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ה' רֵאשׁוֹנָה שֶׁל שֵׁם הַיְוָ"ה' - תִּכְוֶן לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פְּגַמְתָּ הַיּוֹם בְּאֲזָנַיִם, שֶׁהֵם: שֵׁם 'ס"ג'.

וּכְשֶׁתֹּאמֵר: 'שֶׁאִם חָטָאתִי וְכוּ' וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ו' שֶׁל שֵׁם הַיְוָ"ה' - תִּכְוֶן לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פְּגַמְתָּ הַיּוֹם בְּחֻטִּים, שֶׁהֵם: שֵׁם 'מ"ה'.

וּכְשֶׁתֹּאמֵר: 'שֶׁאִם חָטָאתִי וְכוּ' וּפְגַמְתִּי בְּאוֹת ה' אַחֲרוֹנָה שֶׁל שֵׁם הַיְוָ"ה' - תִּכְוֶן לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פְּגַמְתָּ הַיּוֹם בְּפֶה, שֶׁהֵם: שֵׁם 'ב"ן'.

וְהֵנָּה - אִף שֶׁעֲדִין אַתָּה רְחוּק מִכָּל אֱלוֹי הַשָּׁמַיִם, וְקִשָּׁה וְכַבֵּד עֲלֶיךָ לְצַמְצֵם מִחֶךְ וּלְיַחֲדָם, עַל-כֵּל-פָּנִים תִּרְאֶה לֹאמֹר אֶת הַסֹּדֵר הַזֶּה מְלָה בְּמִלָּה, וְעַל-יַדִּי שְׁתַּהֲיֶה רְגִיל לְאֹמְרָם בְּכָל לַיְלָה וּלְיִלְיָה, אִזּוּ בְּמִשְׁךָ הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים תִּזְכֶּה לְהֵאֲרוֹת נוֹרָאוֹת וּנְפִלְאוֹת כְּאֱלוֹי, וּגְלוּיִים אֲשֶׁר לֹא שְׁעֲרַת מִימֶיךָ. וְהֵנָּה אִף שְׁעוֹבֵר עֲלֶיךָ בְּכָל יוֹם מֵה שְׁעוֹבֵר בְּכָלִי הַמַּחֲזִין: הַעֵינַיִם, הָאֲזָנַיִם, הַחֻטִּים וְהַפֶּה - עַל-כֵּל-פָּנִים אֲסוּר לִפְלִ בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, רַק לְהִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה יְהִי אִיךְ שִׁיְהִי, אֲפִלוּ שִׁיְהִי כֵּן אֲלֵפִים וּרְכֻבוֹת פְּעָמִים, כִּי כָּל הַמְּשֻׁכָּה וְהַעֲתָקָה שֶׁאַתָּה מִמְּשִׁיךְ וּמִנְתַּק אֶת עֲצָמְךָ בִּ"סוּר מֵרַע וְעֲשֵׂה טוֹב" בְּאֱלוֹי הַחוּשִׁים, כְּמוֹ-כֵּן אַתָּה מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמְךָ אֹרֵךְ נִפְלֵא, וְסוּף-כָּל-סוּף תִּזְכֶּה לְבַנְיָן בֵּית הַמַּחֲזִין שְׁלֶךְ. וְעַל-כֵּן אֵל תִּפְּל בְּדַעְתְּךָ כָּלֵל, אִם הַיּוֹם הַזֶּה לֹא עָבַר עֲלֶיךָ כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִצְרָךְ, וּנְפַגְמוּ עֵינֶיךָ אוֹ: אֲזַנֶּיךָ אוֹ: חֻטְמְךָ אוֹ: פִּיךָ, תִּתְּנֶנּוּ וְתִכְוֶן לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאִזּוּ יְמִין ה' פְּשוּטָה לְקַבֵּל אוֹתְךָ.

וְאִם תִּתְּמִיד בְּכָל לַיְלָה בְּאִמְרַת סֹדֵר זֶה, אִזּוּ תִזְכֶּה שִׁיזְדַּכַּךְ מִחֶךְ, וְיֵאִיר בְּךָ רַבְּנוּ ז"ל אֹרֵחוֹ הַגָּנוּז שֶׁהוּא אֹרֵךְ 'עֲתִיק' וְכוּ', 'יְחִידָה-דִּיחִידָה', וְיִתְבַּשֵּׁל מִמֶּךָ כָּל חִיזוֹ דְהֵאִי עֲלֵמָא, וְלֹא תִרְצֶה רְצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, וְתִזְכֶּה לְהַכְּלִל בְּחַיִּים נְצַחִים, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן!

ליל ג: נא גבור, דורשי יחודך, כבבת שמרם: (נג"ד יכ"ש)
 ליל ד: ברכם מהרם, רחמי צדקתך, תמיד גמלם: (בט"ר צת"ג)
 ליל ה: חסין קדוש, ברב טובך, נהל עדתך: (חק"ב טנ"צ)
 ליל ו: יחיד גאה, לעמך פנה, זוכרי קדשתך: (יג"ל פז"ק)
 ליל ז: שועתנו קבל, ושמע צעקתנו, יודע תעלומות: (שק"ו צי"ת)

ואחר שיגמר אותו יחזר לומר הפסוק שכנגד אותו הלילה ג' פעמים;
 בלחש: ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך; ג' פעמים;
 בטוב אליו אקוץ ברחמים: ג' פעמים.

לישועתך קויתי יהוה. קויתי יהוה לישועתך. יהוה לישועתך
 קויתי: ג' פעמים

אתה סתר לי | מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה. סלה
 תסובבני פלט רני תצרני מצר לי | סתר אתה; ג' פעמים

תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את-פניך, נעמות בימינך
 נצח: ג' פעמים.

אתה תקום תרחם ציון כי עת להננה כי בא מועד: בידך
 אפקיד רוחי, פדיתה אותי יהוה אל אמת: שרי ליה
 מארי מאן דמצער לי: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת
 יעקב:

ואחר-כך יאמר מזמור זה:

לְדוֹד מְזוּמֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאֲהָ, תִּבְלַל וַיִּשְׁבֵּי בָהּ: כִּי הוּא
עַל יָמִים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יִכּוֹנְנֶנָּה: מִי יַעֲלֶה בְּהַר יְהוָה
וּמִי יִקּוּם בַּמָּקוֹם קִדְשׁוֹ: נִקְיֵי כַפַּיִם וּבֵר לִבְבֵּי אֲשֶׁר לֹא נִשְׂא
לְשׂוֹא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמַרְמָה: יֵשֵׂא בְרִכָּה מֵאֵת יְהוָה
וַיִּצְדָּקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה הַדּוֹר הִרְשִׁיו מִבִּקְשֵׁי פִנְיֶךָ יַעֲקֹב
סֵלָה: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְהַנְּשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיְבֹאוּ מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר
מִלְחָמָה: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וַיִּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיְבֹאוּ מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ
הַכְּבוֹד סֵלָה:

ויאמר ג' פעמים ישר והפוך:

עֹרֶה כְבוֹדֵי עֹרֶה הַנִּבְּל וּכְבוֹר אַעֲיֶרָה שְׁחַר:

שְׁחַר אַעֲיֶרָה וּכְבוֹר הַנִּבְּל עֹרֶה כְבוֹדֵי עֹרֶה:

בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִיְמִינֵי מִיכָאֵל, וּמִשְׁמְאֵלֵי גְבֻרֵי אֵל,
וּמִלְפָּנֵי אוּרֵי אֵל, וּמֵאֲחוּרֵי רְפָאֵל, וְעַל רְאִשֵׁי שְׁכִינַת
אֵל:

מנהג אנשי-שלומנו לומר קדם השנה תפלות אלו מספר הקדוש והנורא
לקוטי-תפלות:

וּתְצִלֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים מֵהַרְהוּרִים רָעִים וּמַחְלוּמוֹת רָעִים,
וְתֵהָא מְטָתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְתִזְכְּנִי לְמַעַט בְּשָׁנָה
וְתִרְדָּמָה. וְאֶפְלוּ מְעַט הַשָּׁנָה שְׂאֵנִי מְכָרַח לִישָׁן בְּשִׁבִיל קִיּוּם

הגוף, אֲזֹכָה שִׁיהִיָּה בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה וּשְׁנֵיתִי תִּעָרֵב לִי. וְאֲזֹכָה לִישׁוֹן תָּמִיד מִתּוֹךְ מַחְשָׁבוֹת וְהִרְהוּרֵי תוֹרָה וּמִתּוֹךְ שְׂמֵחָה. וְאֲזֹכָה לְקִרְוֹת קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה בְּקִדְשָׁה גְדֻלָּה וּבִמְסִירַת נֶפֶשׁ וּבִכְוֹנַת הַלֵּב בְּאַמַּת כְּרֵאוּי, בְּאַפְּן שְׂאֲזֹכָה לְהִרְגֵּ כָּל הַמַּחְבְּלִים וּמִזִּיקִין וְכָל הַסְטָרִין אַחֲרָנִין עַל־יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמָּטָה.

וְאֲזֹכָה שְׂתִכְלַל נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי בְּתוֹךְ כְּלָלִיּוֹת נִפְשׁוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבִתְוֹכֶם תִּעֲלֶה נַפְשִׁי עִמָּהֶם אֵלַיךְ בְּשַׁעַת שְׁנָתִי. וְתִהְיֶה נַפְשִׁי פְּקוּדָה וּמְסוּרָה בְּיַדְךָ לְבַד. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, פְּדִיתָה אוֹתִי יְיָ אֵל אֱמֶת". וּבְרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים תִּגְרַשׁ מִנַּפְשִׁי כָּל־מִינֵי מַחְבְּלִים וְסְטָרִין אַחֲרָנִין הַחֹפְצִים לְהִתְאַחַז בָּהּ, חֵס וְשְׁלוֹם. וְתַחְמַל עַל נַפְשִׁי הָאֲמֻלָּה וְהָעֲלוּבָה, וְתִהְיֶה בְּעִזָּרָה שְׂתוּכַל לְעֲלוֹת בְּשְׁלוֹם אֵלַיךְ בְּשַׁעַת שְׁנָה, וְלָשׁוּב בְּשְׁלוֹם לְתוֹךְ גּוּפִי בְּעַת הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, בְּאַפְּן שְׂאֲזֹכָה לְשְׁנָה דְקִדְשָׁה, שְׁנָה טוֹבָה וּמִתּוֹקָה וְעֶרְבָה, שְׁנָה שֶׁל חַיִּים. וְתִזְכְּנִי לְחִלּוּמוֹת טוֹבִים, חִלּוּמוֹת צוּדְקִים וְאַמְתִּיִּים, חִלּוּמוֹת קְדוּשִׁים הַבָּאִים עַל־יְדֵי מְלֶאכִים קְדוּשִׁים אֱמֶתִּיִּים. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים מִחִלּוּמוֹת שֶׁל שְׁקָר, מִחִלּוּמוֹת הַבָּאִים עַל־יְדֵי שָׂדִים, חֵס וְשְׁלוֹם, מִחִלּוּמוֹת מְעֶרְבָבִים, מִחִלּוּמוֹת שֶׁל שׂוֹא וְהֶבֶל. וּבִכֵּן תִּרְחַם עָלַי בְּחִמְלָתְךָ הַגְּדוּלָּה, וְתִשְׁמְרֵנִי וְתַצִּילֵנִי בְּחִסְדֶּיךָ הַגְּדוּלִּים מִמְּקָרָה לִלְלָה, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁלֵא יֵאָרַע לִי שׁוֹם מְקָרָה לֹא בְיוֹם וְלֹא בַלַּיְלָה. רַק אֲזֹכָה לִישׁוֹן בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה, "בְּטוֹב אֶלִּין אֶקִּיץ בְּרַחֲמִים".

אָבִינוּ אָב הַרַחֲמָן, מְלֵא רַחֲמִים רַבִּים וְחֶסְדִּים גְּדוּלִים
 וְעֲצוּמִים תָּמִיד, צוֹפֵה מֵרְחוֹק לְהִטִּיב אַחֲרֵיתָנוּ, חוֹס
 וְחָמַל נָא עָלֵינוּ, הַמּוֹן מַעֲיָה וְרַחֲמֵיךָ יַעֲזֹרְנוּ עָלֵינוּ, חָמַל
 עָלֵינוּ וְעַל עוֹלָלָנוּ וְטַפֵּינוּ, וְהַצֵּל אוֹתִי וְאֶת כָּל עַמֶּךָ בֵּית
 יִשְׂרָאֵל מִמִּקְרָה לַיְלָה. כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עַצְם הַפָּגֶם הַגְּדוֹל
 וְהַנּוֹרָא הַנוֹגֵעַ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַל-יְדֵי מִקְרָה
 לַיְלָה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. אֲשֶׁר עַל-יְדֵי-זֶה חָרְבָה עִירָנוּ וְשָׁמַם בֵּית
 מִקְדָּשָׁנוּ, וְנִטַּל כְּבוֹד מִבֵּית חַיֵּינוּ, וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אֲדַמְתָּנוּ,
 וְנִתְפַזְרָנוּ בֵּין הַגּוֹיִים, וְנִדְחָנוּ בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ.

חָמַל עַל שְׂאֵרֵי עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, חָמַל עַל עַנְיֵי הַצָּאן, צֹאן
 נִדָּח וְאִין מִקְבֵּץ. מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ, טוֹב וּמְטִיב
 הַדְּרָשׁ לָנוּ, שׁוֹבֵה עָלֵינוּ בַּהֲמוֹן רַחֲמֵיךָ בְּגִלְל אָבוֹת שֶׁעָשׂוּ
 רְצוֹנָךְ, וְאָמַר לְצָרוֹתֵינוּ דִּי. וְזָכְנוּ בְּרַחֲמֵיךָ הָרַבִּים, וְתִשְׁמְרֵנוּ
 וְתִצְלֵנוּ מֵעַתָּה מִמִּקְרָה לַיְלָה, וְשָׁמַר צִאתָנוּ וּבּוֹאָנוּ לַחַיִּים
 וְלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְנִזְכֶּה לְהִיּוֹת נְשָׁמְרִים מִכָּל דְּבַר
 רָע, שְׁלֵא נִהְרָהָר בַּיּוֹם, וְלֹא נִבּוֹא לְיְדֵי טְמֵאָה בַּלַּיְלָה, חֶסֶם
 וְשָׁלוֹם, וְנִזְכֶּה שְׁתֵּהִיָּה מַחְשַׁבְתָּנוּ קְדוּשָׁה וְטָהוֹרָה תָּמִיד.

רַחֵם עָלֵי בְּרַחֲמֵיךָ. וְעֲזוֹר לִי מֵעַתָּה לְקַדֵּשׁ אֶת מַחְשַׁבְתִּי
 תָּמִיד. כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁכָל מַחִי מְלֵא עֲרֻבוּכִים
 וּבִלְבוּלִים הִרְבֵּה מְאֹד. וְעוֹלִים עַל מַחְשַׁבְתִּי הִרְהוּרִים רָעִים
 וּמַחְשָׁבוֹת-זָרוֹת וְשִׁכְלִיּוֹת חִיצוֹנִיִּים הִרְבֵּה מְאֹד. אֶף-עַל-פִּי-
 כֵּן עָדִין יֵשׁ לִי תִקְוָה לְהַנְצִל מֵהֶם בְּכַחַךְ הַגְּדוֹל, לְגַרְשָׁם
 וְלִסְלָקֵם מֵעָלַי וּמֵעַל גְּבוּלֵי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. עַל-כֵּן בָּאתִי
 לְפָרֵשׁ שִׁיחָתִי, וְלִשְׁטַח כַּפֵּי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אָבוֹתַי.

כי אתה טוב ומטיב לכל ומלא רחמים אמתיים וחסדים
 עצומים בכל עת ובכל שעה ובכל רגע. חוס וחסל עלי.
 והיה עמי תמיד. ועזרני ושמרני לקדש את מחשבותי
 וחקמתי תמיד. ואזכה לאחז ולתפס את מחי ודעתי
 ומחשבותי, ולא אניח לכנס במחשבותי שום חכמה חיצונה
 ושום מחשבה חיצונה כלל. ואזכה לגער בהם ולגרשם
 מעלי ומעל גבולי, ולהסיח דעתי מהם לגמרי, כמו שכתוב:
 "גער חית קנה", באפן שאזכה לסלקם ולשפרם ולבטלם
 ממני בבטול גמור מעתה ועד עולם. ואזכה ל'קנה-חכמה'
 'קנה-בינה' דקדשה.

ותעזרני ותושיעני שאזכה לשוב מהרה למקור אשר
 נחצבתי משם. ותשיב נפשי ורוחי ונשמתי אל
 מקום אשר היה שם אהלה בתחלה, אל המנוחה ואל
 הנחלה, לאתר דאתנטילת מתמן, שהוא חכמה עלאה
 דקדשה, אשר משם נחצבנו. כמו שכתוב: "כלם בחכמה
 עשית". ותזכני שלא אשתמש בשכלי בשום דבר ועסק
 כלל, לא בשום חכמה חיצונה ולא בשום מחשבה חיצונה
 כלל. כי אם בהתבוננות עבודת השם-יתברך בקדשה
 ובטהרה גדולה באמת ובאמונה שלמה. ויהיה שכלי הולך
 וגדל. ואזכה לקדש את שכלי תמיד, ולהוסיף חכמה ובינה
 ודעת בקדשה גדלה בכל יום ויום ובכל עת ועת. ואזכה
 תמיד לצאת ולעלות ממחין דקטנות למחין דגדלות,
 בקדשה גדלה, באמת ובאמונה כרצונך הטוב. ואזכה
 להשיג בכל פעם השגת עבודתך באמת במדרגה גבוהה יותר

ובקדשה וטהרה יתרה. עד שאזכה להיות כרצונך הטוב
באמת.

ועזרני לחדש את מחי ושכלי ונשמתי תמיד. ותורני
ותלמדני תמיד איך להתנהג בענין השנה באפן
שאוכל לחדש את מחי תמיד. כי אתה ידעת כי אנחנו
מכרחים לשמר את השנה מאד כדי לחדש את מחנו
ושכלנו, כדי שלא יתבלבל דעתנו חס ושלום. וגם אתה
ידעת עצם ההפסד של רבוי שנה חס ושלום שמפסידין
הזמן היקר מכל הון. אשר השעה שנאבד מהזמן בשנה או
בהבלי עולם הזה חס ושלום, אין לה תמורה בעולם. ואין
שום אבדה בעולם, כמו אבדת הזמן. ואני בער ולא אדע
כלל. איך להתנהג בזה, בענין הנהגות השנה כלל.

על-כן אני מפרש שיחתי לפניך, ואני מוסר עצמי עליך
לבד, "בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי יי אל אמת",
שתשמר צאתי ובוואי, ותהיה עמי תמיד, ותדריכני באמתך.
ותלמדני בכל-עת איך להתנהג בענין השנה, לישן במועדו
ובזמנו בעת ההכרח לבד כרצונך הטוב, ותעזרני שאזכה
למעט בשנה. ותקדשני בקדשה גדלה. ותגרש כל-מיני
בלבולים ממחי ומחשבותי עד שאזכה על-ידי מעט שנה,
לתת נוחה להמחין שלי. ויתחדשו המחין והנשמה שלי,
ויתחזקו מעיפותם, על-ידי מעט שנה בתכלית המעוט.

ותזכני לישן בקדשה ובטהרה גדלה, ותרחם עלי ותעזרני,
ותפתח לנשמתי שערי רחמים וחסד. ותצוה
למלאכיך הקדושים שיניחו את נשמתי. שתכנס לשערי

הַקְדוּשָׁה בְּשַׁעַת שְׁנָתִי, וְתַעֲלֶה וְתִכְנַס נִשְׁמָתִי וְשִׁכְלִי לְתוֹךְ
הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה בְּשַׁעַת שְׁנָתִי. וְאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ אֶת שִׁכְלִי
וְנִשְׁמָתִי בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה בְּשַׁעַת שְׁנָה וַיִּקִּים בְּנוֹ מִקְרָא
שְׁכָתוֹב: "חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אֱמוּנָתְךָ". וְאֶזְכֶּה לְקַבֵּל
תָּמִיד שִׁכְלִי חֲדָשׁ וְנִשְׁמָה חֲדָשָׁה מֵאוֹר הַפְּנִים עַל-יְדֵי הַשְּׁנָה
בַּקְדוּשָׁה וּבִטְהָרָה.

וְתוֹפְנֵי לְקִרּוֹת קְרִיאַת-שְׁמַע-שַׁעַל-הַמָּטָה בַּקְדוּשָׁה גְדֹלָה
וְנוֹרָאָה וּבִמְסִירַת-נַפְשׁ עַל קְדוּשַׁת-הַשֵּׁם בְּאֵמֶת.
וְאֶזְכֶּה לְהִתְדוּדוֹת עַל כָּל חַטָּאתִי וְעוֹנוֹתִי וּפְשָׁעֵי קִדְמֵי הַשְּׁנָה.
וְלָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל כָּל מַה שִּׁפְגַּמְתִּי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.
וְאֶזְכֶּה לְקַבֵּל עָלַי בְּאֵמֶת שְׁלֵא אָשׁוּב עוֹד לְאוֹלָתִי. וְאֶזְכֶּה
לְקַבֵּל עָלַי קִדְמֵי הַשְּׁנָה תָּמִיד אַרְבַּע מֵיתוֹת בֵּית-דִּין בְּאֵמֶת
וּבְלֵב שָׁלֵם. וְאַתָּה תִּרְחַם עָלַי וְתִמְחַל וְתִסְלַח לִי וְתִכְפֹּר לִי
עַל כָּל מַה שִּׁפְגַּמְתִּי נִגְדְּךָ. וְתִטְהַר אֶת נַפְשִׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי,
וְתִצְוֶה בְּרַחֲמֶיךָ לְפָתוּחַ לְנִשְׁמָתִי שְׁעָרֵי הַרְחָמִים, שְׁעָרֵי
הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה. וְתִכְנַס נִשְׁמָתִי לְתוֹךְ הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה
בְּשַׁעַת שְׁנָה, עַד שֶׁתַּעֲלֶה עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה לְאוֹר הַפְּנִים
דַּקְדוּשָׁה, עַד שֶׁאֶזְכֶּה לְחַדֵּשׁ אֶת נִשְׁמָתִי וְשִׁכְלִי, לְהַמְשִׁיךְ עָלַי
וּלְקַבֵּל בְּכָל פַּעַם שִׁכְלִי חֲדָשׁ וְנִשְׁמָה חֲדָשָׁה מֵאוֹר פְּנִיךָ דְרָךְ
הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה.

אֲשֶׁרִי הַזֹּכֶה לִישֵׁן מִתּוֹךְ דְּבָרֵי-תּוֹרָה

לְכֵן הִצַּגְנוּ פֶה מֵאֲמָרֵי חַז"ל מִגְמָרָא וּמִדְרָשִׁים וְזֶה־
הַקֹּדֶשׁ הַמְדַבְּרִים מֵעֵנִן שְׁנָה, לְמַעַן יִהְיֶה שְׁגוּר עַל לְשׁוֹנוֹ
קֹדֶם הַשְּׁנָה:

א.

אָמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל מִשְׁמִיָּה דְרַב: ג' מִשְׁמֵרוֹת הָיִ
הַלִּילָה, וְעַל כָּל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר יוֹשֵׁב הַקֹּדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
וְשׂוֹאֵג כְּאָרִי וְאוֹמֵר: 'אוֹי לְבָנִים שְׂבַעֲוֹנוֹתֵיהֶם הִחֲרַבְתִּי אֶת
בֵּיתִי, וְשִׁרְפְתִי אֶת הַיְכָלִי, וְהַגְלִיתִים לְבֵין אוֹמוֹת הָעוֹלָם.

(בְּרֵכוֹת ג.)

ב.

אָמַר רַב אוֹשְׁעִיָּא אָמַר רַבִּי אֲחָא הֵכִי קָאָמַר דָּוִד: 'מֵעוֹלָם
לֹא עָבַר עָלַי חֲצוֹת לִילָה בְּשָׁנָה'. רַבִּי זִירָא אָמַר: עַד חֲצוֹת
לִילָה הָיָה מִתְנַמְנֵם כְּסוּס מִכָּאן וְאֵילָךְ הָיָה מִתְגַּבֵּר כְּאָרִי.
רַב אֲשִׁי אָמַר: עַד חֲצוֹת לִילָה הָיָה עוֹסֵק בְּדְבָרֵי תּוֹרָה מִכָּאן
וְאֵילָךְ בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

(שֵׁם ג.)

ג.

אָמַר רַב אֲחָא בַּר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא: כְּנֹר הָיָה
תְּלוּי לְמַעְלָה מִמַּטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ חֲצוֹת לִילָה בָּא

רוח צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שצלה עמוד השחר.

(שם ג:).

ד.

אמר דוד לפני הקדוש-ברוך-הוא: 'רבונו של עולם, לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות, ואני (תהלים קיט, סב): "חצות לילה אקום להודות לך".'

(שם ד:).

ה.

אמר רבי יהושע בן לוי: אף-על-פי שקרא אדם קריאת-שמע בבית-הרגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה". אמר רב נחמן: אם תלמיד חכם הוא אין צריך. אמר אביי: אף תלמיד חכם מבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון (תהלים לא, ו): "בידך אפקיד רוחי פדית אותי ה' אל אמת".

(שם ה:).

ו.

אמר רבי יצחק: כל הקורא קריאת-שמע על מטתו - כאלו אווזו חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמט, ו): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם", מאי משמע? אמר ר' זוטרא ואיתימא רב אשי מרישא דענינא, דכתיב

(תהלים קמט, ה): "יַעֲלֹזוּ חֲסִידִים בְּכבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם",
 וּכְתִיב בְּתַרְיָה: "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחָרַב פִּיפְיוֹת בְּיָדָם".
 (שם ה.).

ז.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ -
 מְזִיקִין בְּדִילִין הֵימְנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ה, ז): "וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ
 עוֹף", וְאִין עוֹף אֶלָּא תוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כג, ה): "הִתְעִיף
 עֵינֶיךָ בּוֹ וְאִינְנוּ", וְאִין רֶשֶׁף אֶלָּא מְזִיקִין שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב
 כד): "מִזֵּי רָעַב וּלְחוּמֵי רֶשֶׁף וְקָטַב מְרִירֵי".
 (שם ה.).

ז.

אָמַר רַבִּי חִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְּשַׁבֵּיעַ עֲצָמוֹ מְדַבְּרֵי
 תוֹרָה וְלֵן אִין מְבַשְּׂרִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹרוֹת רְעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי
 יט, כג): "וְשֹׁבֵעַ יֵלִין בַּל יִפְקֹד רָע".
 (שם יד.).

ח.

אָמַר רַב יְהוּדָה: לֹא אֵיבְרֵי לֵילִיא אֶלָּא לְשִׁנְתָּא. אָמַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ: לֹא אֲבָרֵי סִיְהָרָא אֶלָּא לְגִירְסָא.
 (עירובין סה.).

ט.

אָמַר שְׁמוּאֵל: הָאֵי מֵאן דְּבַעֵי לְמַטְעָם טַעְמָא דְּמוֹתָא
 לִיסִיִּים מְסֻאֲנֵי וְלִיגְנֵי. (יומא עח:) [על-בן יזָהַר מְאֹד לְבָלֵי

לישן עם מנעליו כי יטעם טעם מיתה].

י

אמר רב: אסור לאדם לישן ביום יותר משנית הסוס. וכמה שינת הסוס? שיתין נשמי.

(סכה כו:).

יא.

אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש-ברוך-הוא מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר (תהלים מב, ט): "יומם יצוה ה' חסדו" ומה טעם "יומם יצוה ה' חסדו"? משום: "ובלילה שירה עמי". ואיכא דאמרי אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בעולם הזה שהוא דומה ללילה הקדוש-ברוך-הוא מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא שהוא דומה ליום שנאמר (שם): "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי".

(הגינה יב:).

יב.

יין ושנה לרשעים - הנאה להן והנאה לעולם (פרוש רש"י: כל זמן ששותין וישנין אינן חוטאים ואינן מריעין לבריות), ולצדיקים - רע להן ורע לעולם (פרוש רש"י: שאין עוסקין בתורה, שהתורה שהן עוסקין בה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פרענות בא לעולם).

(סנהדרין עא:).

יג.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל בֵּית שְׂאִין דְּכַרְי תּוֹרָה נִשְׁמָעִים בּוֹ
 בְּלִילָה אִישׁ אוֹכְלֵתוֹ שְׁנֵאמַר (איוב כ, כו): "כָּל חֹשֶׁף טָמוּן
 לְצַפּוֹנָיו, תִּאְכְּלֵהוּ אִשׁ לֹא נִפְחַת, יִרַע שְׂרִיד בְּאֶהְלוֹ", אִין
 שְׂרִיד אֶלָּא תְּלַמִּיד חָכָם, שְׁנֵאמַר (יואל ג, ה): "וּבְשְׂרִידִים
 אֲשֶׁר ה' קוֹרָא".

(שם צב.)

יד.

דְּרַשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פָּזִי: "אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֶךְ"
 (תהלים א, א) - 'לְטְרִטְיָאוֹת וּלְקַרְקֶסָאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים,
 "וּבִדְרֹךְ חֲטָאִים לֹא עָמַד" - 'זֶה שֶׁלֹּא עָמַד בְּקִנְיָוִין,
 "וּבְמוֹשָׁב לְצִים לֹא יָשַׁב" - 'שֶׁלֹּא יָשַׁב בְּתַחְבּוּלוֹת'. שְׁמָא
 יֵאמַר אָדָם הוּאִיל וְלֹא הֵלְכְתִי לְטְרִטְיָאוֹת וּלְקַרְקֶסָאוֹת וְלֹא
 עָמַדְתִּי בְּקִנְיָוִין אֵלֶךְ וְאֶתְגַּרְהַ בְּשָׁנָה תְּלַמוּד לּוֹמַר:
 "וּבִתּוֹרְתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה".

(עבודה זרה יח:).

טו.

רַבִּי דוּסָא בֶּן הֶרְפִּינָס אוֹמַר: שְׁנָה שֶׁל שְׁחָרִית וַיִּינן שֶׁל
 צְהָרִים וְשִׁיחַת יְלָדִים וְיִשִּׁיבַת בְּתֵי-כְנֶסִיאוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ
 מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם.

(אבות פ"ק ג.)

טז.

"שיר המעלות הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות" (תהלים קלד, א), מאי בלילות אמר רבי יוחנן: אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בלילה מעלה עליהן הכתוב, כאלו עסוקים בעבודה.

(מנחות קי.).

יז.

"הנה נפשי לא מטמאה" (יחזקאל ד, יד) - 'שלא הרהרתי ביום לבא לידי טומאה בלילה'.

(חלין לז:).

יח.

תנן התם: איש הר הבית היה מחזור על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקות לפניו, וכל משמר שאינו עומד, ואמר לו: 'איש הר הבית שלום עליך', נכר שהוא ישן - חובטו במקלו, ורשות היתה לו לשרף את כסותו, והם אומרים: 'מה קול בעזרה?' קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרתו, רבי אליעזר בן יעקב אומר: פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו. אמר רבי חייא בר אבא: כי מטי רבי יוחנן בהא מתניתא אמר הכי: אשריהם לראשונים שאפלו על אוגס שנה - עושין דין, שלא על אוגס שנה - על אחת כמה וכמה.

(תמיד כת).

יט.

תנא רבי חייא: כל העוסק בתורה בליילה שכינה כנגדו, שפכי פנים לבך נוכח פני ה'".

(תמיד לב:).

כ.

אמר רבי הושעיא: בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא אדם-הראשון טעו בו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו: 'קדוש', משל למלך ואפרכוס שהיו בקרונין והיו בני המדינה מבקשין לומר למלך דומינו ולא היו יודעין איזהו, מה עשה המלך? דחפו והוציאו חוץ לקרונין, וידעו הכל שהוא אפרכוס. כך בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא את אדם-הראשון, טעו בו מלאכי השרת ובקשו לומר לפניו: 'קדוש'. מה עשה הקדוש-ברוך-הוא? הפיל עליו תרדמה וידעו הכל שהוא אדם, הדא הוא דכתיב (ישעיה ב): "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא".

(בראשית דבה, פ"ח סימן יט).

כא.

אמר רבי שמעון בן אלעזר: "והנה טוב מאד" (בראשית א, לא), "והנה טוב" - 'השנה', וכי שנה טוב מאד אתמהא?! לא כן תנינן יין ושנה לרשעים נאה להם ונאה לעולם? אלא מתוך שאדם ישן קמעא, הוא עומד ויגע בתורה הרבה.

(שם פ"ט סימן ח).

כב.

רבי יהושע בר נחמיה ורבנן, רבי יהושע בר נחמיה אָמַר
אם ישים אֱלֹהִים לְבוֹ עַל הָאָדָם הַזֶּה, רוחו כְּכֹר הִיָּה בִידּוֹ
(שְׁנַאמַר): "וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף" - בְּגוֹפּוֹ כְּכֹר יִגּוּעַ כָּל אָדָם,
אֲלֵא בְשַׁעָה שְׁאָדָם יֵשֵׁן, נִשְׁמָה מִחֲמַמַּת אֶת הַגּוֹף שְׁלֵא
יִצְטַנֵּן וְיָמוּת. רַבָּנָן אֹמְרִים: אִם יִשִּׁים אֱלֹהִים לְבוֹ לְאָדָם
הַזֶּה רוחו כְּכֹר הוּא בִידּוֹ, "וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף" לְמַעְלָה
כְּכֹר יִגּוּעַ כָּל אָדָם יַחַד, אֲלֵא בְשַׁעָה שְׁאָדָם יֵשֵׁן נִשְׁמָה
מִחֲמַמַּת הַגּוֹף שְׁלֵא יִצְטַנֵּן וְיָמוּת, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (משלי כ,
כז): "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם". רַבִּי בִּיסְנִי וְרַבִּי אַחָא וְרַבִּי יוֹחָנָן
בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר אֹמְרִים, הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת מְמַלְאָה אֶת כָּל הַגּוֹף,
וּבְשַׁעָה שְׁאָדָם יֵשֵׁן הִיא עוֹלָה וְשׂוֹאֶבֶת לוֹ חַיִּים מִלְּמַעְלָה.
(שם בְּרֵאשִׁית פְּרִשָׁה יד)

כג.

"וַיִּפֹּל ה' אֱלֹקִים תְּרַדְמָה" (בְּרֵאשִׁית ב, כא) - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
דְּסַכְנִין בְּשֵׁם רַבִּי לְוִי אָמַר: תַּחֲלַת מַפְלָה - שְׁנֵה, דִּמְךָ לִיָּה
וְלֹא לְעֵי בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא עֲבִיד עֲבִידָתָא.
(שם פ' יז סִימָן ו).

כד.

"לָחֶם לֹא אָכַל" (שְׁמוֹת לד, כח) - אָבֵל מִלְחָמָה שֶׁל תּוֹרָה
אָכַל, "וּמַיִם לֹא שָׁתָה" - אָבֵל מִמַּיִם שֶׁל תּוֹרָה שָׁתָה, וְהָיָה
לְמַד תּוֹרָה בַּיּוֹם וּפּוֹשֵׁט אוֹתָהּ בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוֹ בְּלִילָה,
וְלָמָּה הָיָה עוֹשֶׂה כָּל-כָּף אֲלֵא לְלַמֵּד אֶת יִשְׂרָאֵל שִׁיְהִיו
יֹגְעִים בַּתּוֹרָה בַּיּוֹם וּבְלִילָה.

רבי שמעון בן לקיש היה אומר לתלמידיו: בואו וּלְמַדּוּ תורה דשחרין ודקרין בלילה, ורבי יוחנן היה אומר לתלמידיו: בואו וּלְמַדּוּ תורה דאימטין. אלא אף-על-פי-כן מודה היה רבי יוחנן שאין רנה של תורה אלא בלילה שְנֵאמַר (איכה ב, יט): "קומי רוני בלילה", וכן הוא אומר (משלי לא, טו): "ותקם בעוד לילה", רבנן אמרין: ביום ובלילה שְנֵאמַר (שמות לד, כח): "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה" לכך התקינו חכמים שיהיו המשנין יושבין בבוקר ובערב לקיים מה שְנֵאמַר "לא ימוש ספר התורה הזה" וגו'.

(שמות-דבה, פ' מז סימן ח).

כה.

"הן עם כלביא יקום" (במדבר כג, כד) אין אומה בעולם פיוצא בהם, הרי הן ישנים מן התורה ומן המצות, ועומדין משנתן כאריות וחוטפין קריאת-שמע וממליכין להקדוש-ברוך-הוא, ונעשין כאריות ומפליגין לדרך-ארץ ולמשא-ומתן, אם נתקל אחד מהם בכלם או אם מחבלין באין ליגע באחד מהן ממליף להקדוש-ברוך-הוא, לא ישכב עד יאכל טרף כשהוא אומר: "ה' אחד" - נאכלין המחבלין מפניו ומלחשין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ובורחין, והוא נסמך בקריאת-שמע משומרי היום לשומרי הלילה, וכשבא לישן מפקיד רוחו להקדוש-ברוך-הוא שְנֵאמַר (תהלים לא, ו): "בידך אפקיד רוחי", וכשננער ממליף להקדוש-ברוך-הוא, השומרים בלילה מוסרין אותו לשומרי

היום שְׁנָאֵמַר (תהלים קל, ו): "נִפְשֵׁי לֵה' מְשׁוּמְרִים לְבַקֵּר שׁוֹמְרִים לְבַקֵּר".

(במדבר־רבה, פרשה כ', סימן ט).

כו.

"וּבַעַל כְּנַפְיִים יִגִּיד דְּבָר" (קהלת י, כ) - אָמַר רַבִּי בּוֹן: בְּשַׁעָה שֶׁהָאָדָם יִשֵּׁן הַגּוֹף אוֹמֵר לְנִשְׁמָה וְהַנִּשְׁמָה לְנַפֵּשׁ וְהַנִּפְשׁ לְמַלְאָךְ וְהַמַּלְאָךְ אוֹמֵר לְכְרוּב וְהַכְּרוּב אוֹמֵר לְבַעַל כְּנַפְיִים מִי הוּא זֶה הַשָּׂרָף, וְהַשָּׂרָף יוֹלִיךְ דְּבָר וְיִגִּיד לְפָנָי מִי שָׁאֵמַר וְהָיָה הָעוֹלָם.

(קהלת־רבה, פרשה י', סימן כג).

כז.

"וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה" (שמות לד, כח), מִנֵּיִן הָיָה יוֹדֵעַ מַשֶּׁה אֵימְתֵי יוֹם? אֵלָּא כְּשֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הָיָה מְלַמְדוֹ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יוֹם, וְכִשְׁהָיָה מְלַמְדוֹ שְׁבַע־לֶפֶה מְשֻׁנָּה וְתִלְמוּד הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לַיְלָה, לְפִי שֶׁהַיּוֹם וְהַלַּיְלָה שְׁוִין לְפָנָי הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנָאֵמַר (דְּנִיָּאל ב, כב): "וּנְהוּרָא עֲמָה שָׂרָא". וְכַתִּיב (תהלים קלט, יב): "גַּם חוֹשֶׁף לֹא יַחֲשִׁיף מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֵאִיר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה", וְעוֹד מִנֵּיִן הָיָה יוֹדֵעַ בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֵה הַמְזֻלוֹת כּוֹרְעִין וּמִשְׁתַּחֲוִין הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יוֹם, וְכִשְׁהָיָה רוֹאֵה הַחֲמָה מִשְׁתַּחֲוֶה הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא לַיְלָה, דְּכַתִּיב (נחמיה ט, ו): "וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתַּחֲוִים".

(מדרש־תנחומא תשא).

כח.

אמר רבי שמעון חסידא: כנור הִיה תְּלוּי לְמַעְלָה מִן מִטָּתוֹ שֶׁל דָּוִד, בִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ חֲצוֹת לַיְלָה רוּחַ צְפוֹנִית מִנְשָׁבֶת בּוֹ וּמִנְגַן מֵאֲלִיּוֹ, מִיַּד הָיָה עוֹמֵד דָּוִד וְכָל תַּלְמִידָיו וְהָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְהָיוּ יִגְעִים וּמִנְדִּידִין שָׁנָה מְעִינֵיהֶם וְהוֹגִים בַּתּוֹרָה עַד עֲמוּד־הַשַּׁחַר, לְפִיכֵךְ הָיָה אוֹמֵר דָּוִד (תהלים נו, ט): "עוֹרָה כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנֶּבֶל, וְכִנּוֹר אָעִירָה שַׁחַר", דֶּרֶךְ הַשַּׁחַר - לְהִיּוֹת מְעוֹרָר בְּנֵי־אָדָם, אֲבָל אֲנִי מְעוֹרָר - אֶת הַשַּׁחַר. דִּבֶּר אַחֵר: "עוֹרָה כְּבוֹדֵי" - מֵהוּ "כְּבוֹדֵי"? מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹצְרֵי, שֶׁהָיָה יֵצְרוֹ אוֹמֵר לוֹ: דָּוִד, הֲלֹא אַתָּה מִלֶּךְ, דֶּרֶךְ הַמְּלָכִים לְהִיּוֹת יִשְׁנִים עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת וְלָמָּה אַתָּה עוֹמֵד חֲצוֹת לַיְלָה, וְהָיָה אוֹמֵר לוֹ: "עוֹרָה כְּבוֹדֵי" - 'אֵין כְּבוֹדֶךָ לְפָנַי כְּבוֹד יוֹצְרֶךָ כְּלוּם', לְכֵךְ נֹאמֵר: "עוֹרָה כְּבוֹדֵי" וְגו'.

(מדרש־תנחומא בהעלתך).

כט.

הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בָּרָא שֵׁינַת חַיִּים, וְאָדָם שׁוֹכֵב וְיָשָׁן - וְהוּא מְזוֹנֵנוּ וּרְפוּאָתוֹ וְחַיִּים לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ג, יג): "יִשְׁנַנְתִּי אֲזִי יִנּוּחַ לִי".

(פרקי־דרבנאליעזר, פֶּרֶק יב).

ל.

יִשְׂרָאֵל נִמְשְׁלוּ לְכוֹכְבִּים, מֵהַ כּוֹכְבִּים אֵינָם שׁוֹלְטִים אֲלָא בְּלִילָה כֶּךָ יִשְׂרָאֵל אֵינָם מוֹשְׁלִים בַּתּוֹרָה אֲלָא בְּלִילָה.

(ילקוט מלכים א', רמז קעו).

לא.

שְׁנָה שֶׁל שְׁחִרִית כִּיצַד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם?
מִלְמַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן אָדָם לִישָׁן עַד שֶׁתֵּעָבֵר עָלָיו זְמַן
קְרִיאַת־שְׁמַע, שְׁאֵם יִשָּׁן עַד שֶׁתֵּעָבֵר עָלָיו זְמַן קְרִיאַת־שְׁמַע
וּמָצָא - בְּטֵל מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כו, יד): "הִדְלַת תְּסוּב
עַל צִירָה וְעָצַל עַל מִטָּתוֹ".

(אבות דרבי נתן, פֶּרֶק כ"א).

לב.

הַנִּכְנָס לִישָׁן אוֹמֵר: "הַמִּפִּיל חֲבֵלִי שְׁנָה עַל אָדָם", וְהַנֶּעוֹר
מִשְׁנָתוֹ אוֹמֵר: "אֱלֹקֵי נְשָׁמָה שְׁנַתַּת בִּי טְהוֹרָה".

(דְּרָד־אֲרִזְרְבָה, פֶּרֶק י"א).

לג.

בְּשַׁעֲתָא דְּכִבְר־נֶשׁ נְאִים, רוּחִיה פְּרָחָא מְנִיה. וּבְשַׁעֲתָא
דְּרוּחִיה פְּרָחָא מְנִיה, רוּחָא מְסַאָבָא זְמִין וְשָׂרְיָא עַל יְדוּי,
וּמְסַאָב לֹוֹן וְאָסִיר לְבָרְכָא בְּהוּ בְּלֵא נְטִילָה (בְּשַׁעָה שְׁבִן אָדָם
יִשָּׁן, רוּחוֹ פּוֹרַחַת מְמַנּוּ. וּבְשַׁעָה שְׁרוּחוֹ פּוֹרַחַת מְמַנּוּ, רוּחַ טְמָאָה מְזַמְנַת
וְשׁוֹרָה עַל יְדִיו וּמְטַמְאֵת אוֹתָם, וְאָסוּר לְכַרְךָ בְּהֵם לְלֵא נְטִילָה).

(הַקְּדֻמַּת הַזְּהַר־הַקְּדוּשׁ י').

לד.

תָּא חֲזִי: עֵיטָא לְבָר נֶשׁ, כַּד אִיהוּ סְלִיק בְּלִילְיָא עַל עַרְסִיה
בְּעֵי לְקַבְּלָא עֲלִיהּ מַלְכוּתָא דְּלַעֲיִלָא בְּלִבָּא שְׁלִים, וְלֹאֲקַדְמָא
לְמַמְסַר קַמִּיהּ פְּקֻדוֹנָא דְּנַפְשִׁיהּ, וּמִיד אֲשַׁתְּזִיב מִכָּל מַרְעִין
בִּישִׁין וּמִכָּל רוּחִין בִּישִׁין וְלֹא שְׁלֻטִין עֲלִיהּ. וּבְצַפְרָא קָם

מַעֲרִסְיָהּ בְּעֵי לְבָרְכָא לְמַאֲרִיָּה וּלְמִיעֵל לְבִיתִיָּה וּלְמִסְגָּד קָמִי
הִיכְלִיָּה בְּדַחֲלֵיּוֹ סַגְיָא, וּבְתַר כֵּן יִצְלִי צְלוֹתִיָּהּ. (בא ראה עצה
לְאָדָם - כִּשְׁהוּא עוֹלָה בְלִילָה עַל מִשְׁתּוֹ, צְרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַמְלָכוֹת
שְׁלֵמַעְלָה בְּלֵב שְׁלֵם וְלִהְיוֹת לְמִסַּר לְפָנָיו אֶת פְּקֻדוֹן נַפְשׁוֹ, וּמִיד נְצוּל מִכָּל
הַמַּחְלוֹת הַרְעוּת וּמִכָּל הַרוּחוֹת הַרְעוּת וְלֹא שׁוֹלְטִים עָלָיו. וּבְבַקְר, כִּשְׁקָם
מִמִּשְׁתּוֹ, צְרִיךְ לְכַרֵּךְ לְרַבּוֹנוֹ, וְלִהְיוֹת לְבִיתוֹ, וְלִהְיוֹת לְפָנָיו הִיכְלוֹ בִּירְאָה
רַבָּה, וְאַחַר כֵּךְ יִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ).

(שם יא.)

לה.

בְּכָל אֲתַר דְּאַשְׁכְּחָן בְּנֵי-נֶשְׂאָ נִימִין יַחֲדָאִין בְּבֵיתָא שְׁרָן
עָלְיֵיהוּ וְאַחֲדָן לֹון וּמְתַדְבְּקָן בְּהוּ וְנִטְלֵי מְנִיָּהוּ תַּאֲוֹבְתָא
וְאוֹלִידָן מְנִיָּהוּ. (בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים בְּנֵי אָדָם יְשֻׁנִים יַחֲדִים בְּבֵית,
שׁוֹרֹת עָלֵיהֶם, וְאוֹחוֹזוֹת וְנִדְבָקוֹת בֵּהֶם, וְלוֹקְחוֹת מֵהֶם תַּאֲוָה וּמוֹלִידוֹת
מֵהֶם).

(שם, בראשית יט.)

לו.

תַּא חֲזִי: כָּל בְּנֵי עֲלָמָא בְּשַׁעְתָּא דְנִימִי עַל עֲרִסְיָהוּ בְּלִילְיָא,
וְלִילְיָא פְּרִישׁ גְּדַפְהָא עַל-כָּל בְּנֵי-עֲלָמָא טְעָמִי טְעָמָא-
דְּמוֹתָא. וּמְגוֹ דְטְעָמִי טְעָמָא דְמוֹתָא הָאִי רוּחָא מְסַאָבָא
שְׁטִיָּא עַל עֲלָמָא וְסָאִיב עַל עֲלָמָא וְשְׂרִיָּא עַל יְדוּי דְבֵר-נֶשׁ
וְאַסְתָּאב. וְכַד אֲתַעֲר וְאַתְהַדְר לִיָּה נִשְׁמַתִּיָּה, בְּכָל מַה דִּיקְרַב
בִּידוּי כְּלֵהוּ מְסַאָבִי, בְּגִין דְשְׂרִיָּא עָלְיֵיהוּ רוּחַ מְסַאָבָא. וְעַל
דָּא לָא יִסְב בֵּר-נֶשׁ מְנוּי לְאַלְבָּשָׁא מְמָאן דְלָא נְטִיל יְדוּי.

דְּהָא אֲמַשִּׁיךְ עָלֶיהָ הֵהוּא רוּחַ מְסֻאָבָא וְאַסְתָּאב. וְאִית לִיה רְשׁוּ לְהַאי רוּחַ מְסֻאָבָא לְשַׁרְיָא בְּכָל אַתְר דְּאַשְׁתַּכַּח רְשִׁימוּ מְסֻטְרִיָּה. (בא וראה, כל בני העולם בשעה שישנים על מטותיהם בלילה, והלילה פורש כנפיו על כל בני העולם, טועמים טעם המות. ומתוך שטועמים טעם מות, רוח הטמאה הזו שטה על העולם ומטמאת את העולם, ושורה על-ידי האיש ונטמא. וכשמתעורר ונשמתו חוזרת אליו, בכל מה שיקרב בידו - הכל נטמא, כי שורה עליהם רוח טמאה. ועל זה לא יקח אדם בגדיו ללבש ממי שלא נטל ידיו, שהרי המשיך עליו אותו רוח טמאה ונטמא. ויש רשות לרוח הטמאה הזו לשרות בכל מקום שנמצא רשם מצדו.)

(שם גנ:).

לז.

תָּא חֲזִי נַפְשָׁא דְּבַר-נֶשׁ כַּד סְלִיק לְעַרְסִיָּה נַפְקַת מִנִּיהּ וְסִלְקָא לְעֵילָא, וְאִי תִּימָא דְּכֻלְהוּ סִלְקָאן, לָאו כָּל חַד וְחַד חָמִי אֲפִי מִלְכָּא אֲלָא נַפְשָׁא סִלְקָא וְלֹא אֲשְׁתָּאָר בָּהּ בְּהַדִּי גּוּפָא, בַּר חַד רְשִׁימוּ דְּקַסְטָא דְּחִיּוּתָא דְּלָבָא וְנַפְשָׁא אֲזֵלָא וּבְעֵיָא לְסִלְקָא, וְכַמָּה דְּרַגִּין לְדְרַגִּין לְסִלְקָא שְׁטָאָת וְהִיא אֲתַעְרַעַת בְּהַנִּי קוּמְרִין טְהִירִין דְּמְסֻאָבוּתָא, אִי הִיא דְּכִיָּאָת דְּלָא אֲסֻתָּאָבַת בִּימָמָא סִלְקָא לְעֵילָא, וְאִי לָאו דְּכִיָּאָת אֲסֻתָּאָבַת בִּינִיָּהּ וְאֲתַדְבָּקַת בָּהּ וְלֹא סִלְקָא יְתִיר, וְתַמָּן מוּדְעֵי לָהּ מְלִין, וְאִיִּי אֲתַדְבָּקַת מֵאַנוּן מְלִין דְּזַמָּן קָרִיב, וְלִזְמָנִין דְּחִיָּכִין בָּהּ וּמוּדְעִין לָהּ מְלִין כְּדִיבִין, וְכַדִּין אֲזֵלָא כְּהִיא גּוּנָא כָּל לֵילִיא, עַד דִּיתַעַר בַּר-נֶשׁ וְתֵאבַת לְאַתְרָהּ, זְכָאִין אַנוּן צְדִיקָא דְּגָלִי לִוְן קַדְשָׁא-בְּרִיד-הוּא רְזִין דִּילִיָּהּ בְּחֻלְמָא בְּגִין דִּיִּסְתַּמְרוּן מִן דִּינָא. (בא וראה: נפש האדם, כשהוא עולה

למטתו, יוצאת ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות - אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם של המדה של חיות הלב. והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת ופוגשת בקלפות של אורות הטמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין.)

(שם, לד-לד, פג).

לח.

בשעתא דבר-נש שכיב ונאים, ונשמתי נפקת מניה, והיא אסהידת ביה בבר-נש, וכדין דינין לה הוא קלא הדא הוא דכתיב (מיכה ז): "משכבת חיקך שמר פתחי פיך". מאי טעמא, משום דהיא אסהידת בבר-נש. רבי יהודה אמר: כל מה דבר-נש עביד בכל יומא נשמתי אסהידת ביה בבר-נש בליליא. (בשעה שבן אדם שוכב וישן ונשמתו יצאה ממנו, והיא מעידה בבן האדם, ואז דנים את אותו הקול. זהו שכתוב (מיכה ז) משכבת חיקך שמר פתחי פיך. מה הטעם? משום שהיא מעידה באדם. רבי יהודה אומר, כל מה שאדם עושה בכל יום, נשמתו מעידה בו באדם בלילה.)

(שם, צב).

לט.

בַּר־נֶשׁ כַּד נִפְיֵק נִשְׁמַתִּיה מִיָּנִיה, וְאַשְׁתָּאֵר הֵהוּא גּוֹלְמָא
 נָאִים עַל עַרְסִיה, וְנִשְׁמַתִּיה סִלְקָא בְּכַל לִילִיא קָמִי קוֹדֶשְׁא-
 בְּרִיךְ-הוּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אִי זַפְאָה הִיא חֲדָאן עִמָּה, וְאִי
 לֹא דַחֲיִין לָהּ לְבַר. (אָדָם כְּשִׁיזְצֵאת נִשְׁמַתוּ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאָר אוֹתוֹ גִּלְם יִשָּׁן
 עַל מִטָּתוֹ, וְנִשְׁמַתוֹ עוֹלָה בְּכַל לַיְלָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 אִם הִיא צְדִיקָה - שְׂמַחִים עִמָּה, וְאִם לֹא - דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה.)
 (שם, חיי שרה קל.).

מ.

תָּא חֲזִי: הָא אַתְמָר דְּאַפִּילוּ בְּהָאֵי עֲלָמָא כַּד בַּר־נֶשׁ נָאִים
 עַל עַרְסִיה, וְנִשְׁמַתִּין אֲצִטְרִיכוּ לְאַתְשׁוּטְטָא בְּעֲלָמָא וְנִפְקוּ
 מִגּוּ גּוּפָא, לָאוּ כָּל נִשְׁמַתָּא וְנִשְׁמַתָּא סִלְקָא וְשִׁטָּא לְמַחְזִי
 בִּיקָר סִבַּר אִפִּי דַעֲתִיק־יוֹמִין, אֶלָּא כְּמָא דְאַתְמַשִּׁיף תְּדִיר
 וְכַפּוּם עוֹבְדֵי הֵכִי נִשְׁמַתִּיה סִלְקָא. (בא וראה, הרי נאמר שאפלו
 בעולם הזה, כשאדם ישן על מטתו והנשמות צריכות לשוטט בעולם ויצאו
 מתוך הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני
 עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה.)
 (שם).

מא.

לִית לָךְ מֵאן דְּנָאִים בְּלִילִיא בְּעַרְסִיה, דְּלֹא טְעִים טְעֵמָא
 דְּמוֹתָא וְנִפְקַת נִשְׁמַתִּיה מִיָּנִיה. וְכִיּוֹן דְּאַשְׁתָּאֵר גּוּפָא בְּלֹא
 נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, רוּחַ מְסַאָבָא זְמִין וְשְׂרִיא עֲלִיה וְאַסְתָּאב.
 וְהָא אוּקִימָנָא מְלָה: דְּלִית לִיה לְבַר־נֶשׁ לְאַעֲבָרָא יְדוּי עַל
 עֵינוּי בְּצַפְרָא. בְּגִין דְּהָא רוּחָא מְסַאָבָא שְׂרִיא עֲלִיהוּ. (אין לך

מי שיִשָּׁן בלילה במטתו ולא טועם טעם מות ויוצאת נשמתו ממנו, וכיון שִׁנְשָׁאָר הגוף בלי נשמה קדושה, רוח טמאה זמינה ושורה עליו ונטמא. והרי בארנו דבר, שאין לאדם להעביר יָדוֹ על עֵינָיו בבקר, משום שהרי רוח טמאה שורה עליהם.)

(שם, וישלח קסט:).

מב.

פֶּתַח וְאָמַר (א״ב לג): ״בְּחִלּוּם חֲזִיוֹן לַיְלָה, בְּנֶפֶל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב, אִז יִגְלֶה אֶזֶן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יִחְתָּם״. תָּא חֲזִי: כַּד סָלִיק בְּרִנְשׁ לְעַרְסִיָּה, מִבְּעֵי לִיָּה לְאִמְלָכָא עֲלִיָּה מְלַכּוּתָא דְשִׁמְיָא בְּקַדְמִיתָא, וְלִבְתָר יִימָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי וְאוּקְמוּהָ חֲבָרְיָא. בְּגִין דְּהָא כַּד בְּרִנְשׁ נָאִים עַל עַרְסִיָּה, הָא נִשְׁמַתִּיה נִפְקָא מִנִּיהָ וְאִזְלָא וְשִׁטְיָא לְעִילָא, כַּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה וְהָכִי סָלִיקַת כְּמָה דְאַתְמָר. מַה כְּתִיב: ״בְּחִלּוּם חֲזִיוֹן לַיְלָה״. כַּד בְּנִינְשָׁא שְׂכָבֵי בְּעַרְסִיָּהּ וְנִימִין וְנִשְׁמַתָּא נִפְקַת מִנִּיהּ. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב: ״בְּתַנּוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִז יִגְלֶה אֶזֶן אַנְשִׁים״. וְכַדִּין קַדְשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמַתָּא בְּהָהּוּא דְרָגָא דְקִימָא עַל חֲלָמָא, אִינוּן מְלִין דְזַמִּינִין לְמִיתֵי עַל עֲלָמָא אוֹ אִינוּן מְלִין כְּפּוּם אִינוּן הִרְהוּרִין דְלִבְיָהּ. (פֶּתַח וְאָמַר: בְּחִלּוּם חֲזִיוֹן לַיְלָה בְּנֶפֶל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אִז יִגְלֶה אֶזֶן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יִחְתָּם. בַּא רְאָה, כְּשִׁעוּלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צְרִיךְ לְהַמְלִיךְ עָלָיו מְלַכּוּת שְׁמַיִם בְּרִאוּשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּךְ יֵאמֶר פְּסוּקָא אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאַרְוֵהוּ הַחֲבָרִים. מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה כְּאֶשֶׁר אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, הֵנָּה נִשְׁמַתּוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת לְמַעְלָה, כַּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי דְרַכּוֹ, וְכַךְ עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁנֹתְבָאָר. מַה כְּתוּב? בְּחִלּוּם חֲזִיוֹן

לילה, כשבני אדם שוכבים במטתם ישנים והנשמה יוצאת מהם. זהו שכתוב בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים. ואז הקדוש ברוך הוא מודיע לנשמה, באותה הדרגה שעומדת על החלום, אותם הדברים שעתידיים לבא על העולם, או אותם דברים כפי אותם ההרהורים של לבו.

(שם וישב קפג).

מוג.

כד ברנש נאים על ערסיה, נשמתי נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי טהירין, קיימין ואזלין בעלמא, ופגעין בה בההיא נשמתא. אי זכאה היא - סלקא לעילא וחקמאת מה דחקמאת. ואי לאו - אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה מלין כדיבן, או מלין דזמינין למיתי לזמן קריב. (כאשר אדם ישן על מטתו, נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת למקום שנכנסת, וכמה קבוצות מזיקים עומדים והולכים בעולם ופוגשים את אותה הנשמה. אם היא צדיקה, עולה למעלה ורואה מה שרואה. ואם לא, נאחזת בצד ההוא, ומודיעים לה דברים כוזבים או דברים שעתידיים לבא לזמן הקרוב.)

(שם מקן ר).

מד.

שינתא חד משתין במיתה איהו. ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים אלא שיתין נשמי. דעד שתין נשמי חסר, חד, איהו חי. מתמן ולהלאה, טעים ברנש טעמא דמותא. (שנה אחד מששים במיתה היא, ודוד, משום מקומו שהוא חי, לא היה ישן)

אֵלָא שְׁשִׁים נְשִׁימוֹת, שְׁעֵד שְׁשִׁים נְשִׁימוֹת חָסֵר אַחַת הוּא חַי, מִשָּׁם וְהִלָּאָה
טוֹעַם אָדָם טַעַם מִיָּתָה וְשׁוֹלֵט בּוֹ הַצֵּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה.

(שם ויגש רז).

מה.

הַאִי מֵאֵן דְּלֵא זְכִי אֵלָא בְּנַפְשׁ, וְלֵא סְלִיק יְתִיר, הָא אֶתְדַבֵּק
בְּהֵוּא סְטָרָא מְסֻבָּא, וְכַד אִיהוּ נְאִים, אֵינּוּן סְטָרִין בִּישִׁין
אֶתְיִין וּמִתְדַבְּקֵן בֵּיהּ, וּמוֹדְעִין לֵיהּ בְּחִלְמָא מְלִין דְּעֵלְמָא.
מְנַהֵן כְּדִיבִין, וּמְנַהֵן קְשׁוּט. וְלִזְמַנִּין דְּחִיבִין בֵּיהּ, וְאֶחְזִיאוּ
לֵיהּ מְלִי שְׁקָר, וְצַעְרִין לֵיהּ בְּחִלְמֵיהּ. (זֶה מִי שְׁלֵא זֹכֵה אֵלָא רַק
בְּנַפְשׁ, וְלֵא עוֹלָה יוֹתֵר, זֶה נִדְבֵק בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל הַטְּמֵאָה, וּכְשֶׁהוּא יֵשֵׁן, אוֹתָם
צָדָדִים רְעִים בְּאִים וְנִדְבָקִים בּוֹ וּמוֹדִיעִים לוֹ בְּחִלּוֹם דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, מֵהֶם
כוֹזְבִים, וּמֵהֶם אֱמֵת. וְלַפְעָמִים שְׁצוּחֻקִים עִמוֹ וּמְרִאִים לוֹ דְּבָרֵי שְׁקָר,
וּמְצַעְרִים אוֹתוֹ בְּחִלּוּמוֹ).

(שם ויקרא כה).

מו.

בְּשַׁעֲתָא דְּבֵר-נֶשׁ נְאִים בְּעַרְסִיהּ נַפְקַת נַפְשִׁיהּ וְסִלְקַת
וְאֶסְהִידַת בֵּיהּ בְּבֵר-נֶשׁ עַל-כֹּל מַה דְּעֵבַד בְּכָל יוֹמָא. (בְּשַׁעֲה
שְׂאָדָם יֵשֵׁן בְּמִטָּתוֹ, יוֹצֵאת נַפְשׁוֹ, וְעוֹלָה וּמַעֲרִידָה בְּאָדָם עַל כֹּל מַה שְּׁעֵשָׂה
בְּכָל הַיּוֹם).

(שם אחרי סז).

מוז.

בְּשַׁעֲתָא דְּבֵי-נֶשׂא דְּמִיכִין וְטַעְמִין טַעְמָא דְּמוֹתָא וְנִשְׁמָתָא
סִלְקָא לְעֵילָא, קְיָמָא בְּאֶתֶר דְּקִימָא וְאֶתְבַּחֲיִנַת עַל עוֹבְדֵיהּ

דְּעַבְדַּת כָּל יוֹמָא. וְכַתְּבִין לְהוּ עַל פְּתָקָא. (בְּשַׁעָה שְׁבַנֵי אָדָם
 יִשְׁנִים וְטוֹעֲמִים טַעַם מוֹת וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְמַעְלָה - עוֹמְדַת בְּמָקוֹם שְׁעוֹמְדַת,
 וְנִבְחֲנַת עַל מַעֲשֵׂיהָ שְׁעֲשֻׁתָּה כָּל הַיּוֹם, וְכוֹתְבִים אוֹתָם עַל פְּתָק.)
 (שם נשא קבא).

”אם הִשְׁכַּב - לֹא תִפְחָה, וְיִשְׁכַּבְתָּ וְעַדְרָה יִשְׁנִתְךָ”

שיחות וחדושי-תורה והודעות-נחוצות
 הבנוים ומיסדים על-פי תורת מוהר"ן
 מברסלב זכותו יגן עלינו, השיבים לתקון-
 הברית ולקריאת-שמע-שעל-המטה.

א.

רבנו ז"ל גילה לנו (לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן רה): שתקון גמור
 לפגם-הברית, לומר עשרה מזמורי תהלים אלו: ט"ז, ל"ב,
 מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ; ואמר: שתכף
 ומיד שיאמר, אין לו כבר לדאג כָּלֵל, כי נתכפר חטאו
 לגמרי. ואמר (שיחות-הר"ן סימן קמ"א): 'אף שהוא דבר קל
 מאד מאד לומר אלו העשרה מזמורים, אף-על-פי-כן מגדל
 מעלתם שהוא תקון חדש ועליון מאד מאד, יתפשט על זה
 הסמ"ך-מ"ם לארכו ולרחבו לא לאמרם ולא להאמין בזה,
 ועל-כן מי שידע נגעי ומכאובי נפשו שהוא פגום בפגם-
 הברית הוצאת-זרע-לבטלה יזהר מאד מאד לאמרם בכל-
 יום ויום, ואל יאבה ואל ישמע לשום מונע ומעכב, כי זהו
 תקון עליון ונורא מאד מאד. ואמר רבנו ז"ל (שם): 'אשר
 כמה וכמה צדיקים גדולים רצו לעמוד על ענין זה ונתנגעו
 למצא תקון גמור, וקצתם לא ידעו מהו ענין זה, וקצתם
 התחילו לידע קצת בענין תקון זה ונסתלקו לעולמם
 באמצע עסקם בזה ולא גמרו, ולי עזר השם-יתברך שזכיתי
 לעמוד על זה בשלמות, וענין תקון זה של העשרה

מזמורים הם דָּבָר חָדָשׁ לְגַמְרֵי - חֲדוּשׁ נִפְלָא, כִּי הוּא תְּקוּן
נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד; אֲשֶׁרֵי מִי שִׁיזְהַר לְאִמְרָם.

ב.

כָּל אֱלוֹ שֶׁנִּפְגְּמוּ בִּפְגַם־הַבְּרִית הוֹצֵאת־זֶרַע־לִבְטָלָה צְרִיכִים
לִידַע - שֶׁעָקֵר תְּקוּנָם הוּא רַק עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֱמֶת רַבְּנוּ
מוֹהַר"ן מִבְּרֶסֶלַב זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, שֶׁנִּשְׁלַח בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֱלוֹ
לְתַקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְלַהֲרִים וְלַהֲגִבִּיהַ אֶת כָּל הַנִּפְשׁוֹת
הַעֲיִפִים וְהַנִּפְּוֹלִים, הַשְּׁבוּרִים וְהַרְצוּצִים מְרַב עֲוֹנוֹתֵיהֶם
וְכוֹ', אֶךְ צְרִיכִים שִׁידְעוּ כִּי הַסֵּמ"ך־מ"ם עוֹשֶׂה וַיַּעֲשֶׂה
כָּל־מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְרַחֲקָם מִזֶּה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת,
וַיִּתְּפֹשֵׁט עָלֵיהֶם מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת וְעַכּוּבִים בְּלִי שְׁעוֹר,
וַיִּשְׁמִיעַ לְאָזְנָם מַחְלוּקַת גְּדֻלָּה עַל זֶה הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, הָעָקֵר
שִׁיבְרָחוּ מִמֶּנּוּ וְכוֹ', וְעַל־כֵּן מִי שֶׁפָּגַם בִּפְגַם־הַבְּרִית הוֹצֵאת־
זֶרַע־לִבְטָלָה, צָרִיף לְהִתְיַשֵּׁב בְּאִיזָה חֲשֵׁף וּבְאִיזָה שְׂאוּל־
תַּחְתִּית זֶרֶק וְהַשְּׁלִיף אוֹתוֹ כְּכֹר הַסֵּמ"ך־מ"ם, וְעַכְשָׁו כִּשְׁבָא
הַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְרוּצָה לְהוֹשִׁיעוּ וְלַהוֹצִיאוּ מִהַחֲשֵׁף הַכְּפוּל
וּמְכַפֵּל שְׁסַבֵּב אוֹתוֹ, וְרוּצָה לְרַפְּאוֹתוֹ, הוּא מִתְּפַשֵּׁט עֲצָמוֹ
יּוֹתֵר וְיּוֹתֵר וּמִתְּלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּבִנְיָאָדָם לְעַכְּבוּ וְכוֹ', הַיַּעֲלֶה
עַל דַּעַת־נִבּוֹן לְשִׁמוּעַ לוֹ? הֲלֹא הוּא הֵרַג אוֹתוֹ?! וְכוֹ',
וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן חֵלֶק א' סִימָן ה'): 'כִּשְׂאֵתָה שׁוֹמֵעַ
מְרִיבוֹת שְׂבִינַת הַצַּדִּיקִים - תִּדַּע שֶׁזֶה מְשִׁמִּיעִין אוֹתָךְ תּוֹכַחַת
עַל שֶׁפָּגַמְתָּ בְּטַפִּי מוֹחֵךְ שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ב'): "כָּל בְּאִיָּה
לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיִגּוּ אוֹרְחוֹת חַיִּים" - וְעַל־כֵּן צָרִיף לִידַע

שאי אפשר להתקרב אל זה הצדיק האמת, כי אם על-ידי מסירות-נפש ממש בעקשנות גדלה, ובפרט אלו שפגמו בברית ההכרח להם שיהיה להם מסירות-נפש.

ג.

מבואר בכתבי-הארז"ל שאמירת קריאת-שמע-שעל-המטה כתקונו של הארז"ל הוא סגלה גדלה ונפלאה לתקן פגם הוצאת-זרע-לבטלה, רחמנא לצלן, והעקר שיאמר בתמימות ובפשיטות ובאמת, כי האמירה בעלמא וקשור המחשבה אל הדבור, פועל ועושה כל התקונים בהעולמות העליונים ויוריד על נשמתו אור נורא ונפלא אשר ישרף את כל הקלפות שברא על-ידי חטא זה, וצריך להיות זהיר מאד מאד בקריאת-שמע-שעל-המטה ולומר מלה במלה, ואף שקרא קריאת-שמע בבית-הכנסת, יחזר לקרות קדם השנה, כמו שאמרו חז"ל (מדרש שוחר-טוב תהלים ד'): 'תנא: הקורא שמע בבית-הכנסת שחרית - יוצא ידי חובתו, ערבית - לא יצא, אלא אם כן חוזר בביתו על מטתו כדי להבריח את המזיקין, ועל-ידי שיתמיד בכל לילה לומר בסדר הזה אין לו כבר לדאג כלל כי בודאי נתבטל ונשרף כל הקלפות שברא - כך גילה הארז"ל. ובוהר הקדוש איתא (הקדמה דף י"א): 'תא חזי עטא לבר-נש כד סליק בלילא על ערסיה: בעא לקבלא עליה מלכותא דלעילא בלבא שלים, ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין ומכל רוחין בישין ולא שלטין עליה. (תרגום הזהר: בא ראה עצה לאדם - כשהוא עולה בלילה על מטתו,

צריך לקבל עליו את המלכות שלמעלה בלב שלם, ולהקדים למסר לפניו את פקדון נפשו, ומיד נצל מכל המחלות הרעות ומכל הרוחות הרעות ולא שולטים עליו.)

ד.

אף שאינו מכוון שום כוונות באמירת סדר הקריאת-שמע-שעל-המטה של האריז"ל, אף-על-פי-כן עושה כל התקונים בעולמות העליונים כי על-ידי כל דבור ודבור שזוכה לומר ממילא בונה מזה עולמות והיכלות למעלה כפי שרש נשמתו וכו', וכן זוכה להאיר על-כל אבר מאבריו אור נורא ונפלא ומבער את החיצונים שנתאחזו בו על-ידי הוצאת-זרע-לבטלה, כי אמרו חז"ל (זהר-חדש מדרש רות): 'אמר רבי נחמיה אמר רבי נהוראי: אסותא לבר-נש בהאי עלמא בכל יומא מאן דקרי קריאת-שמע על תקוניה ואמר רבי נהוראי בקריאת-שמע יש רמ"ח תיבות כמנין רמ"ח אברים של אדם והקורא קריאת-שמע כתקונה כל אבר ואבר נוטל תיבה אחת לעצמו ומתרפא בו ודא איהו (משלי ג, ח): 'רפאות תהי לשרף" וכו'.

ה.

כל אלו שפגמו עד עכשו בפגם-הברית הוצאת-זרע-לבטלה רחמנא-לצלן, ועל-ידי-זה הפרידו את עצמם ממנו יתברך. כי על-ידי חטא זה מפרידין בין קדשא-ברוך-הוא ושכינתיה, ועושין פרוד בין 'ואו' ל'הא', עקר תקונם על-ידי אמונה חזקה כי במה שקלקלו בזה יתקנו. וזה שמובא בכתבי-האריז"ל שעל-ידי קריאת-שמע דיקא שהיא

אמונת היחוד מוריד על עצמו אור גדול ונורא ושורף ומבער ומעור את כל הקלפות שבָּרָא על־יְדֵי חטא הוצאת־זרע־לבטלה ונתפּפּר לגמרי, ועל־כֵּן עליהם להתחזק ביותר באמונה ויהיו רגילים לומר: "שִׁמְעָה" ו"ברוך ה' שִׁים", שִׁסְגַלְתָּה לְבַטֵּל אֶת תְּאוּהָה זֶה מִמֶּנּוּ (עין לקוטי־מוהר"ן חלק א' סימן ל"ו) ובפּרָטִיּוֹת לומר קִדְּם הַשְּׁנָה הַתְּקוּן קְרִיאַת־שִׁמְעָה שְׁעַל־הַמָּטָה מֵהָאֲרִיז"ל שִׁמְסַגֵּל לְתַקֵּן חַטָּא זֶה בְּיֹתֵר, וּמָה טוֹב וּמָה נָעִים לְהוֹרִיד גַּם דְּמַעוֹת בְּשַׁעַת קְרִיאַת־שִׁמְעָה, שֶׁהִיא מְכַבֶּסֶת וּמְנַקֶּה אֶת כָּל הַכְּתָמִים מִנְּשַׁמְתּוֹ.

ו.

כָּל אֵלוֹ שִׁפְגְּמוֹ בְּבְרִית הוּצְאֵת־זֶרַע־לְבַטְלָה עֲלֵיהֶם מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט בְּיֹתֵר הַדְּאָגוֹת וְהַמְרִירוֹת, וּבְפָרְטִיּוֹת בְּלִילָה קִדְּם הַשְּׁנָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נוֹתְנִים כּוֹחַ יוֹתֵר לְקַלְפָּה יִלְלָה, וּמְכַשֵּׁלֵת אוֹתָם עוֹד רַחֲמָנָא־לְצַלֵּן, וְזֶה מְבִיא אוֹתָם לְמְרִירוֹת וּדְאָגוֹת עוֹד יוֹתֵר, עַל־כֵּן עֵקֶר עֲצָתָם לְשַׁמַּח אֶת עֲצָמָם בְּכָל מָה דְאֶפְשָׁר קִדְּם הַשְּׁנָה, כִּי הַשְּׁמִחָה הִיא מְקוֹר הַקְּדוּשָׁה, וְהִיא אֹר גָּדֹל וְנֹרָא הַמְעוֹר אֶת הַקְּלָפוֹת, וְכָל מָה שִׁישְׁמַח יוֹתֵר כְּמוֹ־כֵן יִזְכֶּה לְבַטֵּל מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי כָּל הַקְּלָפוֹת, כִּי כָּל אַחֲזִזְתָּן בּוֹ הוּא רַק עַל־יְדֵי הַדְּאָגוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת, וַיַּעֲשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא שְׁמַח וְעַל־יְדֵי־זֶה יָבֵא בְּאֵמֶת לְשְׁמִחָה שֶׁהִיא מְצוּהָ רַבָּה, בְּפָרְט קִדְּם הַשְּׁנָה. וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַּע שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַפְטִיר מִקְּלָפָה זֶה רַק עַל־יְדֵי תַקֵּף הַשְּׁמִחָה כִּי הַשְּׁמִחָה הִיא הַהַפּוּךְ לְגַמְרֵי מֵהַקְּלָפָה, וְעַל־כֵּן מִתְפַּשֵּׁט הַקְּלָפָה בְּיֹתֵר עַל שְׁמִחָה, כִּי הִיא יוֹדַעַת אֲשֶׁר עַל־יְדֵי שְׁמִחָה נִתְבַטְּלַת לְגַמְרֵי. וְעַל־כֵּן מִי שֶׁפָּגַם בְּפָגַם־הַבְּרִית

הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטָּלָה עֵקֶר תִּקְוֵנוּ לִהְיוֹת תָּמִיד בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וַיִּהְפֹּךְ אֶת כָּל הַיְגוֹן וְאֲנָחָה לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה וַיַּחֲיֶה אֶת עֲצָמוֹ עִם הַנִּקְדוּת-טוֹבוֹת שֵׁישׁ בּוֹ (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק ב' סִימָן כ', וּבְלְקוּטֵי-הַלְכוּת, פְּרִיֵה-וּרְבִיָּה הַלְכָה א', אוֹת ג') וְזֶה עֵקֶר תִּקְוֵנוּ, וְאִף שֶׁקִּשָּׁה וְכָבֵד לוֹ בְּיוֹתֵר לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה, צָרִיךְ לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ עַל מִצְוֹת הַשִּׂמְחָה הָעוֹלָה עַל-כָּל הַמִּצְוֹת.

ז.

כָּל אֵלוֹ שֶׁנִּכְשְׁלוּ בַּפְּגָם-הַבְּרִית הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטָּלָה צָרִיכִים לִידַע שֶׁבְּשִׂרְשָׁם הֵם נִשְׁמוֹת גְּבוּהוֹת, וְעַל-כֵּן לֹא בַחֲנָם הַכְּשִׁיל אוֹתָם כָּל-כֶּף הַסֵּמ"ך-מ"ם וְגַם עֲדִין מְכַשִּׁיל אוֹתָם רַחֲמָנָא-לְצַלָּן, וְעֵקֶר תִּקְוֵנָם הוּא דִּיקָא עַל-יַדֵּי הַתְּקַרְבוֹת אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, אֲשֶׁר הוּא מוֹרִיד אוֹר נוֹרָא וְנִשְׁגָב עַל מְקַרְבָּיו, וְעַל-יַדֵּי-זֶה שׁוֹרֵף וּמַבְעֵר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָאוּ מֵעוֹנוֹתֵיהֶם וְכוּ', כִּי כָּל הָאוֹר הוּא אֶצֶל הַצְּדִיק הַגָּדוֹל בְּמַעֲלָה נִפְלְאָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (תַּעֲנִית טו.): 'לֹא הִכֵּל לְאוֹרָה - צְדִיקִים לְאוֹרָה', וְכֵן מִי שֶׁנִּכְלַל בּוֹ יוֹתֵר כְּמוֹ-כֵן זוֹכֵה לְקַבֵּל מֵהָאוֹר-הַגָּנוּז הַזֶּה יוֹתֵר, וּמְבַטֵּל וְשׁוֹרֵף כָּל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא בְּעוֹנוֹתָיו הָרַבִּים, וְעַל-כֵּן אִם זָכָה כָּבוֹד לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, צָרִיךְ לְשַׂמַּח מְאֹד מְאֹד עַל נַעַם חֶלְקוֹ כִּי בּוֹדֵאי עַל-יַדֵּי בַחֲיִנַת 'מְאוּרֵי אוֹר' (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק ב' סִימָן ס"ז) שֶׁהוּא הַצְּדִיק הָאֱמֵת, יֵאִיר עַל נַפְשׁוֹ סוּף-כָּל-סוּף אוֹרוֹת צַחֲצַחוֹת, וַיִּזְכֶּה "לְחַזוֹת בְּנוֹעַם הַיְוִ"ה וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ".

ח.

אלו אשר נפגמו בפגם הברית הוצאת-זרע-לבטלה נופל עליהם בכל פעם פחדים יתרים, ומפחדים מבני-אדם או ממארעות שעובר עליהם וזה בעצמו שובר את רוחם, ונפלים חס ושלום, יותר ויותר ונכשלים עוד רחמנא-לצלן, על-כן עקר עצתם הוא רק שמחה, לשמח את עצמם בכל-מיני עצות שבעולם, כי השמחה מרחבת את הדעת ומכניסה תקוה והתחזקות באדם, וכל מה שישמחו יותר כמו-כן יזכו לעזות ועקשנות דקדשה, ולא יראו ולא יפחדו משום דבר ומשום בריה שבעולם, ואל שמחה זוכים על-ידי האמונה הקדושה, כי כשאדם מכניס בדעתו אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך ממש - דומם, צומח, חי, מדבר - הם אלקות בהתלבשות הזה, ועל-כן אפילו שמנח עדין בעמקי עמקים בהשאול-תחתיות ומתחתיו על-ידי זהמת מעשיו הרעים והמגנים הוצאת-זרע-לבטלה רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן גם משם יכל למצא אותו יתברך כי מלא כל הארץ כבודו, ויכל להתדבק עמו יתברך גם במקומו - אם ירצה באמת, ואין לה עוד שמחה גדלה מזו כשזוכים לידע שגם בתקף הקטנות והחשף שהוא נמצא שם - גם מאיר אורו יתברך וגם משם יכולים לצאת ולהאיר נפשו בהארת אלקות, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, וכל מה שייזכה להכניס בדעתו דבר זה, אשר איך שהוא עדין השם-יתברך אתו עמו ואצלו, כמו-כן יתרחב לבו ודעתו ויבא לידי שמחה עצומה אשר היא היא

תקון גמור לפגם־הברית - הוצאת־זרע־לבטלה, בסוד (תהלים ק"ד): "אֲנֹכִי אֲשַׁמַּח בָּהּ יִתְמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ".

ט.

אלו הנפשות שנפלו בפגם־הברית - הוצאת־זרע־לבטלה, נתמרר לבם תמיד במרירות ועצבות גדול, כי הקלפה המחטאת בחטא הזה נקראת: 'לילית' (אסור לומר את שמה) על שם היללה שמיללת תמיד, ועל־כן מי שחטא בחטא המגנה הזה - אז הוא תמיד בעצבון, ואי אפשר להנצל ולהפריד מהקלפה הזו כי אם על־ידי תקף השמחה, ואף שלהיות בשמחה לאלו הנפשות הוא מסירות־נפש ממש, אף־על־פי־כן זה עקר תקונם - להפוך כל יגונם אל תקף השמחה, כי השמחה - היא היא סטרא־דקדושה, והעצבות - היא היא סטרא־אחרא, ועל־כן כשזה קם זה נפל, כשהשמחה שהיא סטרא־דקדושה קמה, אזי נפל ונתבטל סטרא־אחרא, ועל־כן אף שחטא כבר עד עכשו כמו שחטא רחמנא־לצלן, והמשיך על עצמו מרירות העצבות, אף־על־פי־כן כשיזכה להפוך הכל לשמחה עצומה, יזכה על־ידי־זה בעצמו סוף־כל־סוף להנצל מקלפה זו, כי השמחה מבטלת את הקלפה. ועקר השמחה - שצריך לשמוח שזכה להתקרב אל הצדיק האמת אשר התפאר: 'און איך הייל זיי' (עין ספורי־מעשיות, מעשה י"ג, מיום ו') כי הוא נכנס בעשרה כתרין דמסאבותא אשר נשמות ישראל מונחין שם חלשות, ומוציא את החצים אף לאחר שנוזקו, ודו"ק. ובודאי על־ידו יזכה לתקון נצחי אם יאחז את עצמו בו ובאנשיו הקדושים שבכל דור.

י.

אלו אשר נפגמו בפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה, עלול
 אצלם מאד שיפלו אל המדה הרעה של קנאה - לקנאות
 תמיד את חברו והוא מדה מגנה מאד, ועוקר את האדם
 בזה ובבא, כי אמרו חז"ל: (שפת קנ"ב): 'כל מי שיש לו
 בלבו קנאה עצמותיו מרקיבים' ונפל יותר ויותר בחטא
 המגנה הזה, הממרר את נפש האדם ומביאו לידי פעס, כי
 אמרו חז"ל (מדרש-רבה פרשת נשא): 'אין קנאה אלא פעס',
 כשאין לו מה שרואה אצל חברו - נעשה בכעס גדול,
 ועל-כן העקר לבטל את עצמו תמיד רק אליו יתברך, ולא
 יבלבל עצמו משום בריה שבעולם, ותמיד יכניס בדעתו
 אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא אתי עמי
 ואצלי, וכשחושב זאת תמיד אז הוא אצלו ממש, כי
 'במקום שאדם חושב - שם כל האדם' (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק
 א', סימן כ"א) וכשהוא אצלו יתברך אז נתבטל ממנו כל-מיני
 קנאה כי אמרו חז"ל (תנא-דבי-אליהו רבה פ"ב): 'אין ישיבה
 למעלה ולא שגאה ולא תחרות ולא קנאה', ודו"ק.

יא.

השם-יתברך הוא מלא רחמים רבים תמיד, ומחכה ומקנה
 ומיחל כפיכול בכל רגע, שישוב אליו האדם בתשובה,
 ומרמזו על-ידי כמה וכמה רמזים בכל עת ורגע, ובפרטיות
 על-ידי הצדיק האמת. אך הסמ"ך-מ"ם נברא בשביל
 הבחירה והנסיון להסתיר הכל וכו', ועל-כן מכניס בלב
 החוטאים והפגומים כאלו אבד מנוס מהם, וכאלו השם-
 יתברך ברגז וכעס עליהם, ומהפך עולם ומלואו על הצדיק

הַאֲמַת, כְּאֵלוֹ אֲסוּר גְּדוּל לַיְלֵךְ אֵלָיו וְלִשְׁמַע תּוֹרָה מִפִּי
 וְכוּ', וְרַב הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים אַחֲרָיו, וְעַל-כֵּן מִתְרַחֲקִים
 מִהַצְדִּיק הָאֲמַת, וְלִכֵּן לָבָם וְדַעְתָּם מְעַקֵּם בְּעַקְמֵיּוֹת רַבָּה
 רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְנִדְמָה לָהֶם בְּכָל פַּעַם כְּאֵלוֹ הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ
 בְּרַגְזוֹ וְכַעַס עֲלֵיהֶם חַס וְשָׁלוֹם, וְכֵאלוֹ נוֹקֵם בָּהֶם וְכוּ', וְהֵם
 מְלֵאִים קִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ וְכוּ' וְלֹא דַעַת וְתְבוּנָה לָהֶם כִּי
 כָּל זֶה הוּא רַק מִהֶסֶם"ך-מ"ם הַרְשָׁע הַמְּסַבֵּב וּמְעַקֵּם אוֹתָם
 כָּל-כָּף, וְעַל-כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְחוּס עַל חַיּוֹ וּבִפְרֹט כְּשַׁחֲטָא
 כְּבָר הַרְבֵּה מְאֹד בְּפָגַם-הַבְּרִית - הוּצְאת-זֶרַע-לְבִטְלָה עָלָיו
 לְבָרַח עַל יָדָיו וְעַל רַגְלָיו אֶל הַצְדִּיק הָאֲמַת, וְיִזְכֶּה לְהַגִּיעַ
 אֶל תְּקוּנוֹ הַנִּצְחִי.

יב.

דִּיקָא אֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת שְׁנִפְגָּמוֹ בְּפָגַם-הַבְּרִית - הוּצְאת-זֶרַע-
 לְבִטְלָה הֵם סְמוּכִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ יוֹתֵר מִהַכֵּל, כִּי הַחֲטָא
 הַמְּגַנֵּה הַזֶּה גּוֹרֵם לְשִׁבְרוֹן-לֵב וְנִמְיַכְת-רוּחַ מְאֹד מְאֹד וְכַתִּיב
 (יִשְׁעִיָּה נ"ז): "אֲשַׁכּוֹן אֶת דַּכָּא", וְעַל-כֵּן בְּנִקְל לָהֶם לְשׁוּב
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וְלִהְפֹךְ כָּל הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת לְעֲלִיּוֹת גְּדוּלוֹת,
 כְּשִׁירְחָמוֹ עַל עֲצָמָם, וְיִשְׁיחוּ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ כָּל לָבָם הַשְּׁבוּר,
 וְיִשְׁפְּכוּ לָבָם בַּתְּפִלָּה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי אָמְרוּ חַז"ל (סְנֵהדְרִין
 מג:): 'מִי שֶׁדַּעַתוֹ שְׁפָלָה עָלָיו אֵין תְּפִלָּתוֹ נִמְאָסַת, שְׁנֵאָמַר
 (תְּהִלִּים נ"א): "לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה"'. וְאֵין לָךְ
 עוֹד שְׁבוּר כְּחָרָס בְּאֲלָפִים וּרְבֻבוֹת שְׁבָרִים, כְּמוֹ נִשְׁמָה
 שְׁנִפְלָה בְּחֲטָא הוּצְאת-זֶרַע-לְבִטְלָה. אַךְ תִּכְף-וּמִיד אַחַר
 הַחֲטָא, בָּא הֶסֶם"ך-מ"ם וּמְעַקֵּם אֶת הַלֵּב כָּל-כָּף בְּסַפְקוֹת
 וְהִרְהוּרִים וְקִשְׁיוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַד שֶׁנִּדְמָה לָהֶם כְּאֵלוֹ אֵין

השם־יתברך רוצה בהם חס ושלום, וכאלו אבד מנוס מהם ודבר זה עוקר אותם לגמרי בזה ובבא, וחיים חיים מרים ומרורים ממנות רחמנא לצלן, ועל־כן צריך שתדע כי הכל הוא דמיון גדול, העקר תספר לפניו יתברך את כל לבך המר וכל מה שעבר עליך, ובקש ממנו יתברך רחמים ותחנונים, כי (מדרש־תנחומא וישלח): 'אין הקדוש־ברוך־הוא חפץ לחיב בריה אלא מבקש שיתפללו בריות לפניו - ויקבלם'. אך צריך להיות עקשן גדול על דבר זה, אף שבתוך כך נופל עוד פעם, אל יסתכל על זה כלל, רק יתחיל עוד פעם, וכן אפילו שיהיה אלפים ורבות פעמים.

יג.

כל אלו שנפגמו בפגם־הברית - הוצאת־זרע־לכטלה, צריכים התחזקות עצום מאד מאד שלא ימשכו יותר אחרי יצרם המשבר לבם ומשפיל רוחם ומחליש דעתם כאלו אבד מנוסם, כי: 'הוא היצר־הרע והוא המלאך־הממות והוא המקטרג' (בבא בתרא טז.), קדם מכשילו בעברה, ואחר־כך הורגו בחלישות הדעת ונדאגות ומרירות, ואחר־כך מקטרג עליו. ועל־כן אפילו שכבר חטאת עד עכשו, על־כל־פנים תעשה התחלה חדשה לשוב אליו יתברך, ואל תעזב את החלישות־הדעת והמרירות שהוא המלאך־הממות - אצלך אפלו רגע אחד, ועקר פונת היצר־הרע בעברה הוא לא כל־כך העברה בעצמה אלא השבירה והחלישות הדעת

והמרירות של אחר-כך, על-כן צריכים להיות 'בריה' גדול על דבר זה, ולידע כי השם-יתברך הוא מלא רחמים, ומצפה ומחכה עליו שישוב אליו ומיד יקבלו.

יד.

אמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"א): 'לבא ועינא, תרין סרסורי דחטאה, אמר הקדוש-ברוך-הוא: אי יהבית לי לבא ועינא - אנא ידע דאת דילי'. העקר להיות רגיל למסור את לבו ועיניו אליו יתברך, ותמיד יהיה רגיל על לשונו בתפלה והתבודדות: 'רבונו של עולם הריני מוסר עיני ולבי אליך, אנא שמרני מכל רע'. כי פגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה נמשך רק על-ידי פגם העינים שמסתכל במקומות המטנפים רחמנא לצלן, ולבו מהרהר וחוזר ומרהר במה שראה וכו', וזה מביא אותו אל כל הר'ע הזה, על-כן ימסר תמיד לבו ועיניו אליו יתברך, ועל-ידי-זה יזכה להנצל סוף-כל-סוף מהחטא המגנה הזה.

טו.

העקר - לבלי לבלבל עצמו משום בריה. ולא ירצה לתקן

הוספות וביאורים

א. עין שיח שרפי קודש חלק ה' סימן מ"ט וזה לשונו: אמר רבנו ז"ל: כשמפתה היצר את האדם לעברה חלילה, אין פונתו לעצם העברה גרידא, אלא בעקר - לעצבות ולמפח נפש שיהיה לו לאחר המכשול, שעל-ידי-זה העצבות יפל כבר האדם בעברות רבות לרב היאוש והעצבות, ויפל כבר מעצמו מדחי אל דחי. על-כן צריך האדם להזהר באיזה אופן שהוא לבלי לפל בעצבות על-ידי מכשולו יהיה מה שיהיה, רק ימשיך לעסק בתורה ותפלה כדרך ובשמחה ואחר-כך יעשה תשובה.

אחרים, ותמיד יחשוב רק ממנו יתברך ולא יכניס בדעתו שום בריה, על-ידי-זה יזכה לחזות בנעם הויה ולבקר בהיכלו, וזהו עקר שלמות התשובה שנכלל לגמרי בו יתברך, ואינו רואה משום דבר - רק עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכל החטאים והעברות שעושים, רחמנא לצלן, הכל נמשך על-ידי שמפריד את עצמו ממנו יתברך ועושה איזה מציאות וישות בלעדיו יתברך, וזה שאמרו חז"ל (סנהדרין מה): 'אין יצר הרע שולט אלא במה שעניו רואות'. כי הוא מפריד את הענין ממנו יתברך, ועל-כן אמרו בזה-ההקדוש (קדושים פד): 'כד חזי רבי שמעון נשי שפירין אמר (ויקרא יט, ד): "אל תפנו אל האלילים" - כי נאוף הוא עריות - אלקים אחרים (עין לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן ל"ו) הינו מאחר שמפריד את הדבר ממנו יתברך ומהרהר אחריה, על-ידי-זה עושה מציאות איזה דבר בלעדיו יתברך - וזה עבודה-זרה ממש, וכן בזה שמבלבל עצמו מחבירו ותמיד חושב ממנו, נמצא שעושה אותו איזה מציאות, זהו עבודה-זרה ממש רחמנא לצלן, ואז עובר עליו מה שעובר. על-כן העקר להרגיל את עצמו לא לחשב מאחרים כלל, ומי שצריך לה - יבוא אליה, ואם לאו - זהו סימן שאין זה עניינה.

טז.

אמרו חז"ל (מדרש-רבה פרשת נשא): "אשר אני שכן בתוכם" (במדבר ה, ג) - 'חביבין הן ישראל שאף-על-פי שהן טמאין שכינה ביניהם' שנאמר (ויקרא ט"ו): "השוכן אתם בתוך טמאתם", עד כאן. דבר זה צריכין ביותר לידע אלו אשר

פגמו בברית בהוצאת זרע לבטלה שהסמ"ך-מ"ם משבר אותם לגמרי, ומראה להם כאלו אבד תקנותם חסוֹשֵׁלוֹם וכאלו אין להם כבר שום תקנה, ובפרטיות כשוראים איך שמחמירים על זה, ובאמת אמרו חז"ל (מדרש-רבה פרשת דברים): 'אין לך דבר גדול מן התשובה'. ואלו הנשמות שנפגמו בפגם-הברית - הוצאת זרע לבטלה שהם נשמות גבוהות מאד מאד - נשמות שרשיות כמובא בכתבים, כשהם חוזרים בתשובה אליו יתברך על-ידיזה עושים התעוררות גדול ביתר הנשמות שהם אחוזים ודבוקים בנשמותיהן, ואף-על-פי-כן איך שהוא צריכין להתחזק מאד מאד, ולידע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך, ועל-כן גם במקומם שם השכינה המחייה ומהיה ומקימת אותם, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם.

יז.

אפילו מעמקי עמקים מהשאל תחתית ומתחתיו, יכולים עדין לשוב אליו יתברך ובלבד שלא ייֵאש את עצמו מתפלה וצעקה אליו יתברך, שירגיל את עצמו לילך בכל יום במקום פנוי שאין שם בני-אדם, וישיח ויספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו ברוחניות ובגשמיות, ויהיה רגיל בזה מאד מאד לדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בו כאשר ידבר איש עם רעהו, כי (לקוט ואתחנן רמז תתכ"ה): "בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז) - 'בכל לשון שישראל קוראין להקדוש-ברוך-הוא - עונה אותם'. ועל-ידי עקשנות בתפלה סוף-כל-סוף יזכה לצאת.

יח.

אסור לפל בַּדַּעַתוֹ אֶפְלוּ רַגַע אֶחָד, וְעַקַר הַיְרִידָה וְהַנְּפִילָה נִמְשָׁךְ תָּמִיד כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל אַחֲרִים, פֶּעַם נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא טוֹב יוֹתֵר מִחֲבָרָיו, וּפְעַם נִדְמָה לוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לְמוֹטָב חֲבָרָיו וּפְעַם לְהִיפֹךְ וכו', וְדָבָר זֶה גוֹרֵם לוֹ תָּמִיד חֲלִישוֹת הַדַּעַת וּבִלְבוּלִים, וּמִתְרַשֵּׁל עַל-יְדֵי-זֶה מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּבִכְרִט אוֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ בְּפָגַם-הַבְּרִית - הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטְלָה הֵם תָּמִיד מִבְּלָבָלִים אֶת עֲצָמָם מֵאַחֲרִים, וְעַל-כֵּן נִשְׁבָּר תָּמִיד רוּחָם וְדַעְתָּם וְהֵם מְלֵאִים מְרִירוֹת וְדַאָּגוֹת וְקִנְיָאָה וְחֲלִישוֹת הַדַּעַת, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לִידַע, בְּאֵם רוּצִים לְתַקֵּן חֲטָא זֶה, אֵל יִתְבַּלְּבוּ וְאֵל יִסְתַּכְּלוּ עַל אַחֲרִים כָּלֵל, רַק תָּמִיד יִמְשִׁיכוּ אֶת עֲצָמָם אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ.

יט.

חֲטָא הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטְלָה מִבִּיא אֶת הָאָדָם תָּמִיד לִיְדֵי כַּעַס (עֵינֵי שִׁיחוֹת-הָרִ"ן סִימָן רמ"ט) וְעַל-כֵּן מִי שְׁרוּצָה לְתַקֵּן דְּבָר זֶה צָרִיךְ לִידַע כִּי בְּמָה שֶׁקֵּלְקַל - הוּא צָרִיךְ לְתַקֵּן. הוּא תָּמִיד בְּכַעַס - יַעֲשֶׂה מִהֶפְוֹךְ אֶל הֶפְוֹךְ, וְלֹא יִכְעַס וְלֹא יִקְפִיד לְעוֹלָם, עַל שׁוֹם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם אָף אִם יַעֲשׂוּ לוֹ כָּל-מִינֵי מְרִירוֹת וְצָרוֹת וְיִסוּרִים, יְדוּם בְּפֶה וְיִשְׁתַּק בְּלֵב וְיִהְיֶה סִבְלָן גָּדוֹל כְּאֵלוֹ מֵת לְגַמְרִי, וְזֶהוּ עַקַר תְּקוּנוֹ. וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה שְׂיֵאִיר עָלָיו כְּבוֹד אֱלֹקֵי שְׁפַע הַכֶּתֶר שֶׁהוּא הָאוֹר הַגָּנוּז הַמְּעוֹר אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא עַל-יְדֵי חֲטָא זֶה, וְיִזְכֶּה לְחַזוֹת בְּנוֹעָם הַיְוִ"ה וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ תָּמִיד, וּבְהִיכְלוֹ כְּלוּ אִמֵּר כְּבוֹד.

ב.

כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בּוֹ, וְכֹל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחָנִיּוֹת וּבִגְשָׁמִיּוֹת הוּא מְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גָּמוּר, אֲזִי מְרַגֵּישׁ וְטוֹעֵם בְּכֹל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה טַעַם וְהִרְגָּשׁ גֵּן-עֵדֶן מִמֶּשׁ, כִּי עַל-יָדַי שֶׁקִּידָה רַבָּה וְנִפְלְאָה בְּעֶסֶק הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, זֹכָה שְׁנַתִּישׁ לְכַבּוֹ מְכַל-מִינֵי עֲקֻמוּמִיּוֹת, וּכְשֶׁנִּתְפַּשֵּׁט הַלֵּב מִהַעֲקֻמוּמִיּוֹת אֲזַי אֵין חֶקֶר לְהַשְׁגָּתוֹ, שְׁזֹכָה לְהַשִּׁיג וְהַכֵּל פְּתוּחַ לְפָנָיו, עַל-כֵּן צְרִיכִים לְהִיּוֹת עֲקֻשָׁן גָּדוֹל עַל דְּבַר זֶה מִיָּדַי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּלִי שׁוּם טַעַם וְשִׁכָּל כָּלֵל, כְּדֶרֶךְ הָעֲקֻשָׁן שְׁעוֹשֶׂה עֲנִיּוֹ בְּלִי שׁוּם טַעַם, רַק לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפַּעַל עֲקֻשָׁנוֹתוֹ עַד שְׁסוּף-כָּל-סוּף יִגִּיעַ יוֹם יְשׁוּעָתוֹ. וּבִפְרָטִיּוֹת אֵלוֹ הַנִּשְׁמוֹת שֶׁכָּבַד נִכְשְׁלוּ בַּפְּגָם-הַבְּרִית - הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטְלָה, וְהַחֲטָא הַזֶּה גוֹרֵם לְעֲקֻמוּמִיּוֹת הַלֵּב וְהַמֶּחַ מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁמֶר לָהֶם מְאֹד וּמְבַקְשִׁים נַפְשָׁם לָמוֹת. עֲלֵיהֶם לִידַע שֶׁהֵם צְרִיכִים לְהִיּוֹת עֲקֻשָׁנִים בְּיוֹתֵר בְּעֶסֶק הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, וְאֲזַי עַל-יָדַי תִּקַּף הָעֲקֻשָׁנוֹת עַל הַתְּפִלָּה יָמִים וְשָׁנִים - יִזְכּוּ לְהַפְךָ אֶת כָּל הִירִידוֹת אֶל עֲלִיּוֹת גְּדוּלוֹת, וְיִזְכּוּ לְחִזּוֹת בְּנַעַם הַיְיָ וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ.

כא.

כָּל הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁיֵּשׁ לְכֹל אֶחָד בְּכֹל יוֹם, הַכֵּל כְּדֵי שֶׁהוּא יִזְכֶּה לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ מִמְּקוֹם וּמִמַּצֵּב כְּזֶה שֶׁהוּא נִמְצָא, וְזֶהוּ עֶקֶר הַשְּׁעִשׁוּעִים אֲצֵלוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּשֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם קְטָנוֹת וְחֲשָׁכוֹת וְכוּ', וְאִף-עַל-פִּי-כֵן אֵינוֹ מִתְּפַעֵל

ואינו נפל בדעתו ומושך עצמו אליו יתברך גם ממקום שהוא נמצא וכו', ואם היה האדם יודע איזה שעשועים הוא גורם למעלה על-ידי כל העתקה שמנתק עצמו אליו יתברך גם מעצם הקטנות והחשכות, לא היה נפל לעולם בדעתו, ובפרטיות אלו הנשמות שנפגמו בפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה, אשר החטא הזה מביא ומכניס בהלב שברון וטמטום גדול, עד שנדמה להם כאלו אפס תקנה חס ושלום, אף-על-פי-כן צריכים לידע באם ימשיכו את עצמם אליו יתברך גם ממקומם, וידברו עמו יתברך בלשון שרגילים, ויספרו לפניו יתברך את כל לבם וכל מה שעבר עליהם, אין לשער ואין לספר כלל מה שנעשה מדבורם, ואם היו רואים זאת בחוש היו מתמידים בזה מאד מאד, כי אלו שנפגמו בפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה יש להם נשמות שרשיות, הינו שבנשמותיהן תלויים עוד נשמות, כי אם לא - לא היה הסמ"ך-מ"ם לוקח את עצמו עליהם כל-כך, ועל-כן פשהם זוכים לשוב אליו יתברך הם מרעישים כל העולמות.

כב.

עקר התכלית בזה העולם - הוא לזכות להגיע אל שלמות השמחה, שיהיה תמיד בשמחה עצומה, ויתענג עצמו מנעם זיו חיות אלקותו יתברך, כי באמת - אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל הם עצמיות חיות אלקותו יתברך המחיה ומקימת ומהוה את כל הבריאה - דומם, צומח, חי, מדבר - וכשאדם יודע זאת בידיעה ברורה. אז הוא תמיד בשמחה ובטוב לבב, ואין לו שום פחד ודאגה

וּעֲגַמְת־נַפֶּשׁ כָּלָל, כִּי יוֹדַע שְׂאִין שׁוּם דְּבָר נַעֲשֶׂה מֵעֲצָמוֹ,
 וְכָל מָה שְׁצָרִיךְ הֵן בְּרוּחָנִי וְהֵן בְּגַשְׁמִי - הוּא מִבְּקֶשׁ רַק
 מִמָּנוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַכֹּל תְּלוּי רַק בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲךָ עַל-יְדֵי
 הַחֲטָאִים וְהָעוֹנוֹת וּבִפְרָטִיּוֹת פְּגַם־הַבְּרִית - הוֹצֵאת־זֶרַע־
 לְבִטְלָה נִכְנָס בְּתוֹךְ לֵב הָאָדָם מְרִירוֹת וְעֲצָבוֹת גְּדוֹל, עַד
 שְׂקָשָׁה וְכָבֵד לוֹ לְשִׂמְחָה, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לִידַע שְׂזָהוּ כָּל
 עֲבוֹדָתוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת כָּל-מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂבַע־עוֹלָם
 לְזִכּוֹת אֶל מַדַּת הַשְּׂמֻחָה, וְכָל מָה שִׂישְׂמַח בְּיוֹתֵר כְּמוֹ-כֵן
 יִזְכֶּה שִׂימְחֵלוּ עוֹנֵתָיו, כִּי עַל-יְדֵי תַקְּףָה הַשְּׂמֻחָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 מוֹרִיד עַל נַשְׂמָתוֹ אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד, וְשׁוֹרֵף וּמְבַעֵר
 כָּל הַקְּלָפוֹת - שְׂהֵן הֵן הָעֲצָבוֹת וְהַמְּרִירוֹת אֲשֶׁר סוֹכְבִים
 אוֹתוֹ. וְצָרִיכִים לֵהִיּוֹת 'בְּרִיָּה' לְאַחֵז תְּמִיד בְּמַדַּת הַשְּׂמֻחָה
 הִיָּה אִיךְ שְׂיִהְיָה.

כג.

הַבַּעַל־דְּבָר יִנִּיחַ אֶת הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל-מִינֵי עֲבוֹדוֹת
 שְׂבַע־עוֹלָם - אֲךָ לֹא מַדַּת הַשְּׂמֻחָה, כִּי הוּא יוֹדַע אֲשֶׁר מִי
 שְׂאוּחֵז בְּמַדַּת הַשְּׂמֻחָה בְּקִבְעוּת, אֵין לוֹ כְּכָר שׁוּם שְׂיָכוֹת
 אֶל זֶה הָאָדָם, כִּי הַשְּׂמֻחָה הַתְּמִידִית בְּאַלְקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ
 מִבְּעֵרַת וּמִבְּטֻלַּת כָּל הַקְּלָפוֹת, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לֵהִתְיַגֵּעַ
 וּלַעֲשׂוֹת כָּל-מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂבַע־עוֹלָם לְאַחֵז בְּמַדַּת הַשְּׂמֻחָה.
 וּבִפְרָטִיּוֹת אוֹתָן הַנְּשָׂמוֹת שְׂנִכְשְׁלוּ בְּפִגְם־הַבְּרִית - הוֹצֵאת־
 זֶרַע־לְבִטְלָה, שְׂנִמְשָׁךְ מִהַקְּלָפָה הַנִּקְרָאת 'לִילִית' (אֶסּוֹר לוֹמַר
 שְׂמָה) עַל שֵׁם שְׂמִילַלַת תְּמִיד כִּי הַחֲטָא הִזֶּה גוֹרֵם עֲצָבוֹת
 וּמְרִירוֹת - הֵם צָרִיכִים לִידַע שְׂאִי אֲפֻשֶׁר לְהַנְצִיל מִהַחֲטָא
 הַזֶּה כִּי אִם עַל-יְדֵי תַקְּףָה הַשְּׂמֻחָה, וְכָל מָה שִׂישְׂמַחוּ יוֹתֵר,

כמו־כן יתבטל מהם ביותר תאוה המרה והרעה הזו, ואל שלמות השמחה אי אפשר להגיע בשום־אופן, כי אם על־ידי בן השמחה שהוא בן דוד בעצמו, כי הוא יכניס את ענין השמחה בכל העולם ועל־ידי־זה יגאלו כל אחד מגלותו. אשרי הזוכה לשמח תמיד ואז ינצל מכל רע' וצרה ומחלה.

כד.

על־ידי פגם־הברית הוצאת־זרע־לבטלה נתעקם המח והדעת ונכנס בו קשיות הרבה ולבו סחרחר לגמרי, עד שפמעט אבד תקנתו גם בגשמיות - עקר עצתו לסלק ולהשליך דעת עצמו, לגמרי ויצית את הצדיק האמת, וייחד לעצמו מקום פנוי שאין שם בני־אדם, וישיח ויספר לפניו יתברך את כל לבו, וכל מה שעובר עליו הכל לכל ידבר אליו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו בתמימות ובפשיטות גמור, וכל מה שיתמיד לדבר עמו יתברך ולגלות לפניו יתברך מצפוני לבו ודעתו וכל מה שעובר עליו, כמו־כן לאט לאט יוריד מעצמו את כל החשכות והעקממיות וכו', ויזכה להגיע אל שלמות ברור וזכוף האמונה - אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, וכל העולם ומלואו הם עצם עצמיות אלקותו יתברך, שנתלבש עצמו בלבוש הזה שלמראה עיניו - דומם, צומח, חי, מדבר - אך צריך להיות עקשן גדול על דבר זה, כי מרב בלבוליו והספקות שעוברים עליו - גם זה יהיה קשה לו לקים.

כה.

אורו יתברך מאיר בכל העולם בהארה נוראה ובהתגלות נפלאה מאז בריאת כל העולמות, ובכל יום ויום נתוסף אורות רוחניים בכל העולמות על-ידי עבודת הצדיקים שבכל דור ודור ועבודת ישראל בקיום המצוות, ואפילו הגרוע שבגרועים כשזוכה להתחזק על-כל-פנים מעתה, ומקים מצותיו יתברך בשמחה עצומה, הוא מוסיף ומאיר אורות צחצחות בכל העולמות, ויכול לזכות שכל עונותיו יתהפכו לזכיות, אם יזכה להתחזק עצמו מאד מאד ויקים כל מצותיו יתברך בשמחה עצומה, כי השמחה מאירה אורו יתברך בכל העולמות, אשרי הזוכה לקיים מצותיו יתברך בשמחה גדלה.

כו.

אפלו מעמק הרע והחשך שנלכד לשם, יכולים לשוב ולהתקרב אליו יתברך, כי רחמיו רבים על-כל מעשיו, ובפרטיות אותם הנשמות שנלכדו במצודה רעה, פגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה, עליהם עצמה וגבהה רחמנותו יתברך, כי החטא הזה בא על-ידי הקלפה הנקראת יללה שכל ענינה הוא להפיל את האדם בעצבות ובמרירות גדול, ועל-ידי-זה לוכדת את האדם אחר-כך בחטא פגם-הברית, וכל כחה וחייתה הוא רק עצבות ומרירות, ומי שנלכד כבר במצודתה, קשה וכבד עליו לצאת מזה מאד מאד, וחטא אחד מביא חטא שני וכו' וכו', ועל-כן רחמיו יתברך על אלו הנפשות מאד, כי הוא יתברך יודע מקומו ומצבו של כל אחד, אשר מקומו גורם לו מה שגורם,

ועל-כן שולח את הצדיק האמת אל נפשות אלו להאיר בהם דעת האמת, למען ידעו איך לשוב אליו יתברך, והוא מנח"ם ומשמ"ח אותם עד שמחזירם אליו יתברך, אבל דיקא על זה הצדיק האמת מתפשט הסמ"ך-מ"ם לארכו ולרחבו להסתירו ולכסותו, ועל-כן אלו הנפשות שנפלו בפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה צריכים לידע שאי אפשר לצאת מחטא ועון ומשחית הזה כי אם על-ידי התקרבות אל הצדיק האמת, ואחרת יהיו נאבדים לנצח.

כז.

אתה צריך לרחם על עצמך כי אין מי שירחם עליך כמו אתה בעצמך, כי: 'אדם קרוב אצל עצמו' (סנהדרין ט:), ואתה יודע היטב היטב מכאובי נפשך ולבבך מכל מה שעובר עליך, והנה השם-יתברך זכה אותך בזכות חנם, וזכית להתודע מהצדיק האמת אשר נשלח בדורותינו אלה לתקן את כל העולם, והוא מבין אותך ואת מצבך והוא מוריד את עצמו אליך להושיעך ולהצילך, ומאיר עליך אורות רוחניות, אורות צחצחות, ערבות נעם זיו שכנית עזו יתברך, ובשביל פטפוטי דברים-בטלים ושקררים ומחלקת שמתפשט הסמ"ך-מ"ם עליו, תברח ממנו ומעצותיו הקדושות?! הלא תהיה נאבד לנצח! ראה גם ראה מה שעשה עמך כבר עד עכשו הסמ"ך-מ"ם, ועכשו כשחמל עליך השם-יתברך וזכית להתודע מהרופא המפלג במעלה מאד מאד, שהוא ראש כל הצדיקים, בודאי אתה צריך לרדף אחריו במסירות-נפש ממש, ושום דבר כבר לא ימנע אותך ויקח אותך ממנו.

כת.

תרגיל את עצמך תמיד, להסתכל רק על עצמך, ותעשה כל-מיני פעולות שבעולם לזכות להגיע אל מדת השמחה, ולעולם אל תבלבל את עצמך מאחרים כלל. וכמו שאמרו חז"ל (ירושלמי מועד-קטן פ"ב): 'שמחה לאדם כשהוא דר בתוך שלו'. ועל-פירוב מי שמשתכל תמיד על אחרים ונדמה לו שחבריו טובים יותר ממנו או להפך, פי נדמה לו שהוא צריך לתקן אחרים, על-ידי-זה כל מחו ודעתו הוא תמיד אצל אחרים ואינו דר בשלו, ואמרו חז"ל (ביצה ל"ב): 'כל המצפה לשלחן אחרים - עולם חשוך בעדו', ודיקא אותם הזוכים לדבק עצמם עמו יתברך ואינם מתבלבלים מאחרים כלל, רק - כל מגמתם היא לתקן רק את עצמם, ולקשר וליחד עצמם עמו יתברך, דיקא הם זוכים לחיות חיים טובים ונעימים בזה ובכא לנצח. והם מסבכים עם אמונה כבית כמו שכתוב (תהלים פ"ט): 'ואמונתך סביבותיך', והם דרים בתוך שלהם ואינם רואים משום דבר - רק אמתת מציאותו יתברך, אשרי הזוכה להגיע אל זה.

כט.

עקר השלמות בזה העולם הוא לזכות להגיע אל מדת השמחה, ויהיה תמיד בשמחה עצומה יהיה איך שיהיה, וכל מה שעובר עליו יראה להפך הכל אל מדת השמחה, ואז הוא חי חיים טובים ונעימים. ואל מדת השמחה יכולים לזכות רק על-ידי אמונה, כשאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ואף שהוא מנח עכשו בקטנות וירידות וחלישות-הדעת, והוא שבור כחרס הנשבר מרב הרפתקאות

שְׁעוֹבָרִים עָלָיו, הֵן מַעֲצָמוֹ וְהֵן מַאֲחֲרִים שְׁמַצְעָרִים וְדוֹקָרִים אוֹתוֹ בְּחֶרֶב לְשׁוֹנֵם, בְּנִקְל לֹא לַעֲבוֹר עַל הַכֹּל - כְּשִׂיּוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְגַם שָׁם בְּמָקוֹם שֶׁהוּא מְנַח - גַּם מִשֵּׁם יְכוֹלִים לְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ. כִּי בְּכֹל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שָׁם אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם מִמֶּשׁ, כִּי הַכֹּל לְכֹל עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ.

ל.

צְרִיף שֶׁתִּדַּע אִם לֹא תִרְצֶה לְצִיַּת אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת הַמְּעוֹרָר וּמְחֹזֵק אוֹתָךְ לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, לְשִׂמְחָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֵינְךָ עוֹשֶׂה רָעָה לְשׁוֹם בְּרִיָּה - כִּי אִם לַעֲצָמָךְ, וְכֹל מֵה שְׂאֵתָה מִתְמַרְמֵר וּמִשְׁבֵּר אֶת לִבְךָ יוֹתֵר, בְּזֵה אֶתָּה נוֹתֵן כַּח לְהַסְמִיךְ-מִ"ם הַרוֹצֶה לַעֲקֹר אוֹתָךְ לְגַמְרֵי וְכֹל הַצְּרוֹת שְׁעוֹבָר עַל כָּל-אֶחָד וְאֶחָד בְּזֵה הָעוֹלָם, הוּא רַק מֵהַקְּלָפָה הַנִּקְרָאת יִלְלָה אֲשֶׁר מַחְטִיאָה אֶת הָאָדָם בְּפָגַם-הַבְּרִית, שְׂמִזָּה בָּא קְלָקוּל הַדַּעַת, וְעַקֵּר כַּחֵה הוּא רַק עַל-יָדֶי הַעֲצָבוֹת וְהַמְרִירוֹת שֶׁמְפִילָה עַל הָאָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעָה כִּי אִם עַל-יָדֵי תִקְף הַשְּׂמִחָה, וְאֵל שְׂמִחָה אִי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ אֶל־אֵל עַל-יָדֵי בֵּן הַשְּׂמִחָה בַּעֲצָמוֹ אֲשֶׁר הוּא לוֹחֵם עִם הַקְּלָפוֹת וְהַסְמִיךְ-מִ"ם וּמְכַנְיַעֵם עַל-יָדֵי תִקְף הַשְּׂמִחָה.

לא.

מְקוּהָ הוּא תְּקוּן-הַבְּרִית, כִּי מִי שֶׁחוֹטֵא בְּפָגַם-הַבְּרִית עַל-יָדֵי-זֶה הוּא מְסַבֵּב בְּאֵלָפִים וּרְבֻבוֹת קְלָפוֹת וְחִיצוֹנִים, וְכִשְׁכַּנְס אֶל תוֹךְ מִימֵי הַמְּקוּהָ וּמִתְכַּסֶּה וּמִסְתִּיר אֶת עֲצָמוֹ

בתוך המים, על-ידי-זה נפרד ממנו כל החיצונים והקלפות, כי אי אפשר להם להכנס בתוך המים, כי המים הם סוד אמתת מציאות אלקותו יתברך, בחינת (ישעיה י"א): "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", בחינת (בראשית א'): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". ובהתגלות אלקותו יתברך הם מתבטלים לגמרי, כי כל ענין הקלפות והחיצונים הוא רק להסתיר אותו יתברך, וגם הם נבראו ממנו יתברך בשביל הבחירה והנסיון, אבל כשנכנס אל תוך מימי המקוה וסותם עיניו מחיזו דהאי עלמא, והוא תחת המים ומתישב - שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל מים - אורו יתברך - אור האין-סוף ברוך-הוא, על-ידי-זה נפרדים ממנו כל הקלפות והחיצונים ומתבטלים ממנו לגמרי.

לב.

סבלנות - היא תקון-הברית, כי רבנו ז"ל אמר (שיחות-הר"ן סימן רמ"ט): שפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה מביא לידי כעס וקפדות - להקפיד ולכעס על-כל דבר, והוא תמיד 'עצבני' (- בידי) שבשביל זה נקרא חטא זה: 'רע' וכו' עין שם. ועל-כן זה לעמת זה - כל מה שהוא סבלן ביותר, כמו-כן זוכה לתקן פגם-הברית שהוא ההפוך מסבלנות. והנה החטא הזה הוא על-ידי פגם הדעת, וכשנפגם דעתו אז הוא תמיד בכעס ובקפדות, כי (קהלת ז): "כעס בחיק כסילים ינוח", ועל-כן לתקן זאת - צריך להיות מישב בדעתו מאד מאד, ולהזהר מאד מאד מכל-מיני כעס וקפדות ויהיה סבלן גדול על-כל דבר.

לג.

לְאַהֵב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וּלְדוֹנוֹ לְכַף־זְכוּת הוּא תְּקוּן־הַבְּרִית, כִּי עֵקֶר פְּגַם־הַבְּרִית וּבִפְרָט הוּצָאת־זְרַע־לְבַטְלָה הוּא שְׁמִחַסֵּר נַפְשׁוֹת מִהַבְּרִיאָה, כִּי מְכַל טִפָּה הִיָּה יָכוֹל לְהַבְרִאוֹת גּוֹף לְנִשְׁמָה, וְעַל־יְדֵי שְׁפָגַם בְּזָה עַל־יְדֵי־זֶה חֲסֵר בְּרִיּוֹת וְכוּ'. וְתְּקוּנוֹ הוּא דִּיקָא לְאַהֵב אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וּלְדוֹנוֹ לְכַף־זְכוּת, כִּי כְּשֶׁחָס וְשָׁלוֹם שׁוֹנֵא אֶת אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְדָן אוֹתוֹ לְכַף־חֹב בְּזָה הוּא גַם־כֵּן מַחְסֵר בְּרִיּוֹת מִהַבְּרִיאָה, כִּי סוֹבֵר שֶׁזֶה נִבְרָא לְרִיק וּלְבַטְלָה חָס וְשָׁלוֹם, וְאֵין לוֹ שׁוֹם תְּכֵלִית בְּזָה הָעוֹלָם חָס וְשָׁלוֹם, שֶׁזֶהוּ גַם־כֵּן כְּמוֹ הוּצָאת־זְרַע־לְבַטְלָה, וְעַל־כֵּן בְּמָה שְׁפָגַם יִתְקַן וְיַחַפֵּשׁ תְּמִיד אֶת הַטּוֹב שֶׁבְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וְיִדוּנוֹ לְכַף־זְכוּת וַיֵּאָהֵב אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה אֲמִתִּית.

לד.

לְשׁוֹר אֶת עֲצָמוֹ מִקְּנָאָה לֹא לְקַנְאוֹת שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם - זֶהוּ תְּקוּן־הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה י"א): "וְאָסַף גְּדַחֵי יִשְׂרָאֵל וְנִפְּצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ, וְסָרָה קְנָאת אֲפָרַיִם וְצוּרֵי יְהוּדָה יִכְרְתוּ, אֲפָרַיִם לֹא יִקְנֵא אֶת יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא יִצַּר אֶת אֲפָרַיִם". מִשְׁמַע מְזָה כְּשֶׁנֶּאֱסַף וְנִתְקַבֵּץ גְּדַחֵי יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי־זֶה אֵין כְּבָר שׁוֹם קְנָאָה וְשִׁנְאָה, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּץ וְנֶאֱסַף הַגְּדַחִים עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ קְנָאָה וְשִׁנְאָה, עַל־כֵּן בְּמָה שֶׁקְּלָקַל יִרְאֶה לְתַקֵּן. פְּגָמוֹ הִיָּה עַל־יְדֵי פְּזוּר הַנִּיּוֹצוֹת וְאִבּוּד נְשָׁמוֹת - תְּקוּנוֹ הִיָּה עַל־יְדֵי קְבוּץ וְלִקּוּט נְשָׁמוֹת שְׁכָלָם יִהְיוּ חֲשׁוּבִים בְּעֵינָיו, וְלֹא יִקְנֵא וְלֹא יִצַּר שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם וְאֵז יִזְכֶּה לְתְּקוּן־הַבְּרִית.

ובאמת מי שנפגם בברית, מחו מבלבל ושונא את הבריות,
אבל תקון-הברית הוא מח מישב ואז אהב את כל בריה
שבעולם כי הם נבראים שברא השם-יתברך.

לה.

שמירת-הדבור - הוא תקון-הברית, כי הדבור תלוי בברית
(עין לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן י"ט) כפי שמקדש את דבורו
בשלמות לשון-הקדש הינו שמדבר רק דבורים קדושים:
אמונה ויראת-שמים ודברי-תורה - כמו-כן זוכה לשמירת-
הברית. ולהפך חס ושלום, על-ידי פגם-הדבור שפוגם
דבורו רחמנא לצלן, על-ידי-זה נפגם בריתו, ועל-כן בזה
שקלקל יתקן. הוא פגם בברית - ישמר את דבורו ולא ידבר
- רק דבורי יראת-שמים ואמונה בהשגחה-פרטית ודברי-
תורה. וצריך שתדע שאי אפשר לזכות להנצל מפגם-הברית
- הוצאת-זרע-לבטלה כי אם על-ידי שמירת-הדבור - כי הם
תלויים זה בזה.

לו.

שמחה - היא תקון-הברית וכל מה שישמח יותר - כמו-כן
יזכה לתקון גדול ביותר. כי עקר פגם-הברית בא להאדם
מרבוי עצבות ומרירות, וכל מה שהוא עצוב ביותר כמו-כן
נפגם יותר, ועל-כן בזה שפגם - צריך לתקן. הוא פגם
על-ידי עצבות - צריך לתקן על-ידי שמחה. וידוע אשר כל
דבר שהוא הפך טבעו בא לו בקשי ובכבודות גדול, על-כן
מאחר שנטבע בנפשו מדת העצבות, כי על-ידי כל פגם-
הברית ממשיך על עצמו עצבות ומרירות גדול, על-כן

עכשו כְּשֵׁרוּצָה לְתַקֵּן - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כָּל-מִינֵי פְעֻלוֹת
שֶׁבְעוֹלָם לְהַפְךָ אֶת כָּל הַיְגוֹן וְאֲנָחָה לְשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְצָרִיךְ
לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ לְזִכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל מֵדַת הַשִּׂמְחָה אֲשֶׁר הִיא הִיא
תְּקוּן-הַבְּרִית.

לז.

כָּל מֵה שִׁיכְנִיס וְיִתְקַע בְּמַחְשַׁבְתּוֹ הַשְּׂגַת רוּחַנִיּוֹת חֵיוֹת
אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ - לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ אֲשֶׁר אֵין שׁוּם
מְצִיאֹת בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל - וְהַכֵּל לְכָל עֵצָם עֲצָמִיּוֹת חֵיוֹת
אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ-כֵן יִתְבַטֵּל מִמֶּנּוּ הַשְּׁלֵשׁ מֵדוֹת רְעוֹת
הַמוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם מֵעוֹלָמוֹ הַפְּרָטִי, וְהֵם: (א) 'קִנְאָה'; (ב)
'תְּאֻנָּה'; (ג) 'כְּבוֹד'. כִּי כְּשִׁזּוּכָה שֶׁנִּחְקַק בְּדַעְתּוֹ אֲשֶׁר אֵין
בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מְלַבֵּשׁ וּמְסַתֵּר בְּכִלְלִיּוֹת
הַבְּרִיאָה אֲזִי כָּבֵר אֵינוֹ 'מְקַנָּא' שׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְעוֹלָם, כִּי הֵלֵא
הוּא יִתְבָּרֵךְ אֲצֵל כָּל אֶחָד, וְכֵן אֵין לוֹ כָּבֵר שׁוּם 'תְּאֻנָּה'
כְּשִׁאוּכָל - מְכוּן שֶׁאוּכָל אֱלֹקוֹת וְכוּ', וְגַם זְווגוֹ הוּא יַחֲדִי
עוֹלָמוֹת וְכוּ', כִּי מֵאַחַר שֶׁאֵין בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וּמְכַלֵּ-
שֶׁכֵן שֶׁכָּבֵר אֵינוֹ חֲפִץ בְּאִיזָה 'כְּבוֹד' מְדַמָּה, כִּי הֵלֵא כְּבוֹדוֹ
מֵלֵא עוֹלָם, וְאֵיךְ שֶׁיֵּךְ לְקַבֵּל אִיזָה כְּבוֹד וְהַתְנַשְּׂאוֹת עַל
זוּלָתוֹ, כִּי הֵלֵא הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ אֶתוֹ עִמוֹ וְאַצְלוֹ.

לח.

הַעֲקֵר לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה,
לִידַע שֶׁלֹּא יִמְצָא פְעֻלָּה קִטְנָה אוֹ גְדוּלָּה שִׁיְהִיָּה בְּמַקְרָה חֵס
וְשְׁלוֹם, אֲלֵא הַכֵּל בְּהַשְׁגָּחָה עֲלִיוֹנָה הַמְשַׁגִּיחָה בְּפָרְטִי
פְרָטִיּוֹת עַל-כָּל דְּבָר וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ לְמַטָּה אֲלֵא אִם

מכריזין מלמעלה' (חלין ז): ו'אפילו ריש גרגותא מן שמיא מוקמינן ליה' (ברכות ג"ח). ו'אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו' (יומא ל"ח). ו'אפילו צפרא קלילא מבלעדי שמיא לא מתצדא' (ירושלמי שביעית) וכשיחקוק ידיעות אלו תמיד בדעתו על-ידי-זה יגאל מכל צרותיו והרפתקאותיו העוברים עליו, כי היסורים ועגמת-נפש, הוא רק כשאינן אמונתו בשלימות חס ושלום, ונדמה לו שהכל מקרה חס ושלום, בחינת (ויקרא כ"ו): "והלכתם עמי קרי, והלכתי אף אני עמכם בקרי".

לט.

אמרו חז"ל (בבא-בבא ט): 'מה שריון זה כל קלפה וקלפה מצטרפת לשריון גדול - אף צדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול', וכבר אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן חלק א' סימן רס"ד): 'צדקה היא תקון-הברית' - כי פגם-הברית הוא - כי הוא ה'יה צריך להשפיע בקדשה להשפיע למקום שצריך להשפיע, והוא סלק ההשפעה משם והמשיכה חס ושלום, למקום אחר, ועל-כן התקון על-ידי צדקה שעל-ידי-זה חוזר ומשפיע לשם אל הקדשה ועל-ידי-זה נתתקן וכו' עין שם, וכתב מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-הלכות, הלכות ברכת-השחר, הלכה ה'): ולכן עקר שלמות הצדקה כשנותן על הדפסת והפצת תורת הצדיק האמת, והוא זכות הרבים לדורות עולם, ויקרב אלפים ורבבות נשמות אליו יתברך, ורואים שעל-פי-ירב אין האדם נותן צדקה, כי נדמה לו שהוא צריך לתן סכום הגון בפעם אחת והיות שאין לו - על-כן מתרשל לגמרי, ובאמת חז"ל גלו לנו (סוטה ח):

שְׁכַל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה מְצַטְרֶפֶת לְחֶשְׁבוֹן גְּדוּל', וּבְכָל פְּרוּטָה וּפְרוּטָה שְׁנוֹתְנִין עוֹשִׂין תְּקוּן גְּדוּל לְנִשְׁמָתוֹ, וּבְפִרְטוּיֹת בְּיָמֵינוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר הַחֲשֵׁף מִתְפַּשֵּׁט מְאֹד מְאֹד בְּכָל הָעוֹלָם, עַל-יְדֵי הָעֲתוּנוֹת וְהַחֲכָמוֹת חֲצוֹנוּיֹת וּכְפִירוֹת וְאִפְיוֹרְסוֹת הַנִּדְפָּסִים בְּכָל עֵבֶר וּפְנֵה, אָנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת וְלָקִים אֲזַהְרֵת מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (עַל־מִתְרוּפָה בְּסוּפּוֹ) שֶׁהַזְּהִיר קִדְּם הַסְּתַלְקוֹתוֹ לִהְיוֹת חֲזָק בְּרָצוֹן וּבְמָמוֹן וּבְטָרְחָה לְהַדְפִּיס סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה יָקִים (זְכָרֶיהָ י"ג): "וְאֵת רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ", וְעַל-כֵּן מִי שִׁיּוּדַע נִגְעֵי נִפְשׁוֹ וּמְכַאֲבֵי יָרַחַם עַל עֲצָמוֹ, וְיִרְאֶה לְנֹדֵב בְּכָל פַּעַם עַל הַצְּדָקָה הַנּוֹרְאָה הַזֹּאת, וְכֵן יִשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּץ אֶצֶל אֲחֵרִים שְׂגָם לָהֶם יִהְיֶה חֶלֶק בְּזִכְרוֹת הַרְבִּים שִׁיתְגַּלֶּה וְיִתְפָּרֵס וּרְבִנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּזֶה תְּלוּיָה כָּל הַגְּאֻלָּה.

מ.

"עוֹשֶׂה צְדָקוֹת ה' וּמִשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׂוֹקִים" (תְּהִלִּים ק"ג), יֵשׁ לומר אֵיךְ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת צְדָקָה עִם הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ - הוּא עַל-יְדֵי שְׁעוֹשִׂים "מִשְׁפָּט לְכָל עֲשׂוֹקִים", וְדָנִים אוֹתָם לְכַף זְכוּת - וְהִנֵּה מוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר הֵ"עֲשׂוֹקִים" - הֵם אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ בְּפָגַם-הַבְּרִית - הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטְלָה וְעַלִּיהֶם נֶאֱמַר (קִהְלֵת ד'): "וְשָׁבְתִי אֲנִי, וְאִרְאֶה אֶת כָּל הָעֲשָׂקִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, וְהִנֵּה דְמַעַת הָעֲשָׂקִים וְאִין לָהֶם מִנְחָם, וּמִיָּד עֲשָׂקִיהֶם כַּח וְאִין לָהֶם מִנְחָם", כִּי אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת שֶׁנִּפְלוּ תַּחַת הָעַל הַכְּבֹד שֶׁל הַיָּצָר וְנַעֲשָׂקִים וְנִתְפָּסוּ בְּכַף-הַקְּלַע שֶׁל הוֹצֵאת-זֶרַע-לְבִטְלָה רַחֲמָנָא לְצִלוֹ, הֵם בְּעֵינֵיהֶם אֲבוּדִים מְאֹד רַחֲמָנָא לְצִלוֹ.

וכמעט לאחר יאוש, ומר וחשך להם ואין להם שום עצה
 איך לצאת, כי אם על-ידי הצדיק האמת מיחידי הדורות,
 ועל-כן כשזוכים לתן צדקה להפשטת דעתו בעולם ושעל-
 ידי דעתו הקדושה יזכו למצא עצות אמתיות והתחזקות
 עצומה איך לצאת ממצוקותיהם וכו', זהו צדקה שעושים
 כפי-כול עם השם-יתברך בעצמו, כי על-ידי-זה מוציאים
 נשמות מעמק בור טיט היין שנלכדו בהם, ואין לה עוד
 צדקה גדלה מזו, ועל-זה נאמר (תהלים מ"א): "אשרי משכיל
 אל דל" - 'שצריך הבעל שכל להשכילו' (עין לקוטי-מוהר"ן
 חלק א' סימן קו), וצריכין להשכיל ולחשב תחבלות על הדל
 והעני הכואב ומצטער מאד, להמציא לו פרנסתו ברוחניות
 וגשמיות, להקל צערו כי העניות הוא בחינת כאב וצער,
 כמו שכתוב (שם ס"ט): "ואני עני וכואב" (עין לקוטי-הלכות,
 חובל בחברו, הלכה ג', אות ד') ואין לה עוד עני בדעת גדול
 מנפש ישראל שנפל ונכשל בפגם-הברית - הוצאת-זרע-
 לבטלה, עד שנשבר ונדכה ונתפזר לגמרי רחמנא לצלן,
 ועל-כן אשרי ואשרי הזוכה לנדב על צדקה זו ובפרט מי
 שיודע נגעי לבבו ומכאוביו וכו', וכבר עזר לו השם-יתברך
 בזכות הצדיק הרבה מאד וכו' - הוא צריך להשתדל בענין
 הקדוש והנורא הזה מאד מאד, לנדב להדפסת והתפשטות
 דברי ותורת הצדיק האמת שהם אוריתא דעתיקא-סתומאה,
 ובפרט שיש תחת ידינו ספרים קדושים גלויים חדשים
 נפלאים מאד מאד, בנויים ומיסדים על תורת רבנו מוהר"ן
 מברסלב זכותו יגן עלינו, ונכתבו בלשון קל והם שוים
 לכל, ובפרטיות לבני הנעורים ועדין הם בכתב-יד, ועל-כן

אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְנִדָּב בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל הָעֶסֶק
הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, וְאִזּוּ הוּא בְּכָלֵל מְזֻכָּי הָרַבִּים וְאָמְרוּ
חַז"ל (אבות פ"ה): 'כָּל הַמְזוּכָה אֶת הָרַבִּים אֵין חֲטָא בָּא
עַל-יָדוֹ וְזִכּוֹת הָרַבִּים תְּלוּי בּוֹ', וּבִפְרָטִיּוֹת זִכּוֹת הָרַבִּים נוֹרָא
וְנִשְׁגָב כְּזֶה לְעֶזֶר לְשִׁבּוּרִים וְלְאִמְלָלִים וְכוּ' וְכוּ' - זֶה עוֹלָה
עַל כָּל הַזְּכִיּוֹת שְׁבַע עוֹלָם, וְאֵין לְמַעְלָה מִזֶּה אֶצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וְגוֹרֵם שְׂמֻחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמְקַרֵּב אֶת הַגָּאֲלָה.

* * * * *

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

שַׁעַר הַלְקוּטִים

לְקַט מִקְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמִּטָּה, סֵדֶר הַלִּילָה, חֲלוּמוֹת, שְׁנָה, וְקִימָה בְּזִמְזוֹן, וְשֹׁאֵר עֲנִינִים וּסְגָלוֹת עַל-כָּל עֲנִינֵי הַלִּילָה מִסְדֵּרֵת הַסְּפָרִים: 'אֲשֶׁר-בְּנַחֲלִי', 'שִׁיחוֹת-מוֹהֲרָא"ש' וְ'שׁו"ת-בְּרֶסֶלֶב' (- מִתְמַצֵּת) דְּבַר דְּבֹר עַל אִפְנֵי בְּצוּרָה יָפָה וּמְסֻדֶּרֶת

פָּרָק א'

מַעֲלַת הַלִּילָה

א.

מוֹהֲרָא"ש ז"ל אָמַר: שְׂאֵצֶל אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו הַיְקָרִים בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הִיָּה הָעֵקֶר - הַלִּילוֹת, שֶׁשָּׁמְרוּ הַיֵּטֵב עַל הַלִּילוֹת, וְתִכְּף-וּמִיד אַחַר מַעְרִיב הַיָּתֵה דְרָכָם שֶׁל עוֹבְדֵי-הַשֵּׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה נִפְלְאָה מְאֹד לְלַכֵּת לִישׁוֹן וְקָמוּ בַחֲצוֹת, וְהָלְכוּ לַמְּקוֹה, וְאַחַר-כֵּן עָרְכוּ סֵדֶר תְּקוּנַת-חֲצוֹת, וְשָׁקְדוּ בְּהַתְמַדָּה רַבָּה עַד אוֹר הַבֶּקֶר, וּבִבְקָר הַשָּׁכֶם הַתְּפִלָּלוּ תְּפִלַּת-וְתִיקוּן, כִּי רַבְּנוּ ז"ל מְאֹד הִזְהִירוּנוּ (עִין שִׁיחוֹת-הַר"ן סַמָּנִים ל"א, ש"א. וְעֵלִים-לְתְרוּפָה מִכְּתַב כ"ה²): לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת וְתִיקוּן.

הוֹסֵפוֹת וּבִיאָוִרִים

ב. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: 'יְדַעַת עֲצָם תְּשׁוּקַתְנוּ לְהַתְּפַלֵּל תְּמִיד בִּבְקָר הַשָּׁכֶם, כְּאֲשֶׁר הִזְהִירוּנוּ הוּא וּזְכוּנוֹ לְבִרְכָה, נָא בְּנֵי מִי יִתֵּן שְׂתִזְכֶּה לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת

ואמר מוהרא"ש ז"ל: אשר היו בין אנשי-שלוֹמנו הרבה דרגות: כאלו שלמדו אז הרבה גמרא עם פרוש רש"י ותוספות, טור ושלחן-ערוך, כאלו שעסקו בקבלה אז ולמדו הרבה ספרי הזהר והתקונים וכתבי-האר"ז, ולאחרים התבודדו שעות ארכות, וזה לא היה 'כלל' איך להתנהג, אלא כל אחד התנהג כפי נקדתו, וכפי הארתו שהאירה בו.

וספר מוהרא"ש ז"ל: שהרב החסיד רבי לוי יצחק ז"ל דבר עמו בענין העבודות של אנשי-שלוֹמנו בלילות, איך שהיה העקר אצל אנשי-שלוֹמנו - הלילות, והוא הכיר עוד אנשים שהיו כל הלילה מתבודדים ביצרות ובשדות, וכן הכיר עוד הרבה מאנשי-שלוֹמנו שלמדו בקלוז בהתמדה רבה גמרא ושלחן-ערוך, וכן היו הרבה שלמדו אז 'לקוטי-מוהר"ן', וספר: שעד היום נזכר תמיד במכתב שקרא מאחד מאנשי-שלוֹמנו, ששלח לבנו, והיה כתוב שם: 'בני, תקום בלילה ותאמר חצות, ואחר-כך תלמד תורה מ'לקוטי-מוהר"ן', ותאמר עליה תפלה מ'לקוטי-תפלות', ותתבודד על תורה זו, ואז עולמך תראה בחיידך'. ואמר אז רבי לוי יצחק: שהמכתב הזה שקרא אצל הבחור החזיקו כמה שנים, כי ראה והבין את התמימות של אנשי-שלוֹמנו היקרים, איך שכל דעתם ומחם הוא - איך לזכות ללמד את

הוספות וביאורים

הנתיקין אשריך וטוב לך, כי כשמתפללין בבקר השכם יש פנאי וחרות כל היום לעבודתו יתברך, והנהגה זו היא יסוד גדול להתקרב לה' יתברך.

ספרי רבנו ז"ל, עד שאבא ואמר לבנו: 'תלמד בלילה תורה מ'לקוטי-מוהר"ן', ותאמר עליה תפלה מ'לקוטי-תפלות', ותתבודד על תורה זו, ואז עולמך תראה בחיך. והוסיף על זה מוהרא"ש ז"ל: כי באמת מי שמרגיל את עצמו כן, אזי לילה כיום יאיר לו, כי הלמוד שב'לקוטי-מוהר"ן', מאיר את המח, עד שאדם שוכח איפה הוא, ולילה כיום יאיר לו.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: אשר הוא בעצמו מימי בחרותו עקר למודו היה רק בלילה, כי ביום היה טרוד מאד, הן בעסק צרכי רבים בהדפסה והפצה, וכן בצרכי ביתו, והרבה טלטולים ובלבולים היו לו ביום וכו', ולכן היה עקר למודו רק בלילה, שאז כלם ישנים, והיה שקט בעולם, ויכול היה ללמד.

ומוהרא"ש ז"ל תמיד חוזר על דברי הרמב"ם ז"ל (הלכות תלמוד-תורה, פרק ג', הלכה י"ג): 'אף-על-פי שמצוה ללמד ביום ובלילה - אין אדם לומד רב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרוצה לזכות לכתר התורה יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפלו אחד מהם בשנה ובאכילה ובשיחה וכיוצא בהם, אלא בתלמוד-תורה ובדברי חכמה, ואמרו חכמים (ויקרא-רבה פי"ט, א): 'אין רנה של תורה אלא בלילה, שנאמר (איכה ב, ט): "קומי רני בלילה". וכל העוסק בתורה בלילה, חוט-של-חסד נמשך עליו ביום, שנאמר (תהלים מב, ט): "יומם יצוה השם חסדו ובלילה שירה עמי, תפלה לאל חיי" וכו' (חגיגה יב): עין שם; ובזה הוא תמיד

מעורר את תלמידיו - שישמרו מאד את לילותיהם, ועל-
 ידי-זה באמת יצליחו, ובפרט אם הולכים על-פי ההקדמות
 של רבנו ז"ל שגלה לנו, אשר עקר התפלה וההתבודדות
 היא בלילה (כמובא בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נ"ב): על-פי
 המשנה "הנעור בלילה", שהעקר להיות ער בלילה, וללכת
 יחידי למקום פנוי שאין שם בני-אדם, ולפרש את שיחתו
 לפניו יתברך, אז דיקא יכולין להצליח בזה הרבה מאד.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: כמו הלילה שנמשל לגלות, כמו-כן
 עקר שלמות הצדיקים האמתיים, שאינם זוכים
 להשלים את עצמם אלא בלילות, כי כל ענין הגלות הוא
 רק לברר ולזכך את נשמות ישראל, והם מעלים שעשועים
 גדולים למעלה בכל העולמות, וכמו שרואים איה שבמשך
 כל זמן גלותנו עדין אנו אחוזים ודבוקים בו יתברך,
 ומקימים את מצותיו יתברך בתמימות ובפשיטות, כמו-כן
 כל אלו הנעורים בלילה, ועוסקים בתורה בלילה, הם
 מעלים שעשועים גדולים עד מאד בכל העולמות, כמובא
 מזה הרבה בזהר-הקדוש, אשר כל אלו העוסקים בתורה
 בלילה, הקדוש-ברוך-הוא מצית לקוליהון (מקשיב לקולם),
 והצדיקים בגן-עדן מסבבים אותם, ושומעים בקולם.

על-כן אשרי מי שזוכה לשמר את לילותיו, והוא מתמיד
 בלמוד התורה הקדושה בלילה בעת החשך, שאין
 שם בני-אדם, וכן עוסק אז בתפלה ובהתבודדות, ואינו
 מסתפל על שום מונע ומעכב.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: אֲשֶׁר הוּא בְּלֵה הַרְבֵּה אֶצֶל הָרַב
הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל, וְהוּא סֵפֶר לוֹ אֵת כָּל
לְבָבוֹ וְאֵת כָּל הַנְּהַגוֹתָיו, וּבִפְרוּשׁ אָמַר לוֹ: שְׁעַקֵּר הַצְּלַחְתּוֹ
כְּ-לִימֵי חַיָּיו הֵיטָה, שְׁשֹׁמֵר מְאֹד אֵת לֵילוֹתָיו, כִּי תִכְּף-וּמְיָד
אֲחֵר מְעַרִיב הֶלֶךְ לִישׁוֹן, וְקָם סְמוּךְ לְחִצּוֹת, וְכִף הָיָה עַר עַד
אוֹר הַבֶּקֶר, וְזֶה אֲשֶׁר עָזְרוּ כְּ-לִימֵי חַיָּו, וְלוֹלֵא זֹאת, אֵינּוּ
יודֵעַ אִם הָיָה יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי עֲבָרָה עָלָיו
הַרְבֵּה מְרִירוֹת בַּחַיָּיו, (מוֹהֲרָא"ש ז"ל לֹא רָצָה לְסַפֵּר אֲזַי מַה שְּׁסַפֵּר לוֹ
הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל), אֲךָ בְּזֶה שֶׁהָיָה חֲזָק לְהִיּוֹת עַר
בְּלִילָה וּלְפָרֵשׁ אֵת כָּל שִׁיחָתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהִתְמִיד אֲזַי
בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, זֶה אֲשֶׁר הִחְזִיקוֹ כָּל יְמֵי חַיָּוָיו.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁשֹׁמֵעַ מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיוּ רְגִילִים
לוֹמַר בְּאוֹמֵן לְמַקְרָבִים חֲדָשִׁים: בְּשָׁבִיל זֶה סְדוֹר
הַמְדַּפְּיִסִים בְּסְדוֹר תִּכְּף-וּמְיָד אֲחֵר תְּפַלֵּת מְעַרִיב קְרִיאַת-
שְׁמַע-שְׁעַל-הַמְטָה, לְהִרְאוֹת, כִּי תִכְּף-וּמְיָד אֲחֵר מְעַרִיב
צְרִיכִים לִילֵךְ לִישׁוֹן, וְכֵן קִיְמוּ אֵת זֹאת כָּל אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ
עוֹבְדֵי הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ הָאֱמִתִּים.

וְדַבֵּר עִמָּנוּ מוֹהֲרָא"ש ז"ל הַרְבֵּה מְאֹד עַל גְּדֹל מַעְלַת אֱלוֹ
הַזּוֹכִים לְשֹׁמֵר אֵת הַלֵּילוֹת, וְאָמַר: שְׁבַלִּילָה שׁוֹרָה
יִצְרֵה-רַע גְּדוֹל לֹא לְלָמַד, וּמִפְתָּה לְעֲשׂוֹת הַכֹּל מְלַבֵּד לְלָמַד,
כִּי הַבַּעַל-דָּבָר מְאֹד מִפְחָד מִתּוֹרָה בְּלִילָה, כִּי הָרִי עֵקֶר
שְׁלִיטָתוֹ הִיא רַק בְּלִילָה, כְּמוֹ שְׁרוּאִים בְּחוּשׁ - שְׁכָל בְּתִי
הַקּוֹלְנוֹעַ פְּתוּחִים רַק בְּלִילָה, וְכָל מִשְׁחָקֵי הַקְּלָפִים נִעְשִׂים
רַק בְּלִילָה, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁכָּבַר יִשְׂרָאֵל לוֹמֵד תּוֹרָה בְּלִילָה, בְּזֶה

הוא מבטל את כח הסטרא-אחרא, ואם לא רוצים להתבטל, אזי הוא עושה כל-מיני פעולות שבעולם שיבטלו את הלילות, ולכן מי שמוסר את נפשו ללמד תורה בלילה, הוא מאד חשוב אצלו יתברך, וכבר אמרו חכמינו הקדושים (עין ילקוט מלכים א', רמז קע"ו): 'מה כוכבים אינם שולטים אלא בלילה, כך ישראל אינם מושלים בתורה אלא בלילה', עין שם; ועל-כך מי שזוכה ללמד תורה, וכן זוכה להתבודד בלילה הוא ממשיך על עצמו הארת השכינה, כמאמרם ז"ל (תמיד ל"ב): 'כל העוסק בתורה בלילה, שכינה כנגדו'.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: מי שמרגיל את עצמו לשמר את לילותיו בתורה ובתפלה, ועושה לעצמו גדר לא לדבר בלילה שום דבור שאינו צריך - הרי הוא מתעלה מאד בלמוד התורה הקדושה ובעבודת השם יתברך.

וספר מוהרא"ש ז"ל: כי דרכו היתה ללמד בלילה, וכשאחד מילדיו בכה, הוציאו מעריסתו והחזיקו על ידיו, וכך למד בהתמדה עם בנו או בתו על ידיו, עד שחזרו ונרדמו, ושום דבר לא בלבב אותו, וכמה פעמים אמר מוהרא"ש ז"ל לתלמידיו האברכים שנשאו, שאף פעם לא יתבלבלו מזה שילדים בוכים בלילה, אדרבה - שיעזרו אז להחזיק את הילדים על-ידיהם, ולהתבודד אז וללמד התורה הקדושה, ועל-ידי-זה ימשיכו אור גדול על הילדים, וכשהילדים עוד קטנים ואבא לומד תורה בהתמדה או מתבודד, זה נכנס לתוך דמם. וכשיגדלו - זה יעשה רשם גדול אצלם; אשרי מי שמבלה את לילותיו בתורה ובעבודת השם יתברך, ואינו מבטל שום לילה מלילותיו.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: כִּי 'לִילָה' הוּא תַבַּת: 'לִילָה', הֵינּוּ מִי שְׂאִינוּ מִבֵּלָה אֶת לֵילוֹתָיו כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ, אָזִי מִתְהַפֵּךְ הַלִּילָה שְׁלוֹ אֶל יִלְלָה, שֶׁהוּא בּוֹכָה וּמִילָל עַל-יְמֵי חַיּוֹ, וְרוֹאִים שְׂבָנֵי-אָדָם שֶׁנִּפְּלוּ וְנִכְשְׁלוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, אִזְ חֲשֵׁךְ לָהֶם וְרָעִים וּמְרִים לָהֶם הַחַיִּים, וְהֵם יְכוּלִים לְבַלּוֹת לֵילוֹת שְׁלָמִים בְּעֶצְבוֹן, וְעוֹשִׂים בְּמַחֲשֵׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם, וְרַחֲמָנוּת גְּדוּלָה עֲלֵיהֶם, לֹא-כֵן מִי שְׂזוֹכָה לַהֲיוֹת מְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל - אָזִי רַבְּנוּ ז"ל מֵהַפֶּךְ לֹא אֶת לֵילוֹתָיו לְיָמִים, כִּי הוּא מְשִׂים לֵילוֹת כְּיָמִים, וְאֶצְלוּ הַלִּילָה כִּיּוֹם יָאִיר, וּמְרַגְּשֵׁי אֶת עֲצָמוֹ אָדָם אַחֵר לְגַמְרֵי, מִמֶּשׁ בֶּן-חֹרֶרֶן.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש ז"ל: כִּי עַל זֶה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה רַחֲמִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שִׁיזְכֶּה לְבַלּוֹת אֶת לֵילוֹתָיו מִתּוֹךְ דְּבִקּוֹת אֶל הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, וְלֹא לְבַלּוֹת אֶת לֵילוֹתָיו בְּדַבָּרִים בְּטָלִים, וּמְכַל-שֶׁכֶן שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוֹם עֶסֶק עִם הוֹלְכֵי תַאטְרָאוֹת וּבְתֵי קוֹלְנוּעַ וּמִשְׁחָקֵי קָלְפִים, כִּי שָׁם הוּא מְקוֹר הַטְּמָאָה וְהַסְטְרָא-אַחֲרָא, יוֹתֵר טוֹב לוֹ לְלַכֵּת וּלְהִתְחַבֵּר אֶל מְקוֹמוֹת שְׁלוֹמֵי-תוֹרָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: כִּי גַם הַיּוֹם יֵשׁ בְּתֵי פְּנִסִּיּוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת שְׁלוֹמֵי-דִים שָׁם בְּלִילָה, וְאֲשָׁרֵי מִי שְׂזוֹכָה לְלַכֵּת אֶל אֵיזָה שְׁעוֹר בְּלִילָה אִם אֵינּוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד אֵיזָה שְׁעוֹר בְּעֶצְמוֹ.

(שיחות-מוהרא"ש חלק ד' ערך לילה)

ב.

מוהרא"ש ז"ל אָמר: אֲשֶׁר צָרִיכִים לְשֹׁמֵר מְאֹד מְאֹד עַל הַלִּילוֹת, כִּי עֵקֶר הַכַּחַשׁ שֶׁל הַסְטֵרָא-אַחֲרָא הוּא רַק בְּלִילָהּ, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּסָחִים ב.): 'לְעוֹלָם יֵצֵא אָדָם בְּכִי טוֹב וַיִּכְנַס אָדָם בְּכִי טוֹב' וְכוּ', כִּי בְּלִילָהּ שְׂכִיחִים הַמְזִיקִים, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קד, כ): "בּוֹ תִרְמַשׁ כָּל חֵיתוֹ יַעַר", וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל הַלִּילוֹת, לְלַמֵּד אֶז תּוֹרָה, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (חֲגִיגָה יב.): 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלִילָהּ, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד בַּיּוֹם'. וְאָמְרוּ (סְנֵהֲדָרִין צב.): 'כָּל בֵּית שְׂאִין דְּבָרֵי תּוֹרָה נִשְׁמָעִין בְּלִילָהּ - אֵשׁ אוֹכֵלְתוֹ'. וְאָמְרוּ (מְנַחֵת קי.): "הִנֵּה בָּרַכּוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הָעַמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת" (תְּהִלִּים קלד, א) - 'מֵאֵי בְּלִילוֹת? אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָהּ, מַעֲלָה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאֵלּוּ עוֹסְקִים בְּעִבּוּדָה'; וְאָמְרוּ (תְּמִיד לב.): 'כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּלִילָהּ - שְׂכִינָה כְּנֻגְדּוֹ'. וְעַל-כֵּן אֶז עֵקֶר הַזְּמַן שֶׁאָדָם יְכוּל לְלַמֵּד בִּישׁוּב-הַדַּעַת וּלְהַבִּין הֵיטֵב מֵה שְׁלוּמֵד, וּלְהַפְּךָ - זֶה לְעַמַּת זֶה, עֵקֶר כַּחוֹ שֶׁל הַיִּצְרָה-הָרַע וְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא הוּא רַק בְּלִילוֹת, וְכִידּוּעַ - כָּל הַהֲצָגוֹת, הַתַּאֲטָרָאוֹת וְהַמְקוּמוֹת הַמְזֻהָמִים, וּמִשְׁחָקֵי קְלָפִים, כָּל עֲנִינָם בְּעֵקֶר בְּלִילָהּ, עַל-כֵּן צָרִיךְ לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל הַלִּילוֹת, לְבַלּוֹת אוֹתָם רַק בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, וְאֶז כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵר עַל הַלִּילָהּ, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה אַחֲרֶיכֶךָ לַיּוֹם-טוֹב.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש ז"ל: שֶׁבְּלִילָהּ הָאָדָם צָרִיךְ לְשַׁעַר בְּעַצְמוֹ מֵה יֵשׁ עָלָיו לַעֲשׂוֹת, אִם הוּא מְסַגֵּל לְלַמֵּד - מֵה טוֹב

ומה נעים, אבל אם אינו מסגל ללמד - יותר טוב שילך לישן תכף-ומיד, כי חבל לבלות את הזמן היקר בהבלים, ובפרט שיכולים לפל בשאול תחתית ומתחתיו אז, אם אין לומדים את התורה הקדושה, ועל-כן מי שרואה שדעתו מבלבלת עליו, שילך תכף-ומיד לישן, ועל-ידי-זה יוכל לקום בחצות או קדם אור היום, כי אז דעתו תהיה מישבת עליו, ויוכל ללמד הרבה.

וספר לנו מוהרא"ש ז"ל: שאצל הרבי רבי אלימלך זי"ע, היו דלתות ביתו סגורות ומסגרות בחצי הלילה הראשון, אין יוצא ואין בא, וכן הייתה דרכם של אנשי-שלומנו, עובדי השם, שתכף-ומיד אחר תפלת ערבית, קראו 'קריאת-שמע-שעל-המטה' והלכו לישן, כדי שיוכלו לקום בחצות וללמד אז בלי שום טרדה, והיו הרבה מאנשי-שלומנו שהיו קוראים את סדר 'קריאת-שמע-שעל-המטה' בבית-הכנסת אחר תפלת ערבית, כדי שלא יצטרכו לדבר בבואם לביתם, כי אחר 'ברכת-המפיל' אסור לדבר... והיו רגילים אנשי-שלומנו לומר: למה נדפס בסדור 'קריאת-שמע-שעל-המטה' תכף אחר תפלת מעריב? להורות שתכף-ומיד אחר תפלת מעריב צריך לקרא 'קריאת-שמע-שעל-המטה', ולילך לישן בלי שום הפסק... אשרי מי שזוכה לשמר את לילותיו, ולא לאבד אפלו לילה אחד מימי חיו, ואז יזכה לטיל ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה.

(שיחות-מוהרא"ש חלק ח' ערך לילה)

פֶּרֶק ב'

מַעֲלַת וּסְגֻלַּת קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה

א.

מַעֲלַת קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה מֵתוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא.

תְּהִיָּה זֶהִיר בְּקְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה לְפִי סֵדֵר גִּסָּח הָאָרִיז"ל, שֶׁהוּא תְּקוּנַת־הַבְּרִית, וְתֹאמַר מֵתוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא וְכֵן בְּרֶפֶת־הַמְּזוֹן, שִׁיְהִיָּה מֵתוֹךְ הַסְּדוּר מְלָה בְּמְלָה בְּכּוֹנָה גְדֻלָּה, וְאִז טוֹב לָךְ לְנַצַּח.

(מִכְּתָב תַּתְּקֻלָּה)

ב.

עוֹד מֵעֵנִן הַנ"ל.

תְּקַרְא קְרִיאַת־שְׁמַע מֵתוֹךְ הַסְּדוּר קִדְּם הַשְּׁנָה, וְכֵן בְּרֶפֶת־הַמְּזוֹן תְּבָרַךְ מֵתוֹךְ הַסְּדוּר, וְגִדְּל הַתְּקוּנִים שְׁנַעֲשִׂים עַל־יְדֵי־זֶה - אֵין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל; כִּי בְּפִרוּשׁ מוֹבָא בְּכַתְּבֵי הָאָרִיז"ל (שַׁעַר־הַכּוֹנָת, דְּרוּשֵׁי־הַלִּילָה): שְׁעַל־יְדֵי שְׂאוּמְרִים קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה הוֹרְגִים אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שְׂבָרָא, וּבְפֶרֶט פְּגָם־הַבְּרִית וְהוֹצָאֵת־זֶרַע־לְבַטְלָה נִמְחָל, עַל־יְדֵי שְׂאוּמְרִים סֵדֵר קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה שֶׁל הָאָרִיז"ל.

(מִכְּתָב א' תִּשְׁעֵנָה)

ג.

עוד מעגין הנ"ל.

וְתִקְרָא קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה בְּכָל לַיְלָה, עַל־פִּי נֶסֶח
הָאָרֶזׁׁל, עִם הַיְהוּדִים, שְׁזֶה תִקּוֹן גָּמוּר לַפְּגָם־הַבְּרִית,
וּמוֹחֲלִים לוֹ עַל־כָּל עֲוֹנוֹתָיו. (מכתב ה' ס) וְכֵן תִּקְרָא מִתּוֹךְ
הַסְּדוּר, וְתֹאמַר אֶת הַיְהוּדִי, כִּי 'הַשְּׁנָה הַיָּא אַחַד מִשְׁשִׁים
לְמִיתָה' (בְּרִכּוֹת נו:).

(מכתב ח' תתקנ)

ד.

כפי שמתרגלים בצעירותו כד יהיה כל־ימי חייו.

נָא וְנָא רְאֵה לְהַתְּפַלֵּל אֶת הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת מִתּוֹךְ הַסְּדוּר
דִּיקָא, וְכֵן תִּרְגִּיל אֶת עֲצָמָךְ כָּל־יְמֵי חַיֶּךָ, כִּי זֶה עֵקֶר גְּדוֹל
לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה, וְכַפִּי שְׁמַתְרַגְּלִים בְּדָבָר זֶה מִיְמֵי
קְטָנוֹתוֹ, כְּכֹה יִמְשֹׁךְ עָלָיו כָּל הַחַיִּים. כִּי בְּכָל־לַיְלָה, מֵה טוֹב וּמֵה
נְעִים לוֹמַר הַכֹּל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, בְּרִכַּת־הַמְּזוֹן וְקְרִיאַת־
שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה וְכוּ' וְכוּ'.

(מכתב ח' תק)

ה.

חדוש ממעלת הקריאת־שמע־שעל־המטה.

נָא וְנָא אַל תְּפַל בְּדַעְתָּךְ כָּל־לַיְלָה, אֲלֵא תִקְרָא קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל
הַמָּטָה מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, כְּמוֹ שְׁכַתְּבָתָּ לִּי, וְאַל תַּחְלֵשׁ
דַּעְתָּךְ מֵאֲלוֹ שְׁעוֹשִׁים לְצַנוּת מְזֵה, כִּי כְּבָר אָמְרוּ חַכְמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת טו): 'כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת־שְׁמַע־וּמְדַקְדֵּק

באותיותיה - מצננין לו גיהנום; ומובא באליהו רבה (סימן סב, סעיף קטן א), וזו לשונו שם: 'שמעתי רמז לדבר, קח ש' מ'שמע', וא' מ'אחד', הוא ראשי-תבות: אש, וישאר בידך משמע: אותיות מ' ע', ומאחד: אותיות ח' ד', שהם ראשי-תבות: מ'שאל, ע'זריה, ח'נניה, ד'ניאל, לרמז שהקורא קריאת-שמע בכונה, נצל מהאש של גיהנום, כמו שנצלו: מ'שאל, ע'זריה, ח'נניה, וד'ניאל, עין שם; ועל-כן תדקדק ביותר לומר קריאת-שמע-שעל-המטה מתוך הסדור דיקא. והאריז"ל אמר: שהוא תקון גמור לפגם-הברית, כמובא (לקוטי-הלכות, קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב'); והיה טוב מאד אם תוכל לעין בהלכה זו, ששם מדבר מוהרנ"ת ז"ל מענין תקון הברית שזוכים על-ידי קריאת-שמע שעל המטה; אשרי מי שחזק באמירת קריאת-שמע שעל המטה מתוך הסדור דיקא, וזוכה להתודות כפי הודוים שתקן האריז"ל.

(מכתב א' תרצ)

ו.

זכירת יום המיתה לפני שהולך לישן.
הזהירונו חכמינו הקדושים (ברכות ח.): על הפסוק (תהלים לב): "על זאת תפלל כל חסיד אליך", שזה סובב על יום המיתה והקבורה עד זיבולא בתרייתא שלמא תהא (- עד הפסוי האחרון, שמכסים אותו עם עפר בקבר, שיהיה שלום), ולכן בכל לילה כדאי לקרות קריאת-שמע-שעל-המטה עם הודוי, כי פן ואולי הלילה הוא הסוף שלי, כי 'שנה זהו אחד מששים

במיתה' (ברכות נז:), ולכן צריכין להתודות; אשרי מי שנפטר מתוך השנה בלי יסורים וכו'. אני כותב לך זאת, כדי להוציא מהדמיונות שמלמדים שם וכו'; איי, איי, ידידי היקר, עוד מעט כבר נהיה שם למעלה, ואז נתחרט מאד מאד, הינו יכולים לעשות בזה העולם הגשמי והחמרי כל-כך טוב, ולא עשינו אלא בלינו את הזמן בעצבות ובעצלות וכו', ולא חזרנו בתשובה וכו', ועל-כן ראה תכף-ומיד להתודות על-כל מה שעשית כל-ימי חייך, ותקרא 'קריאת-שמע על המטה' בכונה גדלה, ואז "ושב ורפא לך" (עין ישעיה י, י).

(מכתב א' קצח)

ז.

מענין שצריך לתן דין וחשבון. ועל זה נתקן הקריאת-שמע-שעל-המטה. הלא סוף כל סוף נצטרך לתן דין וחשבון על-כל יום ויום מה עשינו, ובשביל זה טוב מאד מאד לומר סדר קריאת-שמע-שעל-המטה כפי סדר האר"י ז"ל, ולהתודות בכל לילה על-כל מה שפגם ביום הזה דיקא, ועל-ידי-זה זוכה לכפר הכל. מכל-שכן כשגם מוריד דמעות, נמחק לו כל חטאיו שביום הזה.

(מכתב ו' שו)

ח.

מזהיר לומר קריאת-שמע-שעל-המטה עם ודוי אפלו בשבת ויום-טוב. וכן יזהר מאד בקריאת-שמע-שעל-המטה, כסדר תקון

הָאָרִיז״ל עִם הַיְהוּדִי, וְקִבְּלַת ד' מִיתוֹת בֵּית־דִּין, וְזֶה יֹאמֵר
בְּכָל לַיְלָה, אֶפְלוּ בַשַּׁבָּת וּבַיּוֹם־טוֹב כָּל יְמֵי חַיָּו.

(מִסְתַּבֵּב ה' כז)

ט.

עוד מהנ"ל.

אֹדוֹת אֲמִירַת וְדוֹי בַשַּׁעַת קְרִיאַת־שְׁמַע בַּשַּׁבָּת וּבַחֲג - בֵּן
נְהוּג אֶצְלָנוּ, כִּי אָדָם צָרִיךְ לַחַיּוֹת בַּתְּחוּשָׁה כְּזוֹ, שֶׁהֵנָּה הַיּוֹם
הַזֶּה הוּא הַיּוֹם הָאֲחֵרוֹן שְׁלִי, וְהֵנָּה קֵדָם הַשָּׁנָה אָדָם אוֹמֵר
קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, וּמִתּוֹדָה מֵה שְׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם,
וּמִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ ד' מִיתוֹת בֵּית־דִּין, וּמוֹכֵן כְּכֹר לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ
לְהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, בְּפָסוּק (תְּהִלִּים לֵא, ו): "בִּידֶךָ אֶפְקִיד
רוּחִי", וְלִכֵּן אָנוּ נוֹהֲגִים גַּם בַּשַּׁבָּת וּבַיּוֹם־טוֹב לֹמַר וְדוֹי,
אֵף שֶׁלֹּא אוֹמְרִים בְּדַרְךְ כָּלֵל, אֲבָל מִי שְׁחִי בְּהַרְגָּשָׁה כְּזוֹ,
שְׂאוּלֵי זֶהוּ יוֹמוֹ הָאֲחֵרוֹן - הוּא מִתּוֹדָה. וְלִכֵּן כְּתוּב בְּזֵהָר ()
וַיְחִי רַב: "זָכָאָה קַדְמָאֵי הָוִי מִסְתַּלְקֵי כָּל יוֹמָא, כְּאֵלוּ בְּהֵאֵי
יוֹמָא מִסְתַּלְקָא' - 'אֲשֵׁרֵי הַחֲסִידִים הַקְּדוֹמוֹנִים, שֶׁתְּמִיד הָיוּ
חוֹשְׁבִים, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה הֵם מִסְתַּלְקִים'. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין מֵג): 'כָּל הַמוֹמְתִים מִתּוֹדִים'; אִם אָדָם
דְּבוּק בְּהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְיודֵעַ שֶׁהַלֵּילָה הַזֶּה הוּא יוֹמוֹ
הָאֲחֵרוֹן, לְאָדָם כְּזֶה מִתָּר לֹמַר וְדוֹי בַּשַּׁבָּת וּבַיּוֹם־טוֹב,
וְהֵבֵן. (עֵין הֵיתֵר זֶה בְּפוֹסְקִים - פְּתַח־הַדְּבִיר סִימֵן ר"פ הַלְכוֹת שַׁבָּת. שו"ת
עֵסִי־רְמוֹנִים סִימֵן ח' וְהֵבִיא שֵׁם כַּף־הַחַיִּים פְּלֶאגִי סִימֵן ט"ז אוֹת כ"ג

ומספר יוסף-עליכם סימן שני"ח וממהר"י האגוז שו"ת הלכות קטנות סימן
 (קע"ב)

(מכתב ד' תקל)

;

קריאת-שמע-שעל-המטה היא תקון הברית ואין לדאג כלל אחרי
 שאומרים אותה.

והנה מוהרנ"ת ז"ל מביא בלקוטי-הלכות (קריאת-שמע-שעל-
 המטה, הלכה ב'): שלומר קריאת-שמע קדם השנה בנסח
 האריז"ל, הוא תקון גמור לפגם-הברית - הוצאת-זרע-
 לבטלה, על-כן תשתדל לומר בכל לילה סדר הקריאת-שמע
 של האריז"ל, המובא בשערי ציון, ותאמרו בתמימות
 ובפשטות גמורה, ובפרט הודוים, ותכף-ומיד שתאמרו,
 אין לך לדאג כלל, כי מובא בכתבי האריז"ל (שער הפגנות,
 דרוש ד', מדרושי-הלילה): כי על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה
 בסדר זה, הורג ומבטל אלפי ורכבות קלפות שברא מחטא
 זה, ועל-כן תכף-ומיד שתאמרו, אין לך לדאג כלל.

(מכתב א' רמ)

יא.

קריאת-שמע-שעל-המטה היא תקון-הברית.

גם תתחיל לומר בכל לילה 'קריאת-שמע-שעל-המטה'
 בסדר האריז"ל, שהוא תקון גמור לפגם-הברית - הוצאת-
 זרע-לבטלה, כמובא בדברי מוהרנ"ת ז"ל בשם האריז"ל.

(מכתב א' תצד)

יב.

מענין הנ"ל.

רֵאָה לומר קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר האריו"ל, והוא תקון גמור לפגם-הברית הוצאת-זרע-לבטלה, כן מובא בלקוטי-הלכות (הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה, הלכה ב), תענין שם ותקנים למעשה;

(מכתב א' תק)

יג.

ענין קריאת שלש פרשיות בקריאת-שמע-שעל-המטה.

אודות תפלת ערבית ששאלת, מבאר בשלחן-ערוך (ארח-חיים, סימן רלה, סעיף ג'): 'לכתחלה צריך לקרות קריאת-שמע מיד בצאת הכוכבים'. וכן היו נוהגים כל אנשי-שלומונו להתפלל תפלת מעריב תכף-ומיד כשהגיע זמנה, וכך היו יכולים ללכת לישן מקדם ולקום בחצות או על-כל-פנים קדם אור היום, כי כשהולכים לישן מקדם, אז יכולים לקום בחצות, ולהפוך כשמבלים את הזמן בליילה אי אפשר לקום בבקר. ועל-כן תהיה חכם ותלך להתפלל ערבית תכף-ומיד כשיגיע הזמן, ותקרא קריאת-שמע ותלך לישן, ומובא שם במגן-אברהם, סעיף קטן ב', וזו לשונו: 'יכל אדם יחמיר על עצמו, ויקרא על מטתו כל הקריאת-שמע ולפחות שתי פרשיות, ויכון לצאת בה', ענין שם; כי באמת לפעמים התפללו תפלת ערבית קצת מקדם, מה שבאמת צריך להזהר להתפלל בצאת הכוכבים, אבל אם תתפלל קדם, הרי לא יצאת ידי-חובת קריאת-שמע מדאורייתא של

”בְּשֹׁכְבְךָ”, וְלִכְן טוֹב לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לומר אֶת כָּל הַשָּׁלֵשׁ פְּרָשִׁיּוֹת בְּקְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, כִּכָּה יֵצֵא מִיַּד סֶפֶק, יְהִי בְּטוֹחַ שְׁקָרָא קְרִיאַת-שְׁמַע שְׁהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאוֹרִיתָא.

(מכתב א' תקמה)

יד.

הנהגה בסדר הלילה.

כְּשֶׁאַתָּם הוֹלְכִים לישן, תִּרְאוּ לְקָרָא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה מִתּוֹךְ הַסְּדוּר, וְלומר קְרִיאַת-שְׁמַע עַל-פִּי גִסְח הָאֲרִיז״ל, אֲשֶׁר אוֹרֵךְ כְּשֶׁבַע עַד תִּשְׁעֵי דְקוֹת וְתוֹ לֹא. מוֹהֲרֵינ״ת ז״ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-הַלְכוּת, קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, הִלְכָה ב״): מִי שְׁאוֹמֵר אֶת הַסְּדוּר הַזֶּה קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה עַל-פִּי גִסְח הָאֲרִיז״ל וּמִתּוֹדָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל-כָּל מַה שְּׁעָשָׂה, וְאוֹמֵר: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, חֲטָאתִי, עֲוִיתִי, פָּשַׁעְתִּי, וְהִרַע בְּעֵינַיִךְ עֲשִׂיתִי, וְכֹזֵאת וְכֹזֵאת עֲשִׂיתִי, וּמְסַפֵּר לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כִּי צַד עָבַר עָלָיו הַיּוֹם, אֵינּוּ הוֹלֵךְ לישן, עַד שְׁמוֹחִלִים לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו. וְלִכְן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת ה׳): כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, מִזִּיקִים בְּדָלִים הֵימָנוּ. וְלִכְן צְרִיכִים מְאֹד לְשַׁמֵּר בְּלִילָה כְּשֶׁהוֹלְכִים לישן, לְהַכִּין קַעֲרָה עִם גַּטְלָה, וְכִמוֹ שְׁאָדָם הוֹלֵךְ לישן - כֶּךָ יָקוּם, ״וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בֶקֶר״ (בְּרֵאשִׁית א, ה) - כְּפִי הָעָרֵב שֵׁישׁ לָךְ - כֶּךָ יְהִי לָךְ הַבֶּקֶר. וִיכוּלִים לְהַפִּיר עַל

בְּחֹר אִם יֵשׁ לוֹ יְרֵאת־שָׁמַיִם אִם לֹא - אִם מְכִינ לְעַצְמוֹ
סֶפֶל וּמַיִם לְנִטְיֵלת־יָדַיִם שְׁחָרִית.

(מכתב ב' רצב)

טו.

סִגְלַת לְמוֹד 'עֵינ־יַעֲקֹב' כְּמַצִּילָה מִמִּקְרָה לַיְלָה.
וּבְעֵנִינ לְמוֹד 'עֵינ יַעֲקֹב' - זֶהוּ דְבַר גְּדוֹל מְאֹד, וְכֵן נָהַג רַבְּנוּ
ז"ל לְלַמֵּד הַרְבֵּה 'עֵינ יַעֲקֹב', וְכֵן מוֹהַרנ"ת ז"ל חָקָה אֶת
רַבְּנוּ ז"ל בְּזֶה. וְשָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם צְדִיקִים, שֶׁסִּגְלָה קֹדֶם הַשָּׁנָה
- לְלַמֵּד 'עֵינ יַעֲקֹב', כְּדִי לְהַנְצִיל מִמִּקְרָה, חַס וְשָׁלוֹם.

(מכתב יב תשה)

טז.

מִזְרוּ לֹמֵד דּוֹקָא כְּנֶסֶח הָאָרִיז"ל.
נָא וְנָא רְאֵה לְהַזְהִיר מְאֹד בְּקְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, לֹמֵר
מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא, עַל־פִּי סְדֵר שְׁגָלָה לְנוּ הָאָר"י הַקְּדוֹשׁ,
אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה. (מכתב ט"ו שכט) וְנָא וְנָא רְאֵה לְקָרָא
קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה, עַל־פִּי סְדֵר הָאָרִיז"ל - כִּי הוּא
תְּקוּן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד.

(מכתב יא' מט)

יז.

סוּד עֲצוּם וְנִפְלָא מַעֲנִין שְׁלוֹם־בֵּית וְהַצֵּר הַנִּגְרָם לָאָרֶם עַל־יְדֵי אַנְשִׁים,
וְהַתְּקוּן לְכַד - קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה.
לְדַעְתִּי, כְּבָר הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁתְּשַׁלְּיִם עִם אֲשֶׁתְּךָ, אֵין זֶה עֲצָה
לְחַיּוֹת עִם מַחְלָקַת, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (סִפְר־הַמְּדוּת, אוֹת מְרִיבָה,

סימן ס"ו): 'במקום מריבה - שם השטן'; ולכן מה אתה צריך שהשטן יהיה תמיד בתוך הבית שלך? מספיק הקנאה והשנאה וכו' וכו', הגיע הזמן שכבר תהיה ותרן על-כל מה שעשו לך, האם אינך יודע, שכל הצרות שהיו לך באו ממך בעצמך?! וכמו שאמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות נאוף, סימן כו): 'על-ידי הוצאת-זרע-לבטלה, בורא קלפות המתלבשים בכני-אדם מתנגדים וחולקים עליו, ועושים לו יסורים'; וכתב רבי חיים ויטאל ז"ל (שער-המצות, דרושי-הלילה, דרוש ז'): 'דע, שבכל עברות שבתורה אפלו החמורות, אין בהם מי שמוליד מזיקין ממש כמו המוציא שכבת-זרע-לבטלה, כי אפלו הבא על-כל העריות שבתורה, נולדים ממזרים גופניים בעולם הזה, והאמת היא, שמי שעובר שאר עברות, מתלבשין בו המזיקין, ונעשים קטגורים עליו, אבל המוציא שכבת-זרע-לבטלה, ענשו גדול לאין קץ; הלא תראה מה שהפליגו בזהר במקומות רבים, ובפרט בפרשת ויחי (דף ריט:): שאמרו: שכל העברות תלין בתיובתא, לבד ממוציא שכבת-זרע-לבטלה, דלית ליה תיובתא, בר בטרח סגי ויתיר, ולא חזי אפי מלכא לעלמין וכו', עין שם; והענין הוא, כי המוציא שכבת-זרע-לבטלה פוגם במחשבה, כי אינו משתמש בשום כלי ובשום ערוה, וענשו גדול, שפוגם בדעת עליון דאבא ואמא, וכמו שמעשיו הם זכר בלי נקבה, כן - כבכול - גורם למעלה, שממשיך אותה הטפה של אותה נשמה מן הזכר העליון, ואינה נשפעת במלכות, אבל יוצאת לחוץ אל הקלפה הנקראת קלפת נגה, הנזכרת בזהר פרשת ויקהל, והיא גם-כן סוד

אותה טקלא דאזמנת בההוא טסרא דעשיקת נשמתינ, כנזכר בתחילת הסבא דפרשת משפטים (דף צה:) הנה אשת זנונים דסטרא-אחרא פתי לחוה באמצעות קלפת נגה, ונמשכת אותה הנשמה אליה, ואז מתחבר בה כח מזיק אחד הנמשך מאותה אשת זנונים, ונעשים בחינת גוף אחד אל אותה הנשמה.

נמצא - שהמוציא שכבת-זרע-לבטלה גורם, שאותם טפות של הנשמות שעתידות לצאת ממנו בבחינת בנים, שיתערבו בסטרא-אחרא, ושם יתלבשו בגופות הנעשות מסטרא דנחש אשת-זנונים.

ונמצא - שהפך והחזיר הקדשה אל הטמאה, והטוב אל הרע. והנה כדי לתקן עון זה, צריך שימית אותם הגופות הטמאות המלבישים לאותם הנשמות, ועל-ידי כך אותם הנשמות יברחו משם, ויחזרו אל שרשם שבקדשה, ונמצא, שצריך שתי פונות: אחת - להמית הגופות ההם, ב' - להחזיר הנשמות ההם אל מקום הנוקבא העליונה דקדשה, שיתקנו שם, ויצירו כשאר כל הנשמות, ואחר-כך יבאו בעולם הזה כשאר כל הנשמות וכו'.

והתקון הכי גדול הוא לקרות קריאת-שמע-שעל-המטה כפי שסדר לנו האריז"ל, שעל-ידי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה בכונה גדלה, ומתודה אז על-כל מה שעשה, ומבקש סליחה ומחילה ממנו יתברך, על-ידי-זה הוא הורג אלפים ורבבות מזיקין, וממית כל אותן הגופות של המזיקין. ויש לאדם כח גדול על-ידי אמירת קריאת-שמע-שעל-המטה להרג בכל לילה אלף ומאה ועשרים וחמשה

מזיקין. ולכן מאחר שפעשית כבר מה שפעשית, וגרמת לעצמך כל-כף הרבה צרות, כי כל אלו הטפות שהוצאת לבטלה, התלבשו בבני-אדם שחולקים עליך, ובפרט שאשתך וילדיך קמים עליך וכו' וכו', ומתחצפים נגדך וכו', ומצערים אותך מאד וכו', עקר תקונך, שבכל לילה תאמר קריאת-שמע-שעל-המטה כפי סדר של האריז"ל, ותתודה על-כל עונותיך וחסאיך המרבים, ואף שבין כך תצטרך לסבל מה שתצטרך לסבל וכו' וכו', עם כל זאת אם תהיה עקשן גדול, ולא תבלבל את עצמך משום בריה שבעולם, ותסבל את כל החרופין והגדופין שמנת חלקך, ותדם ותשתק על-כל העלבונות והבזיונות והשפיכות דמים וכו' וכו', על-ידי-זה תראה שהכל יתהפך לטובה, וכל השונאים יתהפכו להיות לך לאוהבים, אף ורק אם אתה מצדך תראה להפסיק כבר את השנאה שאתה מצמיח בביתך.

עד מתי אתה צריך לסבל גיהנום בזה העולם? ! עד מתי אתה צריך להצית אש בתוך ביתך? ! מה אתה חושב יהיה כשתתגרש? !

אני מבטיח לך! שיהיה לך פיי-אלף יותר גרוע, בלי שום ספק וספק ספקא. ולכן מהיום והלאה הרגל את עצמך לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא כאשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ותשפך את נפשך אליו יתברך, וכל מה שאתה צריך תבקש רק ממנו יתברך, כאשר יבקש הבן מאביו ברחמים ובתחנונים. והעולה על הכל - תרגיל את עצמך להתודות, שעל-ידי-זה תוציא את כל עונותיך מעצמותיך, כי כף אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן

ד': שְׁהֵעֲנוֹת חֲקוּקִים עַל הָעֲצָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לב, כז): "וְתִהְיֶי עֲוֹנֹתֶם [חֲקוּקָה] עַל עֲצָמוֹתֶם", וְכֵּן שְׁאָדָם מִתּוֹדָה, מוֹצִיא אֶת הַחֲטָאִים מֵעֲצָמוֹתָיו, עַד שְׂזוּכָה לְרֵאוֹת בְּמוֹ עֵינָיו גְּלוּי אֱלֻקוֹת, כִּי עַל-יְדֵי שְׁאָדָם מִתּוֹדָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה מוֹצִיא אֶת כָּל הָעֲוֹנוֹת שֶׁחֲקוּקִים עַל הָעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וְאֵז נִזְדַּכָּךְ רַמ"ח אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה גִּידָיו, וְנַעֲשֶׂה כָּלִי לְהַמְשִׁיךְ בָּהֶם אוֹר אֱלֹקֵי הַמַּאִיר בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

תְּאֵמִין לִי - שֶׁכְּדָאֵי לִסְבַּל קֶצֶת עֲכָשׁוּ, מֵאֲשֶׁר לִסְבַּל אַחֲר־כֵּן הִרְבָּה, וְלִכֵּן רָאָה מִהֲרַגַע הַזֶּה לְהַפְסִיק לְרִיב וּלְהִתּוֹכַח וְכוּ', וְכוּ', וְתוֹרִיד אֶת הַרֹאשׁ שֶׁלְךָ וְכוּ', וְתִשְׁבֵּר אֶת הַגָּאוֹת שֶׁלְךָ וְכוּ', וְתִהְיֶה וְתִרְן, שְׁזֶה בְּעֲצָמוֹ סוּד הַקְּרִיאַת-שְׁמַע, שְׁאָדָם קוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע, הוּא מְגַלֶּה שְׁאִין בְּלִעְדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, שְׁמ"ע יִשְׂרָאֵל הוִי"ה אֱלֹקֵינוּ הוִי"ה אַחֲרָד, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שְׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן לו'): בְּשַׁעַת שְׁמִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוּ בְּנֵאוֹף, שְׁיֵאמַר אֶת שְׁנֵי הַפְּסוּקִים הָאֵלּוּ, וְזֶה יוֹעִיל לוֹ מְאֹד, וּמְכַל-שֶׁכֶּן כְּשֶׁאָדָם קוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ לְפָנָי שֶׁהוֹלֵךְ לִישָׁן וְכוּכָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא הוֹרֵג אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת שֶׁבָּרָא מֵעֲוֹנוֹתָיו, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת ה.): 'כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, כְּאִלּוּ אֲחִזּוּ חֲרֵב שֶׁל שְׁתֵּי פִיּוֹת בְּיָדוֹ, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים קמט, ו): "רוּמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחֲרֵב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם"', וְאָמְרוּ (בְּרִכּוֹת ה.): 'כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, מִזִּיקִין בְּדִלִין הֵימְנוּ, שְׁנֵאמַר (אֵיכָה, ז): "וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ עוֹף", וְאִין עוֹף אֵלָא תוֹרָה, שְׁנֵאמַר (מְשָׁלִי כג, ה): "הִתְעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאִינְנוּ", וְאִין רֶשֶׁף אֵלָא

מזיקין, שנאמר (דברים לב, כד): "מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי".

אני מאד מקוה להקדוש-ברוך-הוא, שתצית אותי, ותשלים עם אשתך וילדיך, ומהיום והלאה אינך מתוכח אתם, אלא שתק! שתק! ואף שכוּאב לך מאד, ואף שאַתָּה יודע שאַתָּה צודק ולא הם וכו', עם כל זאת קבל את הכל לכפרת עונות, כל מה שחטאת בהוצאת-זרע-לבטלה, שזה מעקם את לבך בעקממיות ובספקות עליו יתברך, רחמנא לשזכך, ותבא כבר להכרה, שאַתָּה בעצמך אשם בכל זה, ולכן ראה לתקן את מה שפגמת, וברח לך אליו יתברך, ומבטל את עצמך לגמרי אל האין-סוף ברוך-הוא, וציר בדעתך, איך שכל העולם כלו הוא אור-אין-סוף, ואַתָּה נמצא בתוך האור, וככל שתציר בדעתך שאין בלעדיו יתברך כלל, זה ינקה אותך מכל עונותיך, ויאיר עליך אור גדול מאד.

(מכתב טו' תתכח)

יח.

מזרו לומר דוקא כנסח האריז"ל.

נא ונא ראה לומר בכל לילה קריאת-שמע שעל המטה על-פי סדר האריז"ל, שהוא תקון גדול לפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה.

(מכתב טו' תתקעה)

י.ט.

זה לא לוקח הרבה זמן – ואנשים מזלזלים בזה.
 וכך תאמר קריאת-שמע-שעל-המטה לפי גסח האר"י ז"ל
 מתוך הסדור דוקא, וזה מחילת עונות, וזה לא לוקח הרבה
 זמן, ובני-אדם מזלזלים בזה.

(תשס"ה מוצ"ש פ' דאה)

ב.

כמה זמן לוקח קריאת-שמע-שעל-המטה?

תכינו נטלה עם מים לפני השנה ותגידו תקון קריאת-שמע-
 שעל-המטה שזה לוקח בין חמש דקות לשבע דקות
 קריאת-שמע של האריז"ל שזה תקון-הברית עם הודוי אתם
 יודעים אם אדם אומר קריאת-שמע-שעל-המטה כפי שתקן
 האריז"ל מוחלים לו את כל עונותיו ככה אדם רוצה לצום
 אדם רוצה לעשות תקונים הנה האריז"ל נתן לנו תקון
 קריאת-שמע-שעל-המטה אומר על זה מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי-
 הלכות הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב'): שמי שאומר את
 הקריאת-שמע של האריז"ל מוחלים לו על-כל עונותיו
 כל-כך קל אבל גם על זה צריכים רחמים ואנחנו נופלים
 בזקנה דסטרא-אחרא שבקשי אנחנו קוראים קריאת-שמע
 הרבה פעמים אדם כל-כך מיאש הוא רק אומר את
 הפסוקים: שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד – ברוך
 שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כבר ישן תתפס את כל
 הקריאת-שמע אל תהיה כל-כך בטלן אתה יודע מה זה

להגיד קריאת-שמע ולכונן שמע ישראל הוֹי"ה אֱלֹקֵינוּ
 הוֹי"ה אֶחָד, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד
 (שנת תשס"ח יום רביעי כו חשוון)

כא.

קריאת-שמע-שעל-המטה היא תקון על-כל פגמי הברית.
 ולקרות קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי גסח האריז"ל
 שמבטח לו שיימחלו לו על-כל עונותיו, בפרט פגמי הברית
 שפגם, כמובא בדברי האריז"ל (פרי-עץ-חיים שער קריאת-שמע-
 שעל-המטה) וכן מובא באריכות (לקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-
 המטה הלכה ב')

(מכתב מ' ניסן תשסז)

כב.

כל הקלפות מתכלות על-ידי קריאת-שמע-שעל-המטה.
 ותקרא קריאת-שמע-שעל-המטה מתוך הסדור דיקא, כפי
 גסח האריז"ל שזה תקון גמור לפגם-הברית, כמובא (לקוטי-
 הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב'): שמי שנזהר לקרות
 קריאת-שמע-שעל-המטה כפי גסח האריז"ל הורג את הפל
 הקלפות שברא מחמת עונותיו.

(מכתב מיב תמוז תשס"ז)

כג.

חנוך הילדים כפי הנהגת ההורים.
 פעם באה אשה אל הגאון הקדוש הסטיפלר זי"ע, ובכתה
 מדוע אין לה ילדים יראי-השם? ענה ואמר לה תקפידי

לטל יָדִים לִפְנֵי הָאֵכֶל, וְאַחַר הָאֵכֶל לְבָרֵךְ בְּרַכַּת-הַמָּזוֹן
 בְּקוֹל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר, וְכֵן תֹּאמְרֵי קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה
 מִתּוֹךְ הַסְּדוּר, זֶה יָבִיא לָךְ יְלָדִים יְרֵאֵי-הַשָּׁם, כִּי הַיְלָדִים
 מַחְקִים אֶת הָאָמָא.

(א' שבט תשס"ח)

כד.

שְׂאֵלָה: יש לי צער גדול שִׁבְעֵלֵי הוֹלֵךְ לִישׁוֹן מִבְּלֵי לְקַרְא
 קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, מַה עָלַי לַעֲשׂוֹת
 בַּנְּדוּן?

תְּשׁוּבָה: אַתְּ צְרִיכָה לְדוֹן אֶת בְּעֵלְךָ לְכַף-זְכוּת, וְלֹא
 לַעֲשׂוֹת עָלָיו בְּקֶרֶת בְּשׁוֹם פְּנִים וְאַפֵּן, כִּי שׁוֹם
 גָּבַר לֹא אוֹהֵב שְׂאֵשְׁתּוֹ עוֹשֶׂה עָלָיו בְּקֶרֶת, וְאִם רוֹצִים לַפְּעַל
 מִשְׁהוֹ אֲצֵלוֹ, זֶה צְרִיךְ לִהְיוֹת בְּדֶרֶךְ אֶהְבָּה וְכו'.

וְלִכֵּן אֲנִי מְאֹד מְבַקֵּשׁ אוֹתְךָ - תְּתַאֲזְרֵי בְּמִדַּת הַסְּבָלָנוֹת
 שְׂאִין מְדָה יוֹתֵר יִפֶּה מְזוֹ, וְאַפְלוּ שְׁזָה בָּא לָךְ מְאֹד
 מְאֹד קָשָׁה, זְכָרֵי מַה שְׂאָמַר הַתָּנָא הַקְּדוֹשׁ (אָבוֹת ה', כב):
 'לְפֹם צְעָרָא אֲגָרָא', וְדַעֵי לָךְ, כְּשִׂאֲשָׁה עוֹצֶרֶת עֲצָמָה לֹא
 לְכַעַס וְכו', אֲפֵלוּ שְׁהִיא נִמְצָאָת בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת וְכו', בְּזָה
 הִיא עוֹלָה עַד עוֹלָם הָאֲצִילוֹת, שְׁהִיא בְּטָלָה לְגַמְרֵי אֶל
 הָאִין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי מִדַּת הַסְּבָלָנוֹת
 וְהַהֲמַנְעוֹת מִהַכְּעַס שְׁבְּדֶרֶךְ כָּלֵל בָּא מְגֵאוֹת וַיִּשׁוֹת.

אֲשָׁה צְרִיכָה לְבַטֵּל אֶת עֲצָמָה כָּל כְּלָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְשִׁלָּא
 תְּהִיָּה לָהּ שׁוֹם תְּרַעַמַת עַל בְּעֵלָהּ, כִּי הָאֲשָׁה הִיא חֵלֶק

מבעלה, כמו שכתוב (בראשית ב, כג): "עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת". ולכן אשרי האשה שקנתה לעצמה את מדת הסבלנות כלפי בעלה וכו', ומוחלת לו על הכל, ומתחזקים לאהב אחד את השני, שאז השכינה תשרה בתוך הבית.

האמיני לי - שכל דבר יכולים לפעל אצל הבעל אם יש לאשה דעת ושכל וכו' לדעת איך להתנהג עם הבעל, ויכולים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה עם נגון, כך שהוא אפלו לא יקלט, שהוא קרא עכשו קריאת-שמע-שעל-המטה.

ולכן אל תבלבלי את עצמך, התנהגי עמו רק בדרך אהבה ובדרך שמחה ונגון, ותראי שהוא יקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, שזה אגב תקון מאד מאד גדול לנשמה, ובפרט מי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר האריז"ל, נמחלים לו כל עוונותיו, כמובא (לקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב). וחכמינו הקדושים אמרו (ברכות ה): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו - כאלו אוהז חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמט, ו): "רומות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"'. ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו - מזיקין בדלין הימנו, שנאמר (איוב ה, ז) "ובני רשף יגביהו עוף"'.
ה, ז)

הרי שלך לפניך - מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, והחובה של קריאת-שמע-שעל-המטה מטלת על כלם,

הן על הגבר, והן על האשה וגם על הילדים, ועל ידי זה יהיו שמורים ממזיקים ומשחיתים.

העקר, תשתדלי מאד לשמח את בעלך, וזה יקרב את לבבכם זה לזו, שאין עוד דבר יותר חשוב מזה שהבעל והאשה אוהבים אחד את השני, ומבינים אחד את השני, ולא עושים בקרת אחד על השני, אשרי הזוג שיכולים להראות את זה.

(שאלה תריד)

כה.

שאלה: האם צריכים להרגיל את הילדים לומר קריאת-שמע-שעל-המטה בשלמותה?

תשובה: את הילדים צריכים לחנך רק כפי הגיל שלהם, והכל באהבה ובשירה ובזמרה, לדגמא - מגיל צעיר שרים אתם רק את הפסוק הראשון "שמע ישראל" וכו', ובגיל יותר מבגר יכולים כבר לומר גם את פרשת "ואהבת" וכו', ובגיל יותר מבגר גם את פרשת "והיה אם שמוע" וכו', ובגיל שבע-שמונה כבר יכולים להגיד את כל קריאת-שמע, ואחר-כך לפי הגיל מוסיפים עוד פסוקים, העקר שהכל ילך בשירה ובאהבה גדלה מאד, וכן לשיר להם נגוני שמחה וכו', והעולה על הכל לספר להם ספורי צדיקים כפי רמתם, וזה החנוך הכי טוב.

הַעֲקֹר לֹא לִלְכֵת בְּכַח, וּמִכָּל-שָׁכֵן לֹא לְהַכּוֹת וּלְהַרְבִּיץ,
שָׂרְבָנוּ ז"ל הַקָּפִיד עַל זֶה מְאֹד מְאֹד.

(שאלה תרסא)

כו.

שְׂאֵלָה: יְדוּעַ שְׂיֵשׁ גִּלְגּוּלִים בְּעוֹלָם, וְהִרְבֵּה פְעָמִים אָדָם
שֹׁנֵפֶטֶר כָּבֵר מִתְגַּלְגֵּל בְּגוֹף אַחַר וְחוֹזֵר שׁוֹב
לְעוֹלָם הַזֶּה. אִם כֵּן מְדוּעַ עוֹשִׂים לוֹ בְּנֵי הַמְּשֻׁפָּחָה כָּל שָׁנָה
'יֵאֲרָצִיט' - אֲזַכְּרָה בְּכָל שָׁנָה, וְלוֹמְדִים וּמְבָרְכִים לְעֵלּוּי
נְשָׁמָתוֹ, הֲרִי אִם הוּא הַתְּגַלְגֵּל לְזֶה הָעוֹלָם שׁוֹב מֵהַ יוֹעִילוֹ
לוֹ כָּל הַדְּבָרִים לְעֵלּוּי נְשָׁמָתוֹ לְמַעְלָה? וְכַנֶּרְאָה שָׂרַב
הָאֲנָשִׁים לֹא נִפְטָרִים צְדִיקִים גְּמוּרִים וְרַב הַסְּכוּיִים שֶׁשׁוֹב
יְהִיָּה צְרִיךְ לְהַתְּגַלְגֵּל. אִם כֵּן מְדוּעַ עוֹשִׂים אֶת כָּל הַנֶּ"ל
לְעֵלּוּי נְשָׁמָתוֹ? הֲאִם סוּמְכִים עַל-כֵּךְ שְׂאוּלֵי הוּא נִשְׂאָר
לְמַעְלָה וְלֹא הַתְּגַלְגֵּל?

תְּשׁוּבָה: אָדָם אֲסוּר לוֹ לְהַתְּבַלְּבֵל מִדְּבָרִים שְׂאִינוּ יוֹדְעִ
בָּהֶם כְּלוּם, וְכֵן מִדְּבָרִים שֶׁהֵם לְמַעְלָה מֵהַשְּׁכָל
הָאֲנוּשִׁי. בּוֹדְאֵי יֵשׁ דְּבַר כְּזֶה שֶׁל גִּלְגּוּלִים, וְהַמְּקוֹר הוּא
בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים, וְהַאֲרִיכוּ בְּזֵה בְּשַׁעַר
הַגִּלְגּוּלִים וְכו', וְאֵי אֶפְשָׁר לְתַאֲר וּלְשַׁעַר אֶת גְּדֹל הַצַּעַר שֶׁל
נְשָׁמָה שְׂצָרִיכָה לְרַדֵּת בְּגִלְגּוּל וְכו', כִּי יְכוּלִים לְהַתְּגַלְגֵּל
בְּדוּמָם אוֹ בְּצוּמָח אוֹ בְּחֵי וְכו', וְהַעֲנֵשׁ הַזֶּה הוּא עֲנֵשׁ גְּדוֹל
מְאֹד מְאֹד.

וּמֵאַחַר שְׁדַבְרִים אֵלוֹ גְנוּזִים וְנִסְתָּרִים מִבְּנֵי-אָדָם וְכוּ', לִכְן
 לֹא כְּדָאֵי לְדַבֵּר מִזֶּה, וְלֹא כְּדָאֵי לְחַקֹּר בְּזֶה, אֲלֹא
 לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּכָל יוֹם.

וְלִכְן אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם הוּא מִתְוַדֵּה לְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עַל-כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה, שְׂאֵז אֵינוֹ זֶז מִשֵּׁם עַד
 שְׁמוּחֵלִין לוֹ עַל-כָּל עֲוֹנוֹתָיו, וַיִּתְפָּטֵר מֵעֲנֹשׁ הַגְּלָגוּל.

אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלֵנוֹ, לוֹמֵר קְדִישׁ עַל נִפְטֵר,
 וְלִלְמַד מִשְׁנֵיּוֹת אַחֲרָיו, שֶׁזֶז טוֹבָה גְּדֹלָה לְנִשְׁמָה,
 שְׂאֵין לְתֵאֵר וְאֵין לְשַׁעַר אֶת הַזְּכוֹת שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם שְׂאוֹמֵר
 קְדִישׁ וְלוֹמֵד מִשְׁנֵיּוֹת אַחַר נִשְׁמַת אָבוֹתָיו וְכוּ', וְאֶסוּר
 לָנוּ לְהַפְגִּס בַּחֲקִירוֹת וּבַדְרִישׁוֹת וְכוּ', הֲרִי זֶה הִיָּה רְשָׁע...
 אוּ בְּכָלֵל הִיָּה רְחוּק מֵהִיָּהוּת... זֶה לֹא הָעֶסֶק שְׁלֵנוֹ! אֲנַחְנוּ
 צְרִיכִים לָקִים מֵה שֶׁנִּצְטַוֵּינוּ, לוֹמֵר קְדִישׁ אַחַר נִפְטֵר, וְלִלְמַד
 פֶּרֶק מִשְׁנֵיּוֹת עֲבוּרוֹ, וְלִתֵּן צְדָקָה לְזְכוּתוֹ, וַיּוֹתֵר מִזֶּה אֵין לָנוּ
 מֵה לְחַקֹּר, וְלִכְן חָבַל אֲפִלוֹ לְדַבֵּר מִזֶּה, וּמִכָּל-שָׂכָן לְכַתּוּב
 מִזֶּה וְכוּ'.

אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁזוֹכָה לְשׁוּבַת בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה בְּכָל יוֹם אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִנְצַל מִכָּל-מִינֵי עֲנָשִׁים קָשִׁים
 וּמְרִים, וּבִפְרֹט בְּכָל יוֹם לְפָנָי שֶׁהוּלֵךְ לִישָׁן שְׂאֵז קוֹרֵא
 קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמַּטָּה, וּמִתְוַדֵּה עַל חֲטָאָיו שֶׁעָשָׂה בַּיּוֹם
 הַזֶּה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוּחַל לוֹ עַל הַכֹּל, וְזֶה כָּל-כֶּךָ קַל.

עַם כָּל זֹאת, הַסֵּמ"ךְ-מ"ם מְכַנִּיס בְּאָדָם מְרִירוֹת, עֲצָבוֹת
 וְדִכְאוֹן פְּנִימֵי וְכוּ', עַד שֶׁכְּשָׁבָא הֲרֹגַע שְׂאָדָם צְרִיךְ לְלַכֵּת

לישן ולקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, נופלים עליו עצבות וקשי גדול, ומתיאש מחיו, ואינו קורא קריאת-שמע-שעל-המטה, ומכל-שכן שאינו מתודה, שבזה גורם לעצמו הפסד גדול מאד, כי אפלו אדם עשה כל היום מה שעשה, אבל ביון שקורא קריאת-שמע על מטתו, אמרו חכמינו הקדושים (ברכות ה.): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אווז חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמח, ו): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"', ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו מזיקין בדלין הימנו, שנאמר (איוב ה, ז): "ובני רשף יגביהו עוף"'.

הרי שלך לפניך מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, ומכל-שכן כשמתודה אז, אינו זו משם עד שמוחלין לו על-כל עונותיו, ולכן אפלו שאדם עשה מה שעשה, מכרח להתחזק בכל-מיני אפנים שבעולם לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה ולהתודות כמו שתקן האריז"ל, ואז לא יהיה לו שום ענש וכו', ושום גיהנום וכו', ושום גלגולים וכו', אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ומקים את זה בתמימות ובפשיטות גמורה, ואז טוב לו כל הימים.

(שאלה תשכו)

כו.

שאלה: האם אפשר לברך את 'ברכת-המפיל' למרות שאני לא הולך לישן מיד?

תשובה: בענין 'ברכת-המפיל', יש בזה כמה חלוקי דעות, אחדים מהפוסקים אומרים: שזה יהיה אחר

אמירת קריאת-שמע וכל המזמורים, כדי שהברכה תהיה סמוך לשנה, כדי שלא יהיה שום הפסק ביניהם, ואחרים מהפוסקים אומרים: שאומרים את זה בהתחלה, ואחר כך אומרים קריאת-שמע ואת המזמורים, כי עצם הברכה היא על השנה שפודאי ישן. ואנחנו נוהגים לומר את הברכה תכף ומיד בהתחלת סדר קריאת-שמע-שעל-המטה, כי מה שבטוח - בטוח, כי רב הפעמים אם מניחים את הברכה לומר לפני השנה, האדם נופל בשנה וממילא מחסיר בכל לילה את הברכה הזו.

ולכן אין מה לחשש לומר את הברכה לפני סדר קריאת-שמע-שעל-המטה, ואחר-כך כל המזמורים, ויכולים אחר כך אפלו לעשות לעצמו סדר לפני השנה, כגון 'עין-יעקב' אגדות חז"ל שמסגל לשמירה, וכן 'לקוטי-מוהר"ן', וידוע הספור שפעם אחת בא יהודי אל הצדיק הקדוש רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע ואמר לו שרואה כל לילה מקרה וכו', אזי נתן לו עצה שילמד ויעין לפני השנה בספר הקדוש 'לקוטי-מוהר"ן'. על-כל-פנים איך שהוא אנחנו נוהגים לומר את הברכה כבר מהתחלת קריאת-שמע-שעל-המטה - וזו לא ברכה לבטלה, כי ממילא ישנו. ואם יחכו על הברכה בסוף - אזי בטוח שיתנמנם וכו', ונמצא שלא אמר את הברכה וחבל מאד.

(שאלה א' תתקלה)

כת.

שאלה: לפעמים קורה שאני קוראת קריאת-שמע-שעל-המטה אבל לא הולכת לישן מיד אחר-כך. האם זה בסדר, או שאני צריכה להקפיד לקרא את הקריאת-שמע ממש לפני השנה?

תשובה: קריאת-שמע-שעל-המטה צריכים לקרא סמוך מאוד לפני שהולכים לישן, ובאם קראו קריאת-שמע-שעל-המטה ועדין לא יכולים לישן, אזי אין בזה ברכה לבטלה, כי מקדם או אחר-כך נופלים בשנה.

אני מכרח להגיד לך שלהקפיד על קריאת-שמע-שעל-המטה זה דבר גדול מאד מאד, ולכן אשרי מי שזוכה לומר קריאת-שמע-שעל-המטה לפני השנה, והוא תקון מאד מאד גדול לנשמה, ובפרט מי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי גסח האריז"ל, נמחלים לו כל עונותיו, כמובא (לקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב'), וחקמינו הקדושים אמרו (ברכות ה.): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אוחו חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמ"ט) "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"', ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה' ז') "ובני רשף יגביהו עוף"', הרי שלך לפניך מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה - הן הגבר והן האשה והן הילדים צריכים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, ועל-ידי-זה יהיו שמורים ממזיקים וממשחיתים.

כט.

שאלה: האם כדאי להרגיל את אשתי וכן את ילדי מקטנותם לומר קריאת-שמע-שעל-המטה כפי נסח האריז"ל? ואם כן, האם הם צריכים להגיד את כל הנסח או רק חלק ממנו?

תשובה: אין לתאר ואין לשער את המעלה של אדם שזוכה לומר קריאת-שמע-שעל-המטה לפני השנה, שהוא תקון מאד מאד גדול לנשמה, ובפרט מי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר האריז"ל, נמחלים לו כל עונותיו, כמובא (לקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב'). וחכמינו הקדושים אמרו (ברכות ה.): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אוזזו חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמ"ח): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"', ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה' ז'): "ובני רשף יגביהו עוף"'. הרי שלף לפניך - מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, ואת זה צריכים - הן הגבר, הן האשה והן הילדים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, ועל-ידי-זה יהיו שמורים ממזיקים וממשחיתים, ולכן הן הבעל והן האשה צריכים לקרא את הקריאת-שמע כפי הסדר הזה, וזה לא לוקח יותר מחמש או שבע דקות, אבל זה עושה תקון גדול בשמים, וכן צריכים להרגיל את הילדים שיאמרו את הנסח הזה וכו', כמובן הכל כפי הגיל, וזה דבר גדול מאד מאד.

ל.

שאלה: זכיתי להיות באומן, האם אני צריך להמשיך להקפיד בכל הדברים שנועדו לתקון-הברית, כמו קריאת-שמע-שעל-המטה כפי גסח האריז"ל, אמירת תקון-הכללי, התעוררות בימי השוכבי"ם וכו', או שמכיון שהכל כבר תקן בציון רבנו ז"ל אין צורך להקפיד כל-כך בכל הענינים האלו?

תשובה: זה לא קשור אחד לשני, וצריכים להקפיד מאד מאד לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה כל לילה כפי גסח האריז"ל שזה הורג את היצר-הרע, כי לומר קריאת-שמע-שעל-המטה לפני השנה הוא תקון מאד מאד גדול לנשמה, ובפרט מי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר האריז"ל, נמחלים לו כל עונותיו, כמובא (לקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב'), ונחכמינו הקדושים אמרו (ברכות ה.): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו - כאלו אוהו חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמ"ח): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"', ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו - מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה' ז'): "ובני רשף יגביהו עוף"', הרי שלף לפניך, מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, וזאת צריכים הן הגבר, הן האשה והן הילדים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, ועל-ידי-זה יהיו שמורים ממזיקים ומשחיתים.

וכן צריכים לומר בכל יום אחר התפלה בעודו מלבש עם התפלין דרבננותם, את התקון הכללי שזה מסגל לפרנסה ולרפואה ולהצלחה וכו' וכו'.

וכן הוא בענין שובבי"ם - עלינו להמשיך לעסק בתקוננו, כי אנחנו צריכים תמיד לעסק בתקון נשמותינו, וכך זמן שאדם חי הוא בסכנה גדולה מאד מאד.

יעזר הקדוש ברוך הוא שתמיד תהיה בשמחה, שזה התקון הכי גדול, כי כל הצרות והיסורים והמרירות שעוברים על האדם זה רק מחמת חסרון השמחה, וכך אמר רבנו ז"ל (ספר המדות אות שמחה חלק ב' סימן א'): 'מי שהוא שמח תמיד על ידי זה הוא מצליח'.

לא.

שאלה: אצלי המציאות היא שאם אני דוחה את הקריאת שמע סמוך לשנה - מרב עיפות אני לא מצליח לומר את כל הנסח עם הודוי המלא. האם אפשר לומר את כל הנסח ואת 'ברכת המפיל' ללא שם ומלכות מיד לאחר תפלת ערבית כשיש עדין כח, ואחר כך לחזור הביתה וללכת לישן לאחר זמן?

תשובה: אתה צריך לדעת אשר לומר קריאת שמע שעל המטה לפני השנה היא תקון מאד מאד גדול לנשמה, ובפרט מי שקורא קריאת שמע שעל המטה על פי סדר האריז"ל, נמחלים לו כל עונותיו, כמובא (לקוטי הלכות קריאת שמע שעל המטה הלכה ב'), וחכמינו הקדושים אמרו

(ברכות ה.): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אוחז חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמ"ח): "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם", ואמרו (שם): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר (איוב ה' ז'): "ובני רשף יגביהו עוף". הרי שלף לפניך מעלת הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, ואת זה צריך הן הגבור והן האשה והן הילדים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה, ועל-ידי-זה יהיו שמורים ממזיקים וממשחיתים, ולכן תתאמץ להגיד קריאת-שמע-שעל-המטה לפני השנה דיקא, ונכון שתאמר את זה לא במטה, אלא כשעדין אתה לבוש וכוי, ובאפן הזה לא תפל בשנה ותזכה לומר בכל יום את סדר תקון קריאת-שמע-שעל-המטה שעל-פי האריז"ל והקדוש-ברוך-הוא ימחל לך על-כל עונותיך.

וזכר גם זכר: כמו שאדם הולך לישן - כך הוא קם, כשאדם מתודה להקדוש-ברוך-הוא על-כל מה שעשה ביום הזה הקדוש-ברוך-הוא מוחל לו, והיה טוב מאד שתלמד את ההלכה בלקוטי-הלכות קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב', ושמה מחזק ומעודד ומשמח מוהנ"ת ז"ל את כל בר ישראל שיהיה זהיר ורגיל לומר קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר האריז"ל ואז יהיו נמחלים לו כל עונותיו.

(מכתב ה' לב)

לב.

שאלה: כתוב בסדורים שאם אומרים ודוי בתקון-חצות לא צריכים להתודות שוב בקריאת-שמע-שעל-המטה, כי זה דומה לכלב השב על קיאו, והרי ידוע (רמב"ם הלכות תשובה): ש'כל המרבה להתודות - הרי זה משבח'. איך מתישבים הדברים?

תשובה: כל דבר יש לו זמן ועת וכו', וכל סדר התפלה יש לו את התקונים שלו, כי מסדר התפלות יוצאים צרופים ויחודים שאין לתאר ולשער כלל. ולכן ודוי של שחרית - זה ענין אחד ודוי של קריאת-שמע - זה ענין אחר, ודוי של סדר תקון-חצות זה ענין אחר וכו' וצריכים לאמרם בתמימות ובפשטות, ואין לשאל שאלות, כי מה עושים במוצאי יום-כפור שאז הקדוש-ברוך-הוא מוחל עונותינו. ותכף - איך שגומרים תפלת נעילה כבר מתפללים ערבית ואומרים "סלח לנו אבינו כי חטאנו" וכו' ואיך כבר חטאנו?

וידוע שהרב הקדוש מצאנו זכותו יגן עלינו, אמר: מגמר תפלת נעילה ועד תפלת ערבית - יש לנו כבר הרבה עברות וכו', והוא אמר כף מרב ענותנותו וכו', וידוע מה שאמר הבעל-שם-טוב הקדוש זכותו יגן עלינו על הפסוק (תהלים ל"ב): "אשרי אדם לא יחשב הוי"ה לו עון" - אשרי האדם שאם אינו חושב משם הוי"ה ברוך-הוא זה לו כבר עון חמור. כי באמת האדם צריך תמיד לחשב רק ממנו יתברך ויכניס במח מחשבתו תמיד רק את אמתת מציאותו

יִתְבַּרְךָ וְלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ כְּרָגַע מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, וּמִי יִכַּל
לְהִתְפָּאֵר שְׂאוּחֻז כְּכֹר בַּמְדֻרְגָה זֶה? וְלָכֵן אֲשֶׁרִי הָאָדָם
שֶׁהִגִּיעַ כְּכֹר לְמְדֻרְגָה כְּזוֹ שָׂאֵם לֹא חוֹשֵׁב מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ - זֶה
לוֹ כְּכֹר הָעוֹן לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ.

(מכתב ד' תקלג.)

לג.

מוֹהֲרָא"ש ז"ל אָמַר: כְּשֶׁאָדָם מְתוּדָה לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ,
וּמִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ מְחִילָתוֹ, אֵינּוּ מִסְפִּיק רַק לְהִתְוֹדֹת לְבַד בְּלִי
לְהַגִּיד לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ טַעֲנוֹת וְאִמְתְּלוֹת, לָמָּה הִגִּיעַ לְחֻטָּא
וּרְיִידָה כְּזֹאת וְכוּ', כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל לְהִיּוֹת עָלָיו אִיזָה
קְטָרוּג וּתְבִיעָה, חֶסֶם וְשָׁלוֹם, אֲבָל כְּשֶׁמְתוּדָה וּמְתַנַּצֵּל וּמְתַרְץ
עֲצָמוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ - לָמָּה בָּא לְחֻטָּא זֶה, וּמָה גָרַם לוֹ וְכוּ',
אִז עִם וְדוּי כְּזֶה הוּא מְסַלֵּק מֵעָלָיו כָּל-מִינֵי קְטָרוּגִים
שֶׁבְעוֹלָם, וְאֵין עָלָיו שׁוֹם דִּין כָּלָל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׂזוּהֵי כּוֹנֵת מֵאֲמָרָם ז"ל (מְדַרְשׁ-רַבָּה,
שׁוֹפְטִים, פָּרָשָׁה ה', עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימֵן ט"ו):
'כְּשֵׁישׁ דִּין לְמִטָּה - אֵין דִּין לְמַעְלָה'. הֵינּוּ כְּשֶׁאָדָם בְּעֲצָמוֹ
עוֹשֶׂה הַדִּין וְהַמְשַׁפֵּט עַל עֲצָמוֹ, וּמְזַכֵּיר הַחֻטָּא מִצַּד אֶחָד,
אֲבָל גַּם הַלְמוּד זְכוּת וְהַסְבוֹת וְכוּ' מִצַּד שְׁנֵי - זֶה מְסַלֵּק
מֵעָלָיו כָּל-מִינֵי מְשַׁפְּטִים וְדִינִים, וּמַצִּיל אֶת עֲצָמוֹ מִכָּל-מִינֵי
עֲנָשִׁים וְיִסּוּרִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ
לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ כָּל-כֶּף בְּקַבִּיעוֹת, עַד שֶׁתִּכְפֹּף-וּמִיד

שְׁהִרְהַר או עָשָׂה אֵיזָה דְּבַר שְׁלֵא כְּרָצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, תִּכְףּ-וּמְיָד
 יִבְקֶשׁ מִחִילָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, וְתִכְףּ-וּמְיָד יִתְנַצֵּל לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ
 - לָמָּה בָּא לִיְדֵי כֶּף, וַיִּבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ עֲזָרָה וְשִׁמְרָה
 לְהֵבֵא - שְׁלֵא יִחֹזֵר לְסוּרוֹ עוֹד. וּכְשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ
 בְּדֶרֶךְ הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת - אִזּוֹ תָּמִיד יִהְיֶה נָקִי מִחֻטָּא וְעוֹן, כִּי
 תִּכְףּ-וּמְיָד יַפְעֵל סְלִיחָתוֹ יִתְבַּרְךָ עַל-כָּל דְּבַר פֶּשַׁע וְכוּ',
 וּבְרַבּוֹת הַזְּמַן, הַכַּח שֶׁל הַיְּהוּדִים וְהַתְּפִלָּה בְּוֹדָאֵי יִצְיָל וַיִּשְׁמַר
 אוֹתוֹ מִכָּל חֻטָּא.

וְהַזְכִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל אֶת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם (תְּחִילַת הַלְכוֹת
 תְּשׁוּבָה): שֶׁעֵקֶר מִצְוֹת הַתְּשׁוּבָה תְּלוּי בְּמִצְוֹת וְדוּי,
 וְהוּא מִצְוֹת עֲשֵׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ'): "וְהִתְוֹדוּ אֶת
 חֻטָּאתֵם אֲשֶׁר עָשׂוּ", וְאָמְרוּ עַל זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (סְפָרִי): 'זֶה וְדוּי דְּבָרִים'. וְכָל הַמְרַבֵּה
 לְהִתְוֹדוֹת, וּמֵאָרִיךְ בְּעֵינָיו זֶה, הֵרִי זֶה מִשְׁבַּח', עֵינֵי שָׁם;

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁעַל-יְדֵי הַדֶּרֶךְ הַנִּלְוֵל, קָל מְאֹד לְקַיֵּם
 אֶת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל, לְהִרְבּוֹת וּלְהֵאָרִיךְ בְּוֹדוּי, כִּי
 עַל-יְדֵי שְׁמִתּוּדִים וְגַם מִתְנַצְּלִים לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ לָמָּה בָּא לִיְדֵי
 כֶּף וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה מְקִימִים מִצְוֹת וְדוּי בְּשִׁלְמוֹת.

וְהַזְכִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל גַּם אֶת דְּבָרֵי מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (לְקוּטֵי-
 הַלְכוֹת, הַלְכוֹת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה, הַלְכָה י'): שֶׁעֵינָן הָעֲשָׂרָה
 וְדוּיִים שֶׁל יוֹם-הַכְּפוּרִים, הוּא לְהוֹצִיא אֶת כָּל הָעֲשָׂרָה מִיְּנֵי
 חֻצִּים שֶׁזָּרַק הַמֶּלֶךְ הָאֲכָזֵר (זֶהוּ הַסֵּם"ד-מ"ם) אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ (אֵלוֹ

נשמות ישראל), (עין ספורי-מעשיות, מעשה י"ג), והם בפרטיות כל-מיני חטאים ופגמים של פגם-הברית, רחמנא לצלן, ועל-ידי העשרה ודוים של יום-הכפורים, האדם זוכה לפעל מחילתו יתברך על-כל מה שפגם כל השנה, ולכן כדאי ביום-הכפורים להתודות על הכל בפרטיות, וגם להתנצל לפניו יתברך למה בא לידי כל זה.

והיה מוהרא"ש ז"ל תמיד מעורר את כל אנשי-שלומנו לומר את סדר קריאת-שמע-שעל-המטה של האר"י ז"ל, שיש בה גם-כן כל סדר הודוי, ובדרך הזה כשאדם הולך לישן - הוא יודע שכבר התודה לפניו יתברך, ואם יהיה ברצונו יתברך, שתשאר נשמתו כבר בעולם העליון, אז על-כל-פנים התודה לפני פטירתו, וזה יהיה לו טובה גדלה בעולם הבא.

וכששאלו את מוהרא"ש ז"ל: אם מתר לומר את הודוי של קריאת-שמע-שעל-המטה גם בשבת-קדש? ענה ואמר מוהרא"ש ז"ל: שהוא - תמיד אומר את זה, כי מי שיודע שכל לילה יכול להיות הלילה האחרון שלו - אז כבר אין שייך אצלו לילך לישן בלי להתודות, ולכן אין חלוק בין בשבת בין בחול, וכששאלו אותו עוד, אם מתר בשבת להכות עם האגרוף על החזה כנגד הלב כנהוג? ענה ואמר מוהרא"ש ז"ל: העקר הוא שידפק הלב בעצמו בתשובה וחרטה אליו יתברך, ובאפן הזה נקרא הודוי בשלמות.

אשרי מי שזוכה תמיד לדבר אליו יתברך, ולהתודות לפניו

יתברך, אז מבטח שתהיה יציאתו מן העולם כביאתו
- בלא חטא.

(שיחות-מוהרא"ש חלק ג' ערך ודוי)

לד.

מוהרא"ש ז"ל תמיד מפליג במעלת אמירת קריאת-שמע-
שעל-המטה על-פי נסח האריז"ל, שבאמת הוא
מאד דומה לנסח המקבל בעולם, רק בהוספה של אמירת
'ודוי' ו'אנא בכח' ועוד כמה פסוקים, ואומר: שאין לאדם
משג כלל אלו תקונים זה עושה בכל העולמות, ואיזה תקון
גדול הוא לפגם-הברית, ואם היו בני-אדם יודעים עצם
מעלתה ואיך ששורפת את כל הקלפות שברא מחמת
עונותיו - היו נזהרים באמירתה מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שהעקר להגיד אותו עם 'אמת',
דהינו להתודות על-כל עונותיו לפני השנה ולקבל
על עצמו ארבע מיתות בית-דין: 'סקילה', 'שרפה', 'הרג'
ו'חנק', כי אולי זה הלילה האחרון שלו, והלא צריכין
להתודות לפני המיתה, בבחינת (סנהדרין מג:): 'כל המומתין
מתודין', ואזי המיתה מכפרת לו על-כל עונותיו, וכשהשם-
יתברך עוזר והאדם זוכה לקום מהשנה בריא ושלם - גם
השנה בעצמה היא בחינת מיתה, וכמו שאמרו חכמינו
הקדושים (ברכות נו:): 'שנה אחד מששים למיתה'; נמצא -
ששנתו בעצמה כפרה לו כמו המיתה. ודרך של מוהרא"ש
ז"ל לומר: שמי שאומר הודוי בצורה זו, כאלו זה הלילה

האחרון שלו, יכל לאמרה בין בחל בין בשבת, כי פשאדם
 מרגיש שזה הלילה האחרון שלו, הלא בכל אפן הוא צריך
 להתודות, ואדם כזה נקרא מארי־דחשבנא, שהזהר־הקדוש
 מפליג מאד במעלתו, וכדאיתא (זהר קלח קעח.): 'הא אוקמוה
 דבכל ליליא ולייליא עד לא ישכב ועד לא נאים בעי ברנש
 למעבד חשבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא, ויתוב
 מניהו ויבעי עליהו רחמי, מאי טעמא בההיא שעתא? בגין
 דההיא שעתא אילנא דמותא שארי בעלמא וכל בני עלמא
 טעמין טעמא דמותא ובעי בההיא שעתא למעבד חשבנא
 מעובדוי ויודי עליהו בגין דאיהי שעתא דמותא ואלין
 אקרון: 'מארי־דחשבנא' - בכל לילה לפני שהאדם שוכב
 לישן, צריך אדם לעשות חשבון מכל מה שעשה באותו
 יום, וישוב בתשובה ויבקש עליהם רחמים, ולמה אז?
 מחמת שאז אילן המות שורה בעולם ובני־אדם טועמים
 טעם מיתה, ואז הזמן לעשות חשבון הנפש ולהיות
 מבעלי־החשבון וכו'] עין שם; נמצא - על־ידי שאומר דווי
 בלילה לפני השנה ומהרהר בתשובה, מעלתו גבהה מאד
 מאד בשמים.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שפשעה שאומר הודוי ומקבל על
 עצמו ארבע מיתות בית־דין, צריכין לכון בכל אחד
 מהארבע מיתות בית־דין להמשיך שפע לאחד מהארבעה
 עולמות: 'אצילות', 'בריאה', 'יצירה', 'עשיה', ולכון אל
 השם המכון כנגד אותו העולם: 'ע"ב', 'ס"ג', 'מ"ה', 'ב"ן',
 (וכמו שנדפס בתוך הנסח של הקריאת־שמע בעצמה, ומבאר באריכות
 בקריאת־שמע־שעל־המטה, שזכה מוהרא"ש ז"ל להדפיס ולהוציא לאור

עולם). ואז צריכין גם לבקש מהשם-יתברך שַׁימַח לו על-כל מה שפגם בארבעה חושים, שהם: ה'עֵינַיִם', ה'אָזְנַיִם', ה'חֹטֵם' וְהַפֶּה' - דִּהְיִנוּ בְּאוֹמְרוֹ 'יְהִי רְצוֹן' הַרְאוּנוּ שְׁבוּ מִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִיַּתַּת 'סְקִילָה', יִבְקֹשׁ שְׁיִתְקַן כֹּל מֵהַ שְׁפָגַם בְּ'עֵינַיִם' בְּכֹל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְשַׁימַח לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל-כֹּל הַהִסְתַּכְּלוּיוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ כְּרְאוּי, וְשִׁיזְכָּה מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה לְשִׁמּוֹר עַל ה'עֵינַיִם'. וְכֵן בְּיְהִי רְצוֹן' הַשְּׁנִי שְׁבוּ מִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִיַּתַּת 'שְׂרָפָה', יִבְקֹשׁ מִחִילָה עַל-כֹּל מֵהַ שְׁפָגַם בְּ'אָזְנַיִם', וְעַל שֶׁשָּׁמַע מֵהַ שְׁלֵא הָיָה צְרִיף לְשִׁמּוֹעַ, וְשִׁיזְכָּה מִכָּאֵן וְלִהְבֵּא לְקַדֵּשׁ אֶת 'אָזְנוֹ', וְכֵן בְּיְהִי רְצוֹן' הַשְּׁלִישִׁי שְׁמִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ מִיַּתַּת 'הַרְג', יִבְקֹשׁ עַל פָּגַם ה'חֹטֵם' שֶׁהוּא פָּגַם הַפֶּעַס, וּבְיְהִי רְצוֹן' הַרְבִּיעִי שֶׁהוּא כְּנֻגַד מִיַּתַּת 'חֲנֹק' יִבְקֹשׁ עַל תְּקוּן פָּגַם הַפֶּה, שְׁכוּלָל כָּל-מִינֵי דְבוּרִים אֲסוּרִים, וְאִזִּי הָאָדָם נִחְשָׁב מִמְּאָרִי-דְחֻשְׁבָּנָא, וְשִׁנְתוֹ מִכְּפָרַת לוֹ עַל-כֹּל עֲוֹנוֹתָיו.

וּבְעֵינַיִן 'בְּרַכַּת-הַמְּפִיל' מוֹהֲרָא"ש ז"ל מְזַהֵיר תָּמִיד לְדַקְדֵּק לְאִמְרָה בְּכֹל לִילָה, כִּי בְּרַכָּה זֶה מִדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, וְכִדְאִיתָא בְּגִמְרָא (בְּרַכּוֹת ס): 'הַנִּכְנָס לִישָׁן עַל מִטָּתוֹ אוֹמֵר מ"שָׁמַע יִשְׂרָאֵל" עַד "וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ", וְאוֹמֵר: "בְּרוּךְ הַמְּפִיל חֻבְלֵי שְׁנָה עַל עֵינַי וְתַנּוּמָה עַל עַפְפֵּי וּמְאִיר לְאִישׁוֹן בֵּת עֵינַי" וְכוּ'. וְכֵן הוּא בְּדֶרֶךְ-אֶרֶץ רַבָּה (פָּרָק יא): 'הַנִּכְנָס לִישָׁן אוֹמֵר: "הַמְּפִיל חֻבְלֵי שְׁנָה עַל אָדָם"', וְנִפְסַק כֵּן בְּרַמְב"ם (הַלְכוֹת תְּפִלָּה, פָּרָק ד, הַלְכָה א'): 'כְּשִׁיכָנַס אָדָם לְמִטָּתוֹ לִישָׁן בְּלִילָה מְבָרַךְ: "בְּרוּךְ אַתָּה הוֹיָה אֱלֹקֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם הַמְּפִיל חֻבְלֵי שְׁנָה עַל עֵינַי"'

וכו', וכן בשלחן-ערוך (סימן רל"ט, סעיף א'). ולכן בודאי אסור
 לזלזל בה, כי היא מסדר ברכות היום, והיא פדגמת ברכת
 השחר שאומרים אז: "המעביר חבלי שנה מעיני ותנומה
 מעפעפי", ולכן גם בלילה אומרים: "המפיל חבלי שנה על
 עיני ותנומה על עפעפי", ובברכה זו יש סוד מיוחד
 שמסימין בה: "המאיר לעולם כלו בכבודו", כי אפלו בתוך
 חשכת לילה הקדוש-ברוך-הוא מאיר לנו בכבודו, בבחינת
 (יחזקאל מג): "והארץ האירה מכבודו", כי כשאדם זוכה
 להיות דבוק בו יתברך, ומחפש כבודו יתברך מפל דבר,
 אזי לילה פיוס יאיר, ואפלו בתוך חשכת לילה - אור לו,
 על-ידי הארת זיו כבודו יתברך, ומה שיש חוששים שאולי
 לא ירדם או שמא יצטרך להפסיק, ומטעם זה מזלזלים
 בברכה זו, כבר מבאר בהרבה פוסקים שאין צריכין לחשש
 לזה כלל, כי על מנהגו של עולם נתקנה, והיא ברכת
 הודאה על טבע השנה (עין כנסת-הגדולה, סימן רל"ט, סעיף ה',
 ובבאור-הגר"א, סימן תל"ב, וכן בחיי-אדם כלל ל"ה, סעיף ד'); והרבה
 צדיקים הקפידו על זה מאד, ומובא בספר לקוטי-מנהגים
 בשם הרב הקדוש בעל ה'דברי-חיים' מצאנו ז"ע, שאמר:
 ש'מוטב להפסיק כמה פעמים אחר ברכת-המפיל, ולא
 ישן פעם אחת בלא ברכה, כי הישן בלא 'המפיל' כאוכל
 בלא 'המוציא'. וכן מביא שם בשם הרב הקדוש בעל
 ה'בני-יששכר', שאמר: ש'חמורה יותר ברכת-המפיל
 מברכת הנהנין על האכילה'. וגם בליל-החבור דעתו של
 מוהרא"ש ז"ל שצריכין לומר את כל סדר קריאת-שמע-
 שעל-המטה וברכת-המפיל לפני החבור - ואין זה הפסק
 כלל, כי הכל מענין השנה. ואדרבה! מובא בפוסקים שיש

לְבַרְכָּהּ זֹו כְּפִנְיָהּ גְדֻלָּהּ לִפְנֵי הַחֲבוּר דְּוָקָא, כִּי עַל זֶה מִתְפַּלְלִים: "וְתֵהָא מְטַתִּי שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ" (עֵין מִזָּה בְּסִדּוּר הַיַּעֲבֹץ מְלוּן בֵּית ל"ט, וּבְמִוֹר וּקְצִיעָה סִימָן ר"מ, וּבְכִיפָה-לֵלֶב, סִימָן רל"ט, סְעִיף ד', וּבְכַף הַחַיִּים, סִימָן רל"ט, סְעִיף י', עֵין שָׁם); וְאָמַר מוֹהְרָא"ש ז"ל: שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂיֵשׁ חוֹלְקִים עַל זֶה, וְהוּא יוֹדֵעַ שְׁהִרְבָּה יַעֲרְעְרוּ עַל זֶה, אָבֵל כֶּף יוֹצֵא לְפִי אֲמַתַּת הָעֲנִיָּן, וְאֵין צְרִיכִין לַחֲשֹׁשׁ יוֹתֵר בְּזֶה כָּלָל.

(שְׁחוֹת-מוֹהְרָא"ש חֵלֶק י"א עֶרֶךְ קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמְטָה)

לה.

מַעֲנִין אֲמִירַת 'בְּרַכַּת-הַמְּפִיל' וְהַשְּׁנָה בַּיּוֹם.

בְּדַבַּר אֲמִירַת 'בְּרַכַּת-הַמְּפִיל' בַּיּוֹם, כְּתָבוּ הַפּוֹסְקִים, שְׂאֵין לוֹמַר, כִּי לִילָה הוּא זְמַן שְׁנָה, אָבֵל לֹא בַּיּוֹם. וְאֶדְרָבָה, עַל-פִּי הָאֲרִיז"ל אָסוּר לִישֵׁן בַּיּוֹם (שְׁעַר-הַפְּנוּת דְּרוּשֵׁי קְדוּשׁ לִיל-שֶׁבֶת דְּרוּשׁ א), כִּי יְכוּלִים לְהַדְּבִק בּוֹ קְלָפוֹת וְכוּ', אוֹ לְהַתְּעַבֵּר בּוֹ אֵיזָה רוּחַ שֶׁל רָשָׁע וְכוּ', אָבֵל מִי שֶׁמְכַרְח לִישֵׁן קֶצֶת בַּיּוֹם, כְּדִי לִתֵּן נִיחָא לְמַחִין, כְּדִי שְׂיֻכַּל לְלַמַּד תּוֹרָה בְּצִלְלוֹת הַדַּעַת - רְאִיתִי לְהִבְיָא, שְׁקָדָם הַשְּׁנָה יֹאמַר מְזָמוּר צ"א: "יּוֹשֵׁב בְּסִטֵּר עֲלִיּוֹן בְּצֵל שַׁד"י יִתְלוֹנֵן" וְגו', וְזוֹ שְׁמִירָה שְׁלֹא יִתְאַחֲזוּ בּוֹ הַקְּלָפוֹת, אָבֵל לֹא לוֹמַר "בְּרַכַּת-הַמְּפִיל". וְכֵן מוּבָא בְּדַבְרֵי הַרְ"שׁ ז"ל, שְׂאֶפְלוּ אַחַר חֲצוֹת כְּבָר לֹא צְרִיכִים לוֹמַר 'בְּרַכַּת-הַמְּפִיל' עַל-פִּי סוּד, כִּי זְמַן שְׁנָה הוּא רַק עַד חֲצוֹת - וּבְזֶה לֹא נוֹהֲגִים הָעוֹלָם.

וְהַתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, שְׁהֵם עֲרִים מְאֹד בְּלִילָה וְלוֹמְדִים תּוֹרָה, וְכִשְׁמַגִּיעַ זְמַן חֲצוֹת אוֹמְרִים סֵדֵר תְּקוּנָה-

חצות, ואחר־כך ממשיכים ללמד. ובשעה שלש או ארבע או יותר מאחר הולכים לישן, אז אומרים 'ברכת־המפיל', כי לילה הוא זמן שנה.

ורואים בחוש, כשאדם ישן בלילה, אפלו רק שתיים או שלש שעות, זה יותר מלישן שבע או שמונה שעות ביום, כי הלילה נברא לשנה, ולכן אומרים 'ברכת־המפיל' בעת שנת הלילה, ואפלו שזה כבר אחר חצות, כל זמן שלא עלה עמוד־השחר, כי כך הוא נהנה גם מהשנה. ויש שרוצים לומר, אשר 'ברכת־המפיל' היא להנאת השנה, ואין מה לחלק על זה, כי 'ברכת־המפיל' היא מדינא דגמרא.

לו.

מענין אמירת הפסוקים אחר קריאת־שמע־שעל־המטה.

בענין ששאלת על קריאת־שמע־שעל־המטה וכו', הרי זו גמרא מפרשת (שבועות טו): רבי יהושע בן לוי אמר את הפסוקים האלו קדם השנה: "יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן", עד "כי אתה הוי"ה מחסי עליון שמת מעונך", עין שם. הרי שלף לפניה, שהכל מדינא דגמרא, ואסור להתלוצץ משום דבר. כל מה שאתה רואה בסדור, יש לזה מקור בדברי חכמינו הקדושים ובדברי המקבלים, ואם יש דברים שאינך מבין - תאמר שאינך מבין. אך אל תעשה צחוק משום דבר, אשר זה בא מקלקול המחין, קלקול הדעת.

(מכתב ו' קיא)

פֶּרֶק ג'

הַשְּׁנָה וְהַקִּימָה

א.

עצה לשוב-הדעת.

אודות השנה וכו', יש דבור מרבנו ז"ל (אבניה-ברזל חלק שיחות וספורים מרבנו ז"ל סימן ל"ג): 'מען דארף היטן דעם שלאף' (- צריף לשמר את השנה) הינו כשאדם יגע ומחו בקטנות - ילף לישן, ואין זו עבודה להסתובב ער, אבל כמו שכור בלי שוב-הדעת. ואמר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן קו): 'ביותר מועיל השנה לאמונה. ועל-כן תכף-ומיד כשנופלת עליך שנה, לך לישן, כדי שיהיה לך ישוב הדעת לתורה ולתפלה ולדבקות הבורא ותברך שמו. ודבר זה ראיתי אצל אנשי-שלומנו, שתכף-ומיד בערב אחר תפלת ערבית הלכו לישן, כדי שיוכלו לקום לחצות. ושמעתי מהרב החסיד רבי לוי יצחק (נרו יאיר) [ז"ל]: שרבי אברהם ברבי נחמן ז"ל (בעל מחבר ספר באור-הלקוטים), היה מתפלל ערבית עם הזמן הראשון, וכבר הלך לישן, והיה קם בחצות. וכן שמעתי ממנו, שבאומן היו מאנשי-שלומנו, שעוד בבית-הכנסת קראו קריאת-שמע-שעל-המטה, כדי שכשיבאו לביתם כבר והיו מוכנים לישן. וכן ספר לי: אשר באומן בקלוז אחר תפלת מעריב היה שקט וחשך, כי כלם הלכו לישן, ובזו הלשון אמר: 'איי איז דאס גיווען זיס איי איז דאס גיווען

שיין ובפּרָט די ווינטער נעכט מען קאן דאס נישט אויס
 מאלן? ('איי! זה היה מתוק, איי! זה היה יפה, ובפּרָט לילות החורף...
 אי אפּשער לציר זאת) וכן ראיתי אצלו הרבה פעמים, שלויתי
 אותו הביתה מבית-המדרש עד ביתו, וכשהגיע לביתו אמר
 לי: 'אגוטע נאכט איך גיי שוין שלאפן'; ועל-כן אל תהיה
 בטלן, ובאמת ראה והבן איך שעל-פירב השעות בלילה
 מבליים בשיחה של מה בכך בבית עם המשפחה, או ברחוב
 עם חברים, או עם אשתו וכו', וכך נאבד לו לילה שלם
 בלא פלום, ואחר-כך לא יכולים לקום לתפלה וכו', אבל
 אם מרגילים עצמם לילה לישן תכף-ומיד מקדם, אז בנקל
 לקום בשעה שתים או שלש, ואז הן השעות הכי יפות
 לקנות קנין תורה. ודבר זה ראיתי אצל אדוני אבי, מורי
 ורבי, שמיום עמדי על דעתי, ראיתי שהלך לישן מאד מאד
 מקדם בערך בשעה שמונה וחצי, והיה קם כבר בשעה
 שתים וחצי או שלש.

(מכתב תתקעז)

ב.

עצה לבלבולים.

אודות הבלבולים שעובר עליך וכו', יש דבור מרבנו ז"ל
 (אבנייה-ברזל חלק שיחות וספורים מרבנו ז"ל סימן ל"ג): 'מען דארף
 היטין דעם שלאף' (- צריכים לשמר על השנה) כי באמת אם
 האדם מסגף עצמו בשנה, אז מסתובב כל היום כסוס,
 רחמנא לצלן, שגם-כן אינו ישן... אבל יש לו ראש סוס...

ועל-כן אין זו עצה לסגף עצמו בשנה, אשר זה הורס את המחין לגמרי, ואחר-כך אינו יכל להתפלל וללמד וכו'. ולדעתי זהו מה שרבונו ז"ל אמר (לקוטי-מוה"ר, חלק א', סימן א'): 'שהיצר הרע מתלבש עצמו במצות, עין שם; כי לכאורה הוא אומר לך מוסר למה לישן ימיה ושנותיה... ולבסוף מפילה בפח יקוש, רחמנא לצלן, כי מי שאינו ישן, אזי מחו מבהל ומבלבל, ובזה יש טבעי בני-אדם, לא יכולים לחקות אחד את השני, אחד צריך לישן רק שלש או ארבע שעות, ואחד צריך לישן שבע או שמונה שעות, והכל כפי האדם, ועל-כן מהיום והלאה שמר את השנה. ואנשי-שלומו רגילים לומר, למה הדפיסו בסדורים 'קריאת-שמע-שעל-המטה' תכף-ומיד אחר מעריב? להורות שצריכים תכף-ומיד לילה לישן אחר מעריב, וכך יוכל לקום לחצות, ובזה תבחין אם זה מצד היצר-הרע או מצד היצר-הטוב, אם בלילה האדם מתמיד בלמוד התורה הקדושה - אזי ידע שזה מצד היצר טוב. אבל אם סתם מבלי את הזמן ומסתובב בלא כלום וכו', מדבר דברים בטלים ושל מה בכך - ידע שהכל עצת היצר-הרע. ואפלו מצד היצר-טוב - צריכים לצמצם עצמו, ולידע שמחר הוא גם-כן יום, וצריכים לקום, ואם הולכים לישן מקדם, אזי יכולים לקום מקדם. והשעות של קדם אור היום שוות הרבה יותר מכמה שעות ביום או בלילה, ועל-כן אשרי מי שהולך לישן מקדם, כדי שיוכל לקום קדם אור היום (מי

שיכול בחצות ממש אין למעלה מזה, ואז יוכל ללמד עד ותיקין כמנהג אנשי-שלומנו), כי התורה שלומדים אז מאירה מאד מאד באור וזיו עליון, ומרגיש את השכינה שמסוככת עליו, אשרי לו.

(מכתב א' ריד)

ג.

חדוש נפלא בענין שנה וקיימה.

ראה לזרו את עצמך ללכת לישן מקדם, ותאמר את קריאת-שמע-שעל-המטה בנסח האר"י ז"ל, אשר מוהרנ"ת ז"ל אמר: שהוא תקון נפלא לפגם-הברית - הוצאת-זרע-לבטלה וכו' (עין לקוטי-הלכות, קריאת-שמע שעל-המטה, הלכה ב'). בודאי כפי שאדם הולך לישן - כך הוא קם, כמו שכתוב (בראשית א, ה): "ויהי ערב ויהי בקר", איזה ערב שיש לו - כזה בקר יש לו. ועל-פי-זה תתישב פליאה נשגבה בסעיף הראשון בשלחן-ערוך, שהמחבר מתחיל: 'יתגבר כארי לעמד בבקר לעבודת בוראו שיהא הוא מעורר השחר', והרמ"א מביא: 'ובשכבו על משכבו, ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו יתברך ויתעלה'. למה המחבר מדמה מהקיימה והרמ"א מוסיף על השכיבה? אלא התרוץ הוא כנ"ל, שהרמ"א מוסיף: כי כשהאדם הולך לשכב באימה וביראה, ויודע לפני מי הוא שוכב, ומכין את עצמו כדבעי, אזי מיד כשיעור משנתו, יקום בזריזות לעבודת הבורא יתברך ויתעלה, כי הקיימה תלויה בשכיבה, אם הולכים לשכב

מקדם - קמים מקדם. על-פן ראה לקיים זאת בשמחה, ואז טוב לך כל הימים.

(מכתב ח' מזה)

ד.

מסמני העצלן - מתעצל אפלו לישן.

דע לך - שאסור להיות עצלן. ואחד מהסמנים של עצלן - שבליילה אינו הולך לישן בזמן, אינו לומד ואינו אוכל, רק סתם מבטל הזמן בשטיות - זהו סימן של עצלן. כי הולך בטל כישן דמי, ולכן עדיף ללכת לישן, ויחליף את כחותיו, ויוכל לקום מקדם לתפלה וללמד תורה הקדושה. ולכן שמר מאד בליילה לא לפגור עם הזמן היקר, אלא תכף-ומיד לך לישן. ואדוני אבי מורי ורבי (ז"ע) הוא בזה חדוש נפלא, כי הולך לישן מקדם מאד, ולעולם לא בטל כלל, ולכן כל-ימי חיו היה יכל לקום בשתים בליילה, ולמד עד תפלת הותיקין, וכך התנהג תמיד, והרבה פעמים כשבאתי לבקרו בתחלת הערב, ודברתי עמו קצת, ותכף-ומיד לפני - התחיל לקרות קריאת-שמע-שעל-המטה, על מנת להדריכני, שפך צריכים לנהג - לא לבטל את הזמן בדברים של מה בכך, אלא תכף-ומיד הולכים לישן, וכך יכולים לקום מקדם. וידועה אמרת אנשי-שלומונו כשהיו שואלים אותם עצה לקום מקדם, היו אומרים: ללכת לישן מקדם.

(מכתב יב תשה)

ה.

מזהיר את בחורי ישיבתו בתקיפות גדלה לישן בזמן.

אני מאד מבקש ומזהיר שבשעה אחד בלילה יהיה סגור החשמל בישיבה, ואף אחד שלא ימצא שמה, כתבתי לכם כבר שבדיוק בשעה שתים עשרה בלילה יכולים להגיד תקוין-חצות, ואחר-כך להתבודד קצת, ולומר קריאת-שמע-שעלה-מטה, ותכף-ומיד ללכת לישן, כי כלל זו תקחו בידכם, אם הולכים לישן מקדם, יכולים לקום מקדם, ואוי לו למי שמעיר את חברו מהשנה, כי גזל שנה אי אפשר לשלם חזרה, אני יעמד על זה מאד מאד בתקיפות, ומי שימרה את פי - יסלק מהישיבה, כי הסמ"ך-מ"ם מתלבש על בחורים בלילה להיות מתמידים וכו', או סתם להסתובב וכו', או לפטפט דברים בטלים וכו', הכל כדי שמחר בבקר שלא יוכל לקום בתפלה.

(מכתב כ סיון תשס"ז)

ו.

שאלה: שמעתי ספור שרבי נחמן מברסלב זצ"ל ברח את רבי נתן, שמיד כשישכב לישן ירדם. ומשום שיש לי בעיה להרדם וכל רעש מעיר אותי אני שואל: איך גם אני יכול לזכות לכך? האם יש סגלה או פסוקים שמסגלים לזה?

תשובה: רבנו ז"ל אמר (ספר-המדות, אות שנה, סימן ד'): 'מי שלא יכול לישן - יעלה על מחשבתו אמונת תחית המתים'; כי באמת חכמינו הקדושים אמרו (ברכות

נז:): 'שנה אחד מִשְׁשִׁים לְמִיתָה'. ומי שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְהִרְדֵּם זֶה מַחֲמַת שְׁבַפְנִימִיּוֹת הוּא מִפְּחַד שְׁמָא יָמוֹת בְּאִמְצַע הַשְּׁנָה, אָבֵל כְּשֶׁבֶר-יִשְׂרָאֵל מִחֲדִיר בְּעִצְמוֹ אֲמוֹנַת תַּחֲיִת הַמֵּתִים, וְשָׂאִין לוֹ מַה לְדַאֵג מֵהַמּוֹת, אֲזִי יוֹכֵל לִישֵׁן.

מַה טוֹב וּמַה נְעִים לְפָנַי שֶׁהוֹלְכִים לִישֵׁן לְקִרְאָה קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה עַל-פִּי הַנִּסְחָה שֶׁל הָאֲרִיזוֹ"ל, שְׁזֶה תִּקּוּן גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְנִשְׁמַת הָאָדָם, וְאַחֲר־כֵּן יִלְמַד אֵיזֶה שְׁעוֹר בְּמִטָּתוֹ, כְּגוֹן 'עֵינַי-יַעֲקֹב', אוֹ סְפוּרֵי צְדִיקִים וְכוּ' וְכוּ', וְיִרְאֶה אֵיךְ שֶׁתִּכְתֵּב-וּמִיד יִרְדֵּם.

וְאִם זֶה לֹא יוֹעִיל לָךְ, אֲזִי תִרְאֶה לְהִתְבוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלַעֲשׂוֹת לְעִצְמְךָ חֲשִׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ אֵיךְ עָבַר לָךְ הַיּוֹם, וְתִבְקֶשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ שִׁימַחֵל לָךְ עַל-כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ, כִּי בִפְרוּשׁ גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קִהֵל-רַבָּה, פְּרָשָׁה י', סִימָן כ'): 'אָמַר רַבִּי בּוּן: בְּשַׁעַת שֶׁהָאָדָם יֵשֵׁן הַגּוּף אוֹמֵר לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְנֶפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ לְמַלְאָךְ, וְהַמַּלְאָךְ אוֹמֵר לְכָרוֹב, וְהַכָּרוֹב אוֹמֵר לְבַעַל כְּנָפַיִם, מִי הוּא זֶה הַשָּׂרָף, וְהַשָּׂרָף יוֹלִיךְ דָּבָר וְיִגִּיד לְפָנָי מִי שָׁאֵמַר וְהָיָה הָעוֹלָם'; וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׁזוּכָה לְהִתְבוֹדוֹת לְפָנָי שֶׁהוֹלֵךְ לִישֵׁן, וּמְדַבֵּר אֲזִי עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ שְׁזוֹ שְׁלֵמוֹת הַהִתְבוֹדָדוֹת, וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחֹת הַר"ן, סִימָן ס"ח): שְׁעָקַר הַתְּבוֹדָדוֹת שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה עַל מִטָּתוֹ, בְּעֵת שֶׁשָּׁכַב עַל מִטָּתוֹ וְכִסָּה עִצְמוֹ בְּסָדִין, אֲזִי הָיָה מְדַבֵּר וּמְשִׁיחַ כָּל לְבוֹ לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ו, ז) "אֲשַׁחֶה בְּכָל לִילָה מִטָּתִי בְּדַמְעָתִי". אֲשֶׁרִי מִי שִׁיִּרְגִיל עִצְמוֹ לְקַיֵּם

הנהגה זו העולה על הכל; ותראה שתכף-ומיד שתתחיל להתנהג ככה - תרדם בשנה עמקה.

(מכתב ב' מח)

ז.

מוהרא"ש ז"ל הקפיד מאד על אלו שמשגפים את עצמם בענין שנה. ואמר: שהלא אם אין האדם ישן, אזי כל היום מסתובב כמו סוס, הינו מחו מבלבל מאד מאד, וסוס גם-כן ממצט בשנה.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שהאדם צריך תמיד לבער אל השם-יתברך, הן בהתמדה בתורה הקדושה, הן בשקיפה בתפלה ובהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו והן בדבקות יחודים והמשכת גלוי אלקותו יתברך עליו, אבל תכף-ומיד כשרק מרגיש שמחו מתבלבל, אזי יניח את עצמו לישון. והזכיר מוהרא"ש ז"ל את דבורו של רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן סימן קי): 'שביותר מועילה השנה לאמונה'.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: כי בענין שנה צריכים להשכיל מאד מאד, כי הבעל-דבר מבלבל את האדם מאד מאד בענין זה, עד שאינו יודע מה נקראת באמת 'שנה', ומה נקרא באמת 'ער'. והסביר: כי עקר השנה הוא שנת המחין, שהמחין שלו ישנים, ואינו מרגיש אלקותו יתברך, ועקר הקימה ולהיות ער - הוא שהמחין שלו מישבין עליו, והוא מרגיש עליו אמתת מציאותו יתברך באמת.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שמוהרנ"ת ז"ל מסביר, שענין השנה הוא, כשאדם נפל בדעתו ומתיאש, וענין הקימה מן

השנה הוא, כשאדם מתעורר, ואינו מניח את עצמו לפל
כָּלֵל (עין לקוטי-הלכות השפמת-הבקר, הלכה א').

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שפדבר שנה אסור לאדם לחקות את
השני, אם רואים שדרכו של אחד להיות ער הרבה
- אסור לחקות אותו, אם אתה מרגיש שאתה צריך לישון
- לך לישון, ואל תסתכל על אחר כלל, כי לכל אחד יש
טבע אחר לגמרי, ויכול להיות שלחברך די ומספיק מעוט
שנה, אף אתה אם לא תשן כל צרכך - תהיה אחר-כך מבהל
ומבלבל כל היום, ועל-כן צריך כל אחד להשפיל על דבר
זה מאד.

ותמיד מעורר מוהרא"ש ז"ל את התלמידים, שילכו לישון
באפן שיהיה להם קל לקום, והוא חוזר על מאמרם
ז"ל (בראשית רבה פ"ט, ה. על פסוק בראשית א, לא): "והנה טוב
מאד" - 'זה השנה. וכי שנה טובה מאד? לא-כן תנינן, יין
ושנה לרשעים נאה להם ונאה לעולם, אלא מתוך שאדם
ישן קמעא הוא עומד ויגע בתורה הרבה; הרי שאם האדם
ישן - אזי המחין שלו מישבין ויכול אחר-כך ללמד הרבה
תורה.

והיה חוזר מוהרא"ש ז"ל על מאמר אנשי-שלומנו: 'ללכת
לישן מקדם - זה כבד חצי קימה', וכן אמרו: 'ווי מען
לייגט זיך אזוי שטייט מען אויף' -] כפי שנשכבים לישון
- כף קמים] ואמר על זה רמז: "ויהי ערב ויהי בקר"
(בראשית א, ה) - 'איזה ערב שיש לך, כמו-כן יהיה לך בקר
כזה'. הינו כפי השנה - בן הקימה. אם הולך לישן מקדם

ובהתעוררות בתשובה - כך יזכה לקום מקדם ובהתעוררות בתשובה.

וספר מוהרא"ש ז"ל: שדרכו של רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, היתה ללכת לישון תכף אחר מעריב, והיה מתפלל מעריב תכף כאשר נראו שלשה כוכבים, ותכף-ומיד הלך לישון, כדי שיקום לחצות, והיתה דרכו של רבי אברהם ז"ל לומר: שפסדורים נדפסה קריאת-שמע-שעל-המטה תכף-ומיד אחר מעריב, להורות - שאסור להפסיק, רק תכף-ומיד ללכת לישון. וכן היו נוהגים הרבה מאנשי-שלומנו, ובאפן הזה היו קמים בחצות ממש - עוסקים בתורה עד הבקר ומתפללים תפלת ותיקין.

ופעם אחת הסביר מוהרא"ש ז"ל: שיש שתי עבודות, עבודה אחת היא לילך לישון תכף אחר מעריב ולקום לחצות, [ואמר אז: אשר זו השלמות]. ועבודה שניה היא ללמד כל הלילה עד שחוטפתו שנה בתוך הלמוד, ואמר: מה ההפרש בין שתי העבודות האלו? אלו שהולכים לישון תכף-ומיד הם בטוחים שיזכו לקום, ועל-פן הולכים לישון, ואלו אשר לומדים רב הלילה, קשה להם ללכת לישון, כי חוששים שמא לא יזכו לקום, ועל-פן אינם יכולים לפעל אצלם ללכת לישון, והוסיף אז מוהרא"ש ז"ל אומר: 'הלא אמרו חכמינו הקדושים ז"ל (ברכות נו:): 'שנה היא אחד מששים ממיתה', ועל-פן אינם רוצים לילך למות רק לומדים עד שחוטפתם שנה'.

וספר: שאף שהדרך הראשונה היא העקרית, וכך היה רצון רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן שא'), אבל הוא רגיל מאז

היותו בחור צעיר ללמד רב הלילה, ועל-כן קשה לו לשנות הרגלו, וסיים:
 'אף-על-פי-כן אל תחשבו שאני איני יושן, תהלה להשם-יתברך, אני שומר
 מאד מאד על השנה, ויש לי הזמנים שלי לישן', [על-פי-רב דרכו לישן
 כשתיים או שלש שעות אחר הצהריים סמוך לבין השמשות, הינו אחר מנחה,
 כי דרכו להתפלל מנחה מקדם בשעה שלש, וסמוך לבין השמשות הוא יושן,
 וכשהוא קם מתפלל מעריב, כי דרכו להתפלל מעריב בדיוק בשעה תשע
 בלילה - בין בקיץ ובין בחורף].

והרבה פעמים האריך בשיחה ממעלת האדם הזוכה לשמור
 על השנה, כי הלא כשאדם שומר על השנה, אזי
 הוא ענין אחר לגמרי ויכל לחשב תמיד ממנו יתברך, מה
 שאין בן כשם מעט בשנה - אזי יושן כל היום.

ואמר מוהרא"ש ז"ל בשם רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל:
 'איך יכל האדם לומר שהולך לישן? אלא צריך לילה
 להתבודד עמו יתברך, ובתוך כך חוטפתו שנה'. וכן היתה
 דרכו, שהיה שוכב על המטה ומסובב פניו אל הקיר
 ומתחיל לדבר עמו יתברך, ובתוך כך נפלה עליו שנה,
 ואמר רבי אברהם ז"ל: שזו נקראת שנה קדושה: 'א
 הייליגן שלאף', שהולך לישן מתוך התבודדות.

וספר מוהרא"ש ז"ל: שלו יש כמה שעורים במטה קדם
 שהולך לישן, ואחר-כך מכבה את האור, ומתחיל
 להתבודד עמו יתברך, ובתוך כך חוטפתו שנה, וכן היתה
 דרכו שהיה שוכב על המטה ומסובב פניו אל הקיר, ומתחיל
 לדבר עמו יתברך, ומיחד יחודים עד שנופל בשנה.

(שיחות-מוהרא"ש חלק א' ערך שנה)

ח.

פעם שאל אחד מאנשי-שלוֹמנו עצה ממוהרא"ש ז"ל בעבור שנה, כי זה לו כבר כמה לילות שאינו יכל לישן כלל, ענה ואמר לו מוהרא"ש ז"ל: הלא רבנו ז"ל אומר (ספר-המדות, ערך שנה, סימן ד'): 'מי שאינו יכל לישן יעלה על מחשבתו אמונת תחית המתים', עין שם; אם פן צריכים לקיים זאת בתמימות ובפשיטות ולחשב מאמונת תחית המתים, ועל-ידי-זה תוכל לפל בשנה.

והסביר לו מוהרא"ש ז"ל את דברי רבנו ז"ל בטוב טעם ודעת: אחד מן הטעמים שאין בני-אדם יכולים לישן, ובפרט אנשים זקנים, הוא מחמת שהם מתפחדים מיום המיתה, והיות שהשנה היא אחד מששים ממיתה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות נו:), לכן הם דוחים את השנה, כדי שלא לטעם טעם המות, אבל על-ידי שמעלה על מחשבתו אמונה בתחית-המתים, שסוף-כל-סוף יקמו כל המתים לתחיה, אז כבר אין לו מה לפחד מן המות, ועל-ידי-זה מישב דעתו ויכל לפל בשנה...

ואמר מוהרא"ש ז"ל: עוד סגלה להרדם - שיסתכל בתוך איזה ספר קדוש בשכבו על מטתו, וזה מסגל מאד, כי הבעל-דבר אינו רוצה שהאדם ילמד, ולכן תכף-ומיד תפל עליו שנה עמקה - וזה בדוק ומנסה. כי אם יקח האדם איזה עתון או דבר של חול, יוכל להסתפל בזה שעות ולא יפל בשנה, אבל עם ספר קדוש תכף-ומיד ישן.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש ז"ל בְּדֶרֶךְ צְחוּת, וְאָמַר: וּבִפְרָט אִם תִּקַּח
בִּידֶךָ סֵפֶר: 'אֲשֶׁר-בִּנְחָל', אֲזַי בְּוֹדָאֵי תִפְּל בְּשָׁנָה
תִּכְף־וּמְיָד...

[וּבְדֶרֶךְ צְחוּת אָמַר פְּעַם מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁהַדָּבָר הַנ"ל הוּא
גַם סֵגְלָה לְבַעַל חֲנוּת שְׁיֵהִי לּוֹ תְּמִיד קוֹנִים, הַיְנוּ
שְׁיֵהִי לּוֹ סְפָרִים מוֹכְנִים בְּתוֹךְ חֲנוּתוֹ, וְתִכְף־וּמְיָד כְּשֶׁאֵין
קוֹנִים יִפְתַּח אֵיזָה סֵפֶר לְלַמֵּד בּוֹ, אֲזַי תִּכְף־וּמְיָד יִרְאֶה
שֶׁהַבַּעַל־דָּבָר יִזְמַן לּוֹ אֵיזָה קוֹנָה לְבַטְלוֹ מִלְּמוּדוֹ...]

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁדָּרְכוֹ תְּמִיד לְהַסְתַּכֵּל בְּכַמָּה סְפָרִים
בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ לְפָנֵי הַשָּׁנָה, וְאַחֲר־כֵּן מְכַבֵּה אֶת
הָאוֹר וּמְתַבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְנוֹפֵל בְּשָׁנָה תִכְף־וּמְיָד מִתּוֹךְ
יְחוּדִים קְדוּשִׁים, וְאָמַר: שְׁיֵשׁ לּוֹ מִמֶּשׁ הַבְּרָכָה שֶׁל מוֹהֲרַנ"ת
ז"ל שֶׁפְּעַם נִתְבָּרֵךְ מִפִּי רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁתִּכְף־וּמְיָד כְּשֶׁיִּסְגֹר אֶת
עֵינָיו יִפֹּל בְּשָׁנָה (אֲבִינֵי-בְרוּזֵל שִׁיחֻת־וְסִפּוּרִים מִמוֹהֲרַנ"ת ז"ל סִימָן
מז-מח), וְכֵן נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ תְּמִיד.

וְזֶה הִיָּה בְּעָרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ כְּשֶׁשָּׁאֵל הָאִישׁ הַנ"ל עֲצָה
מִמוֹהֲרָא"ש ז"ל בְּעֵנִין הַשָּׁנָה, וְאָמַר לּוֹ מוֹהֲרָא"ש ז"ל
אֲזַי: שֶׁבְּעָרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ יֵשׁ מְצוּהָ גְדֻלָּה לִישֵׁן קָצֵת כַּמּוּבָא
בְּסִפְרִים, כִּי רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן יז):
שֶׁשַׁבַּת־קֹדֶשׁ הִיא עוֹלָם הַחֲרוּת, וְעַקֵּר הַחֲרוּת הוּא חֲרוּת
הַמַּחִין, וְעַל־פִּי־רַב בְּנֵי־אָדָם מִתְיַגְעִין מְאֹד בְּטַרְחֻת
וּבִיגִיעוֹת בְּעָרְב־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְכִשְׁבָּאָה שַׁבַּת־קֹדֶשׁ אֵין לָהֶם
חֲרוּת הַמַּחִין כָּלֵל, רַק נִפְלִים בְּשָׁנָה רַב הַשַּׁבַּת־קֹדֶשׁ, וְכִכָּה
עוֹבֵר אֶצְלָם כָּל הַיּוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה, וְלִכֵּן כְּדָאֵי מְאֹד לִישֵׁן

קצת בערב-שבת-קדש, כדי שיתן נִיחָא לַמַּחִין, וְעַל-יַדֵּיהָ תִהְיֶה לוֹ חֲרוּת אֲמִתִּית כָּל הַשַּׁבָּת-קֹדֶשׁ, וְיֻכַּל לְנַצֵּל אֶת הַזְּמַן הַיָּקָר אֲזִי בַתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וּבַדְּבָקוֹת הַבוֹרָא.

וּסְפָר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁדַרְכוּ שֶׁל הָרַב מִטְשַׁעֲהַרִּין ז"ל הִיְתָה לֹא לִישׁוֹן כָּלֵל - לֹא בַלַּיִל שַׁבָּת-קֹדֶשׁ וְלֹא בְיוֹם שַׁבָּת-קֹדֶשׁ, כִּי אָמַר: שְׁצָרִיכִים לִהְיוֹת שׁוֹמְרֵי אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֶסוּר לְשׁוֹמֵר לִישׁוֹן עַל מְשֻׁמְרָתוֹ אֶפְלוּ כְּרַגַּע, פֶּן יִפְשַׁע בְּשִׁמְרָתוֹ. וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁמִי שְׁמַרְגִּישׁ טַעַם קֹדֶשֶׁת שַׁבָּת-קֹדֶשׁ קָשָׁה לוֹ מְאֹד לִישׁוֹן בַּלַּיִל-שַׁבָּת-קֹדֶשׁ, כִּי חָבַל לוֹ עַל-כָּל רַגַּע שֶׁל הַלַּיְלָה הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה, וְלֹא יִשׁוֹן - רַק הַמְּכַרְח לֹא לְעַבֹּדֶת הַשָּׁמַיִם... וְעַל יוֹם שַׁבָּת-קֹדֶשׁ מְבֹאָר בְּשֵׁם הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר-הַפְּנוּנוֹת, דְּרוּשֵׁי קִדּוּשׁ לַיַּל-שַׁבָּת, דְּרוּשׁ א', עִנּוּן סַעֲדַת שַׁחֲרִית דְּשַׁבָּת): שְׁטוּב לִישׁוֹן אַחַר הַצְּהָרִים, כִּי הִיא מַעֲלָה וְטוֹבָה גְּדוּלָה לְנִשְׁמָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְאִישׁ הַנַּ"ל: הֲלֹא תִרְאֶה שֶׁהַבְּעֵיָה שְׁלָךְ הִיא - שְׂאִין אֶתָּה יָכַל לִישׁוֹן, אֲבָל הַבְּעֵיָה שְׁלִי הִיא

הוספות וביאורים

ג. וְכֵן הוֹבָאָה דַּעַת רַבֵּנוּ ז"ל גַּם בְּאֲבִינֵיהּ-בְּרֻזְלָה חֵלֶק שִׁיחוּת-וּסְפוּרִים מִרַבֵּנוּ ז"ל אוֹת נ"ו, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: פַּעַם אַחַת שְׁאַלוּ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְרַבֵּנוּ הַקֹּדֶשׁ עִנּוּן חֲצוֹת אִם יְכוּלִים לִהְיוֹת נְעוּר עַד חֲצוֹת וְלוֹמְרֵי חֲצוֹת. וְהִשִּׁיב לָהֶם רַבֵּנוּ הַקֹּדֶשׁ שְׁעָקֵר הַעַבְדוּדָה שֶׁל חֲצוֹת הוּא, לְקוּם מֵהַשְּׁנָה וְלוֹמְרֵי חֲצוֹת:

ד. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: הַשְּׁנָה בְיוֹם הַשַּׁבָּת הִיא טוֹבָה אֶל הַצְּדִיקִים, כִּי אֵין דְּבָר רַע שׁוֹלֵט בְיוֹם שַׁבָּת, וְאֵין חֲשַׁשׁ שִׁיפְסִיד אֵיזָה עֲבוּר נִשְׁמַת אֵיזָה צְדִיק עַל-יַדֵּי הַשְּׁנָה, וְאֶדְרַבָּא! אֶפְשָׁר שִׁירוּיַח וְיִמְשִׁיף עִמּוֹ אֵיזָה עֲבוּר נִשְׁמַת צְדִיק. וְלָכֵן נִכּוֹן הַדְּבָר לִישׁוֹן בְיוֹם שַׁבָּת אַחַר הָאֲכִילָה, וְכֵף הִיָּה נוֹהֵג מוֹרֵי ז"ל לִישׁוֹן

שְׁאֲנִי כֵן צָרִיךְ לִישָׁן, וְאֲנִי מִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהִשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ שְׁגָם
הַמַּעַט שְׁנָה שְׁאֲנִי צָרִיךְ לִישָׁן, גַּם עַל זֶה אוֹכֵל לוֹתֵר...
וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁאֵף-עַל-פִּי-כֵן אָסוּר לְאָדָם לְסַגֵּף
עֲצָמוֹ בְּשִׁנָּה, כִּי אִם לֹא, יִסְתַּוֵּב כְּמוֹ שְׁכוֹר מִמֶּשׁ
כָּל הַיּוֹם, רַק לֹאט לֹאט בְּמִשְׁךְ יָמִים וְשָׁנִים מִי שֶׁנִּפְשׁוּ
חֲפָצָה מְאֹד בְּעִבּוּדַת הַשָּׁם-יִתְבָּרֵךְ לְשׁוֹם לַיְלוֹת כְּיָמִים
בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה, יָכֹל לְהַרְגִיל עֲצָמוֹ בְּכָל פַּעַם לְהִסְתַּפֵּק עִם
קִצְת פְּחוֹת שְׁנָה, עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לִישָׁן - רַק מְעַט הַמְּכָרֵחַ
לוֹ מִמֶּשׁ, שֶׁלֹּא יִתְבַּלְבֵּל מֵחוּ.

וּמוֹהֲרָא"ש ז"ל תָּמִיד מְזַהֵר מְאֹד אֶת כָּל תַּלְמִידָיו:
שִׁישְׁמְרוּ מְאֹד עַל שְׁנַתְּם, וְיִשְׁנוּ כָּל צָרְכְּם,
וְדַרְכוּ לְהַקְפִּיד מְאֹד, כְּשֶׁרוֹאֶה אֶחָד שֶׁמְזַלְזֵל בְּשִׁנַּת חֲבֵרוֹ,
הֵינּוּ שֶׁלֹּא נִזְהָר מִלַּעֲשׂוֹת רַעַשׁ סְמוּךְ לְחֵדֵר חֲבֵרוֹ שֶׁהִיא
יִשָּׁן, וְאָמַר: שִׁזְהוּ עוֹן פְּלִילִי מִמֶּשׁ, שְׁאִין עָלָיו מְחִילָה
(כְּמִבְּאָר בְּפוֹסְקִים), כִּי לֹא דִי שֶׁהָאָדָם מְסַגֵּף עֲצָמוֹ בְּשִׁנָּה עַל
לֹא דְבָר, (הֵינּוּ שֶׁמְבַלֶּה אֶת זְמַנוֹ בְּלִילָה בְּהֶבֶל רוּיֵק וּבְדַבְרֵים-בְּטָלִים),
וְעַל-יְדֵי-זֶה אֵין לוֹ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, אֲלָא גַם מְבַטֵּל אֶת
חֲבֵרוֹ מִן הַשְּׁנָה, שִׁזְהוּ עוֹן גָּזֹל מִמֶּשׁ, וְלֹא נִתֵּן לְהַשִּׁיבוֹ, כִּי
גַם כָּל הַיּוֹם שָׁלוֹ כְּבָר יִהְיֶה מְבַלְבֵּל, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְהַזְהֵר
מְאֹד מְאֹד הֵן בֵּין אֲנָשִׁים זָרִים, וְהֵן בְּבֵית לְהִתְנַהֵג בְּשִׁקְט
גְּדוֹל כְּשֶׁאֶחָד יִישָׁן בְּסִמּוּךְ.

הוֹסֵפוֹת וּבִיאָוִרִים

בַּיּוֹם שֶׁבֵּית אַחַר הָאֲכִילָה, שְׁעוֹר ב' וְג' שְׁעוֹת, כִּי אֲדַרְבָּא זֶהוּ מְכַלֵּל עֲנָג
הַשְּׁבֵת:

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁאָסוּר לְעוֹרֵר בֶּן אָדָם מִן הַשָּׁנָה, כִּי
אִם בְּשִׁבִיל שְׁנֵי דְבָרִים: הֵינּוּ לְזִמְן קְרִיאַת-שְׁמַע
וְלְזִמְן תְּפִלָּה, וְהוּא הַדִּין לְכָל מִצְוָה עוֹבֶרֶת, כִּי בַדְּבָרִים
כְּאֵלוֹ אוֹמְרִים שְׁבוּדָאֵי נִיחָא לִיהָ לְאִינִישׁ לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה
בְּזִמְנָה כְּרָאוּי, אָבֵל לְדָבָר אַחַר אָסוּר לְעוֹרֵר בֶּן אָדָם מִן
הַשָּׁנָה, וְהוּא דְבָר חָמוּר מְאֹד וְכַנ"ל.

גַּם הַקָּפִיד מוֹהֲרָא"ש ז"ל מְאֹד: שֶׁלֹּא יִשָּׁן הָאָדָם בְּלִילָה עִם
בְּגָדָיו שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם כָּל הַיּוֹם, אֲלֵא יִהְיוּ לוֹ בְּגָדִים
הַמֵּיִחָדִים לְשָׁנָה (עֵין קָצוֹר שְׁלַחַן-עֲרוּךְ סִימָן עַא סְעִיף ה'), וְאָמַר:
שְׁמִי שֵׁיִשָּׁן בְּבְגָדָיו שֶׁהוֹלֵךְ בָּהֶם כָּל הַיּוֹם, זֶה מְבַלְבֵּל אֶת
מַחוּ, וְנַעֲשֶׂה מְבַלְבָּל וּמְבַהֵל כָּל הַיּוֹם, וְזֶהוּ גַם-כֵּן תְּחִילַת
רִיחַ זְהֵמָה, כִּי בְּגָדָיו נַעֲשִׂים עַל-יְדֵי-זֶה מְזֻהָמִים, וְסוּף-כָּל-
סוּף אֵין בְּנֵי-אָדָם יְכוּלִים לַעֲמֹד עַל-יְדוֹ, וְאָמַר: שְׁאֵף-עַל-פִּי
שְׁדָבָרִים כְּאֵלוֹ נִרְאִים כְּדְבָרִים קְלִים, אָבֵל הֵם עֲקָרִים
גְּדוּלִים וְנַחוּצִים מְאֹד, וְהַזְכִּיר דְּבָרֵי הַגְּמָרָא (שְׁבַת פב.) שְׁאָמַר
הַתָּנָא לְבָנוּ (שְׁלֵמֵד רַבּוּ עֲמוּ הַלְכוּת דְּרַף-אַרְזִין): הַלִּיכוֹת עוֹלָם לְמַד
עֲמָרָה.

(שיחות מוהר"א"ש חלק ב' ערך שנה)

הוספות וביאורים

ה. וְעֵין עוֹד מְזֵה בְּשִׁיחוֹת-מוֹהֲרָא"ש (חֵלֶק ט"ז, עֲרֵךְ זְבִיל): בְּאֵרִיכוֹת מַעֲנִין
זֶה, וְזֶה מִקְצַת לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: לְמָה אֲנִי צָרִיךְ לְדַבֵּר מִדְּבָרִים אֵלוֹ, תִּזְכְּרוּ אֶת
דְּבָרֵי הַתָּנָא שְׁאָמַר לְבָנוּ, (שְׁבַת פב.): 'הוּא עָסִיק בְּחַיֵּי דְבְרֵיִיתָא, וְאֵת אִמְרַתָּ
גְּמִלֵי דְעֵלְמָא'? (הוּא עוֹסֵק בְּחַיֵּי הַבְּרִיּוֹת, וְאֵתָּה אוֹמֵר שֶׁהֵם דְּבָרֵי הַבְּאִי?),
אֲנִי אוֹהֵב לְדַבֵּר מִדְּבָרִים שְׁנֻצְרָכִים לְחַיֵּי יוֹם יוֹם שֶׁל הָאָדָם, בְּמִקוּמוֹת אַחֲרִים
יִדְבְּרוּ דְרוּשִׁים יְפִים, רְמָזִים נְפִלְאִים, סוּדוֹת עֲמוּקִים, אָבֵל לֹא יִלְמְדוּ אָדָם

ט.

דְּרָכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהִזְהִיר אֶת כָּל תַּלְמִידָיו: שִׁיזְהָרוּ מְאֹד עַל הַשְּׁנָה, וְשֵׁלָא יִסְגְּפוּ עֲצָמָם בְּמַעוֹט שְׁנָה, כִּי אֶת הַגּוּף אֵי אֶפְשָׁר לְהַטְעוֹת כָּלֵל, וְאִם אֵין הָאָדָם יֵשֵׁן כָּל צָרְכוֹ, אִזִּי סוּף-כָּל-סוּף יִשְׁכַּר גּוּפוֹ לְגַמְרִי, וְיִתְבַּע גּוּפוֹ בַּחֲזָרָה אֶת כָּל הַשְּׁנָה שְׁחֻסְרָה, וְנִמְצָא שְׁלֵא הָרוּיַח כָּלֵל בְּמָה שְׁסַגְּף עֲצָמוֹ בְּשִׁנְתּוֹ, וְרָגִיל לְהִזְכִּיר אֶת דְּבָרֵי רַבְּנּוֹ ז"ל (עֵין בְּסִפּוּרֵי-מַעֲשִׂוֹת מֵעֵשָׂה י' מִבְּנֵי מֶלֶךְ וּבֵן שִׁפְחָה שֶׁנִּתְחַלְפוּ בְּסוּפוֹ): שֶׁהֵבִין מֶלֶךְ הַבֵּינִי שְׁצָרִיכִין לְנִתֵּק הַמְּטָה קֶצֶת מִן הַמְּקוֹם שְׁעוֹמֶדֶת שָׁם, וְלִתֵּן אוֹתָהּ בְּמְקוֹם הָרְאוּי, עֵין שָׁם; וְאִנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מְדַקְדָּקִים בְּדַבּוּרִים אֵלּוּ, שֵׁלָא צָרִיכִים לְסַלֵּק אֶת הַמְּטָה לְגַמְרִי, רַק לְנִתֵּק אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ קֶצֶת, דְּהֵינּוּ שְׁלֵא לְהַרְבוֹת בְּשְׁנָה יִתְרָה, אֲבָל מָה שְׁאָדָם צָרִיךְ בְּשִׁבִּיל בְּרִיאוֹת גּוּפוֹ, וְכַדִּי לְתֵת נִיחָא לְמַחִין שְׁלוֹ, בּוֹדָאֵי זוּהֵי מַצּוּה גְדֻלָּה, וְאִין שׁוּם עֲבוּדָה וְתַכְלִית כָּלֵל לְסַגְּף עֲצָמוֹ בְּשְׁנָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁהֵנָּה לָכֶם רְאִיָּה שֶׁהַשְּׁנָה הִיא גַם-כֵּן מַצּוּה גְדֻלָּה, כִּי הֵלָא אָנוּ מְבָרְכִים עָלֶיהָ: 'בְּרַכְתֵּ-הַמְּפִיל', וְאוֹמְרִים כָּל סֵדֶר: 'קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמְּטָה', שֶׁהוּא תַקּוּן נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד כִּיְדוּעַ מִכְּתַבֵּי-הָאֲרִיז"ל, וְלִכְּן לָמָּה יַחֲשַׁב הָאָדָם שֵׁישׁ בְּזָה אֵיזָה חֲסָרוֹן, הֵלָא כְּשֵׁאָדָם הוֹלֵךְ לִישָׁן כְּדִי לְהִיּוֹת חֲזָק וּבְרִיא לְעַבּוּדַת הַשָּׁם, זוּהֵי מַצּוּה וְעַבּוּדָה גְדֻלָּה, וְצָרִיכִין לָקִים אוֹתָהּ בְּשִׁמְחָה מְמֹשׁ.

הוֹסֵפוֹת וּבִיאוּרִים

לְחִיוֹת בְּנִקְיוֹת וּבְכִרְיאוֹת כְּרְאוּי, אֲבָל אָנִי מְדַבֵּר דְּבָרִים שְׁצָרִיכִים בְּכָל יוֹם יוֹם, דְּבָרִים שִׁלּוּוּ אָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו.

וספר מוהרא"ש ז"ל: ש'ה'חפץ-חיים' ז"ל, בימי צעירותו
 דבר ופלפל פעם בדברי-תורה בלילה עם איזה רב
 חשוב וגאון גדול, וכשהגיעה השעה עשר בלילה, הפסיק
 פתאם הרב הנ"ל את דבורו, וענה ואמר ל'חפץ-חיים':
 'לילה טוב, מחר הוא גם-כן יום', ושלח אותו לביתו לישן,
 ואמר ה'חפץ חיים' ז"ל: שאז בצעירותו לא הבין כלל למה
 הפסיק הרב באמצע דבורו באפן פתאומי כזה, כי הלא היו
 משתעשעים בדברי-תורה ואחזו באמצע פלפול עמק מאד,
 אבל אחר-כך כשגדל קצת וראה שזכה הרב הנ"ל לאריכות
 ימים ושנים טובות, וכן התמיד בתורה הקדושה עד יומו
 האחרון, הבין למפרע שכל זה היה מחמת ששמר מאד על
 שנתו, והיה איש מסדר, וכן נהג ה'חפץ חיים' אחריו,
 שבשעה מסימת בלילה היה נכנס לבית-המדרש בשיבתו
 בעיר ראדין, וככה שם את האור, כדי שילכו התלמידים
 לישן, והיה אומר להם: ש'מחר גם-כן יום' - כי רצה שיהיה
 להם מח נקי ודעת מישבת ללמד תורה ולעסק בעבודת
 השם-יתברך כראוי.

והיה אחד מאנשי-שלומנו שקראו לו רבי מתתיהו ז"ל
 שהיה בעבר תלמידו של ה'חפץ-חיים', והיתה דרכו
 לסגף עצמו הרבה בשנתו, ואמר לו ה'חפץ-חיים', שבדרך
 כזו לא יוכל להחזיק מעמד, כי סוף-כל-סוף יהיה גופו
 נשבר לגמרי, ובזו הלשון אמר לו: 'מתתיהו דו וועסט
 נישט אויסהאלטן דו וועסט צובראכן ווערן'. וקבל דברי
 ה'חפץ-חיים' ז"ל ושנה את דרכו, ואחר-כך סבב השם-

יִתְבַּרְךָ סְבוֹת לְטוֹבָה, שְׁבֵא לְעִיר אוֹמֵן וְנִתְקַרַּב לְאֲנָשֵׁי־
שְׁלוֹמֵנוּ, וְנַעֲשֶׂה עוֹבַד־הַשֵּׁם גְּדוֹל מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁבַעֲנֵין הַשָּׁנָה אָסוּר לְאָדָם לְחַקוֹת
אֶת הַשָּׁנִי כָּלֵל (שְׁקוּרִין: נְאֻךְ צוּמֵאכֵן), כִּי לַפְּעָמִים יֵשׁ
בֶּן־אָדָם שְׂאִינוּ צָרִיךְ לִישֵׁן הַרְבֵּה, וְחִבְרוּ רוֹצֵה לְחַקוֹת
אוֹתוֹ, אָבֵל הוּא בְּטַבְעוֹ צָרִיךְ לִישֵׁן הַרְבֵּה, אָזִי גוֹפּוֹ יִשְׁבֵּר
לְגַמְרִי, וְיִהְיֶה הַפְּסָדוֹ מְרַבָּה מִשְׁכָּרוֹ.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׂרָאָה עֲנִין כְּזֶה אֶצֶל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי־
שְׁלוֹמֵנוּ, שְׂרָצָה לְחַקוֹת אֶת הָרַב הַחֲסִיד רַבִּי אֶהְרֹן
קַבְלִיטְשֶׁעֶר ז"ל, שֶׁהִיְתָה אַחַת מֵעֲבוּדוֹתָיו לֹא לִישֵׁן בְּמִטָּה
בְּלִילָה, רַק הָיָה נֹפֵל בְּשָׁנָה לְיַד הַשְּׁלֶחֶן, וְרָצָה הָאִישׁ הַנֵּ"ל
מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לְחַקוֹת אוֹתוֹ, וְהִתְחִיל לְסַגֵּף עֲצָמוֹ גַם־כֵּן
בַּעֲנִין זֶה, עַד שֶׁהִסּוֹף הָיָה, שֶׁנִּתְעַקַּם גוֹפּוֹ לְגַמְרִי, וְהָיָה
נִרְאָה כְּבַעַל־מוֹם מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְגַם הָיָה תָּמִיד נֹפֵל
בְּשָׁנָה בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם - הֵן בְּאֲמֻצָּע לַמּוֹדוֹ וְהֵן בְּאֲמֻצָּע
דְּבוּרוֹ עִם בְּנֵי־אָדָם וְכוּ', וְהָיָה הַדְּבָר נֶכֶר לְכָל, אִיךָ שְׁלֹא
הָרוּיַח שׁוֹם דְּבָר בְּמָה שְׂרָצָה לְחַקוֹת אֶת הַזּוּלָּת.

גַּם סֵפֶר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁהָיָה אַבְרָהָם אֶחָד שֶׁפָּעַם נִתְלַהֵב
מְאֹד, וְנִשְׁבַּע עַל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהוּא מְלֹאךְ
אֱלֹקִים מִמֶּשׁ, וְאִינוּ יֹשֵׁן כָּלֵל, (שִׁזָּה אִסּוּר גְּמוּר לְהִשְׁבַּע עַל־כָּל דְּבָר
יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, וּבַפְּרָט בְּדָבָר כְּזֶה שֶׁהוּא שְׁבוּעַת־שׂוּא מִמֶּשׁ, וְכִמוֹ שְׂאֵמְרוּ
חֲכָמֵנוּ הַקְּדוּשִׁים (סִפְּהַ נ"ג): 'שְׁבוּעָה שְׁלֹא אִישׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים -
מְלַקֵּין אוֹתוֹ, וְיִישֵׁן לְאַלְתֵּר'. כִּי זֶה דְּבָר בְּלִתִּי אֲפֹשְׁרֵי כָּלֵל),
כִּי הָאֲבָרָךְ הַנֵּ"ל הָיָה בַּעַל־דְּמִיוֹן גְּדוֹל, וְהָיָה נִדְמָה לוֹ

שְׁהָאִישׁ הַזֶּה מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ הוּא לְמַעַלָּה מִגִּדְרֵי אֲנוּשׁ
לְגַמְרֵי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁהֵיטָב שֶׁהִכִּיר אֶת הָאִישׁ הַנַּ"ל
מֵאֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, לְכֵן רָצָה לְבָרֵר לְעַצְמוֹ אֵיךְ בְּנֵי־
אָדָם יְכוּלִים לְטַעוֹת בּוֹ כָּל־כֶּף, וְעָקֵב אַחֲרָיו, וּמֵצֵא שֶׁהֵיטָב
מִנִּיחַ עַצְמוֹ לִישָׁן בְּאֲמֻצֵּעַ הַיּוֹם בְּאֵיזָה בֵּית־מִדְרָשׁ צְנוּעַ
שֶׁלֹּא הִתְפַּלְלוּ בּוֹ כָּל הַשָּׁבוּעַ, וְרָאָה מוֹהֲרָא"ש ז"ל: פֶּעַם
שִׁישָׁן כִּמְעַט יוֹם שָׁלֵם, וּבְרוּר שֶׁתְּפִלַּת מִנְחָה וּמַעְרִיב לֹא
הִתְפַּלֵּל כָּלֵל, וְעַל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הָיָה לוֹ סֶפֶק גָּדוֹל...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁרָאָה אֲזִי אֵיךְ יְכוּלִין לְהִטְעוֹת
בְּנֵי־אָדָם מְאֹד, כִּי רוֹאִים אֶחָד רֵץ וּבוֹרַח לְשָׂדֶה
בְּלֵילָה וְעוֹשֶׂה כָּל־מִינֵי עֲבוּדוֹת זָרוֹת וּמִשְׁנוֹת מְאֹד, וּבְנֵי־
אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁזֶהוּ מְלֶאכֶּה אֱלֹקִים מִמֶּשׁ, וְלִבְסוּף נִתְבָּרַר
שֶׁהַכֹּל שֶׁקָּרָה וְדַמְיוֹן גָּדוֹל, וְאֵינּוּ מוֹתֵר עַל שְׁנֵתוֹ כָּלֵל, רַק
יִישָׁן כְּמוֹ דָב...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שֶׁמִּחְמַת גָּדוֹל נִחְיָצוֹת הַשְּׁנָה לְאָדָם,
לְכֵן צָרִיךְ לְהִזְהַר מְאֹד לֹא לְעוֹרֵר בֶּן־אָדָם מִשְׁנֵתוֹ
בְּשׁוֹם פְּנִים וְאִפְּן, (רַק אִם זֶה עַל מְנַת שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל זְמַן קְרִיאַת־שְׁמַע
וּתְפִלָּה), כִּי גִזְל־שְׁנָה הוּא הַגִּזְלֵי הַחֲמוּר בְּיֹתֵר, כִּי אֵין לָזֶה
שׁוֹם פְּרַעוֹן כָּלֵל, וְעַקֵּר הִירְאֵת־שְׁמַיִם שֶׁל הָאָדָם נִכְרַת אֵיךְ
שֶׁהוּא נִזְהָר בְּשֵׁנַת חֲבֵרוֹ, לֹא לְעוֹרֵר אוֹתוֹ בְּשׁוֹם פְּנִים וְאִפְּן
מִשְׁנֵתוֹ, כִּי לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם יִרְא־שְׁמַיִם בְּסִתֵּר כְּבַגְלוּי, וְאֵין

עוד דבר ב'סתר' כענין השנה, שאף אחד אינו רואה אותו כשהוא בא לעורר חברו מן השנה, רק השם יתברך בעצמו, ולכן בענין זה נכרת היראת-שמים של האדם ביותר.

ופעם היה ספור עם בחור אחד מתלמידיו, שרצה לדבר עם אחד בטלפון מעבר לים, ושם היה כבר אמצע הלילה, והיות שלחברו לא היה טלפון, לכן צלצל אל השכן, והעירו משנתו באמצע הלילה, ובקש ממנו שיקרא לחברו, וכששמע זאת מוהרא"ש ז"ל הקפיד עליו מאד מאד, ואמר: שכאן רואים את מדת הרשעות שיש בו, כי איך יזלזל אדם כל-כך בשנת חברו, לעורר אותו באמצע הלילה, כדי למלא תאוותו לדבר עם חברו?! ואמר אז: שבענין זה יכולין להכיר את היראת-שמים של האדם, וגם את הרשעות שלו, וצריך האדם לעבד על עצמו לטהר את מדותיו שתהיה לו הרגשה תמיד בעבור יהודי שני.

וספר מוהרא"ש ז"ל: שהיה איש אחד מאנשי-שלומו ששמו רבי געצי ז"ל, שהיתה דרכו להתפלל תמיד בקול רעש גדול, וכן הזמירות של שבת-קדש וכן ה'שלוש עליכם' ורבוץ כל עולמים וכו', היה אומן בהתלהבות עצומה ובקולי קולות, פעם חזר לביתו בליל שבת-קדש מבית-הכנסת, ומצא את אשתו ישנה, ופחד פן יעורר אותה על-ידי ה'שלוש עליכם' והזמירות שלו, לכן חזר לבית-הכנסת, ואמר שם את כל סדר ה'שלוש עליכם' וכו' בקולי קולות כדרכו, ואחר-כך חזר לביתו ומצא שכבר נתעוררה אשתו, והמשיך את סדר הקדוש... עד כדי-כך היו מתנהגים

אנשי-שלוֹמנו האִמתיים בְּדֶרֶךְ-אֶרֶץ גָּדוֹל, וְהִיוּ נֹזְהָרִים
בְּתַכְלִית שְׁלֵא לְעוֹרֵר בֶּן-אָדָם מִן הַשָּׁנָה.

וּבְמִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הָיָה 'פְּרִיזֵר' גָּדוֹל (תֹּא-הַקֶּפֶּאָה) שֶׁל
מוֹהֲרָא"ש ז"ל בְּתוֹךְ חֵדֶר הַשָּׁנָה שֶׁל הַבְּחוּרִים,
תְּלִמִּידי 'הֵיכַל-הַקֶּדֶשׁ', (מִפְּאֵת חֶסְרוֹן מְקוֹם), וּפְעָמִים רַבּוֹת
נִכְנַס מוֹהֲרָא"ש ז"ל בְּאִמְצַע הַלֵּילָה לְהוֹצִיא מִשֵּׁם דְּבָרִים,
וְאִף פְּעַם לֹא הִתְעוֹרֵר אֵיזָה תְּלִמִּיד מִכְּנִיסַת מוֹהֲרָא"ש ז"ל
לְחֵדֶר, כִּי הָיָה עוֹשֶׂה זֹאת בְּשִׁקֵּט וּבִנְחַת גָּדוֹל, וְהָיָה נֹזְהָר
מְאֹד שְׁלֵא לְעוֹרֵר אֵיזָה תְּלִמִּיד מִשְׁנָתוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, (וּכְמוֹ
שֶׁהָעִידוֹ הַבְּחוּרִים, שְׂאֵף פְּעַם לֹא יָדְעוּ אוֹ שָׁמְעוּ כְּשֶׁמוֹהֲרָא"ש ז"ל נִכְנַס
לְחֵדֶרָם בַּלַּיְלָה), וּפְעַם שָׁלַח מוֹהֲרָא"ש ז"ל אֶחָד מִהַבְּחוּרִים
לְהוֹצִיא אֵיזָה דָּבָר מִן הַפְּרִיזֵר בַּלַּיְלָה, וְהַבְּחוּר הַנַּ"ל הָיָה
קֹצֵת פָּרָא, וּפִתַח אֶת הַדְּלֵת בְּבֵית, וְהִדְלִיק אֶת הָאוֹר, וְהָעִיר
אֶת כָּל הַבְּחוּרִים שִׁישְׁנוּ בְּחֵדֶר, וּכְשֶׁנֹּדַע הַדָּבָר לְמוֹהֲרָא"ש
ז"ל הִקְפִּיד עָלָיו מְאֹד מְאֹד, וְעָנָה וְאָמַר לוֹ: 'וְכִי עַל זֶה
שָׁלַחְתִּיךָ? ! הֵיכֵן הִירָאתָ-שָׁמַיִם שְׁלִיךָ? ! וְנִכְנַס מְזֵה לְשִׁיחָה
אֶרְכָּה אֵיךְ צָרִיכִים לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל שְׁנַת הַזּוּלָּת, וְקִבַּל הָאִישׁ
הַנַּ"ל הִרְהוּר-תְּשׁוּבָה אִמְתִּי, שְׁמֵהֵיוֹם וְהִלָּאָה יִזְהַר מְאֹד
מְאֹד בְּשְׁנַת חִבְרוֹ, אֲשֶׁרִי הַנֹּזְהָר בְּזֶה תְּמִיד.

(שיחות-מוֹהֲרָא"ש חֵלֶק ד' עֵרֶךְ שָׁנָה)

;

מוֹהֲרָא"ש ז"ל אָמַר: שְׂרוּאִים בְּנֵי-אָדָם, שְׁקִשָּׁה לָהֶם מְאֹד
מְאֹד לְקוֹם בְּבִקּוֹר, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְאֻחָרִים זְמַן קְרִיאַת-שְׁמַע

ותפלה. ובאמת זו עצת הסמ"ך-מ"ם, ועל-כן הקינה שמקונן הנביא (איכה א, יד): "נתנני אדני בידי לא אוכל קום". אמרו אנשי-שלוֹמנו היקרים, אשר דבר זה סובב על שאין יכולים לקום בבקר, ועל זה צריך לבקש הרבה ממנו ותברך, שיוכל לקום.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שעל-כן "לא אוכל קום" - הוא ראשי-תבות: קל"א כמספר סמא"ל (- אסור לומר את שמו) כי הוא המתלבש עצמו באדם שלא יוכל לקום, וצריך הרבה תפלות ובקשות לבקש ממנו ותברך, שיזכה לקום בבקר, כי הסמ"ך-מ"ם אורב מאד מאד לא להניח לאדם לקום.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שאנשי-שלוֹמנו היקרים רגילים לומר: 'עצה לקום מקדם - הוא ללכת לישן מקדם'. וצריכים לשמר מאד מאד את הלילות, שלא יבלו אותם בהבל וריק, ובפרט בתחילת הלילה, שאז שולט הסמ"ך-מ"ם בעולם, וצריכין תכף-ומיד לילך לישן;

ועל-כן אצל הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, היה הכל סגור ומסגור קדם חצות, כי דרכו היתה לילך לישן תכף-ומיד אחר ערבית, והיה סגור ומסגור, כי אז בחצי לילה הראשון שולט הסמ"ך-מ"ם. וכן מי שהולך לישן מקדם, יוכל לקום מקדם, ובפרט מי שהולך לישן תכף-ומיד אחר מעריב, הוא יכול לקום לחצות, וכן נהגו רב רבם של אנשי-שלוֹמנו - אשרי מי שיכול לקים את זה, ובזה בעצמו מבטל את הסמ"ך-מ"ם; ועל-כן אמר החכם

מְכַל אָדָם (שיר-הַשִּׁירִים ה, ה): "קִמַּמְתִּי אֲנִי לַפֶּתַח לְדוּדֵי" וְגו',
 "קִמַּמְתִּי אֲנִי לַפֶּתַח" רַאשֵׁי־תִבּוֹת: קל"א כַּמְסַפֵּר סְמָא"ל,
 כִּי הוּא הַמְעַכֵּב מְלָקוּם, וּבָזָה שְׂאָדָם מְקַיִם "קִמַּמְתִּי אֲנִי
 לַפֶּתַח לְדוּדֵי" - מְבַטֵּל אֶת הַסֵּם"ךְ-מ"ם; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה
 לְקוּם בְּכָל לַיְלָה בְּחִצּוֹת, וְאִם אֵינוֹ יָכֹל, עַל-כָּל-פָּנִים שְׂיָקוּם
 מִקֶּדֶם מְאֹד, וְעַל-יְדֵי־זֶה בְּעֶצְמוֹ יְבַטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַסֵּם"ךְ-
 מ"ם; כִּי עָקַר כַּח הַסֵּם"ךְ-מ"ם הוּא לְהַפִּיל אֶת הָאָדָם
 בְּשָׁנָה, שְׂיִשֵּׁן אֶת יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, וּבִפְרָט בְּלֵילוֹת; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׂאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עֶצְמוֹ כָּלֵל, רַק הוֹלֵךְ לִישֵׁן בְּשַׁעַה
 מִקֶּדְמָת, וְכֹךְ יוֹכֵל לְקוּם בְּשַׁעַה מִקֶּדְמָת, כִּי זֶה תְּלוּי בָּזָה.

(שיחות-מוֹהֲרָא"ש חֵלֶק י' עַרְךָ קִימָה)

פֶּרֶק ד'

עֲנֵי חִלּוּמוֹת

א.

שְׂאֵלָה: אֲנִי סוֹבֵל מִחִלּוּמוֹת מִפְּחִידִים וּמִתְעוֹרָר בְּבִהְלָה:

תְּשׁוּבָה: הַדָּבָר הָרִאשׁוֹן - אַתָּה צָרִיף לְבִדּוֹק אֶת הַמְּזוּזוֹת בְּבֵיתְךָ אִם הֵן כְּשֵׁרוֹת אוֹ לֹא, כִּי עַל-פִּי-רֹב כְּשֶׁאֵין לְאָדָם מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת, הוּא חֵלֶם חִלּוּמוֹת רָעִים.

מָה טוֹב וּמָה נָעִים כְּשֶׁלּוֹמְדִים לִפְנֵי הַשִּׁנְיָה אֲגִדּוֹת חַז"ל כְּגוֹן 'עֵינַי-יִעֲקֹב', וְכֵן 'לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, וְזֶה שׁוֹמֵר אֶת הָאָדָם בְּעֵת הַשִּׁנְיָה.

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת אוֹת חֵלֶם סִימָן ד): 'עַל יְדֵי הַדְּבֹר רַע עַל אֵיזָה צְדִיק מֵת, מֵרְאִין לוֹ חִלּוּמוֹת מְבִהְלִין'; וְכֵן אָמַר (שֵׁם סִימָן ג): 'הַצָּנוּעַ בְּבֵית הַכֶּסֶּא חִלּוּמוֹתָיו מֵיִשְׁבִּין עָלָיו'.

הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁמַר אוֹתְךָ מִכָּל רַע, הֶעֱקַר תְּקַפִּיד לְקָרָא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה כְּפִי נֶסֶח הָאֲרִיז"ל, וְזֶה יִטְהַר אוֹתְךָ מֵהַכֹּל, וְתִזְכֶּה לְמַחְשְׁבוֹת נְקִיּוֹת, וְחִלּוּמוֹת מֵיִשְׁבִּים.

(שְׂאֵלָה תַּכְט)

ב.

שאלה: כָּבֵר מִסְפָּר יָמִים אֲנִי חוֹלְמֵת חֲלוּמוֹת מוֹזְרִים מְאֹד. בְּאֶחָד הַחֲלוּמוֹת חֲלַמְתִּי שֶׁהֵייתִי בְּחֹדֶר עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִסְבִּיב, וּבָא אֵלַי מִלְאָךְ הַמּוֹת וְהִרְאָה לִי מִשֶּׁהוּ בְּאֶצְבְּעוֹ וְשָׁאל אוֹתִי: 'אֲנִי עוֹמֵד לְקַחַת אֶת הַנְּשָׁמָה שְׁלוֹ. מַה דַּעְתָּךְ?' וְלֹא הִחְזַרְתִּי לוֹ תְּשׁוּבָה. חֲלַמְתִּי אֶת הַחֲלוּם הַזֶּה כָּבֵר אַרְבַּע פְּעָמִים, וְהִתְעוֹרַרְתִּי מִפְּחָדָת וּמִדְּאָגַת שִׁיקְרָה לִי אוֹ לְבִנֵי מִשְׁפַּחְתִּי מִשֶּׁהוּ לֹא טוֹב. מַה אוֹמֵר הַחֲלוּם הַזֶּה? וּמַה עָלַי לַעֲשׂוֹת?

תשובה: הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן כְּשֵׁי שֶׁחֲלוּמוֹת מְבַהֲלִים וְכוּ', צְרִיכִים לְבַדֵּק אֶת הַמְּזוּזוֹת אִם הֵן כְּשֵׁרוֹת אוֹ לֹא, וְהַדְּבָר הַשֵּׁנִי צְרִיכִים לְזַכֵּר מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת נה.): 'כְּשֵׁם שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְבַר בְּלֹא תְּבוּן, כִּף אֵי אֶפְשָׁר לְחֲלוּם בְּלֹא דְבָרִים בְּטָלִים', וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שם): 'אֵין מְרַאֲיִן לוֹ לְאָדָם אֶלֶּא מִהֲרֵהוּרֵי לְבוֹ'. וְלִכֵּן יֵכֵל מְאֹד לִהְיוֹת שְׂאֵת חוֹשֶׁבֶת מְזֵה כָּל הַיּוֹם וּמִפְּחָדָת מִהַמּוֹת וְכוּ', וְזֶה מַה שֶּׁאֵת חוֹלְמֵת.

וְלִכֵּן תִּהְיֶי רְגִילָה לְפָנַי שֶׁאֵת הוֹלֵכֶת לִישָׁן לְקִרְא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, שְׁזֵה לּוֹקַח סֵךְ הַכֹּל כְּחֻמְשׁ דְּקוֹת, וְזֵה יִשְׁמַר אוֹתָךְ מְאֹד מִכָּל רַע, כְּמֵאמְרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת ה.): 'אָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ כְּאִלוֹ אוֹחַז חֶרֶב שֶׁל שְׁתֵּי פִיּוֹת בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאמַר (תְּהִלִּים קמט, ו) "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְחָרֵב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם"', וְאָמְרוּ (שם): 'כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ מִזִּיקִין בְּדִלִין הֵימָנוּ'. וְאָמַר רַבֵּנוּ

ז"ל (ספר-המדות אות גאווה סימן יט): 'מבְּהִילִין אֶת הָאָדָם
 בְּחִלּוּמוֹת, כְּדֵי לְהַסִּיר מִמֶּנּוּ גֵאוּוּה שְׁקוּעָה שֶׁהוּא מְכַסֶּה
 מִמֶּנּוּ שְׂאִינוּ מְכִיר בֵּה'; וְכֵן אָמַר (שם אות חלום סימן ד):
 'עַל-יְדֵי הַדְּבוּר רַע עַל אֵיזָה צְדִיק מֵת, מְרַאֵין לוֹ חִלּוּמוֹת
 מְבִהְלִין'. וְלָכֵן תִּשְׁתַּדְּלִי מְאֹד לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וּמֵהַיּוֹם
 לְהַקְפִּיד עַל אֲמִירַת קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה, וְכֵן
 שְׁהַמְזוּזוֹת תְּהִינָה בְּדוּקוֹת, וְאִזּוּ לֹא יִחַסֵּר לָךְ שׁוֹם דְּבָר.
 (שאלה תלט)

ג.

שְׂאֵלָה: לְמִרוֹת שְׂאֵנִי מִשְׁתַּדֵּל לְקַדֵּשׁ אֶת עֲצָמִי, לְאַחֲרוֹנָה
 אֲנִי חוֹלֵם בְּלִילָה חִלּוּמוֹת שֶׁל נְאוּף?

תְּשׁוּבָה: חֲכַמֵּינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ (חֲלִין לז): "הִנֵּה נִפְשֵׁי לֹא
 מְטַמְּאָה" – 'שְׁלֹא הִרְהַרְתִּי בַיּוֹם לָבוֹא לְיָדֵי
 טַמְּאָה בְּלִילָה'; כִּי מֵה שְׁמֵהֲרָהִים בַּיּוֹם, זֶה מֵה שְׁחוֹלְמִים
 בְּלִילָה. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (ספר-המדות, אות אַמוּנָה, סימן כט):
 'כְּשֶׁנּוֹפֵל מְאֻמוּנָתוֹ, בָּא לְיָדֵי קְרִי, וְלִידֵי הֲרָהוּרֵי אִשָּׁה, וְלִידֵי
 הֲרָהוּרֵי עֲבוּדַת-זָרָה'. וְלָכֵן עֲלֶיךָ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה
 בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְתַמִּיד תִּצְרִי בְּדַעְתְּךָ, שְׂאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעְדֵּי
 יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר, וְעַל-יְדֵי שְׁתַּחֲשֵׁב מְזֶה
 כָּל הַיּוֹם תִּנְצֵל מִחִלּוּמוֹת שֶׁל נְאוּף.

תְּקַרָּא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה לְפִי סֵדֵר הָאֲרִיז"ל, וְקִדְּם
 הַשְּׁנָה תִּלְמַד 'עֵין-יַעֲקֹב' אַגְדוֹת חז"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה

תנצל מהרהורים רעים שיבואו עליך בחלום הלילה.

(שאלה א' תרסד)

ד.

שאלה: כמעט בכל לילה אני מתעורר בבהלה אחרי שחלמתי חלום מפחיד, אני קם כלי מזיע ומפחד וקשה לי להרדם שוב. המצב נמשך כבר כמה חדשים, ואני לא מוצא מנוח לנפשי. מה עלי לעשות כדי שהם יפסיקו?

תשובה: רבנו ז"ל אמר (ספר-המדות אות אמת סימן מ"ד):
 'על-ידי חלומות ידע אדם אם לבו אמת עם אלקיו'; אדם צריך תמיד לבדק בעצמו איך הוא מתנהג וכו', אם הוא לא מטעה את עצמו, כי בזה העולם יכולים להטעות את עצמו מאד מאד, יכולים לחשב שהוא כבר באיזה מדרגה, ולבסוף הוא עדין רחוק מאד מאד וכו', ולכן צריכים תמיד לבדק את עצמו איך הוא מתנהג, ואמר רבנו ז"ל (ספר-המדות אות חלום סימן ד'): 'על-ידי הדבור רע על איזה צדיק מת, מראין לו חלומות מבהלין'; ולכן צריכים מאד מאד לשמר לא לדבר על שום צדיק, ומפל-שפן לא על צדיקים שנסתלקו כבר, שזה מה שמביא לו חלומות מבהלים, וכן צריכים להתנהג בצניעות גדולה מאד, כי כף אמר רבנו ז"ל (ספר-המדות אות חלום סימן ג'): 'הצנוע בבית הכסא חלומותיו מישבין עליו'; ולכן צריכים לשמר מאד לא לדבר בשרותים וכו'.

ועל כלם דע לך שכל מה שקורה עם האדם שרואה חלומות מבהלים ומפחידים אותו ואין לו מנוחה מזה

כל היום, אמר רבנו ז"ל (ספר-המדות אות גאָה סימן יט):
 'מבהילין את האדם בחלומות כדי להסיר ממנו גאָה
 שקועה שהוא מכסה ממנו שאינו מכיר בה'; ולכן אדם
 צריך תמיד לחפש ולבקש בעצמו אם יש לו אמונה פשוטה
 בו יתברך, שעל-ידי-זה בעצמו מתבטל ממנו כל הגאָה
 והישות וכו', כי כשאדם מכניס בעצמו את אמתת מציאותו
 יתברך, ויודע ועד אשר דבר גדול ודבר קטן לא נעשה
 מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון, על-ידי-זה יתפרדו
 כל פעלי און, ושום דבר לא יכל לשבר אותו, מה שאין כן
 כשאין לאדם אמונה, אזי נכנס בו גאָה וישות וכו' וכו',
 וזה מה שמכניס בו פחדים גדולים, ובפרט בעת השנה
 וכו'.

מה אמר לה, זכר גם זכר אשר לומר קריאת-שמע-שעל-
 המטה לפני השנה הוא תקון מאד מאד גדול לנשמה,
 ובפרט מי שקורא קריאת-שמע-שעל-המטה על-פי סדר
 האריז"ל - נמחלים לו כל עונותיו, כמובא (לקוטי-הלכות
 קריאת-שמע-שעל-המטה הלכה ב), ונחמנינו הקדושים אמרו
 (ברכות ה): 'כל הקורא קריאת-שמע על מטתו כאלו אוהז
 חרב של שתי פיות בידו, שנאמר (תהלים קמ"ח): "רוממות
 אל בגרונם וחרב פיפיות בידם"', ואמרו (שם): 'כל הקורא
 קריאת-שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב
 ה' ד) "ובני רשף יגביהו עוף". הרי שלך לפניך מעלת
 הקורא קריאת-שמע-שעל-המטה, ואת זה צריך הן הגבר
 והן האשה והן הילדים לקרא קריאת-שמע-שעל-המטה,

ועל־ידי־זה יהיו שְמוֹרִים מִמְזִיקִים וּמִמְשַׁחִיתִים וּמִחֲלוּמוֹת
מִפְחָדִים.

וְלִכֵּן תִּרְאֶה לְהִקְפִּיד מְאֹד מְאֹד מֵהַיּוֹם וְהַלְאָה לְקַרְא
קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה לִפְנֵי הַשָּׁנָה, וְכֵן תִּרְגִּיל אֶת
אִשְׁתְּךָ וְאֶת הַיְלָדִים שִׁיקְרְאוּ קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה,
וְעַל־ידי־זה תִּזְכֶּה לְחֲלוּמוֹת טוֹבִים.

(מכתב ד' קפח)

ה.

שְׂאֵלָה: לְאַחֲרוֹנָה אָנִי מִתְמוֹדֵד עִם חֲלוּמוֹת רָעִים
שְׁחוֹזְרִים עַל עֲצָמַם שׁוֹב וְשׁוֹב כְּגוֹן תְּאוֹנַת
דְּרָכִים וּדְבָרִים מֵהַסּוּג הַזֶּה. אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְמַנַּע חֲלוּמוֹת כָּאלוֹ
בְּעֵתִיד?

תְּשׁוּבָה: הַסִּבָּה שֶׁל חֲלוּמוֹת מִפְחָדִים זֶה בָּא כְּשֶׁאִין
מְזוּזוֹת כְּשֵׁרוֹת עַל הַבַּיִת, וְלִכֵּן כְּשׁוֹזְכִים לְקַרְא
קְרִיאַת־שְׁמַע־שְׁעַל־הַמָּטָה מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא וּבִכְוֹנַת פְּרוּשׁ
הַמְּלִים, עַל־ידי־זה אֵף פְּעַם לֹא יִחַלֵּם חֲלוּמוֹת מִפְחָדִים.

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (סִפְר־הַמְּדוּת אוֹת גְּאוּה סִימָן יט): 'מְבַהִילִין אֶת
הָאָדָם בְּחֲלוּמוֹת כְּדִי לְהַסִּיר מִמֶּנּוּ גְּאוּה שְׁקוּעָה
שֶׁהִיא מְכֻסָּה מִמֶּנּוּ שְׂאִינוּ מְכִיר בָּהּ; וְלִכֵּן אֲשַׁרִּי אָדָם
שׁוֹזֵכָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה שְׂאֵז לֹא יָבוֹאוּ לוֹ חֲלוּמוֹת
מְבַהִילִים וּמִפְחָדִים וְכוּ'. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (סִפְר־הַמְּדוּת אוֹת
חֲלוֹם סִימָן ד'): 'עַל־ידי הַדְּבוּר רַע עַל אֵיזָה צְדִיק מִתְּמַרְאִין

לו חלומות מְבֹהֲלִין; וְלִכֵּן תִּשְׁמַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְדַבֵּר עַל שׁוֹם צְדִיק לֹא חַי וְלֹא שֶׁכֶּבֶר נִפְטָר, וְאִזּוֹ יִתְבַּטְּלוּ מִמֶּךָ כָּל הַחֲלוֹמוֹת הָרָעִים, וְאִין לָךְ מָה לְפַחֵד.

(מכתב ה' תכו)

ו.

שְׂאֵלָה: לְמִרוֹת שְׂאֵנִי קוֹרֵאת בְּכֹל לַיְלָה קְרִיאַת-שְׁמַע בְּנֶסֶח הָאָרָ"י ז"ל מִתּוֹךְ הַסְּדוּר אֲנִי חוֹלְמֵת כְּמַעֲט מְדֵי לַיְלָה חֲלוֹמוֹת מִפְּחִידִים. מָה עָלַי לַעֲשׂוֹת?

תְּשׁוּבָה: צְרִיכִים לְהַקְפִּיד לְקַרֵּא קְרִיאַת-שְׁמַע-שְׁעַל-הַמָּטָה בְּכֹל לַיְלָה, כִּי כָף אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכוֹת ה.): 'כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ כְּאִלוֹ אוֹחֵז חֶרֶב שֶׁל שְׁתֵּי פִיּוֹת בְּיָדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קמ"ח) "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם"', וְאָמְרוּ (שָׁם): 'כָּל הַקּוֹרֵא קְרִיאַת-שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ מְזִיקִין בְּדִלִין הַיָּמֵנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב ה' ז'): "וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ עוֹף"', וְלִכֵּן כְּשֶׁמְקַפִּידִים לְקַרֵּא קְרִיאַת-שְׁמַע בְּכֹל לַיְלָה וְאִף-עַל-פִּי-כֵן בָּאִים עָלָיו פְּחָדִים, הַעֲצָה הַרְאֵשׁוֹנָה לְבַדֵּק אֶת הַמְּזוּזוֹת שֶׁל הַחֶדֶר.

רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר (סֵפֶר-הַמְּדוֹת אוֹת חֲלוֹם סִימָן ד'): 'עַל יְדֵי הַדְּבוּר רַע עַל אֵיזָה צְדִיק מִת מַרְאִין לוֹ חֲלוֹמוֹת מְבֹהֲלִין; וְלִכֵּן צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לִשְׁמַר לֹא לְדַבֵּר עַל שׁוֹם צְדִיק, וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמְּדוֹת אוֹת גְּאוּה סִימָן יט): 'מְבֹהֲלִין אֶת

הָאָדָם בַּחֲלוּמוֹת כְּדִי לְהִסִּיר מִמֶּנּוּ גְאֹנָה שְׁקוּעָה שֶׁהוּא
מִכְסָּה מִמֶּנּוּ שְׂאִינוֹ מְכִיר בָּהּ.

(מכתב ה' תקסג)

ז.

אודות חלומות שאֵתָה כּוֹתֵב, מֵה אִמַּר לְךָ יְדִידִי הַיְקָר, לֹא
צְרִיכִים לְהִתְבַּלְבֵּל מִחֲלוּמוֹת כָּלֵל, כִּי "הַחֲלוּמוֹת הַשּׁוֹא
יְדַבְּרוּ" (זכריה י, ב), וְאֵין צְרִיכִים לִפְתּוֹד מִשּׁוֹם דְּבַר, כִּי כָּל
הַחֲלוּמוֹת הוֹלְכִים אַחַר הַפֶּה' (בְּרֻכּוֹת נה:), כִּפִּי שְׁפוֹתָרִים
אוֹתָם, וְלִכֵּן רְאֵה לִפְתּוֹד אֶת הַחֲלוּמוֹת שֶׁלְּךָ רַק לְטוֹב. הִיָּה
טוֹב מְאֹד אִם הִיִּיתָ לוֹמֵד עֲכָשׂוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּלִקּוּטֵי-מוֹהַר"ן,
סִימָנִים א', נד, שֶׁשֵּׁם מְדַבֵּר רַבְּנוּ מִזְכוּר הַמְדַמָּה, וְתֹאמַר
עָלֶיךָ אֶת הַתְּפִלָּה מ'לִקּוּטֵי-תְּפִלוֹת', וְאִף שֶׁהִיא תּוֹרָה מְאֹד
אַרְכָּה, אֲבָל הִיא תּוֹרָה יְסוּדִית, שֶׁשֵּׁם מְגַלֶּה רַבְּנוּ ז"ל אֵיךְ
שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַמֵּץ אֶת עֲצָמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין
תְּכֵלִית, וּמְרַמֵּז לְאָדָם רְמִזִּים בְּכָל יוֹם לְדַעַת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג
בְּזֶה הָעוֹלָם, וְשׁוֹם דְּבַר בְּזֶה הָעוֹלָם לֹא יוֹכֵל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ.
תֹּאמִין לִי, יְדִידִי הַיְקָר, אִם לוֹמְדִים אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת,
וְאוֹמְרִים אֶת הַתְּפִלָּה עָלֶיךָ, וּמְכַל-שַׁכַּן וְכָל-שַׁכַּן כְּשׁוֹזְכִים
לְלַמֵּד אֶת כָּל הַהֲלָכוֹת מ'לִקּוּטֵי-הֲלָכוֹת' שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עָלֶיךָ,
אֵין עוֹד טַעַם וְאֵין עוֹד נֶעֱם וְאֵין עוֹד עֲרֻבוֹת בְּעוֹלָם יוֹתֵר
טוֹב מִזֶּה.

(אשר בנחל מכתב א' תתקכט)

ח.

עֲלִיף לַדַּעַת, אֲשֶׁר הַחֲלוּמוֹת בָּאִים בְּדֶרֶךְ כָּלֵל מֵהִרְהוּרִים
 שְׁאֵדָם מֵהִרְהוּר כָּל הַיּוֹם. לְזוֹאת עֲלִיף לְהַשְׁמֵר מְאֹד לֹא
 לְהִרְהוּר בַּיּוֹם הִרְהוּרִים רָעִים, כִּי 'הִמְהַרְהַר בַּיּוֹם בָּא לְיַדִּי
 טְמֵאָה בְּלִילָה (עֲבוּדָה-זָרָה כ:). וְכֵן בְּמָה שְׁאֵדָם חוֹשֵׁב בַּיּוֹם,
 עַל זֶה חוֹלֵם בְּלִילָה, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת נה:): 'אֵין מְרַאֲיִן
 לוֹ לְאָדָם, אֶלֶּא מֵהִרְהוּרֵי לְבוֹ'; לְכֵן רֵאָה לְהִזְהַר לְחֹשֵׁב כָּל
 הַיּוֹם מִחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת: 'יְהִיָּה לִי טוֹב, וְאֲנִי לֹא הֵכִי גְרוּעַ,
 יֵשׁ לִי נִקְדוֹת טוֹבוֹת, זֶה לֹא סוּף הָעוֹלָם' וְכוּ' וְכוּ', וְתִמְצָא
 תָּמִיד אֶת הַטוֹב בְּעֲצֻמָּהּ וּבְאַחֲרֵים. וְאִזּוֹ יִהְיֶה לָךְ חֲלוּמוֹת
 טוֹבִים. וְאוֹמֵר רַבְּנּוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת חָלוֹם, סִימֵן ד'):
 'עַל-יַדֵּי דְבוּר רַע עַל אֵיזָה צְדִיק שֶׁנִּפְטָר, מְרַאֲיִם לוֹ חֲלוּמוֹת
 מְבֹהָלִים'; אִם אָדָם מְדַבֵּר עַל צְדִיק שֶׁנִּסְתַּלַּק מִזֶּה הָעוֹלָם,
 מִנְּבֵל פִּיּוֹ עַל צְדִיק שֶׁהָיָה דְבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי
 מְרַאֲיִם לוֹ חֲלוּמוֹת מְבֹהָלִים הַמִּפְחִידִים אוֹתוֹ; עַל-כֵּן
 צְרִיכִים לְהַשְׁמֵר לֹא לְדַבֵּר עַל שׁוֹם צְדִיק בְּעוֹלָם, וּמְכַל-שֶׁכֶן
 לֹא עַל חֶכֶם וְצְדִיק שֶׁכָּבַר נִפְטָר, אֲשֶׁר עָנְשׁוּ יְהִיָּה -
 שְׁחֲלוּמוֹתָיו יִפְחִידוּ וַיִּבְהִילוּ וַיִּבְלָבְלוּ אוֹתוֹ. אֲשֶׁרֵי מִי
 שֶׁשׁוֹמֵר עֲצֻמוֹ מֵעוֹן הַחֲמוּר הַזֶּה - לְדַבֵּר עַל צְדִיקֵי הַדּוֹר,
 חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֲשֶׁרֵי וְאֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשׁוֹמֵר מִחֲשַׁבְתּוֹ, וְאֵינוֹ
 מֵהִרְהוּר שׁוֹם הִרְהוּר רַע.

(שם מכתב ב' תשנא)

ט.

מְאֹד מְאֹד נִפְלָא בְּעֵינַי עַל אֲשֶׁר אַתָּה מְבַלְבֵּל אֶת מִחַ וְדַעַת
 הַבְּחוּר... גְּרוּ יְאִיר, בְּדִמְיוֹנוֹת וְחֲלוּמוֹת שֶׁל שׂוֹא וְשֶׁקֶר, כִּי

כל חלום הנפתר לרע, חס ושלום, מכל-שפן הנפתר לרחק
 איזה אדם מהקדשה ומרבנו ז"ל - הוא בא רק מהקלפות,
 שהם הדמיונות. כי על-ידי שמשברים הרהורי נאוף, וזוכים
 לתקון המחין, על-ידי-זה זוכין לחלום על-ידי מלאך, ואז
 הוא נקרא 'אדם'. וכן להפוך - כשאין המחין זכים אז
 החלום על-ידי שד, חס ושלום, ואז הוא נדמה כבהמה (עין
 לקוטי-מוהר"ן, חלק ב, סימן ה); ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות
 נה:): 'אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו', עין שם;
 נמצא, שאתה בעצמך הולך עם מחשבות כאלו לברח
 מרבנו ז"ל וכו', ועל-ידי-זה אתה מתלבש אחר-כך בחלמות
 בדויים, אשר אתה בודה מדעתך, ואתה רוצה לרחק בזה
 אחרים מרבנו ז"ל, היתכן שתעשה זאת?! בכלל - עליך
 לזרק את השטיות האלו הנקראים חלומות, אשר בדרך כלל
 באים מכח המדמה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן נד); וידוע,
 שבפולין היה גדול אחד וכו', אשר כל ימיו היה מתענה
 תעניות חלום, כי בכל יום חלם לו חלום כזה, שצריכים
 להתענות עליו. ועברו עליו כך - ארבעים שנה בתענית כי
 בדרך כלל כך מסתבב עם אלו חולמי החלומות, כי בדרך
 שאדם רוצה לילך - מוליכין אותו (מכות י); באיזו דרך
 שמרגיל את עצמו, כך כבר מתנהג עמו; אם נכנסים
 בדמיונו חלומות, שצריכים להתענות עליהם - כך חולם.
 ופעם אחת נתועד עם הרב החסיד רבי יצחק בריטער הי"ד
 (שהיה מגדולי אנשי-שלומנו בפולין), ודבר עמו אודות חלומותיו.

ענה ואמר לו רבי יצחק ברייטער בתמימות ובפשיטות: אני איני יודע שום דבר, רבנו ז"ל אומר (ובתוך כדי דבורו פתח 'לקוטי מוהר"ן' בתורה נ"ד): "ועל השנות החלום" - הינו מה שהחלום שהוא בחינת כח המדמה וכו' (והראה לו באצבעו בתוך הספר) נמצא שכל אלו החלומות הם דברים בטלים, ואין בהם ממש. ומדוע לכם להתענות ולקלקל גופכם. ומחמת שהדבורים יצאו מפיו בתמימות ובפשיטות גמורה ובחן של אמת, נכנסו בלבם של הגדול הנ"ל, ענה ואמר לו בזו הלשון: 'חבל לי מאד, שלא מצאתי אתכם לפני ארבעים שנה, ואז לא הייתי נכנס בענינים כאלו. וכבר ידוע דבור מוהרנ"ת ז"ל, כשבא אליו משהו לספר לפניו איזה חלום, הפסיקו מיד, ואמר: תגיד לי - יותר טוב - מה שעובר עליך בהקיץ ולא בחלום, כי "החלומות שוא ידברו" (כי לא היה רוצה לשמע שום חלומות, כי אם החלומות של אדם בתו הבכירה של רבנו ז"ל, שאמר שהם בחינת נבואה).

על-כן, חמדת לבבי! כלך מדבר זה, ואל תבוא אלי בכל פעם עם שאלת חלומות, כי הכל הבל הבלים. ורבנו ז"ל אומר (ספר-המדות, גאון, סימן יט): 'מבהילין את האדם בחלומות, כדי להסיר ממנו גאון שקועה שהיא מכסה ממנו, שאינו מכיר בה', עין שם; ומי יודע, אם לא עוברים עליך ענינים אלו בשביל כוונה זו - להוציא את הגאון הטמונה בך, ועל-כן איך יעלה על דעתך לבלבל דעת אחרים וכו'?! מפל-שכן וכל-שכן בחור שבור ונשבר

כִּזֶּה... גֵּרוֹ יָאִיר, אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, וּמִצָּא לְעֲצָמוֹ אֵיזָה בֵּית מָנוֹס פֶּה בְּהִיכַל־הַקֹּדֶשׁ, וְעִכְשָׁו הִבְעַל־דָּבָר מִתְּלִבֵּשׁ בָּהּ, וְאַתָּה רוֹצֵה לְרַחֲקוֹ בְּנִכְלֵי עֲרֻמוּמִיּוֹת שֶׁל חִלּוּמוֹת וְדִמְיוֹנוֹת שֶׁל שׂוֹא וְהֶבֶל.

(שם מכתב ג' יז)

י

צָרִיף שֶׁתִּדַע, אֲשֶׁר חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (בְּרִכּוֹת נה:): 'כָּל הַחִלּוּמוֹת הוֹלְכִים אַחַר הַפֶּה'; נִמְצָא, שֶׁהַעֲקָר - הַדְּבֹר, אִיף שֶׁהוּא פוֹתֵר אֶת חִלּוּמוֹתָיו; וְהֵנָּה כָּל הַחַיִּים פּוֹרְחִים כְּחִלוֹם יַעוֹף, וְלִכֵּן כָּל הָאָדָם תְּלוּי רַק כְּפִי הַדְּבֹר שֶׁלוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְשָׁלֵי יח, כא): "מּוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן", אִם מְדַבֵּר תָּמִיד מִחַיִּים - יִהְיֶה לוֹ חַיִּים, אִם יְדַבֵּר תָּמִיד מִמְרִירוֹת הַמּוֹת - יַעֲבֹר עָלָיו הַמּוֹת; וְלִכֵּן אַתָּה צָרִיף לְהִרְגִיל עֲצֻמָּה לְדַבֵּר רַק מִמָּנוּ יִתְבָּרַךְ, וְאֵז תַּחֲיָה חַיִּים נִצְחִיִּים, וְכֵן מִשֶּׁף עַל סְבִיבְתָךְ אֲוִירָה רוֹחֶנִית, הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אִם תְּדַבֵּר הַהַפּוּךְ, תִּמְשִׁיף עַל סְבִיבְתָךְ אֲוִירָה גְשְׁמִית, סְלוֹק הַשְּׂכִינָה. וְעַל־כֵּן קַח אֶת זֹאת בְּחֻשְׁבוֹן, שֶׁכָּל הַצְּרוֹת שֶׁל הָאָדָם תְּלִיּוֹת רַק כְּפִי הַדְּבֹר שֶׁלוֹ, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֲלַק א', סִימָן ל"ח); וְלִכֵּן שְׁמֹר עַל דְּבוּרָךְ, וְאַל תִּפְלִיט מִפִּיךָ דְּבוּרִים שְׂאִינְךָ צָרִיף.

(מכתב ה' נו)

יא

יְדוּעַ - מֵה שֶׁהָאָדָם חוֹשֵׁב בַּיּוֹם, זֶה יִחְזֹר בְּשַׁעַת שְׁנָתוֹ. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁתִּזְכּוּ כָּל הַיּוֹם לְזִכּוֹר וְלִחְשֵׁב מִמָּנוּ יִתְבָּרַךְ,

ומתורתו הקדושה, ומהלמוד הנפלא של רבנו ז"ל ועצותיו הקדושות, אזי תזכו בשעת השנה לדברים עליונים עד מאד, כאשר רבנו ז"ל בעצמו אמר פעם, שהוא יתראה לאנשיו בחלום, לכל אחד בדמות אחרת. ואמר, שאם הינו אנשים כשרים כרצונו, הינו יכולים לשמע ממנו דברים גדולים ונוראים בחלום וזה לשונו שם (חיי-מוהר"ן אות תצ"ז): 'הוטב בעיניו מאד מי שזכה לראות אותו בחלום אפלו בחיו. ואמר: שיש אנשים מאנשיו שהוא נראה להם בחלום בדמות זקן גדול. ואמר: שאם הינו אנשים כשרים כרצונו הינו יכולים לשמע ממנו דברים גדולים ונוראים בחלום. והעקר לזכות שלא ישתכח מה שרואין ושומעין בחלום, כי לפעמים רואין ושומעין איזה דבר ואחר-כך נשכח (וזה מחמת שלוקחין וטורפין ממנו הדבר בחזירתו כמובא בזה הקדוש' (בראשית קצט:)).

(מכתב ה' יח)

יב.

עליך לדעת, כי החלומות הם ענינים גדולים מאד, ורבנו ז"ל אמר (ספר-המדות, אות חלום, חלק ב', סימן א): 'מי שרוצה שיתקיימו חלומותיו, יכתב אותם בפנקסו, את היום, את השעה ואת המקום'.

על-כן ראי לקיים את זה, והקדוש-ברוך-הוא יעזר לך, שתזכי באמת לשוב בתשובה אמיתית...

(מכתב הו' תש"ו)

יג.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲזֹר לָךְ, שְׁכַל הַחֲלוּמוֹת שֶׁחֲלַמְתָּ יִתְקַיְמוּ, וּבִפְרָטִיּוֹת שֶׁכָּתַבְתָּ אֶת זֶה. וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת חֲלוּם, חֶלֶק ב', סִימָן א): 'מִי שֶׁרֹצֵה שְׂיִתְקַיְמוּ חֲלוּמוֹתָיו, יִכְתֹּב אוֹתָם בְּפִנְקָסוֹ, וְאֶת הַיּוֹם וְאֶת הַשָּׁעָה וְאֶת הַמָּקוֹם'.

(מכתב ד' תתצו)

יד.

עָלֶיךָ לַדַּעַת כִּי הַחֲלוּם מְרַמֵּז עַל דְּבָרִים טוֹבִים, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּבֹא קָמָא נה): 'הַרְוֵאָה טִי"ת בְּחֲלוּמוֹ - סִימָן יָפֵה לוֹ'; וְהִנֵּה אוֹת טִי"ת הוּא סוּד זָכָר וּנְקֵבָה, הִינּוּ כִי אוֹת ט' מְצַרֶּפֶת מַג' וּד', הִינּוּ נ' נְקֵבָה - רַחֵל, ז' זָכָר - יַעֲקֹב, וְהֵם בְּסוּד זְווג יַעֲקֹב וְרַחֵל, אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי אֶל הַתּוֹרָה. וּבֹא לְרַמֵּז לָךְ, שֶׁתַּעֲזֹרוּ לְלוּמְדֵי תּוֹרָה, וְכֵן תִּשְׁמַחוּ חֲתָן וְכֵלָה בְּחֻפָּה.

אוֹת טִי"ת רֵאשֵׁי תְבוּת: תְּמִימִים יִנְחֲלוּ טוֹב, כִּי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּתִמְיּוּת, יִנְחַל רַק טוֹב תְּמִיד.

וּמָה שֶׁאָמַר לָךְ אָבִיךָ: "אֵין בְּעוֹלָם הַזֶּה טִי"ת בְּכָלֵל", כּוֹנְנָתוֹ, כִּי אֲצֵל הַשְּׂבָטִים בְּשִׁמוֹתֵיהֶם, אֵין אוֹת טִי"ת כִּידוּעַ.

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁלַח אֶת מַלְאָכָיו הַשְּׁמִירָה לְשָׁמֵר אֶתְכֶם מִכָּל רַע, וְתִהְיֶה רַק שְׁמִיחָה

פֶּרֶק ה'

נְטִילַת יָדִים שְׁחָרִית

א.

הַזְהִירָנוּ רַבֵּנוּ ז"ל מְאֹד עַל לַמּוֹד 'שְׁלַחַן-עָרוּף', וְאָמַר (שיחות-הַר"ן, סִימָן כט): 'אֲשֶׁר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל מְחִיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שְׁלַחַן עָרוּף' - וְעַל זֶה צָרִיכִים לְעוֹרֵר גַּם-כֵּן אֶת בְּנֵי-הַנְּעוּרִים, שְׁלִמְדוּ כָּל יוֹם הַלְכָה, וְתִהְיֶה הַלְכָה בְּרוּרָה לַפְּנִיָּהֶם, לְדַעַת אִיךָ לְהִתְנַהֵג.

וְצָרִיכִים לְהִתְחִיל בְּדַבָּרִים פְּעוּטִים וְקִטְנִים, אֲשֶׁר הֵם דְּבָרִים גְּדוּלִים מְאֹד: לֹא לְלַכֵּת לִישָׁן בְּלִי שְׁמֻכִּינִים לְעֶצְמָם נְטִלָה עִם מַיִם, כְּדֵי שְׁתַּכַּף-וּמְיָד כְּשִׁיתְעוֹרֵר, לֹא יִלֶּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלִי נְטִילַת יָדִים שְׁחָרִית, אֲשֶׁר לְפִי דְבָרֵי הַזְהָר - חִיב מִיתָה, רַחֲמָנָא לְשַׁזְבֵּן. וְכֵן הַזְהִיר לְלַכֵּת לְמַקְוֵה תַּכַּף-וּמְיָד אַחֲרֵכֶּךָ, וְלוֹמַר בְּרַכַּת-הַתּוֹרָה, כִּי אָסוּר לּוֹמַר שׁוּם דְּבָר בְּלִי אֲמִירַת בְּרַכַּת-הַתּוֹרָה קֵדָם, וּמִי שְׁזוּכָה לְלַמֵּד כָּל יוֹם פֶּרֶק מְשֻׁנוֹת מְאֻבּוֹת, הֵינּוּ מְסַכֵּת אַבּוֹת נַחֲלָקַת לְשֵׁשׁ פְּרָקִים, כְּנֶגֶד שֵׁשׁ יָמִים, וְהָיוּת שְׁמוּכָא בְּאַחֲרוֹנִים, שְׁצָרִיכִים לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם מוֹסֵר, וְאִין עוֹד מוֹסֵר כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים. וְלִכֵּן מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁאַחַר בְּרַכַּת הַתּוֹרָה יֵאמְרוּ פֶּרֶק אֶחָד בְּאַבּוֹת, הֵינּוּ בְיוֹם רֵאשׁוֹן - פֶּרֶק א', בְּיוֹם שְׁנִי - פֶּרֶק ב', וּבְיוֹם שְׁלִישִׁי - פֶּרֶק ג', וְכוּ' וְכוּ', וְכֶךָ יִזְכָּה לְסַיֵּם בְּכָל שָׁבוּעַ אֶת מְסַכַּת

אבות. וכך זכני הקדוש־ברוך־הוא ימים ושנים, ועל־ידי־זה
 זכני הקדוש־ברוך־הוא לחבר כמה פרושים, ומי יתן
 שאזכה להדפיסם ולהפיצם בכל תפוצות ישראל, וזה מאד
 מעורר, כשמתחילים את היום עם מוסר חכמינו הקדושים,
 אשר דבריהם נאמרו ברוח־הקדש עצום.

ומובא בספרים הקדושים, אשר מי שהורג את הנפש,
 תקונו - שילמד כל ימי חייו מסכת אבות, ואם אדם
 חטא, בעונותינו הרבים, אין עוד הריגת הנפש יותר גדלה
 מזו. ולכן עשה כל־מיני פעלות שבעולם - לעורר את
 בני־הנעורים, והכל במתק לשונך ובצחות דבריך, בכל
 מקום שאתה רק יכל - תדבר עמם, ואל תסתכל מה שזה
 אומר ומה שאחר אומר, אבל צריך להיות בחכמה,
 שמתחילים לדבר על דא ועל הא, והוא חושב שזה גם
 כמוני, ובאמצע מלביש את הדבורים שלו.

(מכתב ד' רפ)

ב.

אודות כל ענייניך וצרותיך שעוברים עליך וכו', ראה להיות
 נזהר מאד מאד בנטילת־ידיים שחרית, שלא תלך לישן עד
 שתכין לעצמך כלי עם מים, וכן תהיה נזהר לרחץ ידיך
 בשפע גדול קדם האכילה, וכן בשעה שאתה יוצא מצרכיך
 ראה לרחץ ידיך. ומה טוב ומה נעים אם תזכה לטבל בכל
 יום ויום במקנה, כי עליך לדעת, כי הקלפות מפחדים מאד
 מאד ממים, וכל הנזהר בנטילת־ידיים ובטבילת מקנה -

זוכה, שבורחים ממנו הסטרא-אחרא והקלפות שנתאחזו בו.

(מכתב ד' תרלו)

ג.

וכן היה נזהר בנטילת-ידיים בין לאכילה ובין כשאתה עושה צרכיך בבית-הכסא וכו', וכן בכל פעם שצריכים לטל ידיים - יש להקפיד מאד, כי אם מזלזלים בזה - פחדים באים עליו.

וכן תזהיר את אשתך, שתהיה נזהרת בנטילת-ידיים שחרית עם כלי דיקא, וכן בשעה שהיא הולכת לאכל לחם - תטל ידיה וכו', כי הרחיצה במים, במקום שאמרו חכמינו ז"ל הקדושים, זה מבטל את הפחדים.

(מכתב ו' רא)

ד.

וכן להזהר בנטילת-ידיים שחרית, ובנטילת-ידיים קדם אכילה, ובנטילת ידיים אחר עשיית צרכיו, להקפיד שיהיה עם כלי דיקא, ולברך את הברכות בכונה גדלה, וכן לברך ברכת-המזון מתוך הסדור דיקא, אשר דבר זה מביא עשירות.

(מכתב ז' נו)

ה.

ראה להזהר מאד בנטילת-ידיים שחרית עם כלי דיקא, ואל תלך לישן בלי שתכין לעצמך כלי לנטילת-ידיים, אשר מאד

מסגל ליראת-שמים. וכן תשפך אחר-כך בעצמך את מימי הנטילה, שזו סגלה ליראת שמים.

גם תזהר מאד כשאתה יוצא לצרכיך, שתטל ידיך עם כלי דיקא, אשר זה ממשיך קדשה על האדם. וכן לאכילה ולמים אחרונים, תמיד להזהר שיהיה עם כלי דיקא, ועל-ידי-זה יסורו ממך כל הפחדים.

(מכתב ז' פג)

ו.

בענין שאלתך, שאתה ישן במטה על גבי מטה, מה עושים בענין נטילת-ידיים שחרית, הלא צריכים לירד דרך הסלם, ומה עושים בענין ההולך ארבע אמות בלא נטילת ידיים חייב מיתה וכו'; הנה טוב שתעין בשו"ת חלקת-יעקב (חלק ג', סימן קנב), שמתיר ונותן טעם, ומסביר סברה נכונה, ולכן יש לך על מי לסמוך.

(מכתב ח' קג)

ז.

ראה להזהר בנטילת-ידיים שחרית על-יד המטה דיקא, ולא תלך ארבע אמות בלי נטילת-ידיים וזה יסוד גדול ביהדות והמשכת יראת-שמים.

(מכתב ח' קפב)

ח.

ראה להזהר מאד בנטילת-ידיים שחרית, ותכין לעצמך כלי קדם שאתה הולך לישן, לבל תלך ארבע אמות בלי

בְּטִילַת־יָדַיִם שְׁחָרִית, אֲשֶׁר מָאֵד הֶחְמִירוּ בָּזָה בְּזֶה־הַקְדוֹשׁ
 (חֶלֶק א' קפד:), כִּי נִמְשָׁךְ עַל הָאָדָם רוּחַ הַטְּמָאָה, אִם אֵינוֹ
 נִזְהָר בָּזָה.

עֲלִיף לְדַעַת, כִּי מִי שֶׁמְקַלֵּל - זֶה סִימָן שְׂאִינוֹ נִזְהָר
 בְּנִטְיַלַת־יָדַיִם שְׁחָרִית, וְרוּחַ הַטְּמָאָה שׁוֹרָה עָלָיו, כִּי
 אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי אָסוּר לוֹ לְקַלֵּל, כָּל־שֹׁפֵן כְּשֶׁמְדַבְּרִים
 וּמְקַלְלִים אֵיזָה תִּלְמִיד חָכָם, אֲשֶׁר דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה
 מְרָאָה שֶׁהַמְקַלֵּל פָּגוּם לְגַמְרִי. עַל־כֵּן בָּרַח לָךְ מֵאֲנָשִׁים
 רָשָׁעִים, וְתִנוּס רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.

(מכתב ח' שנ)

ט.

רְאֵה לִהְזַהֵר מָאֵד בְּנִטְיַלַת־יָדַיִם שְׁחָרִית, אֲשֶׁר מְסַגֵּל לְהוֹרִיד
 אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה מֵהָאָדָם, וְצָרִיכִים לְהַכִּין לְעַצְמוֹ כְּלֵי
 לְנִטְיָלָה עִם מַיִם עוֹד קָדָם הַשְּׁנָה, וְזֶה סִימָן שֶׁל יִרְא־שָׁמַיִם.
 (מכתב ח' שצג)

י.

אוֹדוֹת נְטִיַלַת־יָדַיִם - הַדְּבָר הוּא בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת,
 צָרִיךְ לִהְזַהֵר מָאֵד מָאֵד בְּנִטְיַלַת־יָדַיִם, וְזֶה יִשְׁמַר אוֹתָךְ מִכָּל
 רַע.

(מכתב ח' תתקטו)

יא.

רְאֵה לִהְזַהֵר בְּנִטְיַלַת־יָדַיִם שְׁחָרִית, בְּשָׁעָה שְׂאֵתָה קָם

מהמטה, כי על-פירוב הרוח רעה שולט על האדם, כשאִינו
נזהר ברחיצת ידים בבקר.

(מכתב י' שג)

יב.

נא ונא להזהר בנטילת-ידיים שחרית המעברת רוח רעה,
וכן להזהר כל היום בנטילת-ידיים, הן בשעה שיוצאים
לצרכיו, והן קדם האכילה וכו', כי הרגיל בנטילת-ידיים,
מטהר את לבו ודעתו, ומבטל כל-מיני רוחות רעות ממנו.

(מכתב י' תקצא)

יג.

נא ונא ראי להזהר בנטילת-ידיים שחרית, ובנטילת-ידיים
קדם האכילה, כי הנטילת-ידיים מעברת את הרוח רעה
מהאדם.

(מכתב י' תרעט)

יד.

לדעתי, ראה להזהר מאד בנטילת-ידיים שחרית שלש
פעמים לסרוגין, וכן בכל פעם כשאתה יוצא לעשות
צרכיך, תזהר מאד לרחץ ידיך עם כלי דיקא, וכן קדם
האכילה, כי הפחדים שבאים לאדם הם מפני שאין האדם
נזהר בנטילת-ידיים, על-כן ראה לתקן דבר זה, ולהיות זהיר
בנטילת ידיים, ואז יתבטלו ממך כל הפחדים, וישפע עליך
שפע רב.

(מכתב י' תשנה)

טו.

מוֹהֲרָא"ש ז"ל דִּבֶּר עִמּוֹנו הַרְבֵּה פְּעָמִים עַד כִּמָּה צָרִיף לְהִזְהֵר בְּנִטְיִלַת-יָדַיִם, וְאָמַר: שְׁבֹזָה שְׁאָדָם מְטַהֵר אֶת יָדָיו עִם כְּלֵי, הוּא מְטַהֵר אֲזַי גַּם אֶת לְבוֹ, וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְדַקְדָּק מְאֹד בְּנִטְיִלַת-יָדַיִם שְׁחָרִית, שְׂיִהְיֶה מוֹכֵן עַל-יַד מְטַתּוֹ כְּלֵי עִם מַיִם, וְאָמַר: כִּי הִזְהַר הַקְּדוֹשׁ מִחֲמִיר מְאֹד עַל נִטְיִלַת-יָדַיִם שֶׁל שְׁחָרִית, וּמִי שְׂאִינוּ נִזְהָר בְּזֶה, אֲזַי מִמְּשִׁיף עָלָיו טְמֵאָה גְדוֹלָה לְכֹל הַיּוֹם, וּמִי שֶׁנִּזְהָר בְּזֶה, נִמְשַׁכֵּת עָלָיו טְהָרָה לְכֹל הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן צָרִיף לְהִזְהֵר מְאֹד לְטַל אֶת יָדָיו בְּבִקּוֹר תַּכְף כְּשֶׁקָּם מִמְּטַתּוֹ, כִּי הוּא מִמְּשִׁיף עַל עֲצָמוֹ טְהָרָה כָּל הַיּוֹם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: כְּמוֹ-כֵן בְּכֹל פֶּעַם שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא לְצָרְכָיו, צָרִיף לְהִזְהֵר וּלְדַקְדָּק מְאֹד לְטַל אֶת יָדָיו עִם כְּלֵי דִיקָא, לֹא כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִים שְׂשֻׁמִּים יָדַיִם תַּחַת הַבְּרוֹז, וְרוֹחֲצִים אוֹתָם, אֲלֵא צָרִיכִים לְהִזְהֵר עִם כְּלֵי דִיקָא, וּמִי שֶׁנִּזְהָר לְרַחֵץ יָדָיו אַחֲרֵי שְׁעוֹשֶׂה צָרְכָיו עִם כְּלֵי דִיקָא, אֲזַי גַּם-כֵּן מִמְּשִׁיף עָלָיו קִדְשָׁה נוֹרָאָה.

וְכֵן בְּנִטְיִלַת-יָדַיִם לְסַעֲדָה צָרִיכִים לְדַקְדָּק מְאֹד לְטַל יָדָיו לְאֲכִילָה עִם כְּלֵי דִיקָא, וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל: שְׁעָקַר הָעֲשִׂירוֹת לְאָדָם תְּלוּיָה בְּזֶה שְׁנוֹטֵל יָדָיו לְאֲכִילָה עִם כְּלֵי דִיקָא, וְנִזְהָר בְּזֶה, כִּי לְהַפֵּךְ - מִי שֶׁמְזַלֵּל בְּנִטְיִלַת-יָדַיִם, נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם, כִּי נִמְשַׁכֵּת עָלָיו עֲנִיּוֹת בְּרוּחָנוּת וּבִגְשָׁמִיוֹת, וְזֶה עַל גִּטְיִלַת יָדַיִם רָאשֵׁי תְבוֹת עֲנִי', הֵינּוּ מִי שְׂאִינוּ נִזְהָר לְטַל אֶת יָדָיו קֹדֶם הָאֲכִילָה, עַל-יָדֵי זֶה נֶעֱשֶׂה עֲנִי - עֲנִי בְדַעַת וְעֲנִי בְּמִמוֹן, עַל-כֵּן הִזְהִירוּנוּ

מוהרא"ש ז"ל מאד מאד לדקדק לרחץ את הידים עם כלי, ותמיד רגיל על לשונו מה שאמר רב חסדא: 'אנא משי מלא חפני מיא, (הינו שרחץ את ידיו לנטילת-ידיים עם הרבה מים בשפע), ויהבו לי מלא חפני טיבותא, (ונתנו לי שפע עם טוב) (עין שבת ס"ב:). ואמר מוהרא"ש ז"ל: שזה בדוק ומנסה - מי שנוהר בנטילת ידיים, הוא נעשה עשיר, ואם עדין אינו עשיר, סימן שאינו מדקדק בזה.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: שקדם התפלה שחרית, מנחה, מעריב, חצות, ראוי לטל את ידיו, כי בזה שאדם נוטל את ידיו, לבו נפנה לתפלה בטהרת הלב, והוא תקון של חכמינו הקדושים לרחץ את ידיו קדם התפלה, וספור ספור נפלא מהבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, איך שדקדק מאד לקיים אפלו מלי דרבנן במסירות-נפש הכי גדלה: פעם אחת טייל בתוך יער עמק, והתבודד שם, וכשהגיע זמן תפלת מנחה ורצה להתפלל, תכף-ומיד ראה שאין לו מים לרחץ את ידיו, ומרב צער נפל על הארץ והתחיל לדפק עם ראשו על הארץ, ובקש ממנו יתברך: 'רבנו של עולם, תקחני מהעולם הזה אם לא יהיו לי מים לרחץ קדם התפלה, כי מה שוים לי החיים אם אעבר על דברי חכמינו הקדושים?!' ובכה בככיות עצומות, עד שהגביה ראשו, וראה כמין מעין קטן סמוך לו, ושמח מאד ורחץ את ידיו, וסיים מוהרא"ש ז"ל: ראו איך שמסר נפשו אפלו על דבר כזה - לרחץ ידיו קדם התפלה, עד שהקדוש-ברוך-הוא עשה לו נס.

ואמר מוהרא"ש ז"ל: הרגיל לרחץ את ידיו באמצע היום עם כלי, הרי זה מטהר את נפשו, כי כל מה שאדם שופך מים על-ידיו הוא מטהר לבו.

ופעם אחת ספר לנו מוהרא"ש ז"ל ספור נורא מאד איזה ענש גרם לעצמו איזה למדן, שהיה לומד תורה, אבל לא היה נזהר בנטילת-ידיים: פעם אחת הלך הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו, אל תוך היער להתבודד כדרךכו, והלך כמה שעות רצופות דבוק בו יתברך, ושר שירות ותשבחות אליו יתברך ויחד יחודים קדושים, עד שתעה בתוך היער, ולא ידע איך לצאת ממנו, ואצל הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, לא היה משג של מקרה, כי ידע שהכל בהשגחתו הפרטי הפרטית המשגיח על-כל פרט ופרט מזה העולם, ואז התחיל להתבונן למה עשה לו הקדוש-ברוך-הוא דבר זה שיתעה בתוך היער, ובו ברגע ראה לפניו איזה נחל קטן עם מים, ובתוכו היתה צפרדע גדלה כל-כך אשר אין רואים בישוב צפרדע גדלה כזו, והצפרדע צפצפה וצעקה מאד מאד, ויען שהבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, הבין שיחת חיות ושיחת עופות, שמע איך שבוכה וצועקת אליו: 'רבי, תן לי תקוין', 'רבי תן לי תקוין', ושאל אותה הבעל-שם-טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, במה קלקלת, שהענש שלך יהיה שתהיי מגלגלת בצפרדע זו? השיבה לו: אני הייתי תלמיד חכם גדול לפני שמונה מאות שנה, אבל בדבר אחד זלזלתי מאד, ועשיתי לצנות מזה - בנטילת-ידיים, ולא רק שעשיתי לצנות וזלזלתי במצוה זו, אלא הייתי חוטא ומחטיא את הרבים,

כי דרשתי בְּרַבִּים נֶגֶד הַמְצוּה שֶׁל נְטִילַת יָדַים, וְעַל-כֵּן הָיָה הַעֲנֵשׁ שְׁלִי שֶׁאֲתַגְלֶגֶל לְמָקוֹם רְחוֹק מֵהַיְשׁוּב בְּמָקוֹם שֶׁאֵין אָדָם עוֹבֵר שָׁם, וְאֲנִי יוֹשֵׁב פֹּה מֵאוֹת שָׁנִים, וְאֵין לִי שׁוֹם מְנוּחַ לְנַפְשִׁי, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, הֲלֹא הָיָה הָאֲרִיז״ל, לְמָה לֹא הִלְכַתְּ אֵלָיו? וְהַשֵּׁיב הַצְּפָרְדֵּעַ, בְּכֹל פַּעַם רְצִיתִי לְלַכַּת אֵלָיו, אָבָל לֹא הִגַּעְתִּי, וְנִכְנַסְתִּי יוֹתֵר עֲמֵק בְּתוֹךְ הַיַּעַר, וְאֲנִי יוֹשֵׁב פֹּה וּמְצַטְעֵר, אֲנִי רַבִּי, תָּן לִי תְקוּנָה... אִזּוֹ הַתְּבוּדָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, עֲמוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאַחֲרֶיךָ נָטַל כּוֹס מִים מֵהַנַּחַל וּבִרְךָ בְּרַכַּת ״שֶׁהַכֹּל״ וְשָׁתָה מֵהַמַּיִם, וְאַחֲרֶיךָ רִחַץ אֶת יָדָיו עַל הַצְּפָרְדֵּעַ, וּמִתָּה הַצְּפָרְדֵּעַ, הֵינּוּ שֶׁהָיָה לָהּ כָּבֵד תְּקוּנָה. וְסִיִּם מוֹהֲרָא״שׁ ז״ל: רְאוּ אֵיזָה עֲנֵשׁ בָּא עַל הָאָדָם הַמְזוֹלֵל בְּנְטִילַת-יָדַים, עַל כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁנִּזְהָר מְאֹד בְּנְטִילַת-הַיָּדַים שְׁחָרִית כְּשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ וְרוֹחֵץ כְּדֵינוּ, וְכֹל פַּעַם כְּשִׁיוֹצֵא לְצִרְכּוֹ רוֹחֵץ עִם כָּלִי דִיקָא, וְלִפְנֵי הַתְּפִלָּה הוּא רוֹחֵץ עִם כָּלִי דִיקָא, וְלִפְנֵי הָאֲכֹל הוּא רוֹחֵץ עִם כָּלִי דִיקָא, וְנִזְהָר בְּנְטִילַת יָדַים, שְׂאִז בּוֹדָאֵי יִזְכָּה לְכַר-לְכַב.

(שיחות מוהרא״ש חלק ג' ערך נטילת-ידיים)

טז.

שְׂאֵלָה: מֵאִיזָה גִיל צְרִיכִים לְהַתְּחִיל לְחַנּוּךְ יֶלֶד לְנְטִילַת-יָדַים שֶׁל שְׁחָרִית, וְהֵאֵם זֶה חַיִּיב אוֹ שׁוּה רַק מְנַהֵג טוֹב?

תְּשׁוּבָה: נְטִילַת-יָדַים שְׁחָרִית מְקַפִּידִים לְטַל לְהִילָדִים אֲפִלוּ הֵכִי קִטְנֻטָּנִים, כִּי זֶה מְעַבֵּיר אֶת הַרוּחַ

רעה, וזה דבר גדול מאד להרגיל את הילדים מגיל הכי צעיר.

ידוע, שאמו של רבנו ז"ל - פיגא, עליה השלום, בעת עבודה עם רבנו ז"ל, סרקה לו כפה, ותכף-ומיד כשיצא לאויר העולם בעת הלידה עם כל הכאים וכו', דאגה תכף-ומיד שיטלו לו את ידיו, וכן להלביש לו את הכפה.

(שאלה תרפב)

יז.

שאלה: מה צריך לכוון על-פי הרמז והסוד בנטילת-ידיים?

תשובה: מה שצריכים לכוון בנטילת-ידיים, פשוט ולענון - כדי לקיים את דברי חכמינו הקדושים,

שהזהירונו מאד מאד על נטילת-ידיים. מוהרנ"ת ז"ל מביא

(לקוטי-הלכות, הלכות נטילת-ידיים שחרית הלכה ב): בשעה שאדם

נוטל את הידיים שלו, צריך לכוון כי מים זה השגחה, הינו

שצריכים לשטף את הידיים מענייני טבע שלא יחשב

שהידיים שלו מביאות לו פרנסה, אלא הוא רוחץ את זה עם

השגחה - לדעת שהידיים הן לא מפרנסות את האדם אלא

הקדוש-ברוך-הוא מפרנס את האדם, וכן צריכים לזכור אשר

על נטילת ידיים ראשית-תבות עניי - כי מי שלא נזהר

בנטילת-ידיים נעשה עניי, וידוע אשר רבי חסדא זכה

לעשירות מפלגת כי הוא נטל את הידיים בשפע.

הרי שלף לפניה, שהעקר לכונן שהזהירונו חכמינו
הקדושים לטל ידיים קדם האכילה וכן כשיוצא
משרותים וכו' וכן נטילת-ידיים שחרית וכו' וכן לכונן לנקות
את הידיים מכל-מיני טבע מקרה ומזל.

(שאלה ג' תתנר)

יח.

שאלה: אני מקפיד לטל ידיים סמוך למטה בכל בקר. האם
גם מי שישן במשך היום צריך לטל ידיים לפני
שירד מהמטה?

תשובה: רק בלילה צריכים להכין נטלה עם מים, כי
כשישן בלילה אזי רוח רעה שורה עליו ואי
אפשר להעבירה ממנו רק על-ידי נטילת ידיים בכלי דיקא.

אבל ביום אינו צריך להכין נטלה עם מים שאין רוח רעה
שורה עליו, עם כל זאת מובא (שלחן-ערוך ארח חיים סימן
ד' סעיף ט"ו): 'ישן ביום יש להסתפק אם צריך לערות מים
עליהם ג' פעמים ויטלם בלא ברכה', עין שם. עם כל זאת,
מובא באחרונים - אבל אינו צריך להכין נטלה ומים סמוך
למטתו אלא כשקמים נוטלים ידיים ורחיצת פנים וכו'.

(שאלה ד' תקו)

יט.

שאלה: בביתי הילדים ישנים על מטת קומתים, ובכל יום
הם שואלים האם הם צריכים לחכות עד שאחד

האחים יגיש להם את הפלי של נטילת הידים, או שהם יכולים לדרוך על הקרקע ואז לטל את הידים.

תשובה: בדרך כלל נוטלים את הידים תכף-ומיד כשקמים מהשנה, ומכינים על-יד המטה נטלה עם ספל מים, וזו סגלה ליראת-שמים, אבל אם ישנים במטת קומתים, אזי ההכרח שזה שישן למעלה ירד למטה ואחר-כך יטל ידים.

(שאלה ה' תפ)

ב.

מהיום והלאה תקפידו מאד מאד על נטילת-ידיים כשאתם קמה בבקר וכו', וכן כשיוצאים לשרותים וכו', וכן לפני האכילה לטל ידיים עם נטלה דיקא וכו', כי נטילת-ידיים מסגלת להנצל מעניות, כי על נטילת ידים ראשית-תבות ענ"י, ומי שמזלזלת בנטילת-ידיים נעשית עניה. ואמרו חכמינו הקדושים (שבת ס"ב:): 'אמר רב חסדא: אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא' [אני נטלתי ידי עם מלא מים ונתנו לי חפנים מלאים טוב, כי רב חסדא היה עשיר גדול מאד, והכל בזכות נטילת ידיים שהיה מקפיד על זה].

(שאלה ה' שיא)